

LJETOPIS
JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE
ZNANOSTI I UMJETNOSTI

ZA GODINU 1933/34

SVEZAK 47

U ZAGREBU 1935
NADBISKUPSKA TISKARA ZAGREB

NJEGOVO VELIČANSTVO
KRALJ
ALEKSANDAR I.

DOBROTVOR
JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE
ZNANOSTI I UMJETNOSTI

ŽALOBNA SJEDNICA

Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti

Povodom tragične smrti Njegova Veličanstva Vi-teškoga Kralja Aleksandra I. održana je 10. oktobra 1934. u 12 sati žalobna skupna sjednica Jugoslavenske akademije, na kojoj je pretsjednik dr. Albert Bazala u prisutnosti ganutih i rastuženih akademika i pokrovitelja Akademije preuzv. gospodina nadbiskupa dra. Antuna Bauera izrekao ovo spomen-slovo:

Gospodo akademici!

U duši bolno potreseni stojimo pred strašnim događajem, koji je Kraljevinu Jugoslaviju lišio uzvišena vladara i sav narod hrvatskoga, srpskoga i slovenačkoga imena zavio u neizrecivu tugu. Njegovo Veličanstvo Aleksandar, prvi toga imena Kralj Jugoslavenski, hrabri predvodnik u borbi za oslobođenje i ujedinjenje, misaoni upravljač na vladarskom prijestolju, brižni nastojatelj oko narodnoga blagostanja i napretka, zauzeti promicatelj prosvjete i nakloni zaštitnik nauke i umjetnosti, branič otadžbine i zatočnik mira — smrtno pogođen od zločinačke ruke preminuo je u času, kada se spremao, da najviše napore svoje za sreću naroda svojega i za zbliženje i složnu suradnju slavenskoga roda na Balkanu stavi u prilog nastojanjima oko svjetskoga mira. Nena-vidnica dobronamjerna duha i blagodatna truda odmetnička se pakost izroda ljudskoga okomila na vrlinu, što se u plemenitom mišljenju i osjećaju za dobro naroda i čovječanstva stavila na put osnovama izdajstva, podlosti i nepočinstva. I kleti je udes opet jednom htio,

da u zalog za pobjedu dobra padne vrijedan i dragocjen život i da krvlju posveti čovječanski uzneseno teženje. Kao da je upravo zakon historije, da se idealni smisao tek na mučeničkoj smrti napaja životvornom snagom. A težina žrtve Kralja stradalnika sastoji se u tom, da je mučenička pogibija njegova tragični završetak velike epopeje, što herojskom slavom, udivljenjem i poštovanjem ovjenčava veličanstvo mnogo iskušana, pred najveće zadatke i najteže borbe stavljena života. Junak na bojištu, neustrašiv i odvažan, poletan i požrtvovan, tvrdo vjerujući i u najtežim časovima visoko držeći vjeru u pobjedu pravde, nepokolebljiv i ustrajan, Kralj Aleksandar privodi kraju stoljetne napore oko oslobođenja. Pod njegovim se vodstvom uz pobjednički poklič razliježe nevideno pouzdanje u razvitak doslije sputanih narodnih snaga i snažan zanos prema napretku i kulturi za srećniji, bolji i ljepši život naroda. U velikom svjetskom prevratu, kad se oslobodilačka misao združuje s idejom ujedinjenja, On se svim žarom i velikom vjerom idealno zanesena duha stavlja na čelo divovske borbe, sam učestvuje u patnjama i pogiblima, vođa i borac ujedno, što s narodom diše, s njim se zajedno i kini i muči. I kad oko časno uspostavljena prijestolja okuplja troimenu braću jugoslavenskoga roda, On postaje najviši čuvar teško izvojevana ploda, gledajući u njemu i svoje vlastito djelo, koje mu je zato srcu priraslo. On budno pazi, da se stečeno dobro upotrebi na sreću i napredak naroda — u duhu onih, koji su ga u prošlosti snovali, u duhu onih, koji su za osvojenje njegovo krv i život dali, da bi bilo zauhar slobode, pravde, sloge i zadovoljstva. Kraj svih teškoća, koje je sa sobom donio rastavljen život u prošlosti i poratni duh, kao i kraj nevolja, koje su nastale razvitkom ekonomskih prilika u čitavom svijetu, On je, visoko stojeći nad oprekama i sporovima nestaložene sadašnjosti,

sa nepomućenom vjerom gledao prema idealu jugoslavenske zajednice, putio na jedinstvo osjećaja i duha, uzajamnost i suradnju, u ravnopravnosti i međusobnom povjerenju. U osjećaju historijske odgovornosti On se i ugledom svojim založio za idealni smisao ujedinjenja, i ta uznesena intencija obilježava Njegovu ulogu u ostvarenju, što se na raspoloživim realnim silama i mogućnostima odmjerava, ali je i kraj ljudski razumljiva nesavršenstva na svrhovito-vrijedni cilj kao svoj zadatak upućena. A kako je bio velikodušan i zato vazda spreman žrtve pridonijeti za slogu i mir, On je gledajući daleko raširenim srcem, preko nemilih događaja prošlosti i bolnih uspomena, pružio ruku pomirnicu i utro putove sporazuma sa bratskim narodom bugarskim, kako bi južnoslovenski rod zajedničkim silama izgrađivao svoju slobodu i samostalnost, odbijajući tuđe utjecaje i račune, i aktivno učestvovao u međunarodnom mirotvornom nastojanju na poštovanju prava svih naroda, da na rođenoj grudi svojoj razviju kulturnu sposobnost svoju i svoj prilog dadu u opći zaklad čovječanstva.

Tako se eto ukazuje lik blage uspomene Kralja Aleksandra u perspektivi Njegovih plemenitih želja i osnova. Okružen aureolom uznesena kulturna smisla, On je kao stjegonoša narodne i političke misli sa vladarskoga prijestolja širio i poticao mahom prosvjetni, moralni i socijalni duh. On se brinuo za ekonomski napredak, za higijenski i duhovni napredak sela kao izvora svih narodnih snaga, za podizanje prosvjete u svim granama života, za procvat književnosti, nauke i umjetnosti. Jugoslavenska akademija napose zna i sa harnošću će se uvijek sjećati, s koliko je zanimanja blagopokojni Kralj Aleksandar pratio njezin rad i koliko mu hvale duguje, da je uz visoku zaštitu i moćni zagovor Njegov uspravila ratom porušenu imovinu svoju,

kako bi mogla nastaviti djelovanje svoje u osnovama i duhu svojega osnivača. »Dom Kralja Aleksandra za Jugoslavensku akademiju« na Trgu Kralja Petra bit će trajan spomenik dobročinstva Njegova, koje znači obnovu zamisli velikoga Strossmayera.

Neumorni pregalac u dobru i čestitosti, savjesno predan visokom pozivu svojem, brižan i radin, On je primjerom prednjačio, kako život treba da je zadahnut vrlinama moralnim: savjesnošću u vršenju zvanja, poštenjem u radu, samoprijegorom i odanošću za opće dobro. Kao čovjek dobra duša, srdačan i blizak, milostiva srca i pomoćnik potrebnih i nevoljnih, podašan prijatelj omladne, ljubaznošću je osvajao, ljubav davao i ljubav primao: neobično mila čovječnost okruživala je visoko dostojanstvo Njegovo i činila ga ne samo po časti nego i po duhu i srcu narodnim Kraljem, u koga su s poštovanjem svi gledali, u koga su kao nosioca narodnih ideala vjeru stavljali i nadu polagali, da će svijetli i vedar duh njegov prilike izvesti na čistinu pravde i sreće.

I sad eto, smrću slomljen stoji život, koji je bio uporište narodnoga bića. Paklene sile navalile su, da skrše tijelo nosioca misleći, da će oboriti i duh, koji je on pretstavljao. Ali uzalud. Ima života, koji su jači od smrti. Ima ljudi, koji po nuždi prirode završujući život nestaju, a ima ih, koji umirući prevladavaju smrt. I Kralj Aleksandar, borac u životu za idealna dobra, ostaje pobjednik nad smrću, On s aureolom vječnosti ulazi u historiju i duhom živi u uspomeni naroda, čovječanstva, — duhom nastavlja djelo svoje i duh će njegov živ među nama djelo Njegovo očuvati i dovršiti i kulturnim plodom obogatiti. I mrtav će vječno živjeti u vrednotama duha, koja ne propadaju.

Slava Kralju Aleksandru Prvom i čast slavnomu imenu Njegovu!

Pošto su akademici, duboko potreseni, usklikom: Vječna Mu slava! odali poštu Kralju-Mučeniku, predsjednik dr. Albert Bazala pročitao je telegrame, koji će se iz žalobne sjednice upraviti:

I.

Njegovom Visočanstvu
Princu Pavlu

Beograd.

Bolno potresena viješću o zločinačkom atentatu na uzvišenu ličnost Njegova Veličanstva Kralja Aleksandra, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti moli Vaše Visočanstvo, da izvoli primiti izraz duboka sažaljenja nad golemim gubitkom, koji je zadesio državu, narod i Kraljevski dom. Ujedno moli Vaše Visočanstvo, da primi izraz uvjerenja, da će Jugoslavenska akademija sa najvećim poštovanjem u harnoj uspomeni držati veliku ličnost blagopočivšega Kralja Aleksandra, umna vladara i državnika, stvaraoca mira, zaštitnika nauke i umjetnosti, i dobrotvora Jugoslavenske akademije. Slava neumrlom Kralju!

Dr. Albert Bazala
pretsjednik Jugoslavenske akademije
znanosti i umjetnosti.

II.

Maršalatu Dvora

Beograd.

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti iz svoje današnje žalobne sjednice uslobođuje se Njeginu Veličanstvu Kraljici-Majci podastrijeti izraze duboka

sažaljenja i iskrena saučestvovanja u neizrecivoj boli zbog gubitka uzvišenoga supruga, Njegova Veličanstva Kralja Aleksandra.

Dr. Albert Bazala
pretsjednik Jugoslavenske akademije
znanosti i umjetnosti.

III.

Maršalatu Dvora

Beograd.

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti uslobođuje se Njegovu Veličanstvu Kralju Petru II. podastrijeti izraze podaničke vjernosti i nepokolebljive odanosti.

Dr. Albert Bazala
pretsjednik Jugoslavenske akademije
znanosti i umjetnosti.

★

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti primila je povodom smrti Njegova Veličanstva Kralja Aleksandra I. ove sažalnice:

Akademija nauka u Parizu:

Académie sciences Paris. Vous prie agréer condoléances émues pour grand deuil qui frappe noble nation Yougoslave et qui est vivement ressenti en France.

Emile Borel, Emile Picard, Alfred Lacroix.

Nacionalni muzej u Lavovu:

Дирекція Національного Музею у Львові складає вислови свого найглибшого співчуття з приводу горя, що навістило так нечайно велику Югославію

і покрило жалобою весь Словянський Світ. Нехай ся страшна подія допоможе народам Югославії досягнути необхідну внутрішню єдність для остаточної перемоги над усіми противниками державного об'єднання південних Словян і закріплення свого культурно-національного післанництва на Адрійському Морю та на Подунав'ю.

КОРОЛЮ АЛЕКСАНДРУ I. ВІЧНАЯ ПАМ'ЯТЬ!

Прошу прийняти вислови нашого
глибокого поважання

Др. Іларіон Свенціцький
Директор Національного Музею.

Comte Béguëu u Toulouse-u:

Monsieur le Président et cher collègue,

Mes sympathies pour la Yougoslavie sont trop vives et je suis d'autre part trop fier de mon titre de correspondant de votre savante Académie, pour que je ne m'associe pas d'une manière effective au deuil dans lequel nous plonge l'horrible attentat de Marseille. Les paroles sont impuissantes pour exprimer nos sentiments, mais soyez assuré de leur profondeur et de leur sincérité. Veuillez en faire part à mes collègues de l'Académie.

Je voudrais bien avoir encore une fois le plaisir de les saluer à Zagreb, mais avec l'âge, les voyages ne sont plus aussi faciles, et je dois me contenter d'évoquer parfois les agréables souvenirs de jadis et de naguère, et de faire des vœux pour les temps futurs. Soyez assuré que les plus ardents sont pour la grandeur et la prospérité de votre pays, et de connexion cordiale et fidèle avec le mien.

Veillez, mon cher Président, me croire toujours
Votre bien dévoué
Comte Begouën
prof. à l'Université
correspondant de l'Académie Yougoslave
Commandeur de St Sava
Officier de la Légion d'honneur.

*

Na sahrani Njegova Veličanstva Kralja Aleksandra I. Ujedinitelja u Beogradu 18. oktobra 1934. Akademiju je zastupao pretsjednik Albert Bazala s akademikima: Ivanom Meštrovićem, Franom Tućanom, Božidarom Širolom i Brankom Šenoom.

Na odar Velikog Pokojnika Akademija je položila vijenac sa napisom:

»Uzvišenom vladaru Aleksandru I., svome dobrotvoru — harna Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.«

I. januara 1935.

POKROVITELJ

Dr. Antun Bauer

nadbiskup nadbiskupije zagrebačke, pravi član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti i t. d.

UPRAVA

Pretsjednik:

Dr. Albert Bazala

Potpretsjednik:

Dr. Stanko Hondl

Književni tajnik:

Dr. Dragutin Boranić

Gospodarski tajnik:

Dr. Vale Vouk

RAZREDI

Pretstojnik historičko-filologičkog razreda:

Dr. Ferdo Šišić

Pretstojnik filozofičko-juridičkog razreda:

Dr. Đuro Arnold

Pretstojnik matematičko-prirodoslovnog razreda:

Dr. Vladimir Varićak

Pretstojnik umjetničkog razreda:

Robert Frangeš-Mihanović

ZAVODI

Bibliotekar i arhivar:

Dr. Stjepan Ivšić

Pomoćnik bibliotekara:

Antun Šimčić

Ravnatelj Strossmayerove galerije slika:

Dr. Artur Schneider

Akademijaska kancelarija

Pretstojnik: *Dr. Vale Vouk*

Tajnički pomoćnik: *Dr. Ivan Esih*

Poslovođa: *Fran Barbalić*

Nadzornik kuća: *Viktor Pečić*

Podvornici: *Marko Hećimović, August Hofman*

ODBORI

Nadzorni gospodarski odbor:

Pročelnik

*Dr. Vladimir Varićak**Dr. Marko Kostrenčić**Dr. Božidar Širola*

Zamjenici

*Vladoje Dukat**Dr. Artur Gavazzi***Odbor za sakupljanje i izdavanje historičkih, historičko-juridičkih i literarnih spomenika :***Vladoje Dukat**Dr. Stjepan Ivšić**Dr. Franjo Fancev**Dr. Marko Kostrenčić**Dr. Ljudmil Hauptmann**Emilije Laszowski**Dr. Ferdo Šišić*

Izaslanici Juridičkog fakulteta Univerziteta u Zagrebu, kad se radi o dalmatinskim statutima:

*Dr. Ljudevit Andrassy**Dr. Mihajlo Lanović***Odbor za folkloru:***Dr. Dragutin Boranić**Dr. Gavro Manojlović**Dr. Milovan Gavazzi**Dr. Tomislav Maretić**Dr. Stjepan Ivšić**Dr. Božidar Širola**Dr. Stjepan Tropsch***Odbor za hrvatskosrpske dijalekte:***Dr. Dragutin Boranić**Dr. Stjepan Ivšić**Dr. Franjo Fancev**Dr. Tomislav Maretić**Stjepan Pavičić***Odbor za istraživanje historičkih kolonizacija u našim zemljama:***Dr. Ljudmil Hauptmann**Dr. Stjepan Ivšić**Dr. Milovan Gavazzi**Dr. Gavro Manojlović**Dr. Ferdo Šišić***Odbor za orijentalnu zbirku:***Dr. Ljudevit Hauptmann**Dr. Gavro Manojlović**Dr. Stjepan Ivšić**Dr. Artur Schneider**Dr. Marko Kostrenčić**Dr. Ferdo Šišić***Odbor za istraživanje zemlje:***Dr. Artur Gavazzi**Dr. Ivo Pevalak**Dr. Dragutin Gorjanović**Dr. Marijan Salopek**Dr. Jovan Hadži**Dr. Stjepan Škreb**Dr. Stanko Hondl**Dr. Fran Tućan**Dr. Vale Vouk*

Odbor za Biološko-oceanografski institut:

Dr. Artur Gavazzi

Dr. Vale Vouk

Članovi Srpske kraljevske akademije:

Dr. Živojin Đorđević

Dr. Jovan M. Žujović

Odbor za Strossmayerovu galeriju slika:

Ljubo Babić

Robert Frangeš-Mihanović

Dr. Albert Bazala

Arh. Martin Pilar

Vladimir Becić

Dr. Artur Schneider

Vladoje Dukat

Dr. Branko Šenoa

Dr. Vladimir Varićak

Odbor za biblioteku:

Pretsjednik, bibliotekar i razredni pretstojnici

Odbor za Međunarodnu uniju akademijâ:

Dr. Ljudevit Hauptmann

Dr. Ferdo Šišić

Članovi Srpske kraljevske akademije:

Dr. Jovan Radonić

Dr. Nikola Vulić

UREDNICI

Grada za povijest književnosti hrvatske:

Dr. Franjo Fancev

Starine:

Dr. Ferdo Šišić

Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena:

Dr. Dragutin Boranić

Prirodoslovna istraživanja Kraljevine Jugoslavije:

Dr. Vale Vouk

**Bulletin international o raspravama historičko-filologičkoga,
filozofičko-juridičkoga i umjetničkoga razreda:**

Vladoje Dukat

**Bulletin international o raspravama matematičko-
prirodoslovnoga razreda:**

Dr. Stanko Hondl

Obrađivač Rječnika hrvatskoga ili srpskoga jezika:

Dr. Tomislav Maretić

ČLANOVI

(Redom izbora)

Počasni članovi:

1. *Nikola Tesla*, elektrotehnik u New-Yorku. 1896. 17. XII.
2. *Ivan Meštrović*, kipar u Zagrebu. 1919. 24. IV.
3. *Pavle Jovanović*, slikar u Beogradu. 1919. 24. IV.
4. *Matej Hubad*, glazbenik u Ljubljani. 1919. 24. IV.
5. *Ljuba Babić Đalski*, književnik, veliki župan izv. sl. u Gredicama kod Zaboka. 1919. 24. IV.
6. *Dr. Teodor Wickerhauser*, umir. sveučilišni profesor u Zagrebu. 1928. 5. VII.
7. *Dr. Tomáš G. Masaryk*, pretsjednik Čehoslovačke republike. 1930. 3. III.
8. *Alfons M. Mucha*, slikar u Pragu. 1930. 30. V.
9. *Nikolaj Roerich*, slikar u New-Yorku. 1930. 30. V.

U razredu historičko-filologičkom

Redovni pravi:

1. *Dr. Tomislav Maretić*, umir. sveučilišni profesor u Zagrebu. (1886. 21. XII.)* 1890. 4. XII. Od 20. V. 1915. do 16. V. 1918. pretsjednik akademije; od 1919. do 1928. pretstojnik razreda.
2. *Dr. August Musić*, umir. sveučilišni profesor u Zagrebu. (1892. 7. XII.) 1896. 7. XII. Od 11. XII. 1902. do 10. X. 1909. književni tajnik; od 10. X. 1909. do 13. V. 1916. gospodarski tajnik; od 16. XII. 1897. do 6. IV. 1922. knjižničar akademije; od 1929. do 1933. pretstojnik razreda.
3. *Dr. Gavro Manojlović*, umir. sveučilišni profesor u Zagrebu. 1908. 18. III. Od 10. X. 1909. do 24. IV. 1919. književni tajnik akademije. Od 15. VI. 1924. do 31. V. 1933. pretsjednik akademije.
4. *Dr. Ferdo pl. Šišić*, sveučilišni profesor u Zagrebu. (1903. 10. XII.) 1910. 11. III. Pretstojnik razreda (1934—1936).
5. *Dr. Ivan Kasumović*, načelnik prosvjetnog odjeljenja banske uprave u Zagrebu. (1910. 11. III.) 1915. 20. V. Od 24. VI. 1919. do 25. X. 1920. književni tajnik akademije.
6. *Dr. Milan vitez Rešetar*, umir. sveučilišni profesor, sada u Firenci. (1896. 17. XII.) 1924. 14. VI.

*) U zagradi brojevi znače datume, kad je koji redovni ili izvanredni član postao prije toga članom dopisnikom.

7. *Dr. Dragutin Boranić*, sveučilišni profesor u Zagrebu. (1907. 14. III.; 1924. 14. VI.) 1929. 4. V. Književni tajnik akademije (1932/1933—1934/1935).
8. *Dr. Stjepan Ivšić*, sveučilišni profesor u Zagrebu. (1920. 25. V.; 1925. 25. VI.) 1929. 4. V. Bibliotekar i arhivar akademije (1933/1934—1935/1936).

Izvanredni pravi:

1. *Dr. Ljudmil Hauptmann*, sveučilišni profesor u Zagrebu. (1926. 8. VII.) 1928. 5. VII.
2. *Vladoje Dukat*, umir. zemaljski nadzornik za srednje škole u Zagrebu. (1908. 18. III.) 1929. 4. V.
3. *Dr. Franjo Fancev*, sveučilišni profesor u Zagrebu. (1925. 25. VI.) 1929. 4. V.

Dopisnici:

1. *Marcel Kušar*, umir. gimnazijski profesor na Rabu. 1896. 7. XII.
2. *Dr. Matija Murko*, sveučilišni profesor u Pragu. 1897. 16. XII.
3. *Dr. Ljubomir Miletić*, sveučilišni profesor u Sofiji. 1900. 13. XII.
4. *Rudolf Strohal*, umir. realno-gimnazijski ravnatelj u Zagrebu. 1901. 12. XII.
5. *Emilije pl. Laszowski*, ravnatelj državnoga arhiva u Zagrebu. 1907. 14. III.
6. *Milorad Medini*, sekretar trgovačko-obrtničke komore u Dubrovniku. 1907. 14. III.
7. *Dr. Stjepan Tropsch*, pretstojnik odjela za bogoštovlje i nastavu izv. sl., sveučilišni profesor u Zagrebu. 1908. 18. III.
8. *Dr. Jovan Radonić*, sveučilišni profesor u Beogradu. 1910. 11. III.
9. *Dr. Fran Ilešić*, sveučilišni profesor u Zagrebu. 1911. 16. III.
10. *Dr. Josip Vajs*, sveučilišni profesor u Pragu. 1911. 16. III.
11. *Dr. Pavle Popović*, sveučilišni profesor u Beogradu. 1921. 25. IV.
12. *Dr. Tomo Matić*, umir. srednjoškolski ravnatelj u Zagrebu. 1921. 25. IV.
13. *Dr. Aleksandar Belić*, sveučilišni profesor u Beogradu. 1922. 6. IV.
14. *Antoine Meillet*, profesor u »Collège de France« u Parizu. 1924. 14. VI.
15. *Émile Haumant*, sveučilišni profesor u Parizu. 1924. 14. VI.
16. *Dr. Lubor Niederle*, sveučilišni profesor u Brnu. 1925. 25. VI.

17. *Dr. Nikola Radojčić*, sveučilišni profesor u Ljubljani. 1926. 8. VII.
18. *Dr. Fran Ramovš*, sveučilišni profesor u Ljubljani. 1926. 8. VII.
19. *Dr. Jan Rozwadowski*, sveučilišni profesor u Krakovu. 1928. 5. VII.
20. *Dr. Jaroslav Bidlo*, sveučilišni profesor u Pragu. 1928. 5. VII.
21. *Dr. Franc Babinger*, sveučilišni profesor u Berlinu. 1928. 8. VII.
22. *Dr. Vasil N. Zlatarski*, sveučilišni profesor u Sofiji. 1929. 4. V.
23. *Dr. Viktor Hoffiller*, sveučilišni profesor u Zagrebu. 1930. 30. V.
24. *Dr. Mihovil Abramić*, ravnatelj arheološkoga muzeja u Splitu. 1931. 20. VI.
25. *Dr. Tihomir R. Đorđević*, sveučilišni profesor u Beogradu. 1931. 20. VI.
26. *Dr. Rajko Nahtigal*, sveučilišni profesor u Ljubljani. 1931. 20. VI.
27. *Eugène vicomte de Guichen*, diplomatski pisac u Parizu. 1932. 27. VI.
28. *Dr. Dragutin Anastasijević*, sveučilišni profesor u Beogradu. 1933. 31. V.
29. *Dr. Josip Bösendorfer*, srednjoškolski profesor u Osijeku. 1934. 17. V.

U razredu filozofičko-juridičkom

Redovni pravi:

1. *Dr. Antun Bauer*, nadbiskup u Zagrebu. (1896. 17. XII.) 1899. 14. XII. Od 20. V. 1915. pokrovitelj akademije.
2. *Dr. Đuro Arnold*, umir. sveučilišni profesor u Zagrebu. (1891. 27. XII.) 1899. 14. XII. Pretstojnik razreda (1934—1936).
3. *Dr. Marko Kostrenčić*, sveučilišni profesor u Zagrebu, ministar socijalne politike i narodnog zdravlja izv. sl., ban Savske banovine. (1920. 25. V.) 1921. 25. IV. Od 14. I. 1922. do 29. VI. 1924. gospodarski tajnik akademije.
4. *Dr. Stjepan Zimmermann*, sveučilišni profesor u Zagrebu. 1921. 25. IV.
5. *Dr. Albert Bazala*, povjerenik za prosvjetu i vjere izv. sl., sveučilišni profesor u Zagrebu. (1910. 11. III.) 1922. 6. IV. Pretsjednik akademije (1933/34—1935/36).
6. *Dr. Stjepan Matičević*, sveučilišni profesor u Zagrebu. (1924. 14. V.) 1930. 30. V.

Dopisnici:

1. *Dr. Stefan S. Bobčev*, sveučilišni profesor u Sofiji. 1909. 18. III.
2. *Dr. Josip Šilović*, umir. sveučilišni profesor, bivši ban Savske banovine u Zagrebu. 1911. 16. III.
3. *Dr. Slobodan Jovanović*, sveučilišni profesor u Beogradu. 1927. 27. V.

4. *Dr. Metod Dolenc*, sveučilišni profesor u Ljubljani. 1928. 5. VII.
5. *Dr. Leonid Pitamic*, sveučilišni profesor u Ljubljani izv. sl., posl. Kraljevine Jugoslavije u Washingtonu. 1928. 5. VII.
6. *Dr. Aleš Ušeničnik*, sveučilišni profesor u Ljubljani. 1928. 5. VII.
7. *Dr. Milorad Stražnicki*, sveučilišni profesor u Zagrebu izv. sl., poslanik Kraljevine Jugoslavije izv. sl. 1918. 5. VII.
8. *Dr. Pavao Vuk Pavlović*, sveučilišni docent u Zagrebu. 1928. 5. VII.
9. *Dr. Hugo Werk*, odvjetnik u Zagrebu. 1929. 4. V.
10. *Dr. Borislav Lorenc*, sveučilišni profesor u Beogradu. 1930. 30. V.
11. *Dr. Paul Collinet*, sveučilišni profesor u Parizu. 1933. 31. V.

U razredu matematičko-prirodoslovnom

Redovni pravi:

1. *Dr. Andrija Mohorovičić*, umir. realno-gimnazijski profesor, sveuč. privatni docent i naslovni izv. sveučilišni profesor u Zagrebu. (1893. 12. XII.) 1898. 15. XII. Od 1919. do 1921. pretstojnik razreda.
2. *Dr. Vladimir Varićak*, sveučilišni profesor u Zagrebu. (1903. 10. XII.) 1904. 10. XII. Pretstojnik razreda (1934—1936).
3. *Dr. Dragutin Gorjanović-Kramberger*, umir. sveučilišni profesor u Zagrebu. (1891. 22. XII.) 1909. 18. III. Od 1922. do 1933. pretstojnik razreda.
4. *Dr. Artur Gavazzi*, umir. sveučilišni profesor u Zagrebu. (1911. 16. III.) 1917. 5. V.
5. *Dr. Stanko Hondl*, sveučilišni profesor u Zagrebu. (1908. 18. III.) 1923. 19. VI. Potpretsjednik akademije (1933/34—1935/36).
6. *Dr. Vale Vouk*, sveučilišni profesor u Zagrebu. (1920. 25. V.) 1924. 14. VI. Gospodarski tajnik akademije (1933/34—1935/36).
7. *Dr. Fran Tučan*, sveučilišni profesor u Zagrebu. 1930. 30. V.
8. *Dr. Željko Marković*, sveučilišni profesor u Zagrebu. (1928. 5. VII.) 1931. 20. VI.

Dopisnici:

1. *Dr. Franjo Vejvodský*, sveučilišni profesor u Pragu. 1885. 16. XII.
2. *Jovan Žujović*, ministar izv. sl. i umir. sveučilišni profesor u Beogradu. 1886. 16. XII.
3. *Dr. C. Le Paige*, sveučilišni profesor u Liège. 1891. 7. XII.
4. *Sima Lozanić*, umir. sveučilišni profesor u Beogradu. 1894. 12. XII.
5. *Dr. Mihajlo Petrović*, sveučilišni profesor u Beogradu. 1897. 16. XII.

6. *Ferdinand Seidl*, umir. srednjoškolski profesor u Novom Mestu. 1903. 10. XII.
7. *Dr. Bogdan Gavrilović*, sveučilišni profesor u Beogradu. 1905. 14. XII.
8. *Petar S. Pavlović*, gimnazijski profesor i čuvar prirodopisnoga muzeja u Beogradu. 1905. 14. XII.
9. *Dr. Milorad Jovičić*, umir. profesor vojne akademije u Beogradu. 1905. 14. XII.
10. *Dr. Lujo Adamović*, privatni sveučilišni docent u Beču. 1907. 14. III.
11. *Dr. Stjepan Bohniček*, umir. sveučilišni profesor u Zagrebu. 1907. 14. III.
12. *Dr. Jan de Vries*, sveučilišni profesor u Utrechtu u Nizozemskoj. 1920. 25. V.
13. *Dr. Milutin Milanković*, sveučilišni profesor u Beogradu. 1920. 25. V.
14. *Dr. Jovan Hadži*, sveučilišni profesor u Ljubljani. 1920. 25. V.
15. *Dr. Josip Plemelj*, sveučilišni profesor u Ljubljani. 1923. 19. VI.
16. *Comte Henri Napoléon Begouën*, sveučilišni profesor u Toulouse. 1925. 25. VI.
17. *Dr. Ivo Pevalek*, sveučilišni profesor u Zagrebu. 1927. 27. V.
18. *Dr. Norbert Krebs*, sveučilišni profesor u Berlinu. 1928. 5. VII.
19. *Dr. Marijan Salopek*, sveučilišni profesor u Zagrebu. 1930. 30. V.
20. *Dr. Stjepan Škreb*, ravnatelj geofizičkog zavoda u Zagrebu. 1930. 30. V.
21. *Dr. Albert Botteri*, sveučilišni profesor u Zagrebu. 1930. 30. V.
22. *Dr. Karlo Radoničić*, sveučilišni profesor u Zagrebu. 1930. 30. V.
23. *Dr. Božidar Spišić*, sveučilišni profesor u Zagrebu. 1930. 30. V.
24. *Dr. Ante Šercer*, sveučilišni profesor u Zagrebu. 1930. 30. V.
25. *Dr. Bohumil Němec*, sveučilišni profesor u Pragu. 1932. 27. VI.
26. *Dr. Leon Marchlewski*, sveučilišni profesor u Krakovu. 1932. 27. VI.
27. *Dr. Jovan Karamata*, sveučilišni docent u Beogradu. 1933. 31. V.
28. *Stevan P. Bošković*, geodetski general, načelnik Vojnog geografskog instituta u Beogradu. 1934. 17. V.
29. *Dr. Živojin Đorđević*, sveučilišni profesor u Beogradu. 1934. 17. V.

U razredu umjetničkom

Redovni pravi:

1. *Arh. Martin Pilar*, umir. profesor u tehničkoj visokoj školi u Zagrebu. 1919. 24. VI. Od 14. VI. 1924. do 31. V. 1933. potpredsjednik akademije; od 1920. do 1933. pretstojnik razreda.
2. *Franjo Dugan*, ravnatelj kr. zemaljskoga glazbenog zavoda u Zagrebu. (1919. 24. IV.) 1921. 25. IV.

3. *Robert Frangeš-Mihanović*, profesor u Umjetničkoj akademiji u Zagrebu. (1919. 24. IV.) 1924. 14. VI. Pretstojnik razreda (1934—1936).
4. *Dr. Božidar Širola*, upravnik Etnografskog muzeja u Zagrebu. (1922. 6. IV.; 1928. 5. VII.) 1930. 30. V.
5. *Dr. Milivoj Dežman*, liječnik u Zagrebu. (1928. 5. VII.) 1931. 20. VI.
6. *Dr. Artur Schneider*, sveučilišni profesor u Zagrebu. (1928. 5. XII.; 1930. 30. V.) 1931. 20. VI. Ravnatelj Strossmayerove galerije slika (1934/35—1936/37).
7. *Ivan Meštrović*, kipar u Zagrebu. 1934. 17. V.
8. *Vladimir Becić*, profesor u Umjetničkoj akademiji u Zagrebu. (1929. 4. V.) 1934. 17. V.

Izvanredni pravi:

1. *Vladimir Nazor*, umir. profesor učiteljske škole u Zagrebu. (1919. 24. IV.) 1934. 17. V.
2. *Ljubo Babić ml.*, profesor u Umjetničkoj akademiji u Zagrebu. (1928. 5. VII.) 1934. 17. V.

Dopisnici:

1. *Oton Iveković*, profesor u Umjetničkoj akademiji u Zagrebu. 1919. 24. IV.
2. *Vjekoslav Rosenberg-Ružić*, ravnatelj hrv. konservatorija u Zagrebu izv. sl. 1919. 24. IV.
3. *Mirko Rački*, akademički slikar u Zagrebu. 1921. 25. IV.
4. *Janko Barle*, kanonik u Zagrebu. 1922. 6. IV.
5. *Đorđe Jovanović*, vajar u Beogradu. 1927. 27. V.
6. *Tomislav Krizman*, profesor u Umjetničkoj akademiji u Zagrebu. 1928. 5. VII.
7. *Oton Župančić*, upravnik narodnoga kazališta u Ljubljani. 1928. 5. VII.
8. *Ferdo Goglia*, umir. srednjošk. prof. u Zagrebu. 1928. 5. VII.
9. *Maksimilijan Vanka*, profesor u Umjetničkoj akademiji u Zagrebu. 1929. 4. V.
10. *Ludvik Kuba*, etnograf i slikar u Pragu. 1930. 30. V.
11. *Dr. Branimir Šenoa*, profesor u Umjetničkoj akademiji u Zagrebu. 1931. 20. VI.
12. *Ladislav Šaloun*, vajar u Pragu. 1931. 20. VI.
13. *Dr. Ljubo Karaman*, upravnik Konservatorskog ureda u Splitu. 1932. 27. VI.

POKOJNICI

Pokrovitelj:

Dr. Josip Juraj Strossmayer, biskup bosanski i srijemski i t. d.; pokrovitelj akademije od god. 1867.—1905. † 8. aprila 1905. u Đakovu.

Pretsjednici:

1. *Dr. Franjo Rački*, kanonik prvostolne crkve zagrebačke i opat; pravi član 12. III. (9. V.) 1866.; pretstojnik histor.-filol. razreda 25. VII. 1866.; pretsjednik akademije 26. VII. 1866.—1886. † 13. II. 1894. u Zagrebu.
2. *Dr. Pavao Mubić*, pretstojnik odjela za bogoštovlje i nastavu izv. sl.; pravi član i pretstojnik filozof.-jurid. razreda 13. XI. 1867.; pretsjednik akademije 5. XII. 1887.—1890. † 17. X. 1897. u Zagrebu.
3. *Josip Torbar*, umir. ravnatelj realke; pravi član 12. III. 1866.; pretsjednik akademije 17. XII. 1890.—1900. † 26. XII. 1900. u Zagrebu.
4. *Dr. Tade Smičiklas*, umir. sveučilišni profesor; pravi član 21. XI. 1883.; pretsjednik akademije 15. XII. 1900.—1914. † 8. VI. 1914. u Zagrebu.
5. *Dr. Vladimir Mažuranić*, umir. pretsjednik banskoga stola; pravi član 11. III. 1910.; pretsjednik akademije 16. V. 1918.—25. IV. 1921. † 17. I. 1928. u Zagrebu.
6. *Dr. Gustav Janeček*, umir. sveučilišni profesor; pravi član 7. XII. 1887.; pretsjednik akademije 25. IV. 1921. do 14. VI. 1924. † 2. IX. 1929. u Zagrebu.

Počasni članovi:

1. *Dr. August Schleicher*, sveučilišni profesor, 25. VII. 1867. † 6. VII. 1868. u Jeni.
2. *Dr. Jan Emanuel Purkině*. sveučilišni profesor, 25. VII. 1867. † 28. VII. 1869. u Pragu.
3. *Karlo Jaromir Erben*, arhivar, 21. X. 1870. † 21. XI. 1870. u Pragu.
4. *Mihajlo Petrović Pogodin*, c. ruski drž. savjetnik i sveučilišni profesor, 11. VII. 1867. † 20. XII. 1875. u Moskvi.
5. *Dr. Franjo Palacký*, historiograf kraljevine Češke, 25. VII. 1867. † 26. V. 1876. u Pragu.
6. *Jovan Gavrilović*, bivši regent kneževine Srbije, 25. VII. 1867. † 10. VIII. 1877. u Beogradu.
7. *Roberto Visiani*, senator kraljevine Italije i sveučilišni profesor, 20. XI. 1876. † 4. V. 1878. u Padovi.
8. *Ismael Ivanović Sreznevski*, sveučilišni profesor, 25. VII. 1867. † 20. II. 1880. u Petrogradu.
9. *Dr. Ami Boué*, geolog, 25. X. 1870. † 22. XI. 1881. u Beču.
10. *Aleksandar Vaclav Maciejowski*, sveučilišni profesor, 25. VII. 1867. † 10. II. 1883. u Varšavi.
11. *Ivan Kukuljević Sakcinski*, umir. veliki župan, (pravi član 9. V. 1866.); 21. XI. 1886. † 1. VIII. 1889. u Puhakovcu.

12. *Dr. Franjo Mikošić*, umir. sveučilišni profesor, 25. VII. 1867. † 7. III. 1891. u Beču.
13. *Stjepan Schulzer Müggenburški*, c. kr. umir. satnik, (član dopisnik 5. II. 1882.); 16. XII. 1885. † 5. II. 1892. u Vinkovcima.
14. *Jakub Karlović Grot*, c. ruski tajni savjetnik i potpredsjednik carske akademije nauka, 21. X. 1879. † 5. VI. 1893. u Petrogradu.
15. *Dr. Dionizije Stur*, ravnatelj c. kr. geološkoga zavoda, (član dopisnik 25. VII. 1867.); 16. XII. 1885. † 9. X. 1893. u Beču.
16. *Ivan K. Rossi*, commendatore, pretstojnik vatikanskih muzeja, 4. XII. 1890. † 10. IX. 1894. u Rimu.
17. *Aristo Aristović Kunik*, c. ruski tajni savjetnik i akademik, 24. X. 1870. † 30. I. 1899. u Petrogradu.
18. *Fra Grga Martić*, »lector iubilatus« bosanskih oo. Franjevaca, 11. XII. 1902. † 30. VIII. 1905. u Kreševu.
19. *Dimitrije Ivanović Mendelejev*, c. ruski pravi državni savjetnik, umir. sveučilišni profesor, 5. XII. 1882. † 2. II. 1907. u Petrogradu.
20. *Ivan vitez Trnski*, umir. c. i kr. pukovnik i kr. veliki župan, 14. XII. 1899. † 30. VI. 1910. u Zagrebu.
21. *Dr. Antonin Frič*, umir. sveučilišni profesor, 12. XII. 1893. † 15. XI. 1913. u Pragu.
22. *Dr. Franjo Iveković*, kanonik prvostolne crkve zagrebačke, 12. XII. 1901. † 2. III. 1914. u Zagrebu.
23. *Ivan pl. Zajc*, umir. ravnatelj hrv. zem. glazbenoga zavoda i opere kr. hrv. zem. kazališta, 18. IV. 1912. † 16. XII. 1914. u Zagrebu.
24. *Dr. Nikola pl. Tomašić*, c. i kr. pravi tajni savjetnik, ban kraljevinâ Hrvatske, Slavonije i Dalmacije izv. sl., 13. V. 1916. † 29. V. 1916. u Trešćerovcu.
25. *Celestin Medović*, slikar, 24. IV. 1919. † 27. I. 1920. u Sarajevu.
26. *Vlabo Bukovac*, slikar, profesor u slikarskoj akademiji, 24. IV. 1919. † 24. IV. 1922. u Pragu.
27. *Josip Stritar*, književnik, 24. IV. 1919. † 15. XI. 1923. u Rogatačkoj Slatini.
28. *Aleksa Šantić*, književnik, 24. IV. 1919. † 2. II. 1924. u Mostaru.
29. *Dr. Don Frano Bulić*, um. gimn. ravnatelj, um. ravnatelj arheološkog muzeja u Splitu, 15. XII. 1898. † 30. VII. 1934. u Zagrebu.

U razredu historičko-filološkom

Pravi članovi:

1. *Ivan Berčić*, profesor, 25. VII. 1867. † 24. V. 1870. u Zadru.
2. *Fran Kurelac*, književnik, 25. VII. 1867. † 18. VI. 1874. u Zagrebu.
3. *Matija Mesić*, sveučilišni profesor, 1. I. 1867. † 5. XII. 1878. u Zagrebu.
4. *Dr. Đuro Daničić*, profesor Velike škole u Beogradu, 1. I. 1867. † 15. XI. 1882. u Zagrebu.
5. *Dr. Lavoslav Geitler*, sveučilišni profesor u Zagrebu, 23. XI. 1874. † 2. VI. 1885. u Beču.
6. *Dr. Franjo Rački*, kanonik prvostolne crkve zagrebačke i opat; pravi član 12. III. (9. V.) 1866.; predsjednik akademije 26. VII. 1866. do 1886, † 13. II. 1894. u Zagrebu.
7. *Šime Ljubić*, umir. ravnatelj arheološkoga muzeja u Zagrebu, 29. XI. 1867. † 19. X. 1896. u Starom Gradu na Hvaru.

8. *Matija Valjavec*, umir. gimnazijski profesor, 20. XI. 1876. † 15. III. 1897. u Zagrebu.
9. *Dr. Petar Matković*, umir. sveučilišni profesor u Zagrebu, 25. VII. 1867. † 26. III. 1898. u Beču.
10. *Dr. Franjo Maixner*, kr. zemaljski nadzornik za srednje škole, 5. XII. 1882. † 2. III. 1903. u Zagrebu.
11. *Dr. Milivoj Šrepel*, sveučilišni profesor, 4. XII. 1890. † 23. II. 1905. u Zagrebu.
12. *Ivan Tkalčić*, nadarbenik prvostolne crkve zagrebačke, 22. XI. 1875. † 11. V. 1905. u Zagrebu.
13. *Natko Nodilo*, umir. sveučilišni profesor; 21. XI. 1883. † 21. V. 1912. u Zagrebu.
14. *Armin Pavić*, pretstojnik odjela za bogoštovlje i nastavu kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade izv. sl., 23. XI. 1874. † 11. II. 1914. u Zagrebu.
15. *Dr. Tade Smičiklas*, umir. sveučilišni profesor; pravi član 21. XI. 1883.; pretsjednik akademije 15. XII. 1900.—1914. † 8. VI. 1914. u Zagrebu.
16. *Pero Budmani*, umir. gimnazijski profesor u Zagrebu, 12. III. 1886. † 27. XII. 1914. u Castel-Ferrettiju.
17. *Dr. Vatroslav Jagić*, umir. sveučilišni profesor, 12. III. 1866. † 5. VIII. 1923. u Beču; sahranjen 12. VIII. 1923. u Varaždinu.
18. *Dr. Dane Gruber*, umir. gimnazijski ravnatelj, sveučilišni privatni docent i naslovni izvanredni sveučilišni profesor, (12. XII. 1901.) izv. pravi član 14. VI. 1924. † 21. III. 1927. u Zagrebu.
19. *Dr. Đuro Körbler*, sveučilišni profesor, (18. III. 1908.), 20. V. 1915. † 4. XI. 1927. u Zagrebu.
20. *Dr. Vjekoslav Klaić*, umir. sveučilišni profesor, (12. XII. 1893.), 7. XII. 1896. † 1. VII. 1928. u Zagrebu.

Članovi dopisnici:

1. *Vinko Pacel*, tajnik kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, 25. VII. 1867. † 1870. u Karlovcu.
2. *Ivan Erazmo Vocel*, sveučilišni profesor, 24. X. 1870. † 17. IX. 1871. u Pragu.
3. *Aleksandar F. Gilferding*, drž. podtajnik c. ruskoga ministarstva, 25. VII. 1867. † 2. VII. 1872. u Petrogradu.
4. *Kapiton Nevostrujev*, profesor duhovne akademije, 24. X. 1870. † 1873. u Moskvi.
5. *Dr. Janko Šafařík*, član srp. državnoga savjeta, 25. VII. 1867. † 20. VII. 1876. u Beogradu.
6. *August Bielowski*, poljski historiograf, 25. VII. 1867. † 10. XI. 1876. u Lavovu.
7. *Sergije Mihajlović Solovjev*, c. ruski tajni savjetnik, sveučilišni profesor, 25. VII. 1867. † 16. X. 1879. u Moskvi.
8. *A. A. Kotljarevski*, sveučilišni profesor, 24. X. 1870. † 11. X. 1881. u Kijevu.
9. *Nikola Ivanić Kostomarov*, član arheografske komisije, 24. X. 1870. † 19. IV. 1885. u Petrogradu.
10. *Aleksandar Vasiljević Gorski*, rektor duhovne akademije, 24. X. 1870. † 23. X. 1885. u Moskvi.
11. *Petar Aleksejević Lavrovski*, c. ruski ministar prosvjete, 24. X. 1870. † 19. II. 1886. u Petrogradu.
12. *Josip Jireček*, c. kr. austrijski ministar za bogoštovlje i nastavu izv. sl., pretsjednik Češkoga učenoga društva, 25. VII. 1867. † 25. XI. 1888. u Pragu.

13. *Radoslav Lopašić*, umir. tajnik kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade, 21. XI. 1883. † 25. IV. 1893. u Zagrebu.
14. *Dr. Ivan Broz*, gimnazijski profesor, 7. XII. 1892. † 25. XII. 1893. u Zagrebu.
15. *A. Pavinski*, sveučilišni profesor, 4. XII. 1890. † 26. VIII. 1896. u Varšavi.
16. *Dr. Ivan Črnčić*, natpop zavoda sv. Jeronima, 5. XII. 1882. † 7. I. 1897. u Rimu.
17. *O. Euzebije Fermendžin*, analist reda oo. Franjevac, 4. XII. 1890. † 25. VI. 1897. u Našicama.
18. *Nikišfor Dučić*, arhimandrit, 4. XII. 1890. † 6. III. 1900. u Beogradu.
19. *Dr. Ernst Dümmler*, umir. sveučilišni profesor u Berlinu, 25. VII. 1867. † 11. IX. 1902. u Friedrichsrodi.
20. *Pera P. Đorđević*, srp. državni savjetnik i senator, 25. VII. 1867. † 18. XI. 1902. u Beogradu.
21. *Jan Karłowicz*, bivši urednik »Wisła«, 15. XII. 1898. † 14. VI. 1903. u Varšavi.
22. *Martin Hattala*, umir. sveučilišni profesor, 25. VII. 1867. † 11. XII. 1903. u Pragu.
23. *Dr. Vaclav V. vitez Tomek*, umir. sveučilišni profesor, 25. VII. 1867. † 12. VI. 1905. u Pragu.
24. *Dr. Grgur Krek*, umir. sveučilišni profesor, 3. XII. 1888. † 2. VIII. 1905. u Grazu.
25. *Ilarion Ruvarac*, arhimandrit, 3. XII. 1888. † 21. VIII. 1905. u Grgetegu.
26. *Marin Drinov*, sveučilišni profesor, 21. XI. 1879. † 14. III. 1906. u Harkovu.
27. *Aleksandar N. Veselovski*, sveučilišni profesor, 12. XII. 1893. † 23. X. 1906. u Petrogradu.
28. *Luka Zore*, upravitelj gimnazijski, 5. XII. 1882. † 9. XII. 1906. na Cetinju.
29. *Milan Đ. Miličević*, umir. srpski državni savjetnik, 21. XI. 1873. † 17. XI. 1908. u Beogradu.
30. *Dr. August Leskien*, sveučilišni profesor, 21. XII. 1883. † 20. IX. 1916. u Leipzigu.
31. *Dr. Konstantin Jireček*, c. kr. dvorski savjetnik, sveučilišni profesor, 27. XI. 1889. † 10. I. 1918. u Beču.
32. *Ljubomir Kovačević*, srp. ministar prosvjete izv. sl., tajnik Srpske kralj. akademije, 16. III. 1911. † 2. XII. 1918. u Vrnjačkoj Banji.
33. *Timofej D. Florinski*, sveučilišni profesor, 4. XII. 1890. † od ubilačke ruke 15. (2.) V. 1919. u Kijevu.
34. *Aleksej Aleksandrovič Šahmatov*, pravi državni savjetnik, 16. III. 1911. † oko 15. VIII. 1920. u Petrogradu.
35. *Dr. Oskar Asboth*, sveučilišni profesor, 14. III. 1907. † 1920. u Budimpešti.
36. *Dr. Karlo pl. Horvat*, sveučilišni profesor, 16. III. 1911. † 24. IX. 1920. u Zagrebu.
37. *Dr. Tibomir Ostojić*, sveučilišni profesor u Skoplju, 25. V. 1920. † 18. X. 1922. u Beču.
38. *Ivan Milčetić*, umir. gimnazijski profesor, 12. XII. 1892. † 26. X. 1921. u Varaždinu.
39. *Dr. Luka Jelić*, umir. profesor bogoslovije u Zadru, 11. XII. 1902. † 3. II. 1922. u Kaštelu Starom.
40. *Dr. Louis Leger*, profesor u »Collège de France«, 21. XI. 1870. † 30. IV. 1923. u Parizu.
41. *Makso Pleteršnik*, umir. gimnazijski profesor u Ljubljani, 14. X. 1899. † 13. X. 1923. u Pišecima kod Brežaca.

42. *Dr. Vilmos Fránoi*, potpretsjednik Madžarske akademije znanosti i upravitelj Madžarskoga historijskog instituta u Rimu, 14. III. 1907. † 1923. u Pešti.
43. *Dr. Franjo Kos*, umirovljeni profesor ženske učiteljske škole, 16. III. 1911. † 14. III. 1924. u Ljubljani.
44. *Josip Gelcich*, umirovljeni profesor pomorske akademije, 12. XII. 1893. † 4. II. 1925. u Trstu.
45. *Dr. Vaclav Vondrák*, sveuč. profesor, 25. VI. 1925. † 13. VIII. 1925. u Pragu.
46. *Dr. Stanislav Smolka*, sveučilišni profesor, 15. XII. 1898. † 1926. u Varšavi.
47. *Dr. Ivan Šišmanov*, sveuč. profesor u Sofiji, 15. XII. 1898. † 23. VI. 1928. u Oslo-u.
48. *Teodor I. Uspenski*, ravnatelj ruskoga arheologičkoga instituta u Carigradu, 4. XII. 1890. † 10. IX. 1928. u Leningradu.
49. *Dr. Ludovik Pastor*, ravnatelj austrijskog hist. instituta u Rimu, austrijski poslanik kod Vatikana, 4. III. 1907. † 1. X. 1928. u Rimu.
50. *Dr. Josip Brunšmid*, sveučilišni profesor, 4. XII. 1899. Od 1902. do 1920. ravnatelj Strossmayerove galerije slika. † 29. X. 1929. u Zagrebu.
51. *Dr. Petar Aleksejevič Lavrov*, sveučilišni profesor, 16. III. 1911. † 27. XI. 1929. u Leningradu.
52. *Ljuba Stojanović*, ministar izv. sl., 6. IV. 1922. † 16. VI. 1930. u Pragu.
53. *Dr. Julijan Jelenić*, sveuč. profesor, 20. VI. 1931. † 5. VIII. 1931. u Zagrebu.
54. *Čedomilj Mijatović*, umir. srpski kr. poslanik, 24. XI. 1873. † 14. V. 1932. u Londonu.
55. *Dr. Ernest Muka*, studijski savjetnik, umir. profesor i gimnazijski konrektor. 17. XII. 1896. † 10. X. 1932. u Budyšinu.
56. *Dr. Đuro Poltva*, sveuč. profesor, 10. XII. 1903. † 22. III. 1933. u Pragu.

U razredu filozofičko-juridičkom

Pravi članovi:

1. *Dr. Božidar Petranović*, c. kr. dvorski savjetnik i prisjednik prizivnoga suda u Zadru, 25. VII. 1867. † 12. IX. 1874. u Mlecima.
2. *Dr. Jovan Subotić*, odvjetnik, 12. III. 1866. † 28. I. 1886. u Zemunu.
3. *Janko Jurković*, otsječni savjetnik kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, 25. VII. 1867. † 20. III. 1889. u Zagrebu.
4. *Adolf Veber*, kanonik prvostolne crkve zagrebačke, 12. III. 1866. † 6. VIII. 1889. u Zagrebu.
5. *Dr. Mirko Šuhaj*, vijećnik kr. stola sedmorice, 7. XII. 1866. † 30. XI. 1889. u Budimpešti.
6. *Dr. Blaž Lorković*, sveučilišni profesor, 4. XII. 1890. † 17. II. 1892. u Zagrebu.
7. *Mirko Bogović*, umirovljeni kr. ministarski savjetnik, 12. III. 1866. † 4. V. 1893. u Zagrebu.
8. *Dr. Pavao Mubić*, pretstojnik odjela za bogoštovlje i nastavu kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade izv. sl.; pretsjednik akademije 5. XII. 1887.—1890. † 17. X. 1897. u Zagrebu.
9. *Dr. Kosta Vojnović*, umirovljeni sveučilišni profesor u Zagrebu, 4. XII. 1890. † 20. V. 1903. u Dubrovniku.
10. *Dr. Valtazar Bogišić*, crnogorski ministar izv. sl., 25. VII. 1867. † 24. IV. 1908. na Rijeci.
11. *Dr. Fran Vrbanić*, sveuč. profesor, 21. XI. 1886. † 26. VIII. 1909. u Zagrebu.
12. *Dr. Jaromir Haněl*, c. kr. dvorski savjetnik i sveučilišni profesor u Pragu, 21. XI. 1874. † 20. IX. 1910. u Znojmu.

13. *Milovan Zoričić*, ravnatelj kr. statističkog ureda, (22. XII. 1891.), 12. XII. 1893. † 30. X. 1912. u Zagrebu.
14. *Dr. Franjo pl. Marković*, sveučilišni profesor, (24. XI. 1873.), 20. XI. 1876. † 15. IX. 1914. u Zagrebu.
15. *Dr. Ivan Strohal*, vijećnik kralj. banskoga stola i sveučilišni priv. docent, 18. IV. 1912. † 8. XII. 1917. u Zagrebu.
16. *Dr. Milan Krešer*, zamjenik direktora državne statistike, 16. V. 1918. † 18. I. 1924. u Beogradu.
17. *Dr. Milivoj Maurović*, sveuč. profesor, 20. V. 1915. † 1. II. 1926. u Zagrebu.
18. *Dr. Vladimir Mažuranić*, umirovljeni pretsjednik banskoga stola, pravi član 11. III. 1910.; pretsjednik akademije 16. V. 1918.—25. IV. 1921. † 17. I. 1928. u Zagrebu.

Članovi dopisnici:

1. *Miloš Popović*, pisac, 25. VII. 1867. † 8. VIII. 1879. u Beogradu.
2. *Medo knez Pucić*, vlastelin, 25. VII. 1867. † 1. VII. 1882. u Dubrovniku.
3. *Dr. Romualdo Hube*, c. ruski pravi tajni savjetnik i senator, 22. XI. 1875. † 10. V. 1890. u Varšavi.
4. *Dr. Gustav Wenzel*, umir. sveučilišni profesor i član velikaške kuće ugarske, 25. VII. 1867. † 24. XI. 1891. u Budimpešti.
5. *Vaclav Brandl*, zem. arhivar, 24. X. 1870. † 5. XII. 1901. u Brnu.
6. *Matija Ban*, umirovljeni činovnik u srpskom ministarstvu spoljašnjih djela, 25. VII. 1867. † 14. III. 1903. u Beogradu.
7. *Luka Zima*, umir. gimn. profesor, 5. XII. 1882. † 16. III. 1906. u Varaždinu.
8. *Dr. Marijan Derenčin*, odjelni pretstojnik kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade izv. sl. i odvjetnik, 27. XI. 1889. † 8. II. 1908. u Zagrebu.
9. *Dr. Hermenegild vitez Jireček*, otsječni pretstojnik c. kr. austrijskoga ministarstva izv. sl., 27. VII. 1867. † 30. XII. 1909. u Vysokom Mytu.
10. *Dr. Alfred Jensen*, član Nobelova instituta Švedske akademije nauka u Stockholmu, 18. III. 1908. † 16. IX. 1920. u Beču.
11. *Dr. Ladislav Polić*, sveuč. profesor, 25. VI. 1925. † 8. XI. 1927. u Zagrebu.
12. *Dr. Ernest Miler*, sveučilišni profesor, 27. V. 1927. † 9. X. 1928. u Zagrebu.
13. *Dr. Karel Kadlec*, sveučilišni profesor, 18. III. 1909. † 4. XII. 1928. u Pragu.
14. *Dr. Osvald Marijan Balzer*, sveuč. profesor, 25. VI. 1925. † 11. I. 1933. u Lavovu.

U razredu matematičko-prirodoslovnom

Pravi članovi:

1. *Živko Vukasović*, zemaljski školski nadzornik kod c. kr. glavnog vojnoga zapovjedništva kao vlade za hrvatsko-slavonsku vojnu krajinu, 9. V. 1866. † 10. VIII. 1874. u Zagrebu.
2. *Dr. Janez Bleiweis*, pretsjednik Slovenske Matice, 9. V. 1866. † 22. XI. 1881. u Ljubljani.
3. *Dr. Josip Schlosser-Klekovski*, otsječni savjetnik kr. hrv.-slav.-dajm. zem. vlade, 9. V. 1866. † 28. IV. 1882. u Zagrebu.
4. *Ljudevit Vukotinović*, umirovljeni veliki župan, (4. XII. 1866.), 1. I. 1867. † 17. III. 1893. u Zagrebu.
5. *Dr. Đuro Pilar*, sveučilišni profesor, (24. XI. 1873.), 22. X. 1875. † 19. V. 1893. u Zagrebu.
6. *Dr. Bogoslav Šulek*, književnik, 9. V. 1866. † 30. XI. 1895. u Zagrebu.
7. *Josip Torbar*, umir. ravnatelj realke, pravi član 12. III. 1866.; pretsjednik akademije 17. XII. 1890.—1900. † 26. VII. 1900. u Zagrebu.
8. *Spiro Brusina*, umirovljeni sveučilišni profesor, (24. XI. 1870.), 28. XI. 1874. † 21. V. 1908. u Zagrebu.
9. *Dr. Karlo Zabradnik*, c. kr. dvorski savjetnik, profesor češke politehnike, (21. XI. 1879.), 5. XII. 1882. † 23. IV. 1916. u Brnu.

10. *Dr. Vinko Drožak*, umirovljeni sveučilišni profesor, (31. XI. 1883.), 7. XII. 1887. † 7. V. 1922. u Zagrebu.
11. *Dr. Juraj Majcen*, sveučilišni profesor, (10. XII. 1903.), 18. III. 1909. † 1. II. 1924. u Zagrebu.
12. *Dr. Mijat Kišpatić*, sveučilišni profesor, (21. XI. 1883.), 7. XII. 1893. † 17. V. 1926. u Zagrebu.
13. *Dr. Gustav Janeček*, sveučilišni profesor, (5. XII. 1882.), 7. XII. 1887. Od 25. IV. 1921. do 14. VI. 1924. pretsjednik akademije. † 8. IX. 1929. u Zagrebu.

Članovi dopisnici:

1. *Erjavec Franjo*, profesor realke, 22. XI. 1875. † 13. I. 1887. u Gorici.
2. *Dr. J. Pančić*, profesor Velike škole, 22. VII. 1867. † 7. III. 1888. u Beogradu.
3. *Dr. Emil Weyr*, sveučilišni profesor, 16. XII. 1885. † 4. XII. 1893. u Beču.
4. *Dr. Bogoslav pl. Jiruš*, sveuč. profesor, 21. XI. 1883. † 16. XI. 1901. u Pragu.
5. *Dr. Franjo Studnička*, c. kr. dvorski savjetnik, sveučilišni profesor, 21. XI. 1883. † 21. II. 1903. u Pragu.
6. *Dr. Eduard Weyr*, c. kr. dvorski savjetnik, profesor češke politehnike, 4. XII. 1890. † 23. VII. 1903. u Pragu.
7. *Dr. Šimun Šubic*, umirovljeni sveučilišni profesor, 5. VII. 1867. † 27. VII. 1903. u Grazu.
8. *Dimitrije Nešić*, umir. srp. državni savjetnik, 4. XII. 1890. † 9. V. 1904. u Beogradu.
9. *Martin Sekulić*, umir. profesor realke, 24. XI. 1873. † 14. IV. 1905. u Zagrebu.
10. *Nikolaj Aleksandrovič Menšutkin*, sveučilišni profesor, 16. XII. 1885. † 5. II. 1907. u Petrogradu.
11. *Đuro Zlatarski*, sveučilišni profesor, 4. XII. 1890. † 21. XI. 1909. u Sofiji.
12. *Dr. Jovan Cvijić*, sveučilišni profesor i pretsjednik Srpske kraljevske akademije, 10. XII. 1903. † 16. II. 1927. u Beogradu.
13. *Dr. David Segen*, umirovljeni sveučilišni profesor, 12. XII. 1894. † 29. XII. 1927. u Zagrebu.
14. *Dr. Jan Sobotka*, sveučilišni profesor, 26. IV. 1919. † 11. V. 1931. u Pragu.
15. *Ljudevit Rossi*, umirovljeni major, 5. VII. 1928. † 4. VII. 1932. u Karlovcu.

U razredu umjetničkom

Pravi članovi:

1. *Rudolf Valdec*, profesor u Umjetničkoj akademiji, (24. IV. 1919.), 14. VI. 1924. † 1. II. 1929. u Zagrebu.
2. *Klement M. Crnčić*, profesor u Umjetničkoj akademiji, 23. IV. 1919. Od 1. I. 1920. do 5. VII. 1928. ravnatelj galerije slika. † 9. XI. 1930.
3. *Bela Csikos pl. Sessia*, profesor u Umjetničkoj akademiji, 24. IV. 1919. † 11. II. 1931. u Zagrebu.
4. *Dr. Dragutin Domjanić*, vijećnik banskoga stola, 24. IV. 1919. † 7. VI. 1933. u Zagrebu.
5. *Arh. Ćiril M. Iveković*, sveuč. profesor, 6. V. 1922. † 15. VIII. 1933. u Zagrebu.
6. *Dr. Don Frano Bulić*, umir. gimn. ravnatelj, umir. ravnatelj arheološkog muzeja u Splitu. 8. VII. 1926. (izv.). † 30. VII. 1934. u Zagrebu.

Članovi dopisnici:

1. *Ferdo Kovačević*, profesor u Umjetničkoj akademiji, 24. IV. 1919. † 1. IX. 1927. u Zagrebu.
2. *Josip Vancaš Požeški*, arhitekt, 4. V. 1929. † 15. XII. 1932. u Zagrebu.
3. *Vladislav Skoczylas*, profesor Velike škole lijepe umjetnosti, 27. VI. 1933. † 8. IV. 1934. u Varšavi.

IZVODI

iz razrednih, odborskih i skupnih sjednica

od 31. maja 1933. do 17. maja 1934.

Historičko-filologički razred

4. jula 1933.

Prisutni: dr. T. Maretić, dr. A. Musić, dr. F. Šišić, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. Lj. Hauptmann, dr. F. Fancev.

Na osnovi referata dra. Ferde Šišića primljena je za »Rad« radnja dra. Grge Novaka »Borba Dubrovnika za slobodu god. 1683—1699.«

Od II. knjiga »Starih pisaca hrvatskih« (Džore Držić i Šiško Menčetić) štampat će se drugo izdanje u obradi dra. Milana Rešetara.

Skupnoj će se sjednici predložiti, da se među »Posebnim djelima« ove godine štampa dra. Franje Fanceva »Vatikanski hrvatski molitvenik i Dubrovački psaltir«, koji se zbog nedostatka novčanih sredstava dosad nije mogao izdati.

Odobrene su novčane pomoći: a) dru. Stjepanu Ivšiću 5000 dinara za istraživanje granica kajkavskog pomaklog akcenatskog tipa; b) dru. Ferdi Šišiću 5000 dinara za prikupljanje građe za II. knjigu Strossmayerove korespondencije u Beču i Budimpešti; c) dru. Franji Fancevu 5000 dinara za literarno-historičko istraživanje starije hrvatske književnosti u Dalmaciji.

Na VII. međunarodnom kongresu historika u Varšavi mjeseca augusta o. g. Akademiju će zastupati dr. Ljudevit Hauptmann.

17. oktobra 1933.

Prisutni: dr. T. Maretić, dr. A. Musić, dr. G. Manojlović, dr. F. Šišić, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. Lj. Hauptmann, dr. F. Fancev; pretsjednik dr. A. Bazala.

Radnja dra. Josipa Bösendorfera »Dva slavonska topohistoriografa: fra Franjo Sudić Varadinac (XVII. vijek) i fra Ivan Kopijarević Stražemanac (XVIII. vijek) prihvaćena je za štampanje u »Radu« na osnovi referata dra. Ferde Šišića.

Na znanje su primljeni izvještaji: a) dra. Milana Rešetara o učestvovanju na III. međunarodnom kongresu lingvista u Rimu mjeseca septembra o. g.; b) dra. Ljudevita Hauptmanna o učestvovanju na VII. međunarodnom kongresu historika u Varšavi mjeseca septembra o. g.

Gospodin Miroslav Mance predao je Akademiji na pohranu deset službenih isprava Franje Račkoga.

Dru. Henriku Batowskomu u Lavovu, na njegovu molbu, poklonit će se 4 knjige »Korespondencije Rački-Strossmayer«, koje želi objaviti u poljskim časopisima.

10. januara 1934.

Prisutni: dr. T. Maretić, dr. A. Musić, dr. F. Šišić, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, V. Dukat, dr. F. Fancev; pretsjednik dr. A. Bazala.

Pošto je dosadašnji razredni pretstojnik dr. August Musić izjavio, da zbog tjelesne nelagodnosti ne može više vršiti svoje dužnosti, za razrednog je pretstojnika na tri godine izabran dr. Ferdo Šišić. Dru. Augustu Musiću izrečeno je naročito priznanje za savjesno vođenje pretstojničkih poslova.

Primljen je na znanje izvještaj dra. Ljudmila Hauptmanna o zastupanju Akademije na proslavi 40-godišnjice Muzejskog društva u Ptuju mjeseca novembra o. g.

Za štampanje u »Radu« prihvaćene su radnje: a) dra. Augusta Musića »Pronomen indefinitum u srpskohrvatskom, latinskom i grčkom jeziku«; b) dra. Tomislava Maretića »Metrika muslimanske narodne epike«; c) dra. Tome Matića »Osječka humanistička gimnazija od osnutka do god. 1848.«

20. februara 1934.

Prisutni: dr. G. Manojlović, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. Lj. Hauptmann, V. Dukat, dr. F. Fancev; pretsjednik dr. A. Bazala.

Radnja dra. Milana Rešetara »Jezik pjesama Ranjinina zbornika« prihvaćena je za »Rad«.

Na osnovi referata dra. Franje Fanceva radnja dra. Tome Matića »Kazalište u starom Osijeku« primljena je za štampanje u »Građi za povijest književnosti hrvatske«.

Usvojen je prijedlog dra. Ferde Šišića, da se za člana dopisnika izabere dr. Josip Bösendorfer, srednjoškolski profesor u Osijeku.

22. marta 1934.

Prisutni: dr. G. Manojlović, dr. F. Šišić, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. Lj. Hauptmann, V. Dukat, dr. F. Francev; predsjednik dr. A. Bazala.

Na osnovi referata dra. Franje Fanceva za štampanje u »Radu« primit će se radnja Franje Galinca »Po čemu je XVIII. stoljeće *criminosum saeculum?*«, ako je pisac poveže sa radnjom »Prilozi za biografiju Štefana Zagrebečkoga« i izvrši popravke prema referentovim napomenama.

Skupnoj će se sjednici predložiti, da se ubuduće pri budžetnoj raspravi osigurava izdavanje samo onih djela i rasprava, koje su Akademiji potpuno gotove predane i u razredima prihvaćene.

Na ljetosnoj svečanoj sjednici Akademije čitat će dr. Ferdo Šišić raspravu »O postanku Jugoslavenske akademije«.

Naročitom pretstavkom, koju će izraditi dr. Ferdo Šišić i dr. Ljudmil Hauptmann, Akademija će kod Ministarstva prosvjete i Ministarstva unutrašnjih poslova zatražiti zaštitu dalmatinskih arhivalija, koja se sve više uništavaju, a sa svoje će strane uznastojati, da se svi dalmatinski arhivi sistematski pregledaju i o njima sastave tačni registri.

4. maja 1934.

Prisutni: dr. T. Maretić, dr. G. Manojlović, dr. F. Šišić, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. Lj. Hauptmann, V. Dukat, dr. F. Francev; predsjednik dr. A. Bazala.

Za štampanje u »Starinama« prihvaćene su radnje:

- a) dra. Ferde Šišića »Rukovet spomenika o hercegu Ivanišu Korvinu i borbama Hrvata sa Turcima (1473—1496)«;
- b) dra. Tome Matića »Izvještaj austrijskog političkog emisara o Dubrovniku i njegovu balkanskom zaleđu iz god. 1805.«

Primljen je na znanje izvještaj dra. Franje Fanceva o naučnom putu u Dalmaciju, koji je s novčanom pomoću Akademije izvršio ljeti god. 1933.

Pošto su članovi odbora za Međunarodnu uniju akademija dr. Gavro Manojlović i dr. Marko Kostrenčić dali ostavke na svoje položaje (kako su ih prije njih dali i članovi odbora od strane Srpske kraljevske akademije), skupnoj će se sjednici predložiti, da iz ovoga razreda izabere za člana odbora dra. Gavru Manojlovića.

Usrdna će se zahvala izjaviti g. Aleksandru Poljaniću, direktoru sarajevske Zemaljske banke, što je Akademijinoj orijentalnoj zbirci poklonio arapski rukopis komentara šerijatskom pravu od Ali Pazdavije iz XI. vijeka, i preuzv. gospodinu nadbiskupu sarajevskom dru. Ivanu Šariću za poklonjeni rukopis »Spomen hercegovачke bune god. 1875.« od Lazara Lazarevića, zajedno sa nekim dokumentima o piscu.

Filozofičko-juridički razred

18. oktobra 1933.

Prisutni: dr. Đ. Arnold, dr. A. Bazala, dr. S. Matičević; književni tajnik dr. D. Boranić.

Rukopis radnje pok. pravog člana dra. Ivana Strohala: »Individualizam u starih Germana« (dostavljen Akademiji god. 1917. sa bilješkom književnog tajnika: »Pisac želi, da se štampa istom poslije rata«) predan je dru. Marku Konstrenčiću, da o njemu donese svoje stručno mišljenje.

Primljeno je na znanje saopćenje dra. Alberta Bazale, da je počeo ogledati književnu zaostavštinu pok. dra. Franje Markovića i u njoj našao dosta građe za proučavanje Markovićeve literarne kritike i njegovih pjesničkih djela.

8. januara 1934.

Prisutni: dr. Đ. Arnold, dr. M. Kostrenčić, dr. A. Bazala, dr. S. Matičević; književni tajnik dr. D. Boranić.

Za razrednog pretstojnika u god. 1934—1936. ponovo je izabran dr. Đuro Arnold.

Kako se sve više zanemaruje lijepa kulturna ustanova »Strossmayerova dana« (4. februara), primljen je prijedlog dra. Alberta Bazale, da ga Akademija stalno održava kao dan znanosti i umjetnosti. Akademija će svake godine 4. februara prirediti javnu svečanu sjednicu, u kojoj će poslije uvodnih riječi pokrovitelja ili pretsjednika jedan akademik čitati svoju raspravu, kojom će se prema § 3. Poslovnika uvesti u Akademiju kao pravi član.

Ako taj prijedlog usvoji skupna sjednica, na ljetošnjem će »Strossmayerovu danu« predsjednik dr. Albert Bazala održati predavanje o Petru Petroviću Njegošu kao filozofu, a dr. Stjepan Matičević pročitat će drugi dio iz svoje rasprave »K problematici funkcije odgajanja i jedne nauke o odgajanju«.

21. februara 1934.

Prisutni: dr. Đ. Arnold, dr. M. Kostrenčić, dr. S. Zimmermann, dr. A. Bazala, dr. S. Matičević; književni tajnik dr. D. Boranić.

Na osnovi mišljenja dra. Marka Kostrenčića radnje pok. dra. Ivana Strohala, koje su prikazane u sjednicama 24. marta i 18. oktobra 1933., neće se štampati, nego će se pohraniti u arhivu.

Sa zahvalnošću je primljen poklon dra. Luje Vojnovića: 134 sveske rukopisa univerzitetskih predavanja njegova pok. oca, akademika dra. Koste Vojnovića.

20. marta 1934.

Prisutni: dr. Đ. Arnold, dr. M. Kostrenčić, dr. S. Zimmermann, dr. A. Bazala, dr. S. Matičević; književni tajnik dr. D. Boranić.

Skupnoj će se sjednici predložiti, da u odbor Međunarodne unije akademija iz ovoga razreda izabere dra. Marka Kostrenčića.

3. maja 1934.

Prisutni: dr. Đ. Arnold, dr. M. Kostrenčić, dr. A. Bazala, dr. S. Matičević; književni tajnik dr. D. Boranić.

Razred je najsrdačnije čestitao pretstojniku dru. Đuri Arnoldu 80-godišnjicu života.

Odlučeno je, da na međunarodnom filozofskom kongresu u Pragu mjeseca septembra o. g. Akademiju zastupa dr. Albert Bazala.

Matematičko-prirodoslovni razred

5. jula 1933.

Prisutni: dr. V. Varićak, dr. A. Gavazzi, dr. V. Vouk; predsjednik dr. A. Bazala, književni tajnik dr. D. Boranić.

Za štampanje u »Radu« prihvaćene su radnje:

a) dra. Josipa Lončara »Dalji prilozi grafičkom rješavanju nekih tipova problema izmjeničke struje« (na osnovi referata dra. Stanka Hondla);

b) dra. Alije Košira »O t. zv. eksperimentalnem karcinosarkomu bele miške« (na osnovu referata dra. Ante Šercera).

Odobrene su novčane pomoći: dru. Franu Tućanu 3000 dinara i Ljudevitu Bariću 2000 dinara za istraživanje minerala i stijena u Vardarskoj banovini.

16. oktobra 1933.

Prisutni: dr. V. Varićak, dr. A. Gavazzi, dr. S. Hondl, dr. V. Vouk; pretsjednik dr. A. Bazala, književni tajnik dr. D. Boranić.

Uzeti su na znanje pozivi na međunarodni geografski kongres u Varšavi mjeseca augusta-septembra i na međunarodni matematički kongres u Pragu u septembru 1934.

Na skupštini Nacionalnog odbora Međunarodne geografske unije, koja će se održati u Ljubljani od 4. do 6. oktobra 1933. prigodom II. zбора jugoslavenskih geografa, Akademiju će zastupati član dopisnik dr. Stjepan Škreb.

Uvažena je molba dra. Alije Košira, da mu se vrati radnja, prihvaćena u sjednici 5. jula o. g., jer je želi drugdje štampati.

Pročitani su i štampat će se u »Ljetopisu« izvještaji:

a) dra. Ive Horvata »Istraživanje vegetacije hercegovačkih i crnogorskih planina«;

b) dra. Frana Kušana »Pregled istraživanja flore i vegetacije lišajeva u južnoj Srbiji«.

4. decembra 1933.

Prisutni: dr. V. Varićak, dr. A. Gavazzi, dr. S. Hondl, dr. V. Vouk, dr. F. Tućan, dr. Ž. Marković; pretsjednik dr. A. Bazala, književni tajnik dr. D. Boranić.

Na osnovi stručnog referata povraćena je Petru S. Šereru radnja »Konstruktivna metoda trisekcije luka (ugla)«, jer se ne može štampati u Akademijinim publikacijama.

Za »Rad« su prihvaćene radnje:

a) dra. Mladena Deželića »O djelovanju joda na kriptopirrol i jod-derivata etioporfirina« (na osnovi referata dra. Gilberta Fluminijanja);

b) dra. Julije Gnezde »Konstrukcija bencola na osnovi H^{III}« (na osnovi referata dra. Julija Bubanovića);

c) dra. Frana Tućana »Prilog mineralnom i kemijskom poznavanju ličkih bauksita«.

Za »Prirodoslovna istraživanja« primljeni su na osnovi referata dra. Vale Vouka prilozi:

a) dra. Stjepana Horvatića »Flora i vegetacija otoka Paga«;

b) dra. Ante Ercegovića »Fizička i kemijska istraživanja mora u srednjem Jadranu«.

Primljen je na znanje izvještaj dra. Stjepana Škreba u učestvovanju na skupštini Nacionalnog odbora Međunarodne geografske unije u Ljubljani od 4. do 6. oktobra o. g. Izmjene i dopune dosadašnjemu Statutu toga odbora dostavit će se dru. Arturu Gavazziju na mišljenje.

Pročitani su i štampat će se u »Ljetopisu« izvještaji:

a) dra. Frana Tućana o naučnoj ekskurziji u Vardarsku banovinu, izvršenoj ovoga ljeta sa asistentom Ljudevitom Barićem;

b) dra. Vale Vouka o radu odbora Biološko-oceanografskog instituta na Jadranu u godini 1933.

Kako dosadašnji razredni pretstojnik dr. Dragutin Gorjanović zbog bolesti ne može više vršiti svoje dužnosti, za razrednog je pretstojnika u god. 1934—1936. izabran dr. Vladimir Varićak. — Dru. Dragutinu Gorjanoviću izrečeno je priznanje za mnogogodišnje uspješno izvršivanje pretstojničkih dužnosti.

19. februara 1934.

Prisutni: dr. V. Varićak, dr. A. Gavazzi, dr. S. Hondl, dr. V. Vouk, dr. F. Tućan; pretsjednik dr. A. Bazala, književni tajnik dr. D. Boranić.

Na osnovi referata dra. Frana Tućana za štampanje u »Radu« prihvaćene su radnje:

a) dra. Gilberta Fluminijanja »Prilog pojavama adsorpcije, II. saopćenje«;

b) Ljudevita Barića »Realgar od Lojana kod Kumanova«;

c) N. V. Nikitina »Fedorevljeva metoda. (Tumačenje glavnih postupaka za rad po toj metodi)«;

d) Luke Marića »Valutice andezitskoga pršince sa Vitačeva i Tikveša«.

Dalje su primljene za štampanje u »Radu« radnje:

e) dra. Otona Oppitza »Utjecaj prirodnih faktora na aglomeraciju naselja u pririječju Bosne i Vrbasa« (na osnovi referata dra. Artura Gavazzija);

f) dra. Vilima Felleri »Prilog teoriji mjera u apstraktnim prostorima« (na osnovi referata dra. Vladimira Varićaka).

Najavljene su radnje:

g) dra. Frana Tućana »Sijeniti i graniti skopske Crne Gore«;

h) dra. Vale Vouka »Prilog biologiji alge Codium Bursa«;

i) dra. Artura Gavazzija »Zadatak, opseg i podjela geografije«.

Usvojene su od dra. Artura Gavazzija predložene promjene i nadopune u Statutu Nacionalnog odbora međunarodne geografske unije, a konačna će se redakcija izvršiti u sporazumu sa Srpskom kraljevskom akademijom.

Prihvaćen je prijedlog dra. Artura Gavazzija, da se za člana dopisnika izabere geodetski general Stevan P. Bošković, načelnik Vojnog geografskog instituta u Beogradu, i prijedlog dra. Vale Vouka, da se za člana dopisnika izabere dr. Živojin Đorđević, profesor univerziteta u Beogradu.

Dr. Ljudevitu Kušćeru odobrena je pomoć od 3000 dinara za nastavak istraživanja faune mekušaca u Dalmaciji.

19. marta 1934.

Prisutni: dr. V. Varićak, dr. A. Gavazzi, dr. S. Hondl, dr. V. Vouk, dr. F. Tućan, dr. Ž. Marković; pretsjednik dr. A. Bazala, književni tajnik dr. D. Boranić.

Na osnovi stručnih referata vraćaju se radnje:

a) F. Vyčichlu: »Une contribution à la démonstration du théorème de M. Bonnet«, jer se ne može štampati u Akademijinim publikacijama;

b) Mirku Kolariću: »Općeniti dokaz velikog Fermetovog poučka«, jer se ne može štampati u Akademijinim publikacijama;

c) Ivi Štefanoviću »Prilog ispitivanju jugoslavenskih vina«, koja ima značenje za primijenjenu kemiju te bi dobro pristala u koji stručni časopis.

S velikom se zahvalnošću primio poklon g. generala Stevana P. Boškovića: album »Nova karta Kraljevine Jugoslavije 1:100.000« sa svim listovima, koji su dosad obavljani.

2. maja 1934.

Prisutni: dr. V. Varićak, dr. A. Gavazzi, dr. V. Vouk, dr. F. Tućan; predsjednik dr. A. Bazala, književni tajnik dr. D. Boranić.

Na kongresu balkanskih matematika u Ateni mjeseca septembra 1934. Akademiju će zastupati dr. Vladimir Varićak.

Prikazana je radnja dra. Fedora Mikića »Tablice redosljeda umiranja za bivše pokrajine, gradove, srezove, sela u Jugoslaviji, kao i neke bliže države Balknaa, Male antante i srednje Evrope«. Prije nego se radnja preda na stručno mišljenje, pozvat će se pisac, da joj napiše popratni tekst.

Umjetnički razred

8. juna 1933.

Prisutni: arh. M. Pilar, F. Dugan, arh. Ć. Iveković, dr. A. Schneider; književni tajnik dr. D. Boranić.

Razredni je pretstojnik arh. Martin Pilar saopćio, da je Akademiju, a napose umjetnički razred zadesio težak gubitak: sinoć je naglom smrću preminuo redovni pravi član dr. Dragutin Domjanić, jedan od prve četvorice akademika, koji su god. 1919. obrazovali umjetnički razred. Sjetivši se njegovih velikih zasluga za Akademiju, pozvao je drugove, da mu ustajanjem odadu posljednju počast.

Akademici ustajanjem i poklikom: slava mu! odadoše poštu preminulomu drugu.

*

Akademija je na odar dra. Dragutina Domjanića položila vijenac, a na grobu se s njime oprostio dr. Božidar Širola ovim govorom:

»Žalobni zbore!

Utihnua je slađani romon govora najvećega kajkavskog pjesnika. Klonula je mekana ruka, koja je pisala stihove, što su nas kao mila majčica dragali. Prestalo je kucati toplo srce, koje je ljubilo i mirisavi cvijetak u polju i zeleni humak i bijeli zaselak u krajini, veliki, beskrajni prostor nebeski i sav prostodušni narod, i dok se grbio u teškom poljskom radu, i dok je pogibao na dalekim ratnim poljanama, i dok se radovao u nebrizi.

Tko će nam sada opijevati naša prošteništva i bogaljje pred njima, starinske naherene kućice i klijeti, patničke procesije staraca

i djece, šume i lugove, oblačke i zlatnu sunčanu ružu na nebu? Tko će za sve nas onako toplo moliti pred kipom Majke Božje? Tko će nam onako izreći naš dragi kaj?

On je prolazio selima i selištima, stazama i putovima, zapažao boli i veselja, osjetio ih duboko i osjeća je svoje izrekao jedrim, sočnim, zvučnim, zvonkim i snažnim stihovima, koji su po svome sažetom obliku postali »popevkom«, da se čitaju, govore i pjevaju u jedan mah. Blaga sjeta, što je strujala iz njegovih popjevaka, dotakla se naših duša i otkrila nam toplo, iskreno i duboko osjećajno srce velikog umjetnika malih lirskih forma.

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti izabrala ga je pravim članom svoga umjetničkoga razreda odmah pri osnutku toga razreda. On je savjetom i zdušnim radom pomagao Akademiju u promicanju svih vrsta umjetnosti. U raspravljanju umjetničkih pitanja ma koje struke on je blagim svojim govorom i bistrim rasuđivanjem odmah znao izreći zreli sud umjetnika i umnika. Vazda ljubazan drug i požrtvovan prijatelj među nama eto ostavlja prazninu; i ta će se teško igda ispuniti jednako vrijednim čovjekom i umjetnikom, koji je toliko ljubio grudu, na kojoj je ugledao svjetlost svijeta, svoj zavičaj i svoj Zagreb.

Poklanjamo se smrtnim ostacima njegovim u dubokom uvjerenju, da je životno djelo njegovo postalo duševnom svojinom našom i narodnom za vijeke. Slava dru. Dragutinu pl. Domjaniću!«

18. oktobra 1933.

Prisutni: arh. M. Pilar, R. Frangeš-Mihanović, dr. B. Širola, dr. M. Dežman, dr. A. Schneider, V. Becić; pretsjednik dr. A. Bazala, književni tajnik dr. D. Boranić.

Razredni je pretstojnik arh. Martin Pilar saopćio, da je 15. augusta o. g. preminuo redovni pravi član arh. Ćiril M. Iveković. Pomenuvši njegov predani rad u Akademiji, pozvao je drugove, da mu ustajanjem odadu posljednju počast.

Akademici ustajanjem i poklikom: slava mu! odadoše poštu preminulom drugu.

Akademija je na odar arh. Ćirila M. Ivekovića položila vijenac, a na grobu se s njime oprostio arh. Martin Pilar ovim govorom:

»Žalobni zbore!

Providnosti se je svadjelo pozvati pred svoje lice arhitekta Ćirila Ivekovića, u kome Jugoslavenska akademija znanosti i

umjetnosti u Zagrebu gubi revnoga saradnika, Tehnički fakultet zagrebačkog sveučilišta požrtvovnoga nastavnika, domovina tihoga no istrajnoga kulturnoga radnika, obitelj nježnog muža i oca, a prijatelji vjernoga i voljenoga druga.

Tvrd je i trnovit bio put, kojim je naš pokojnik imao proći za svoga života. Svoju žeđu nauke mogao je samo na mahove utažiti i uz najveće osobne žrtve, svoj zanos za istinom i pravdom morao je naplatiti neugodnostima u zvaničnom i javnom djelovanju, a svoj unutarnji istraživalački poziv dospio je zadovoljiti tek pošto se probio kroz teškoće praktičnoga rada i kao klesar-vježbenik, i kao crtač-pomoćnik, i kao samostalni osnivač i upravljač gradnja, i kao državni službenik.

Iz iskustava svoje vlastite prakse znao je naš Iveković i predobro, koliko li je — osim gradiva — ugrađeno brige i borbe, znoja i krvi, ali i koliko vedra duha i brze dosjetljivosti osnivača i izvoditelja u svaki iole važniji građevni spomenik. Pa kad mu se god. 1896 pozivom za ugovornoga arhitekta kod dalmatinske se god. 1896. pozivom za ugovornoga arhitekta kod dalmatinske god. 1898. pružila prilika, da opravlja stare građevne spomenike po Dalmaciji, da iskopava ili bar mjerački snima tamošnje iskopine, nije se zadovoljio, a nije se po svome unutrašnjem pozivu ni mogao zadovoljiti, samo tehničkim izvršenjem zadaće, nego je nastojao uglaviti i okvir historičkih zbivanja, iz kojih su spomenici nastali, i pronaći imena i proučiti život i djelovanje umjetnika, koji su ih stvorili. O tom njegovu nastojanju svjedoče mnogi njegovi manji radovi, razasuti po stranim i domaćim stručnim časopisima i veliko djelo »Dalmatiens Architektur und Plastik« sa predgovorom od njega.

Na temelju toga njegova naučnog rada pozvao ga je profesorski zbor Tehničke visoke škole u svoje kolo god. 1920., a Jugoslavenska akademija primila ga je za redovnog člana u svom umjetničkom razredu god. 1922. Iveković je svojom predanom nastavničkom djelatnosti na stolici za arhitektonske oblike zadužio Tehnički fakultet sveučilišta, što je nastao od bivše Tehničke visoke škole, a u Akademiji ostavio je trajan spomenik radnjom: »Crkva i samostan sv. Krševana u Zadru«, izašlom god. 1931., i raspravom: »Krstionica i crkva sv. Donata u Zadru«, koja se tek ima objelodaniti.

Predajući smrtne ostatke njegove majci zemlji, obje visoke naučne ustanove zahvalno se klanjaju pred njegovom sjenom, i one i domovina i brojni prijatelji sačuvat će mu trajan i častan spomen. Slava akademiku profesoru arhitektu Ćirilu Ivekoviću!»

Primljen je na znanje izvještaj pretsjednika dra. Alberta Bazale o anketi za obnovu đakovačke katedrale, postradale od požara, na kojoj je 4. oktobra o. g. učestvovao s akademikom drom. Bran- kom Šenoom po pozivu đakovačkog biskupa, preuzv. g. dra. Akšamovića.

Notalni zapisi narodnih pjesama iz razliĉnih krajeva Jugoslavije od Josipa Vlaha Vrutickog iz Dubrovnika predani su dru. Božidaru Širolu, da o njima donese svoje stručno mišljenje.

Arh. Martin Pilar pregledat će rukopis radnje pok. arh. Ćirila M. Ivekovića »Krstionica i crkva sv. Donata, sada muzeja kod stolne crkve sv. Stošije (Anastazije) u Zadru« i izvijestiti, da li je potpuno spravljena za štampu.

17. novembra 1933.

Prisutni: arh. M. Pilar, F. Dugan, R. Frangeš-Mihanović, dr. B. Širola, dr. A. Schneider, V. Becić; pretsjednik dr. A. Bazala, književni tajnik dr. D. Boranić.

Odlučeno je na osnovi stručnog referata, da se za Akademijin arhiv otkupi djelo Nikole Fallera »Kazališna statistika od god. 1869. do danas, dva sveska: a) Reportoar Hrvatskog zemaljskog kazališta u Zagrebu od 1. oktobra 1870. do konca juna 1932.; b) Imena autora, kojima su se djela prikazivala od 2. oktobra 1870. do danas.«

Usvojeni su zaključci sjednice galerijskog odbora od 17. oktobra o. g. o proslavi 50-godišnjice Strossmayerove galerije i o smještanju Moderne galerije u palati Akademije.

15. decembra 1933.

Prisutni: arh. M. Pilar, F. Dugan, R. Frangeš-Mihanović, dr. M. Dežman, dr. A. Schneider, V. Becić; pretsjednik dr. A. Bazala, književni tajnik dr. D. Boranić.

Na svečanoj matineji i otkrivanju spomen-ploĉa Lisinskom, Zajcu i Mandroviću u Narodnom kazalištu u Zagrebu 3. decembra 1933. Akademiju je zastupao dr. Božidar Širola.

Na molbu Danske akademije nauke i umjetnosti u Kopenhagenu određen je dr. Božidar Širola za člana-bizantologa u odboru za bizantijske muzičke spomenike u području Međunarodne unije akademija.

10. januara 1934.

Prisutni: arh. M. Pilar, R. Frangeš-Mihanović, dr. B. Širola, dr. A. Schneider, V. Becić, dr. G. Manojlović; pretsjednik dr. A. Bazala, književni tajnik dr. D. Boranić.

Sa zahvalnošću je primljen poklon člana dopisnika Đorđa Jovanovića: mapa »Vajarski radovi akademika Đorđa Jovanovića« (izdanje Srpske kraljevske akademije).

Odlučeno je, da se za novu ediciju: »Rad« umjetničkog razreda, zbog ilustracija, upotrebi veći format od »Rada« ostalih razreda.

17. januara 1934.

Prisutni: arh. M. Pilar, F. Dugan, R. Frangeš-Mihanović, dr. A. Schneider, V. Becić, dr. G. Manojlović; pretsjednik dr. A. Bazala, književni tajnik dr. D. Boranić.

Za razrednog pretstojnika u god. 1934—1936. izabran je Robert Frangeš-Mihanović. Dosadašnjemu pretstojniku arh. Martinu Pilaru izrečena je zahvalnost i priznanje za njegov mnogogodišnji uspješni pretstojnički rad.

Izvještaj ravnatelja galerije dra. Artura Schneidera o proučavanju i fotografskom snimanju umjetničkih spomenika na otoku Krku u godini 1933. primljen je na znanje i štampat će se u »Ljetopisu«.

U povodu nekih konstatacija u izvještaju dra. Schneidera odlučeno je, da se Akademija naročito pretstavkom obrati banu Savske banovine, da preduzme akciju za zaštitu umjetničkih starina na području Savske banovine, i Ministarstvu prosvjete, da što prije donese zakon o čuvanju umjetničkih spomenika, kojemu je osnova izrađena još god. 1925.

21. februara 1934.

Prisutni: arh. M. Pilar, F. Dugan, R. Frangeš-Mihanović, dr. M. Dežman, dr. A. Schneider, V. Becić; pretsjednik dr. A. Bazala, književni tajnik dr. D. Boranić.

U upravni odbor »Društva prijatelja kazališta« kao izaslanik Akademije određen je dr. Božidar Širola.

Prihvaćeni su prijedlozi:

a) dra. Milivoja Dežmana, da se za red. pravog člana izabere počasni član Ivan Meštrović;

b) Roberta Frangeša-Mihanovića, da se za red. pravog člana izabere izv. pravi član Vladimir Becić;

c) dra. Milivoja Dežmana, da se za izv. pravog člana izabere član dopisnik Vladimir Nazor;

d) Roberta Frangeša-Mihanovića, da se za izv. pravog člana izabere član dopisnik Ljubo Babić ml.;

e) Roberta Frangeša-Mihanovića, da se za članove dopisnike izaberu: arh. Edo Šen, arh. Janko Holjac i arh. Hugo Ehrlich, profesori zagrebačkog univerziteta.

Dopušteno je prof. Mirkoviću u Beogradu, da u jednome svome naučnom djelu smije reproducirati 65 Akademijinih fotografija umjetnina iz Dalmacije.

4. maja 1934.

Prisutni: dr. M. Dežman, dr. A. Schneider, V. Becić; predsjednik dr. A. Bazala, književni tajnik dr. D. Boranić.

U Varšavi je 8. aprila o. g. preminuo član dopisnik umjetničkog razreda Vladimir Skoczylas, profesor Visoke škole lijepe umjetnosti. Prisutni su zaslužnom pokojniku ustajanjem i poklikom: slava mu! odali posljednju počast.

Primljen je prijedlog dra. Božidara Širole, da se ove godine, o stogodišnjici rođenja Franje Ks. Kuhača, izda V. knjiga njegovih »Južnoslovenskih narodnih popjevaka«.

Folklorški odbor

28. marta 1934.

Prisutni: dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. S. Tropsch.

Na osnovi referata dra. Dragutina Boranića za folkloristički su arhiv i za štampanje u »Zborniku« prihvaćene ove radnje:

Dr. Milan Rešetar »Dubrovačke turice«.

Oto F. Babler »Nasredin hodža, VI.«

Dimitrije Vitković »Ko su Gavan i Gavanka u narodnoj pesmi?«

Franjo Galinec »Ezopova basna u hrvatskoj kajkavskoj književnosti«.

Ante Šimčik: a) »Zlatni Prag u tradiciji jugoslavenskih muslimana«; b) »Danje«; c) »Recept za salatu od krastavaca«.

Dr. Ivan Krajač »Mirila«.

Alija Nametuk a) »Jedna narodna pjesma o početku bune na dahije god. 1804«; b) »Hipokoristici od ličnih muslimanskih imena u Podgorici«.

Vjekoslav Štefanić »Sujevjerje na Krku u 16. i 17. vijeku«.

Dr. Ante Messner-Sporšić »Kolonije hrvatskih plemića u Banatu (dodatak)«.

Dr. Marijan Stojković »Dvije hrvatske ljekaruše u Dalmaciji«.

Pero Lukanec »Poslovice iz Virja, II. dio«.

Rudolf Strohal »Vivodina«.

Tomislav M. Macan »Zagonetke iz Župe dubrovačke«.

Primljen je na znanje izvještaj urednika »Zbornika za narodni život i običaje južnih Slavena« o organizaciji skupljanja folklorske građe u Kranjskoj, Hrvatskom Primorju i na otoku Pagu u g. 1933.

Dijalektološki odbor

28. marta 1934.

Prisutni: dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. F. Fancev.

Primljen je na znanje izvještaj dra. Stjepana Ivšića o istraživanju gradišćanskih i kajkavskih dijalekata u godini 1932/33.

Odbor za orijentalnu zbirku

29. marta 1934.

Prisutni: dr. G. Manojlović, dr. F. Šišić, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. Lj. Hauptmann, dr. F. Babinger, A. Olesnicki.

Primljen je na znanje izvještaj Aleksija Olesnickoga o posljednjim nabavkama rukopisa za Orijentalnu zbirku.

Odlučeno je, da se kupe neka djela, potrebna za inventarizaciju rukopisâ.

Veliku zbirku rukopisa, koja se po saopćenju dra. Franca Babingera nalazi u Bjelopolju, pregledat će Aleksije Olesnicki na svome putu po Bosni.

Bibliotečni odbor

10. januara 1934.

Prisutni: dr. A. Bazala, dr. V. Varićak, dr. F. Šišić, arh. M. Pilar, dr. V. Vouk, dr. S. Ivšić.

Članovi odbora pogledali su novo uređene podrumске просторije u kući na Trgu Kralja Tomislava br. 8 i našli ih zgodne i dobro udešene za potrebu biblioteke i arhiva.

Na desnoj strani smjestit će se Orijentalna zbirka, koja se dosad nalazila u arhivskim prostorijama, a u lijevu će se prenijeti knjige iz biblioteke, koje se manje upotrebljavaju.

Galerijski odbor

19. oktobra 1933.

Prisutni: dr. A. Bazala, dr. G. Manojlović, arh. M. Pilar, dr. A. Schneider, V. Becić, Lj. Babić, dr. B. Šenoa.

S odobrenjem se primilo na znanje, da je ravnatelj galerije dr. Artur Schneider 22. juna o. g. čestitao otvorenje »Narodne galerije« u Ljubljani.

Odlučeno je, da se Nikolaju Roerichu povrate slike, poslane za izložbene svrhe, jer Akademija, prema svojoj organizaciji, ne bi mogla u sklopu svoje galerije ostvariti jednu permanentnu izložbu kao ogranak Roerichova muzeja, bez obzira na to, što galerija nema dovoljno prostorija ni za svoje umjetnine.

17. novembra 1933.

Prisutni: dr. A. Bazala, dr. V. Varićak, dr. G. Manojlović, R. Frangeš-Mihanović, dr. A. Schneider, V. Dukat, V. Becić, Lj. Babić, dr. B. Šenoa; tajnici dr. V. Vouk, dr. B. Boranić.

Kako će se 9. novembra 1934. navršiti 50 godina od otvorenja Strossmayerove galerije slika, odlučeno je, na prijedlog Roberta Frangeša-Mihanovića:

1) Na dan 9. novembra 1934. održat će se u Akademiji svečana sjednica, kojoj će se program naknadno utvrditi.

2) U godini 1934., koja će biti svečana godina Strossmayerove galerije slika, posvećena promicanju ideja njezina velikog osnivača, priredit će se više retrospektivnih izložaba, u kojima će se prikazati razvitak hrvatske likovne umjetnosti za posljednjih sto godina i održati prigodna predavanja.

3) Akademija će uzeti inicijativu, da se osnuje naročita komisija za nabavu slika i skulptura, koje kupuju: država, banovina, grad, društvo umjetnika i Akademija iz svojih sredstava, povodeći se za ozbiljnim umjetničkim zahtjevima.

4) Izradit će se statut, prema kojemu se mogu u savremeno odjeljenje galerije primati slike i skulpture razliĉnih korporacija (na pr. banovine, grada, društva umjetnosti), da trajno stoje u galeriji, a da ostanu i dalje vlasništva tih korporacija.

5) Potpomoći će se nastojanje direktora Arheološkog muzeja prof. dra. Hoffillera, da se muzej iz Akademije preseli u »Seljaĉki dom«, a u njegove prostorije da se smjesti Moderna galerija.

15. decembra 1933.

Prisutni: dr. A. Bazala, R. Frangeš-Mihanović, dr. A. Schneider, V. Dukat, V. Becić, Lj. Babić, dr. B. Šenoa; tajnici dr. V. Vouk, dr. D. Boranić.

Sa zahvalnošću je saslušana saopćenje, da je Njegovo Veliĉanstvo Kralj blagoizvolio primiti pokroviteljstvo proslave 50-godišnjice Strossmayerove galerije slika.

Odluĉeno je, da se za galeriju na izložbi »Grupe trojice« nabave ova djela: a) Vladimira Becića »Djevojka sa cvijećem« (za 13.000 dinara); b) Vladimira Skoczylasa tri drvoreza: »Pohod junaku«, »Sv. Sebastijan«, »Junak« (za 900 dinara).

Ravnatelj galerije unapredak će galerijskom odboru, prema novĉanim mogućnostima, predlagati nabavu djela onih savremenih umjetnika, koji još nisu zastupljeni u Strossmayerovoj galeriji.

Proĉitano je pismo »Hrvatskoga društva umjetnosti Strossmayer«, u kojemu se ističe, da bi trebalo da Moderna galerija ostane samostalna ustanova, posve odvojena od Strossmayerove galerije, kao sabiralište djelâ savremenih naših umjetnika, iz kojega bi se ono, što ima neospornu vrijednost, s vremenom uvrštavalo u Strossmayerovu galeriju.

17. januara 1934.

Prisutni: dr. A. Bazala, dr. G. Manojlović, R. Frangeš-Mihanović, dr. A. Schneider, V. Dukat, V. Becić, Lj. Babić, dr. B. Šenoa; književni tajnik dr. D. Boranić.

Proĉitan je dopis gradskog naĉelstva u Zagrebu, kojim se javlja, da je skupština gradskog zastupstva 14. decembra 1933. zakljuĉila, da je gradska općina voljna predati Akademiji na ĉuvanje i upravu u svrhu stalne izložbe svoje slike, koje se sada ponajviše nalaze u sklopu Moderne galerije.

Izabran je odbor (Robert Frangeš-Mihanović, dr. Artur Schneider, Ljubo Babić i dr. Branko Šenoa), da izradi taĉan plan preda-

vanja, koja će se održati za vrijeme pojedinih retrospektivnih izložaba, i da donese popis svih onih ustanova i lica, od kojih treba zamoliti objekte potrebne za izložbe.

Organizacija retrospektivnih izložaba povjerena je Ljubi Babiću.

23. januara 1934.

Prisutni: dr. A. Bazala, arh. M. Pilar, R. Frangeš-Mihanović, dr. A. Schneider, V. Dukat, Lj. Babić, dr. B. Šenoa; književni tajnik dr. D. Boranić.

Odlučeno je, da se retrospektivne izložbe prirede u atriju Akademijine palate, koji će se za tu svrhu adoptirati.

Po prijedlogu Ljube Babića utvrđen je raspored izložaba, koji se prema potrebi može izmijeniti:

I. (25. III.—8. IV.). Doba od god. 1810—1860.: predilirski, ilirski i poilirski period (bidermajerski portreti, poglavito Karas, Zasche, Stroy).

II. (22. IV.—6. V.). Od god. 1860—1890.: počeci realizma (historijsko i religiozno slikarstvo).

III. (20. V.—3. VI.). Od god. 1890—1900.: zagrebačka škola (dekorativni akademizam i uljepšani realizam).

IV. (10. VI.—24. VI.). Od god. 1900—1910.: zagrebačka škola (pejsažisti i slikari hrvatskog folklor).

V. (7. X.—26. X.). Od god. 1910—1914.: slikari i kipari nacionalističkih smjernica (Medović i drugovi).

VI. (4. XI.—18. XI.). Od god. 1910—1914.: slikari i kipari impresionističke i postimpresionističke orijentacije (Račić, Kraljević). Istovremeno u XII. dvorani:

VII. (4. XI.—18. XI.). Od god. 1914—1924.: dekorativni ekspresionizam (»Proljetni salon«).

VIII. (25. XI.—9. XII.). Od god. 1924—1930.: kolorizam i nova stvarnost.

25. januara 1934.

Prisutni: dr. A. Bazala, R. Frangeš-Mihanović, dr. A. Schneider, V. Dukat, V. Becić, Lj. Babić, dr. B. Šenoa.

Odlučeno je, da direktor galerije dr. Artur Schneider za svaku izložbu priredi katalog sa biografijama i karakteristikom izloženih umjetnika i reprodukcijama njihovih najznačajnijih djela. Ti će se katalozi po završetku povezati u jednu knjigu.

Za proslavu 50-godišnjice galerije 9. novembra 1934. izdat će se, u redakciji dra. Artura Schneidera, poseban prikaz najznatnijih objekata Strossmayerove galerije, s uvodom o historiji galerije i sa neko 20 reprodukcija, u hrvatsko-francuskom i hrvatsko-njemačkom izdanju.

Primljen je prijedlog pretsjelnika dra. Alberta Bazale, da se mjeseca maja o. g. u Umjetničkom paviljonu pod okriljem Akademije priredi velika reprezentativna izložba svih savremenih umjetnika. Na dogovor o tome pitanju pozvat će se: I. Meštović, I. Kljaković, K. Hegedušić, I. Kerdić, M. Vanka, I. Režek, F. Kršinić, T. Krizman, M. Rački, M. Tartaglia, dr. B. Šenoa, M. Trepše, O. Augustinčić i O. Iveković.

9. februara 1934.

Prisutni: dr. A. Bazala, dr. V. Varićak, R. Frangeš-Mihanović, dr. A. Schneider, V. Dukat, V. Becić, Lj. Babić, dr. B. Šenoa.

Primljen je na znanje izvještaj pretsjelnika dra. Alberta Bazale, da se na sastanku sa likovnim umjetnicima, koji se prema zaključku posljednje sjednice održao 30. januara o. g., utvrdilo, da će oni nezavisno od Akademije prirediti u proljeće svoju reprezentativnu izložbu.

Prema tome je odlučeno, da Akademija u sklopu svojih retrospektivnih izložaba kao posljednju, otprilike od 15. septembra do 9. novembra, priredi izložbu onih savremenih umjetnika (period od 1910. do 1934.), koji su povezani sa zagrebačkom kulturnom sredinom.

20. marta 1934.

Prisutni: dr. A. Bazala, dr. V. Varićak, dr. A. Schneider, V. Dukat, V. Becić, Lj. Babić, dr. B. Šenoa; tajnici dr. V. Vouk, dr. D. Boranić.

Sa zadovoljstvom je primljen na znanje izvještaj Ljube Babića, da su se sve javne ustanove i privatnici najspremnije odazvali molbi Akademije i prepustili za izložbu djela, koja se nalaze u njihovom posjedu.

Na pismo »Hrvatskog društva umjetnosti Strossmayer«, da mu Akademija povrati one slike, što ih je u svoje vrijeme pozajmilo za izlaganje u XII. dvorani, odgovorit će se, da je Akademija te slike primila na trajnu pohranu (uz neosporno pravo vlasništva sa-

čuvano HDUS), ali se ne protivi, da u času, kad to društvo otvara svoju novu Modernu galeriju, na osnovi lojalnog sporazumijevanja izvrši i neku reorganizaciju predanih joj objekata.

2. maja 1934.

Prisutni: dr. A. Bazala, dr. V. Varićak, arh. M. Pilar, dr. A. Schneider, V. Dukat, V. Becić, Lj. Babić, dr. B. Šenoa; tajnici dr. V. Vouk, dr. D. Boranić.

Prihvaćen je prijedlog direktora galerije dra. Schneidera, da se uokvire slike i skice Mašića, Quiquereza i Kršnjavoga, vlasništvo Strossmayerove galerije.

Na ponudu gradskog načelstva u Karlovcu, da se slika Vjekoslava Karasa »Madona sa djetetom« povjeri na trajno čuvanje Strossmayerovoj galeriji, ali da gradska općina može to u svako doba opozvati, odgovorit će se, da takvu ponudu Akademija ne može prihvatiti, pogotovu, što se pomenuta slika u sadašnjem stanju, prije temeljitog restauriranja, ne bi mogla izložiti.

Primljen je na znanje izvještaj pretsjednika dra. Alberta Bazale, da je sa delegatima »Hrvatskog društva umjetnosti Strossmayer« postignut sporazum u tome, da u Modernu galeriju uđu sva ona djela, što će ih nabavljati: banovina, općina grada Zagreba, HDUS i Strossmayerova galerija slika. Poslije izvjesnog vremena (koje će se još tačnije odrediti) prelazila bi djela iz Moderne galerije u Strossmayerovu uz neosporno sačuvno pravo vlasništva navedenih ustanova.

Ovo i sva druga pitanja uredit će se naročitim statutom Moderne galerije, od kojega su predložena dva nacrti: HDUS i pretsjednika dra. Alberta Bazale. O tim će se nacrtima raspravljati na jednoj od idućih sjednica.

Da se ne omete što skorije otvaranje Moderne galerije, odlučeno je, da se već sada izvrši razdioba umjetničkih objekata između Strossmayerove i Moderne galerije tako, da u Strossmayerovoj galeriji ostanu sva djela hrvatskih umjetnika nastala prije godine 1914., i povrh toga još i djela umjetnika mrtvih. Izlučena djela predat će se Modernoj galeriji privremeno do kraja ove godine, uz potrebno osiguranje i čuvanje prava vlasništva.

Skupne sjednice

7. jula 1933.

Prisutni: dr. A. Bazala, dr. F. Šišić, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. F. Fancev; dr. Đ. Arnold, dr. S. Matičević, dr. A. Gavazzi, dr. S. Hondl, dr. V. Vouk, dr. F. Tućan; R. Frangeš-Mihanović, dr. B. Širola, arh. Ć. Iveković, dr. A. Schneider.

Nj. Veličanstvo Kralj na prijedlog Ministra prosvjete potvrdio je 20. juna 1933. izbor dra. Alberta Bazale za pretsjednika Jugoslavenske akademije.

Primljen je prijedlog pretsjednika dra. Alberta Bazale, da se naročito priznanje i zahvalnost izreče dosadašnjem pretsjedniku dru. Gavri Manojloviću, koji je svojim neumornim radom i uspješnim nastojanjem oko uvećavanja Akademijine imovine Akademiju veoma zadužio.

Pretsjednik dr. Albert Bazala toplim se riječima sjetio preminulog red. pravog člana umjetničkog razreda dra. Dragutina Domjanića i pozvao akademike, da mu ustajanjem i poklikom: slava mu! odadu posljednju poštu.

Na XIV. redovnom kongresu Jugoslovenskog profesorskog društva u Zagrebu 5. jula o. g. Akademiju je zastupao dr. Albert Bazala.

Primljeni su na znanje i odobreni zaključci razrednih i odborskih sjednica, koje su se održale poslije posljednje skupne sjednice.

U odbor, koji će se baviti pripremama za proslavu 100-godišnjice ilirskog preporoda u godini 1935., izabrani su: dr. Albert Bazala, dr. Dragutin Boranić, dr. Franjo Fancev, dr. Stanko Hondl, dr. Marko Kostrenčić, dr. Stjepan Matičević, dr. Artur Schneider, dr. Božidar Širola, dr. Ferdo Šišić, dr. Fran Tućan, dr. Vale Vouk.

26. oktobra 1933.

Prisutni: dr. A. Bazala, dr. T. Maretić, dr. A. Musić, dr. F. Šišić, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, V. Dukat, dr. F. Fancev; dr. Đ. Arnold, dr. M. Kostrenčić, dr. S. Zimmermann, dr. S. Matičević; dr. V. Varićak, dr. S. Hondl, dr. V. Vouk, dr. F. Tućan, dr. Ž. Marković; arh. Pilar, R. Frangeš-Mihanović, dr. B. Širola, V. Becić.

Pretsjednik dr. Albert Bazala toplim se riječima sjetio preminulog red. pravog člana umjetničkog razreda arh. Ćiril M. Ivekovića i pozvao akademike, da mu ustajanjem i poklikom slava mu! odadu posljednju poštu.

Akademija je svome počasnom članu Ivanu Meštroviću čestitala 50-godišnjicu života (15. augusta o. g.) ovim telegramom: »Počasnomu članu svojem, bogodanom stvaraocu, koji je u djelima svojim dao izražaja iskonskim snagama narodnoga bića i uznio ih do umna smisla, iz čistoga hrvatskoga zavičaja pronio prave jugoslavenske ideale, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti s ponosom i radošću čestita današnju slavu. Pretsjednik dr. Bazala.«

Na svečanosti osvećenja kuće Vuka Stefanovića Karadžića u Tršiću 17. septembra o. g. Akademiju je zastupao član dopisnik, pretsjednik Srpske kraljevske akademije dr. Bogdan Gavrilović.

U pratnji poslanika Poljske republike u Beogradu dra. Schwarzburg-Günthera, poslanika Kraljevine Jugoslavije u Varšavi dra. Branka Lazarevića, rektora zagrebačkog univerziteta inž. Stipe-tića, narodnog poslanika dra. Krstića, ministra izv. sl. dra. Mažuranića, 18. septembra o. g. pohodila je poljska parlamentarna delegacija Jugoslavensku akademiju. U odsutnosti pretsjednika ugledne je goste dočekao potpretsjednik dr. Stanko Hondl sa književnim tajnikom dr. D. Boranićem. Potpretsjednik je pozdravio delegaciju ovim govorom:

»Visoko poštovana gospodo! Draga poljska braćo! Čast mi je, da Vas u ime Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti pozdravim srdačnom dobrodošlicom. Vaš posjet Akademiji osobito nam je mio, jer smo uvjereni, da će i on pridonijeti učvršćenju bratskih i prijateljskih veza između poljskoga i hrvatskog naroda, veza, koje sežu u daleku prošlost, kako svjedoči naš Gundulić sa svojim »Osmanom«; veza, oko kojih je i Akademija poput drugih hrvatskih ustanova živo nastojala. Akademija s ponosom broji među svoje članove preminule i žive neka najznatnija imena poljske nauke: jednog Maciejowskog, jednog Karłowicza, jednog Smolku, da ne spominjam drugih. A mnogo toga, što se u Akademiji uradilo, potaknuto je bilo poljskim uzorom. — Vi ste ovdje u sobi, koju zovemo Strossmayerovom. Namještaj ove sobe sav je iz Strossmayerove ostavštine. Josip Juraj Strossmayer bio je Akademiji sve i sva. Na njegov poticaj ona je osnovana pred 70 godina, kad je Zagreb brojio jedva desetinu današnjeg broja stanovništva. On je Akademiju sve do smrti svoje inspirirao i bio joj daleko najveći macenat. Genius loci u ovoj sobi, u ovoj zgradi je Strossmayer, duh onoga Strossmayera, čiji su visoki ideali bili sloboda i slavenstvo, i onoga Strossmayera,

koji piše Kraszewskom: »Amicus Polonorum fui et manebo!« Još jedanput Vas pozdravljam i molim, da izvolite razgledati Strossmayerovu galeriju slika.«

Odgovorio je vicemaršal poljskog senata dr. Antoni Bogucki i najusrdnije zahvalio našim naučnim krugovima na srdačnom dočeku. Potom su gosti upisali svoja imena u spomen-knjigu i pod vodstvom dra. Schneidera razgledavali galeriju.

Primljena je na znanje zahvala dra. Jovana Karamate na izboru za člana dopisnika.

Primljeni su na znanje i odobreni zaključci razrednih i odborskih sjednica, koje su održane poslije posljednje skupne sjednice.

Usvojen je prijedlog, da galerijski odbor raspravi nacrt novog »Pravilnika za Strossmayerovu galeriju slika«, koji će sastaviti direktor galerije dr. Artur Schneider, i pri tome povede računa o konstituciji galerijskog odbora i o njegovu odnosu prema umjetničkom razredu.

Na molbu Komande mornarice Kraljevine Jugoslavije poklonit će se njenim signalnim stanicama na Ohridskom, Prespanskom i Skadarskom jezeru neka izdanja »Knjižnice za opće obrazovanje«.

Za nadzornika Akademijinih kuća izabran je g. Viktor Pečić.

21. novembra 1933.

Prisutni: dr. A. Bazala, dr. F. Šišić, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. Lj. Hauptmann, V. Dukat, dr. F. Fancev; dr. Đ. Arnold, dr. S. Matičević, dr. V. Varićak, dr. A. Gavazzi, dr. S. Hondl, dr. V. Vouk; arh. M. Pilar, R. Frangeš-Mihanović, dr. B. Širola, dr. A. Schneider, V. Becić.

Pri svečanom otvorenju Srednjoškolskog skloništa i Meštovićeve galerije u prisutnosti Nj. Veličanstva Kraljice Marije 4. novembra o. g. Akademiju je zastupao pretsjednik dr. Albert Bazala.

Proslavu 100-godišnjice kragujevačke gimnazije 4. novembra o. g. i otvorenje osječkog muzeja i kulturno-historijske zbirke 19. novembra o. g. Akademija je pozdravila pismenim čestitkama.

Na proslavi 40-godišnjice Muzejskog društva u Ptuj 19. i 20. novembra o. g. Akademiju je zastupao dr. Ljudmil Hauptmann.

Primljeni su na znanje i odobreni zaključci razrednih i odborskih sjednica, koje su održane poslije posljednje skupne sjednice.

Dr. Paul Collinet, profesor pravnog fakulteta u Parizu, zahvalio je na izboru za člana dopisnika.

20. januara 1934.

Prisutni: dr. A. Bazala, dr. G. Manojlović, dr. F. Šišić, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, G. Hauptman, V. Dukat, dr. F. Fancev; dr. Đ. Arnold, dr. S. Zimmermann, dr. S. Matičević; dr. V. Varićak, dr. A. Gavazzi, dr. S. Hondl, dr. V. Vouk, dr. F. Tućan; R. Frangeš-Mihanović, dr. B. Širola, dr. A. Schneider.

Njegovo Veličanstvo Kralj pohodio je 21. decembra 1933. popodne Strossmayerovu galeriju slika.

Pred ulazom u zgradu dočekali su Nj. Veličanstvo tajnici dr. Vale Vouk i dr. Dragutin Boranić. Na stubištu pred bistom Strossmayerovom pozdravio je pretsjednik dr. Bazala Njegovo Veličanstvo ovim riječima: »Sretan sam, što mogu u ime Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti pozdraviti Vaše Veličanstvo na pohodu u Strossmayerovu galeriju i zahvaliti Vam za visoku pažnju, u kojoj Akademija vidi ne samo Kraljevsku počast svijetloj uspomeni velikoga Vladike, nego i brižno Vladalačko zanimanje za ciljeve Akademije. Ovaj put naročito za one, koji su predstavljeni u Strossmayerovoj galeriji i koji čine dio kulturnoga smisla i nastojanja čitavoga jugoslavenskog roda. I zato Vam zahvaljujem, Vaše Veličanstvo!«

Poslije pregledanja svih dvorana, pri čemu je bio tumač direktor galerije dr. Artur Schneider, Njegovo je Veličanstvo u pretsjedničkoj sobi upisalo svoje ime u spomen-knjigu.

Na molbu odbora za podizanje spomenika u Beogradu Petru II. Petroviću Njegošu pretsjednik dr. Albert Bazala primio se počasnog pretsjedništva odbora.

Akademija je 25. novembra 1933. čestitala 75-godišnjicu osnutka Matice Slovenske u Turčanskom Sv. Martinu i 80-godišnjicu života njezina pretsjednika prof. dra. Josefa Škultatoga; 24. decembra čestitala je svome članu dopisniku pretsjedniku Bugarske akademije prof. dru. Ljubomiru Miletiću u Sofiji 70-godišnjicu života, a 11. januara o. g. pretsjedniku Ruskog historičkog društva u Pragu prof. B. T. Šmurlu 80-godišnjicu života.

Na glavnoj godišnjoj skupštini Matice Hrvatske 31. decembra 1933. Akademiju je zastupao dr. Stjepan Ivšić.

Sa zahvalnošću je prihvaćen zapis pok. dra. Ive Pilara, advokata u Zagrebu, kojim Akademiji ostavlja svoju stručnu biblioteku.

Primljeni su na znanje i odobreni zaključci razrednih i odbor-skih sjednica, koje su održane od posljednje skupne sjednice.

Usvojen je zaključak sjednice odbora za proslavu 100-godišnjice ilirskog preporoda od 2. decembra 1933., da Akademija u jubilarnoj godini 1935. izda: 1) dra. Franje Fanceva »Povijest kajkavske književnosti«, koja je s pojavom ilirskog preporoda završila svoj vijek; — 2) dra. Ferde Šišića »Preglednu hrvatsku povijest od god. 1780. do 1918.«, s osobitim obzirom na Srbe i Slovence.

14. februara 1934.

Prisutni: dr. A. Bazala, dr. G. Manojlović, dr. F. Šišić, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. Lj. Hauptmann, V. Dukat, dr. F. Fancev; dr. Đ. Arnold, dr. S. Matičević, dr. S. Hondl, dr. V. Vouk, dr. Ž. Marković; arh. M. Pilar, R. Frangeš-Mihanović, dr. B. Širola, dr. A. Schneider, V. Becić, Lj. Babić.

Na znanje je primljen izvještaj pretsjednika dra. Alberta Bazale o svečanoj sjednici prvoga »Strossmayerova dana nauke i umjetnosti« 4. februara o. g. (Vidi str. 45.)

Na Strossmayerovoj proslavi Kluba hrvatskih književnika i umjetnika u Osijeku 4. februara o. g. Akademiju je zastupao dr. Josip Bösendorfer.

Na svečanom pomenu i svečanoj akademiji na dan 70-godišnjice smrti Vuka Stefanovića Karadžića 8. februara o. g. Akademiju je zastupao član dopisnik dr. Jovan Radonić.

Sa zahvalom je prihvaćen poklon Ivana Meštrovića: bista Petra II. Petrovića Njegoša.

Za svečanosnu dvoranu otkupljen je od gđe. Line Crnčić portret bivšega pretsjednika dra. Gustava Janečeka.

Dr. Živojin Đorđević, profesor univerziteta u Beogradu, zahvalio je na čestitkama, koje je od Akademije primio o proslavi 60-godišnjice života i 40-godišnjice naučnog rada 21. januara o. g.

26. marta 1934.

Prisutni: dr. A. Bazala, dr. G. Manojlović, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. Lj. Hauptmann, V. Dukat, dr. F. Fancev; dr. Đ. Arnold, dr. M. Kostrenčić, dr. S. Matičević; dr. V. Varićak, dr. A. Gavazzi, dr. S. Hondl; F. Dugan, dr. B. Širola, dr. A. Schneider, V. Becić.

Na svečanom godišnjem skupu Srpske kraljevske akademije 7. marta o. g. Akademiju su zastupali pretsjednik dr. Albert Ba-

zala, gospodarski tajnik dr. Vale Vouk i pretstojnik historičko-filološkog razreda dr. Ferdo Šišić.

Na osnovi stručnog mišljenja primljen je na znanje izvještaj o radu odbora Kraljevine Jugoslavije za Međunarodnu uniju akademija od 1. jula 1932. do 30. juna 1933.

Primljeni su na znanje i odobreni zaključci razrednih i odbor-skih sjednica, koje su održane od posljednje skupne sjednice.

U načelu je usvojen prijedlog, što ga je u sjednici odbora za proslavu 100-godišnjice ilirskog preporoda od 24. februara o. g. iznio pretsjednik dr. Albert Bazala, da Akademija u jubilarnoj godini 1935. pored »Povijesti kajkavske književnosti« dra. Franje Fanceva i »Pregledne hrvatske povijesti od god. 1780. do 1918.« dra. Ferde Šišića izda i naročito djelo pod naslovom »Naša zemlja i naš narod«, u kojemu bi stručnjaci, prvenstveno članovi Akademije, prikazali cjelokupni materijalni i duhovni život našega naroda za posljednjih 100 godina, prema osnovi, koju će izraditi dr. Bazala.

Pročitani su prijedlozi za nove članove, kako su ih donijeli pojedini razredi.

Odlučeno je, da se rasprave štampane u »Radu« objelodanjuju i prodaju i posebno (separata) u izvjesnom broju.

7. maja 1934.

Prisutni: dr. A. Bazala, dr. G. Manojlović, dr. F. Šišić, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. Lj. Hauptmann, V. Dukat, dr. F. Fancev; dr. Đ. Arnold, dr. M. Kostrenčić, dr. S. Zimmermann, dr. S. Matičević; dr. V. Varićak, dr. A. Gavazzi, dr. S. Hondl, dr. V. Vouk, dr. F. Tućan; arh. M. Pilar, F. Dugan, R. Frangeš-Mihanović, dr. A. Schneider, V. Becić.

Sa žaljenjem je saslušano saopćenje, da je 8. aprila o. g. preminuo član dopisnik umjetničkog razreda Vladislav Skoczylas, profesor Visoke škole lijepe umjetnosti u Varšavi.

Primljeni su na znanje i odobreni zaključci razrednih i odbor-skih sjednica, koje su se održale poslije posljednje skupne sjednice.

Prema prijedlozima pojedinih razreda izabrani su za iduću godinu:

1) u odbor za skupljanje i izdavanje historičkih, historičko-juridičkih i literarnih spomenika: Vladoje Dukat, dr. Franjo Fancev, dr. Ljudmil Hauptmann, dr. Stjepan Ivšić, dr. Marko Kostrenčić, Emilije Laszowski, dr. Ferdo Šišić;

2) u folklorski odbor: dr. Dragutin Boranić, dr. Milovan Gavazzi, dr. Stjepan Ivšić, dr. Gavro Manojlović, dr. Tomislav Maretić, dr. Božidar Širola, dr. Stjepan Tropsch;

3) u dijalektološki odbor: dr. Dragutin Boranić, dr. Franjo Fancev, dr. Stjepan Ivšić, dr. Tomislav Maretić, Stjepan Pavičić;

4) u odbor za istraživanje kolonizacija u našim zemljama: dr. Ljudmil Hauptmann, dr. Milovan Gavazzi, dr. Stjepan Ivšić, dr. Gavro Manojlović, dr. Ferdo Šišić;

5) u odbor za orijentalnu zbirku: dr. Ljudmil Hauptmann, dr. Stjepan Ivšić, dr. Marko Kostrenčić, dr. Gavro Manojlović, dr. Artur Schneider, dr. Ferdo Šišić;

6) u odbor za istraživanje zemlje: dr. Artur Gavazzi, dr. Dragutin Gorjanović, dr. Jovan Hadži, dr. Stanko Hondl, dr. Ivo Pevalsek, dr. Marijan Salopek, dr. Stjepan Škreb, dr. Fran Tučan, dr. Vale Vouk;

7) u odbor za Biološko-okeanografski institut na Jadranu: dr. Artur Gavazzi, dr. Vale Vouk;

8) u odbor za Strossmayerovu galeriju slika: Ljubo Babić, dr. Albert Bazala, Vladimir Becić, Vladoje Dukat, Robert Frangeš-Mihanović, arh. Martin Pilar, dr. Artur Schneider, dr. Branko Šenoa, dr. Vladimir Varićak;

9) u odbor za tumačenje Pravila i Poslovnika: dr. Albert Bazala, dr. Franjo Fancev, dr. Marko Kostrenčić, dr. Vladimir Varićak.

U odbor Kraljevine Jugoslavije za Međunarodnu uniju akademija u god. 1934—1936. izabrani su dr. Ljudmil Hauptmann i dr. Marko Kostrenčić.

17. maja 1934.

Prisutni: dr. A. Bazala, dr. G. Manojlović, dr. F. Šišić, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, Lj. Hauptmann, V. Dukat, dr. F. Fancev; dr. Đ. Arnold, dr. Marko Kostrenčić, dr. S. Zimmermann, dr. S. Matičević; dr. V. Varićak, dr. A. Gavazzi, dr. S. Hondl, dr. V. Vouk; arh. M. Pilar, F. Dugan, R. Frangeš-Mihanović, dr. B. Širola, dr. A. Schneider, V. Becić.

Primljeno je na znanje saopćenje Srpske kraljevske akademije, da je na svome skupu 14. maja o. g. izabrala dra. Jovana Radonića i dra. Nikolu Vulića za članove odbora Kraljevine Jugoslavije za Međunarodnu uniju akademija za naredne tri godine.

Pri svečanom otvorenju Moderne Galerije »Hrvatskog društva umjetnosti Strossmayer« 15. maja o. g. Akademiju su zastupali tajnici dr. Vale Vouk i dr. Dragutin Boranić, pretstojnik umjetničkog razreda Robert Frangeš-Mihanović i direktor Strossmayerove galerije slika dr. Artur Schneider.

Sa zahvalnošću je prihvaćen poklon grada Praga: 2. i 3. sveska djela V. Vojtíšeka »Vývoj městských knih na světlotiskových ukázkách«.

Usvojeni su izvještaji gospodarskog tajnika i nadzornog gospodarskog odbora o blagajničkom poslovanju i o zaključnim računima u proračunskoj godini 1933/34.

Primljena je osnova proračuna za godinu 1934/35., kako ju je predložio nadzorni gospodarski odbor.

Prihvaćen je prijedlog, da se »Ljetopis« naše Akademije redovno dostavlja svim pravim članovima Srpske kraljevske akademije kao zamjena za »Godišnjak« Srpske kraljevske akademije.

STROSSMAYEROV DAN NAUKE I UMJETNOSTI

4. februara 1934.

Javna svečana sjednica u proslavu »Strossmayerova dana nauke i umjetnosti« održana je od 11 do 12 i po sati u velikoj akademskoj dvorani, u kojoj je uz poprsje J. J. Strossmayera prvi put bila postavljena brončana bista Petra Petrovića Njogoša, djelo Ivana Meštrovića.

Prisutni: akademici dr. Tomislav Maretić, dr. Gavro Manojlović, dr. Ferdo Šišić, dr. Dragutin Boranić, dr. Stjepan Ivšić, dr. Ljudmil Hauptmann, Vladoje Dukat, dr. Franjo Fancev, dr. Viktor Hoffiller, dr. Franc Babinger; dr. Albert Bazala, dr. Stjepan Matičević; dr. Vladimir Varićak, dr. Vale Vouk, dr. Stanko Hondl, dr. Marijan Salopek, dr. Albert Botteri; arh. Martin Pilar, Robert Frangeš-Mihanović, dr. Božidar Širola, dr. Artur Schneider, Janko Barlè, Tomislav Krizman, Maksimilijan Vanka, dr. Branimir Šenoa; — od Srpske kraljevske akademije dr. Jovan Radonić i dr. Stanoje Stanojević.

Izaslanik Nj. Veličanstva Kralja pomoćnik komandanta armije divizijski general g. Ješa Damjanović; zastupnik ministra prosvjete g. dra. Ilije Šumenkovića rektor zagrebačkog univerziteta g. ing. Đuro Stipetić; ban Savske banovine g. dr. Ivo Perović sa banskim načelnicima gg. dr. Mošinskim, dr. Benzonom i dr. Uzorincem; pretsjednik Stola sedmorice g. dr. Ernest Čimić; metropolita g. Dositej sa svećenicima gg. Vurdeljom i Vitkovićem; evngelički biskup g. dr. Filip Popp; generali gg. Panta Draškić, Marko Mihailović i Milan Pešić; podnačelnik grada Zagreba g. Jakob Pavlina sa senatorom g. Šarićem; univerzitetski profesori dekani g. dr. Aleksandar Ugrenović i dr. Fran Kogoj; rektor Ekonomsko-komercijalne visoke škole g. ing. Ivan Reitter; rektor Muzičke akademije g. Ivan Lhotka; direktor Ženske realne gimnazije g. dr. Dragutin Grdenić; direktor Učiteljske škole g. Pero Muždeka; potpredsjednik Matice Hrvatske g. dr. Stjepan Ivšić;

pretsjednik Društva hrvatskih književnika g. dr. Nikola Andrić; pretsjednik zagrebačkog Pen-kluba g. dr. Branimir Livadić; pretsjednik Društva prijatelja Strossmayerove galerije slika g. dr. Nikola Kostrenčić; pretsjednik zagrebačke sekcije Jugoslovenskog novinarskog udruženja g. Slavko Jutriša; senator g. Jovan Banjanin; g. Mićun M. Pavićević i drugi ugledni građani, gospođe, univerzitetska omladina.

Govor pretsjednika dra. Alberta Bazale

Gospodine izaslanice Njegova Veličanstva Kralja!

Gospodine zastupniče g. Ministra prosvjete, odlična gospodo i gospođe, poštovani predstavnici Srpske kraljevske akademije i drugovi akademici!

Otvarajući današnju svečanu sjednicu prva mi je i časna dužnost da zahvalim Njegovu Veličanstvu, uzvišenom Kralju našem, zaštitniku nauke i dobrotvoru Jugoslavenske akademije, što je blagoizvolio uveličati ovu našu slavu po izaslaniku svojem, gospodinu generalu Ješi Damjanoviću.

Zatim nam se misli obraćaju gospodinu pokrovitelju našem, nadbiskupu dru. Antunu Baueru, koga na žalost danas ne vidimo ovdje, jer ga je snašla teška bolest, ali mi smo u duhu s njim i želimo mu od srca, da nam što prije ozdravi i opet se čio i vedar nađe u našem krugu, gdje ga svi s poštovanjem očekujemo.

A Vama, odlične gospođe i gospodo, srdačna hvala, što ste se odazvali našem pozivu, da današnji dan proslavimo kao dan nauke i umjetnosti. Osnutak naučnih ustanova, sveučilišta i ove naše Akademije toliko je vezan uz pojavu i ime velikoga vladike, da je rođendan njegov doista zavrijedio, da se posveti ne samo osvježenju uspomene na nj i na djelo njegovo već i osvještenju duha i smisla, rad kojega je stvoreno. U liku Strossmayerovu sastaje se prosvjetni duh i dobrotvorstvo. Što je blagodatnom rukom ostvario i ostvariti pomogao, to je učinio zato, jer je dobro vidio i znao, da je kulturnom narodu potrebno, da mu bude zalog umnijega, boljega i ljepšega života. Iz njegovih se izjava jasno razabira, koliko je duboko i široko zahvatio značenje nauke u općem procesu humaniziranja, uzimajući pri tom u obzir ne samo nauke, koje se obično smatraju humanističkima, a odnose se na pojave i tvorevine duha, kao što su jezik, priča i pjesma, vjerovanja i običaji, pravo i životna mudrost, zajedno sa doživljajima, što čine historiju, i sa časnim

starinama, u kojima je prošlost sačuvana, nego i nauke, koje se odnose na prirodu i koje saradujući na stvaranju misaona naziranja na svijet ne manje od onih ispunjavaju život ljudski umnim smislom, pored toga, što upoznavanjem realnih uvjeta života omogućuju iskorišćavanje prirodnih sila u svrhu civilizacije kao i upravljanje njihovo na putove obrazovane čovječnosti. Pronicavu je oku međutim bilo očito, da naučnom zanimanju doduše nisu postavljene granice ni po predmetu ni po području istraživanja, ali se čini posve prirodno, da neposrednost uživanja i blizina interesa određuje težište rada i upućuje na dužnost i potrebu bavljenja prvenstveno vlastitim bićem i imanjem; tako se unutar opće spoznajne težnje zaokružuje poseban zadatak: osvijestiti etničke i historijske snage svojega životnoga kruga, upoznati blago onoga dijela prirode, što se zove domajom, i na njemu razviti ekonomske mogućnosti kao materijalne preduvjete duhovne kulture, pa naposljetku sve to nastojanje namijeniti izgradnji samosvojne, nacionalno-individualne dostojne reprezentacije općeno-ljudske ideje. Sve je to u vidu imao Strossmayer, kad je radio na osnivanju upravo najviših »učenih i prosvjetnih« ustanova — da bi bile žarište naučne misli uopće, naročito pak da bi se u njima njegovalo znanje o našem rodu i domu, kako izučavanjem narodnoga jezika, književnosti, historije s arheologijom, folkloru, prava i kulturno-filozofijske težnje, tako i izučavanjem naše zemlje, kako je Rački rekao, ne samo zbog »ukopanih starina« nego i da nam otkrije sredstva narodnoga blagostanja, da se uzmogne svladati sadašnjost i obezbijediti budućnost. U smislu prosvjetljena realno fundirana idealizma zamišljeno je to bilo kao pitanje naše časti prema načelu non de nobis sine nobis vel inscientibus nobis i kao pitanje kulturnoga ugleda našega, a i našega održanja u utakmici naroda, koje neminovno traži, da se pomoću nauke obezbijedi život, da se na njoj razvije i učvrsti narodni duh i iskoriste prirodna vrela narodne snage i napretka, jer su ona baš tako kao i duševna svojstva bogodarni kapital, koji zanemaren propada, a neuku ne donosi koristi, jer »neznajšu rđa bije«.

Kako je nastojao sazdati ognjište nauci, da bi bila životvorna sila kulturno dostojne i spremne egzistencije narodne, tako je umjetnost želio vidjeti ne samo kao raskošni dodatak životu već po radnji kao snažan, svojski produbljen i umilno izveden izražaj osjećaja, a po stvorenom djelu kao izvor duhovna užitka, što ljepotom krijepi i oplemenjenim ugodajem uznosi čovjeka. Uljep-

šanje života pomoću umjetnosti druga je strana kulturne težnje nasuprot misaonom oduhovljenju i razumnom osiguranju života. Obadvije zajedno drže život u idejnom zanosu i u težnji za istinom i ljepotom, i pridružuju se ideji dobra, s kojom se sastaju u pojmu vrednote i umna smisla i s njom se uzdižu do božanske posvete.

S takvim je mislima Strossmayer prionuo uz osnutak najviših kulturnih ustanova naših. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti odlučila je stoga rođendan njegov svake godine proslaviti kao dan nauke i umjetnosti i tad obnoviti umne, lijepe i plemenite intencije, koje su u djelo njegova stavljene. Ujedno je Akademija odlučila, da na taj dan uvede nove članove svoje, koji su po pravilima dužni najkasnije do godinu dana iza izbora da se pretstave javnosti. I danas će već pred ovdje sakupljene ugledne slušatelje istupiti pravi redovni član dr. Stjepan Matičević.

No prije toga neka meni bude dopušteno, da nekoliko riječi kažem o tom, što čini velika čovjeka. U tom pogledu može se reći: veliki su oni, što životu daju znatan, ljudski važan sadržaj ili zamašan pravac — oni, što donose dalekosežne misli i nove putove spoznavanju, ukazuju ili iz dubine srca iznose vrijedne, lijepo zaodjevene poglede ili čovječanski dostojnom idejom obrazuju moralni, socijalni, politički, nacionalni i kulturni duh, neimari života, što otkrivaju umni smisao i stvaraju vrednote u misaonom izrađenom nacrtu naučnom, u umjetnički izvedenom tvorcu ili primjerno izvršenom životnom djelu, kao i oni, što u objektivnim ustanovama i organizacijama osnivaju mogućnosti, da se blagodatna tečevina razvije i raširi na općeno dobro. Svi ti stvaraoci-mislioni, umjetnici, vođe, organizatori, reformatori, što se veličaju nad ostale smrtnike, ukazuju na neki viši cilj (sadržaj, oblik, pravac, red života) i zalažu se za ostvarenje njegovo. Veličina im je upravo u visini poleta i tim dohvaćena objektivno predočena i životu privedena umna smisla. Prema njoj čini se, da mnoštvo običnih ljudi, što se kreće u svakidašnjoj borbi za održanje, pretstavlja manje ili više sitne živote sa uskim horizontima i na prosječnu mjeru svđenim interesima. I na toj razini mogu se doduše u skućenim mogućnostima i prilikama razviti skromno oduhovljeni, usklađeni i čestiti životi, što sa slutnjom i čežnjom izgledaju smisao čovječnosti, iako ga punim dahom ne uživaju, i u molitvi svojoj milost neba zazivaju. I u njima tinja i umjerenim svijetlom svijetli iskra ljudske dostojnosti. Ipak je samo odabranima (jer geniji i heroji čovječanstva

nisu masa, već su osobeni, istaknuti primjeri) pridržano, da se iz »nizina, otkud vida nema« uznesu na visinu, otkud se otvaraju široki vidici i s njih se ukazuju i osvjetljaju putovi do ljudskoga zvanja. Bez obzira na historijsko-filozofijski problem uloge velike ličnosti u odnosu prema okolini, jesu li vodeći dusi možda samo pregnantan izraz uzbuđene skupne svijesti ili su samotvorni pokretači, za kojima se život povodi — sigurno je, da ništa ne može biti uistinu veliko, što nije idejno uzneseno, smisleno svrhovito i vrijedno. To čini razliku između lakomislena novotara i ozbiljna naprednjaka, između pustolovna prevratnika i promišljena reformatora, između nesavjesna demagoga i za dobro naroda zauzeta vođe. Zaista, zaslužno se veličinom uznosi samo ono, što je učinjeno u vidu iskrene i duboke težnje za istinom, ljepotom i dobrotom — a stavimo li to u religijski izraz, uzimajući, da je Bog suma i vrhunac vrednota, reći ćemo: veliko je samo ono, što je na božanskom vrelu okrijepljeno, bogodano i što je pred licem božjim opravdano, Bogom posvećeno. Volja božja najviše je utočište idealna zanosa, u kojemu se doseže dragocjeno blago duha i čovječanstvu daje za unapređenje u dostojanstvu i u sreći. Ona je i najviši izraz za jedinstvo istine, ljepote i dobrote, na što izlazi i uvjerenje, da se nauka, umjetnost i prava vrlina stječu u religijskoj izvjesnosti o carstvu duha, u kojemu idealno teženje nalazi sigurno uporište, stalnu okrepu i smirenje. I kulturno-historijski pogledi Strossmayerovi kreću se u tom pravcu. Sa stajališta čovjeka-pozemljara gledajući, veliki su ljudi pregaoci, što upiru pogled k eterskim visinama, po grčkoj priči Giganti, što se daju na osvajanje božanskoga carstva; sa stajališta visoko postavljena cilja oni su prometejski trudenici, što s neba iskru donose i zbog nje od žeđe izgaraju, dušu kine i srce izjedaju, oni su poslanici božji, glasnici blagosloveni, što dolaze »u ime Gospodnje«.

Po Platonu je idejni zanos od bogova dar ljudskomu rodu, ali dijela na njemu imaju samo oni, koji kao ljepotom očarani ljubavljaju usplamte i onda je na vidljiv način ostvaruju. Stvaralačka naime snaga pretpostavlja primjerenu jakost, koja je čini podobnom, da nešto izvrši — zato se valjanost i zove »krepost« (virtus), ali da ta vrsnoća bude i vrlina (*ἀρετή*), što se kao bolje odlikuje, treba da joj se pridruži ljubav spojena s vizijom vrijedna ili u Platonovu izrazu vizijom »lijepa«. Nikad nije — veli — u svijetu ništa veliko stvoreno bez entuzijazma, bez »zanosa ljubavi«, koji

se na gledanju ideje napaja i odlična djela stvara, upravo rađa. U Platonovu je duhu, kad Lessing kaže:

»Osjećati umiju svi ljudi jednako,
Gledanje i stvaranje dar je samo umjetnika.«

Na doživljajima ugledati ideju, razviti smisao, saliti u izrazite oblike: zaodjeti je riječima, predočiti u zornoj slici i skladnom obliku, oličiti primjerenim životom, ostvariti u objektivnim ustanovama i organizacijama prosvjetnim, socijalnim i političkim, i tako pretstaviti sazreli narodni i opće kulturni duh — to je uloga velikih ljudi, iako od njih stvoreno djelo nije jedino njihov plod, već posredstvom snažne ličnosti dolazi kao odah zajedničke zamišljenosti, osjećajna raspoloženja, brige i muke, slutnje i željkovanja, kao izraz dremovnih snaga i sanljivih poriva, koji u snažnom osvještenju dobivaju značaj narodne, a u najvišem naponu i sve-ljudske emanacije.

Važno je međutim istaknuti i to, da stvaralačka snaga, koja se tako s ljubavlju zanosi idejom, da je onda utjelovi, u biti svojoj ima *filozofijsko* značenje. Ne samo pojmovno izrađeni i sustavno izgrađeni nacrti svijeta, u kojima se ogleda smisao i vrijednost života, svaki snažno izbačeni pogled, što mišljenju, osjećanju i htijenju ukazuje odlučno vrijednu sadržinu i daje svrhovito smisleni pravac, svaka organizatorna misao, kojom se uređuju društveni, politički, narodni i međunarodni odnosi, konstruktivni je element, koji — ako se na svoj princip svede i u svim posljecima stilski dosljedno primijeni na sastav prilika i odnosa ljudskih — izlazi na izvjesni životni red i kulturni sistem uklopljen u odgovarajući mu nazor na svijet. Veliki mislioci, umjetnici, vođe i organizatori jednako su svojim djelom učesnici na izgradnji ljudski dostojna, misaono produbljena i skladno uređena života. Svi su oni u izvjesnom pogledu »revnitelji mudrosti«, jer su oduševljeni vidioci, što u poletu duha idejne vrednote iznalaze i blagodatno čovječanstvu prinose. To je put i način kulturnoga razvitka čovječanstva, koji se veže na velike ličnosti i od njih stvorena dobra u široke vrste spremna mnoštva razlijeva, a odgovara tome princip idealne politike po Platonu — ne kako se s nekim zaokretom smisla kaže, da filozofi budu političari, već — da upravljači države i sudbine naroda budu ljudi filozofskoga duha, dakle *φιλοθεάμονες*, zanosni gledaoci lijepe ideje, prema kojoj će da urede život ljudski.

Zaista, Platon ima pravo i održat će pravo nasuprot naturalističkom realizmu, koji dovoljno ne uvažava duhovni značaj kulture uopće, — jer niti pusta sila i vještina, politički označena kao makijavelizam, niti slijepa, bezumna, fanatična ljubav sama i negativni zanos mržnje, — jedino filozofijski zanos, ljubav združena s gledanjem idejnih vrednota može da stvara veliko, zaslužno, trajno. Idealizam u najboljem smislu riječi jest i uvijek će biti sinonim kulture.

U vezi s namjenom »dana nauke i umjetnosti« pretsjednik A. Bazala je nadovezujući na netom izložene misli istakao simbolično značenje makar i slučajne pojave, da je preporodni pokret jugoslavenski iznio tri vladike, svećenike po zvanju i u kulturnoj službi: Martina Slomšeka, prosvjetitelja i narodnoga uzgajatelja, koji s pravom nosi ime Pestalozzija u slovenskom kraju; Josipa Jurja Strossmayera, pobornika nacionalno-kulturne misli i naučnoga i umjetničkoga napretka; Petra Petrovića Njegoša, dubokoumna pretstavnika narodnoga duha. Napose je onda govorio o geniju P. P. Njegoša. Prikaz o tom razrađen će biti u posebnoj raspravi.

Predavanje akademika dra. Stjepana Matičevića

Predavač je nadovezujući na prvi dio svoje rasprave, koja ima naslov »K problematici funkcije odgajanja i jedne nauke o odgajanju«, pročitao iz drugog dijela poglavlje: »Razvoj, kulturna volja i odgoj«. Dok je u prvom dijelu prikazano, kako se pedagoškijska nauka momentano nalazi u krizi, u kojoj se bori za sam svoj opstanak, iz kojeg se stanja neizvjesnosti može osloboditi samo revizijom i rektifikacijom osnovnih svojih pojmova, da uzmogne naći svoj specifični predmet i zadatak i time sebe i svoj *raison d'être*, to u pročitanoj poglavlju izvodi, da je za utvrđivanje opravdanosti i specifičnosti jedne pedagoškijske nauke potrebno prije svega podvrći ponovnoj analizi i definiciji pojam odgojne funkcije, dotično odgojne kauzalnosti i odgojnog akta kao predmeta jedne naročite teorije, tj. pedagoškijske nauke. U tu je svrhu potrebno prije svega tačnije analizirati pojmove: razvoj, kulturna volja (praksa) i odgoj kao i njihov međusobni odnos. Polazeći sa stajališta biologijskog, ukazuje nam se razvoj kao vječni prirodni proces, koji se iz razine vitalnosti diže na razinu svijesti i duhovnosti, te pretstavlja tu kulturu i kulturni uspon čovječji. Taj duhovni, svijesni razvoj, koji

je u biti djelo kulturne volje kao sume prirodnih kulturnih sila u čovjeka, vodi do osvještjenja, refleksije kulturne volje na samu sebe i time do naročite funkcije odgoja kao svijesne i planske njege, reguliranja i organiziranja same kulturne volje ili prakse. Kad je tako odgoj upoznat kao naročita funkcija, naročita kulturna tehnika (praksa), otvoren je put i za definiranje naročite odgojne kauzalnosti, dotično odgojnog akta, a time i put do jedne naročite, specifične teorije, tj. jedne samosvojne pedagojske nauke. (Cijela je radnja štampana u 250. knjizi »Rada«.)

RETROSPEKTIVNE IZLOŽBE

Sto godina hrvatske umjetnosti 1830—1930.

Povodom pedesete godišnjice Strossmayerove galerije slika (9. novembra 1934.) zaključila je Jugoslavenska akademija, da priredi niz retrospektivnih izložaba pod općenim nazivom »Sto godina hrvatske umjetnosti 1830—1930«. Zadaću, da taj njezin zaključak izvrši, povjerila je Akademija svome galerijskom odboru, koji je u načelu prihvatio izložbeni program, što ga je predložio akademik Ljubo Babić, i prema kojemu se imalo prirediti osam retrospektivnih izložaba (v. str. 34.).

Kako su, međutim, tečajem prvih izložaba iskrsnule neke nepredviđene prepreke načelne i tehničke prirode i kako je prema programu galerijskog odbora bila svrha retrospektivnih izložaba, da se prikažu ona djela umjetnika, koja su manje poznata a važna za njihov umjetnički razvitak, odlučeno je, da se po mogućnosti ne izlažu djela, koja se već nalaze u Strossmayerovoj galeriji ili u drugim javnim zbirkama ili su općeno poznata. Ujedno je galerijski odbor na zahtjev svojih članova odlučio, da promijeni prvotni program retrospektivnih izložaba onamo, da u izložbe uđu samo djela umjetnika, koji nisu više u životu. Kako je, dalje, zbog narodne žalosti povodom tragične smrti visokog pokrovitelja retrospektivnih izložaba Viteškog Kralja Aleksandra I. Ujedinitelja odložena i sama proslava pedesete godišnjice Strossmayerove galerije na proljeće godine 1935., odlučeno je, da se pored četiriju već održanih izložaba priredi o samoj proslavi još peta, u kojoj će biti pretstavljeni Račić i Kraljević, dok će u isto vrijeme u XII. dvorani galerijskoj biti izložena djela živih umjetnika, i to nesamo zagrebačkog kruga nego i ostalih grupa oko prikazanih već umjetnika, tako da će posljednja izložba imati da prikaže pretstavnike hrvatske umjetnosti od 1900. do danas.

Prva retrospektivna izložba hrvatske umjetnosti otvorena je na svečan način 25. marta 1934. Pozdravljajući prisutne pretstav-nike vlasti i druge odličnike, izrekao je pretsjednik Akademije dr. Albert Bazala ove riječi:

»Gospođe i gospodo, čast mi je uime Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti pozdraviti Vas i zahvaliti Vam, što ste se odazvali našem pozivu, da prisustvujete otvorenju ove izložbe, kojom se započinje jubilarna slava Strossmayerove galerija slika. Dne 9. novembra ove godine navršuje se pedeset godina, što je veliki Vladika svoju »zbirku slika i umjetnina« prenio u ovu, upravo onda dovršenu palatu i predao je javnosti, da bude narodu na ponos a umjetnosti na poticaj. U svečanom govoru, koji je tom prilikom održao, poznatom je svojom rječitošću jasno obilježilo misli, koje su ga vodile u namjeri, da ostvari ovaj umjetnički hram. Držao je, ponajprije, posve ispravno, da su »najviša učilišta i zavodi učenosti i umjetnosti« nužni organički završetak kulturne zgrade, bez koje »nijedan narod ne može biti, koji nešto do svojega narodnoga ponosa i svoje samostalnosti drži«. Osnutak tih zavoda smatrao je pitanjem časti i preduvjetom duhovne samostalnosti, koja onda vodi i samostalnosti političkoj. A želio je očito u plemenitoj ambiciji, da domovina naša na Balkanskom poluotoku bude ono, što je Toskana Italiji — da postane osobite vrste Athenaeum, to jest ognjište i njegovalište svih naših kulturnih struja i ciljeva. U vezi sa pedesetogodišnjicom Strossmayerove galerije slika Jugosla-venska akademija znanosti i umjetnosti drži, da će najbolje odgo-voriti intencijama svoga osnivača i osnivača umjetničkoga hrama, koji nosi ime njegovo, ako u nizu retrospektivnih izložaba prikaže razvitak hrvatske umjetnosti od sto godina, da pred oči našem svijetu iznese napore i nastojanja umjetničkoga života u cilju po-stepena oslobođenja od stranih utjecaja i izgrađivanja samostalne i samosvojne umjetničke kulture. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti uvjeren je, da će kulturno-historijski pregled, koji će se nizom izložbi podati, biti očevidan dokaz samosvjesne afir-macije našega bića u krugu čovječanstva, gdje se kao sazreo plod ukazuje ono, što je u vrijeme osnutka galerije još bilo in votis i stvar kulturne ambicije, a po značenju svojem u našem krugu — iako nema namjere, da Zagreb uzvisi do ugleda jugoslavenske Firenze, sigurno će na zadovoljstvo pokazati, da je hrvatska umjet-nost ispunila znatnu ulogu u izgradnji jugoslavenske kulture. Otva-

rajući ovu izložbu i dajući izražaja želji, da Vašu cijenjenu pažnju posvetite i drugim izložbama u predviđenom nizu, molim Vas, da izvolite razgledati radove, koje Vam predočuje predilirski, ilirski i poilirski period umjetničkog stvaranja i s njim jedan dio kulturne historije naše.«

U ovoj prvoj retrospektivnoj izložbi, koja je trajala do 15. aprila, bili su sa 68 djela, od najveće česti portreta, zastupani pored nekih po imenu nepoznatih umjetnika Vjekoslav Karas (1821—1858), V. Porkert (djelovao u Varaždinu oko 1850), Dragutin Stark (1822—1877), Mihael Stroy (1803—1871), I. Stroberger (djelovao u Zagrebu oko 1840), Georg Decker (1819—1894), barunica Marija Stürmer rođena Bedeković (prva polovina XIX. stoljeća), Karolina Mihanović-Sivesi (1848—1895), Ivan Zasche (1826—1863), Ferdinand Georg Waldmüller (1793—1863, djelovao neko vrijeme u Zagrebu i Brezovici) i Antonio Canova (1757—1822). Za vrijeme izložbe održali su predavanja: 12. aprila Ljubo Babić: »Vjekoslav Karas«; 14. aprila dr. France Stelè: »Mihael Stroy«; 15. aprila dr. Artur Schneider: »Ivan Zasche«. Izložbu su posjetile 1242 osobe.

Druga izložba: Počeci realizma 1860—1890 (prva faza nagodbenog perioda) trajala je od 29. aprila do 21. maja. Sa 130 djela bili su u njoj zastupani ovi umjetnici: Ferdo Quiquerez (1845—1893), Josip Franjo Mücke (1819—1883), dr. Isidor Kršnjavi (1845—1927), Nikola Mašić (1852—1902), Ivan Rendić (1849—1932), Vatroslav Donegani (1836—1899), Hugo Conrad-Hötzen-dorf (1807—1869), Adolf Waldinger (1843—1904) i I. Novak (djelovao u Zagrebu osamdesetih godina XIX. stoljeća). Za vrijeme izložbe održali su predavanja: 6. maja dr. Artur Schneider: »Slavonski pejzažisti«; 12. maja dr. Branko Šenoa: »Nikola Mašić« i 13. maja Ljubo Babić: »Dr. Isidor Kršnjavi«. Izložbu je posjetila 961 osoba.

Treća izložba: Dekorativni akademizam (1890—1900) trajala je od 10. juna do 1. jula. Sa 98 djela bili su zastupani: Vlaho Bukovac (1855—1922), Celestin Medović (1859—1921), Bela Csikos-Sesia (1864—1931), Fra Vinko Draganja (1856—1926), Rudolf Valdec (1872—1929) i Slava Raškaj (1877—1906). Dne 10. juna održao je u izložbi predavanje dr. Slavko Batušić o Vlahu Bukovcu. Izložbu je posjetila 831 osoba.

Četvrta izložba: Zagrebački krug: Crnčić-Kovačević-Tišov (1890—1910) trajala je od 30. septembra do 9. oktobra i od 26. oktobra do 11. novembra. Sa 120 djela bili su zastupani: Menci Klement Crnčić (1865—1930), Ferdo Kovačević (1870—1927), Ivan Tišov (1870—1929) i Milan Sunko (1860—1912). Predavanja nije bilo. Izložbu je posjetilo 628 osoba.

U svemu su ove četiri izložbe posjetile 3662 osobe, među njima 1582 učenika.

Prigodom svake izložbe izdan je u redakciji dra. Artura Schneidera bogato ilustriran katalog, u kojemu su dane opširne i pouzdane biografije pojedinih umjetnika sa provjerenim podacima o njihovu djelovanju. Povezani, po svršetku izložaba, u jednu knjigu, dat će oni u slici i riječi kratak pregled razvitka hrvatske umjetnosti za posljednjih sto godina.

GLAVNA GODIŠNJA SKUPŠTINA

17. maja 1934.

Prisutni: dr. A. Bazala, dr. G. Manojlović, dr. F. Šišić, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. Lj. Hauptmann, V. Dukat, dr. F. Fancev, dr. Đ. Arnold, dr. M. Kostrenčić, dr. S. Zimmermann, dr. S. Matičević, dr. V. Varićak, dr. A. Gavazzi, dr. S. Hondl, dr. V. Vouk; arh. M. Pilar, F. Dugan, R. Frangeš-Mihanović, dr. B. Širola, dr. A. Schneider, V. Becić.

Primljeni su na znanje i odobreni izvještaji:

1) književnog tajnika dra. Dragutina Boranića o naučnom radu Akademije u godini 1933/34.;

2) bibliotekara i arhivara dra. Stjepana Ivšića o stanju biblioteke i arhiva u godini 1933/34.;

3) ravnatelja Strossmayerove galerije slika dra. Artura Schneidera o stanju galerije u godini 1933/34.;

4) gospodarskoga tajnika dra. Vale Vouka o blagajničkom poslovanju i o zaključnim računima u god. 1933/34.;

5) nadzornog gospodarskog odbora o reviziji zaključnih računa.

Po prijedlogu nadzornog gospodarskog odbora dana je odrešnica gospodarskom tajniku i upravi Akademije za poslovnu godinu 1933/34.

Prihvaćena je osnova proračuna za god. 1934/35.; kako je primljena u skupnoj sjednici 17. maja o. g.

U nadzorni gospodarski odbor za god. 1934/35. izabrani su: dr. Vladimir Varićak, dr. Marko Kostrenčić, dr. Božidar Širola, i njihovi zamjenici: Vladoje Dukat, dr. Artur Gavazzi.

Izabrani su:

1) za redovne prave članove umjetničkog razreda: počasni član Ivan Meštrović i izv. pravi član Vladimir Becić;

2) za izvanredne prave članove umjetničkog razreda: članovi dopisnici Vladimir Nazor i Ljubo Babić;

3) za članove dopisnike: historičko-filologičkog razreda dr. Josip Bösendorfer, srednjoškolski profesor u Osijeku; matematičko-prirodoslovnog razreda geodetski general Stevan P. Bošković, načelnik Vojnog geografskog instituta u Beogradu; dr. Živojin Đorđević, univerzitetski profesor u Beogradu.

Izveštaj gospodarskog tajnika

o zaključnim računima za godinu 1933/1934

Čast mi je prema čl. 25. uzakonjenih Pravila predložiti

1. Obračun prihoda i rashoda u proračunskoj godini 1933/33.
2. Izveštaj o stanju Akademijinih zaklada i glavnica do konca 1933.

Iz posebnog priloženog pregleda prihoda i rashoda, u kojemu su poredbeno prikazani prihodi i rashodi, kako su predviđeni proračunom i kako su faktično tekli, vide se jasno razlike, koje će se napose obrazložiti. Iako su te razlike bile u nekim pozicijama osjetljive, ipak je uspjelo uspostaviti obrančunsko ravnovjesje. U vezi s općom privrednom depresijom treba napose istaknuti, da su prihodi prodaje akademijskih edicija prema prijašnjim godinama znatno pali, a isto tako opazilo se znatno opadanje prihoda od nekretnina, što je posve općenita pojava.

1. Obračun prihoda i rashoda

U godini 1933/34. iznosili su ukupni

prihodi	D	1,673.601'31
rashodi	D	1,460.660'06
i ostaje za prijenos u godini 1934/35.	D	212.941'25

Ova suma ne predstavlja faktični višak, jer su u njoj napose sadržane neke sume bilo za neplaćene račune, bilo za neizvršene a angažovane radnje. Napose su u prijenosu ove sume:

1. Neplaćeni računi za štampu i klišeje	D	43.648'10
2. Nedoštampani Codex diplomaticus	D	120.000'—
3. Nedoštampana razna izdanja	D	50.505'32

Ukupno D 214.153'42

Da su ovi računi bili isplaćeni, bio bi u obračunu manjak od D 1.212'17.

Što se tiče prihoda, to su ovi bili manji, negoli je to bilo predviđeno u proračunu, za D 13.556'01. Napose primjećujem

ad A) Prihodi od državne pomoći stigli su u redu.

ad B) Razlika od D 9.000'— dolazi otuda, što je prema proračunu u ovoj godini isplaćeno u ime kirije samo polovina sume, t. j. D 24.000'— (ostala polovina doznačena je istom u aprilu novog budžetskog perioda!), ali je zaostatak od D 15.000'— iz pretprošle godine naknadno isplaćen.

ad C) Prihodi na prodaji edicija ovaj put nisu dostigli predviđenu sumu i ukazuje se neznatan manjak od D 390'66, dok je dosada svake godine bio na ovoj stavci zapažen znatan višak. To je svakako u vezi sa činjenicom osiromašenja intelektualaca, koji inače kupuju knjige.

ad D) Prihodi galerije jedini su dali višak, koji je nastao i zbog ispravnog knjiženja prihoda od prodaje kataloga galerije u korist same galerije, dok je dosada bio taj prihod uvijek knjižen u korist prodaje edicija.

ad E) Prihod na raznim kamatima ukazuje manjak otuda, što je u vezi sa nesigurnosti poslovanja bankovnim putem umanjen i prihod tekućeg računa.

ad F) Ukupni prihod na starim kućama
 iznosio je D 383.355'70
 dakle prema proračunu manje za D 1.644'30

To je posve razumljivo, uočimo li znatnu izmjenu stambenih prilika i cijena stanova u gradu Zagrebu. Uslijed obilja stanova izgubili su cijenu naročito stanovi bez komfora u starim kućama, i uprava kuća bila je prinuđena, da stanovima u starim kućama snizuje najamnine.

U ime prihoda Doma Kralja Aleksandra I. podignuta je iz pologa kod Državne hipotekarne banke potpuna suma od D 580.000'—, kako je bila predviđena. Faktično su čisti prihodi nove palače prema posebnom obračunu do konca marta iznosili D 523.591'59, ali pri tome nisu uračunati kamati od položenih najamnina.

ad G) Doprinos Banske uprave Savske banovine i u ovoj godini bio je manji, nego je predviđen u proračunu, i to za D 30.000'—.

ad H) Da je prijenosna suma bila za D 24.000'— viša, dolazi otuda, što je ta suma prema lanjskom obračunu doista bila u tom iznosu, no s obzirom na isplatu predviđenih honorara bila je u proračunu snižena za D 24.000'— . Pri obračunu trebalo je uzeti faktično prenesenu sumu u iznosu od D 346.407'32.

Sume u rashodima obrazlažu se samo ukoliko se radi o većim razlikama.

ad I. Ukupni izdaci na partiji »Uprava«
 iznosili su D 200.691'70
 dok su u proračunu bili predviđeni sa D 175.400'—
 ukazuje se preizdatak od D 25.291'70

Ovaj je preizdatak nastao uglavnom otuda, što je na stavku G) isplaćen vanredni honorar bivšem pretsjedniku g. G. Manojloviću na osnovu zaključka skupne sjednice od 31. maja 1933. u iznosu od D 24.000'—.

ad II. U pojedinim stavkama na ovoj partiji nastale su veće ili manje razlike napose otuda, što su u ovoj godini isplaćivani računi djelomično u formi akontaža u većim ili manjim (napose tjednim) sumama, pa su prema tome nastale i razlike, a i zaostaci u obračunima, koje će trebati izravnti.

Ukupni izdaci za štampanje edicija
 iznosili su D 495.669'20
 pa su prema tome bili manji, nego je to bilo pred-
 viđeno u proračunu, za D 182.380'12

U ovoj se sumi nalaze napose

1. nedoštampani »Codex diplomaticus« D 120.000'—
 2. razni neisplaćeni računi za štampu i klišeje D 43.648'10

Ukupno D 163.648'10

Istaknuti treba, da je Uprava bila prinuđena da konačno isplati dug za štampu Djela za opću naobrazbu (Zimmermann: Duševni život i Maretić: Djela Vergilijeva) u iznosu od D 73.440'—, što je odobreno zaključkom skupne sjednice od 6. maja o. g., a koju sumu će zaklada za opću naobrazbu vratiti Akademiji, čim bude likvidna.

ad III. Osjetljivi preizdatak u iznosu od ukupno D 18.798'93 nastao je poglavito otuda, što su a konto ove partije vanredno odobrene kupnje nekih manuskripata (Rešetar, Faller), a odobreni su i predujmovi autorima na predane manuskripte. Zaključkom skupne sjednice odobreno povišenje honorara nije se moglo isplatiti u ovoj budžetskoj godini.

ad IV. U ovoj partiji nije nastala osjetljiva razlika.

ad V. Ukupni rashodi u ovoj partiji iznosili su D 99.678'40 i prema tome se je ukazala ušteda od D 37.341'60. Ova je razlika

nastala uglavnom otuda, što na stavci 9) nije utrošeno ništa, dok je na stavci 8) preostalo D 11.489'35.

ad VI. Ukupni rashodi iznosili su D 78.983'01 i prema tome je nastala prema budžetu ušteda od D 15.044'99 napose na stavkama 4) i 6).

ad VII. Ukupni izdaci iznosili su D 86.768'91, pa se ukazuje ušteda od D 35.891'09, koja je nastala tako, što od predviđene sume od D 100.000.— nije bilo moguće izvesti temeljitu restauraciju krova, pa su stoga izvedeni samo najnužniji popravci.

ad VIII. U proračunu predviđeni izdaci na ovoj partiji iznosili su D 245.000'—
dok su faktično iznosili D 243.430'91

Prema tome na ovoj partiji nema osjetljive razlike. Razlike su nastale samo u uštedi na partiji 7), što je omogućilo, da su izvedeni popravci nekih stanova u starim kućama, napose u kućama Petrinjska ulica 46 i Šenoina ulica 6.

2. Stanje zaklada i glavnica

Stanje zaklada i glavnica vidljivo je u prilogu pod III. Istaknuti mi je samo to, da je najveći dio ovih prihoda u uložnicama nekih bankovnih zavoda uslijed općih finansijskih prilika po § 5. Uredbe o zaštiti zemljoradnika ostao nepokretan, odnosno, kako se to u današnjoj terminologiji kaže, zaleđen. Svi novi prihodi osiguravaju se ulogom u državne bankovne ustanove.

Pod br. 20. iskazana je »Glavnica Doma Kralja Aleksandra I.« do dana 1. maja 1934., kada je pregledana od nadzornog gospodarskog odbora. Iz ove glavnice izgrađen je »Dom Kralja Aleksandra I.«, te je već od septembra, odnosno od oktobra prošle godine posve iznajmljen. Konačni obračun zasada se još ne može dati, budući da nisu još revidirani predloženi obračuni graditelja i obrtnika, iako je najveći dio radova već isplaćen.

Prihodi ove palače do konca marta o. g.
iznosili su ukupno D 633.448'95
a rashodi D 109.857'36
prema tome se ukazuje čist prihod D 523.591'59
koji je upotrebljen u ovogodišnjem budžetu. Zajam Državnoj hipotekarnoj banci isplaćuje se u državnom budžetu osiguranim anuitetom, dok se najamnine prema ugovoru do osiguranja anuitetom polažu u Državnu hipotekarnu banku.

Napokon još spominjem, da se osim ovih glavnica zaklada čuva kao polog i glavnica »za uređenje arhiva i biblioteke« u iznosu od D 179.300'89 u uložnicama Prve hrvatske štedionice i Državne hipotekarne banke.

Molim glavnu skupštinu, da izvoli ovaj izvještaj primiti do znanja.

U Zagrebu, 12. maja 1934.

Dr. V. Vouk, s. r.
gospodarski tajnik.

Izvještaj nadzornoga gospodarskog odbora
o reviziji zaključnih računa prema čl. 23. i 25. Pravila

Potpisanom nadzornom gospodarskom odboru čast je podnijeti u smislu čl. 23. i 25. Pravila i čl. 39. Poslovnika izvještaj o svome radu u god. 1933/34.

1. Prvo pregledanje gospodarskog poslovanja za budžetsku godinu 1933/34. bilo je 10. IV. 1933., kad je pregledan blagajnički dnevnik Doma Kralja Aleksandra od br. 1—53 i isporođen s priložima, te je poslovanje nađeno u redu.

2. Dne 13. V. 1933. pregledan je blagajnički dnevnik od br. 1—202, te su ti unosi sravnjeni s priložima, a poslovanje nađeno u redu.

Tog dana su prihodi iznosili	D	435.894'59
a rashodi	D	115.128'61
tako da je saldo iznosio	D	<u>320.765'98</u>

koji je iznos nađen u blagajni u gotovini, u bonovima i na tek. računu. Istog je dana pregledan blagajnički dnevnik Doma Kralja Aleksandra od br. 54 do br. 62, sravnjen s priložima i nađen u redu.

3. Kod revizije, koja je izvršena dne 12. januara 1934., pregledan je blagajnički dnevnik od tek. br. 203 do br. 1181 iz poslovne godine 1933/34. i sravnjen s priložima. Iza toga izvršeno je kontrolno zbrajanje u blagajničkom dnevniku od tek. br. 203 do tek. br. 931 iz poslovne godine 1933/34.

Nakon toga pregledan je blagajnički dnevnik prihoda i rashoda Doma Kralja Aleksandra od tek. br. 63 do br. 244, te je provedeno kontrolno zbrajanje tih brojeva.

Provedeno je također kontrolno zbrajanje tekućeg računa Državne hipotekarne banke (Dom Kralja Aleksandra — Zajam i prihodi) od br. 86 do br. 270 iz poslovne godine 1933/34.

4. Dalje je nadzorni gospodarski odbor pregledao gospodarsko poslovanje dne 17. januara 1934.

Pregledan je tekući račun kod Državne hipotekarne banke počevši od br. 86 pa do br. 274. Stavke su sravnjene s priložima, s kontokorentom i priznanicama.

Poslovanje je nađeno u redu.

Kontokorent je sa 31. XII. 1933. zaključen sa saldom od D 1,029.400'—.

Zatim je pregledan blagajnički dnevnik Doma Kralja Aleksandra od br. 245 do br. 262, izvršeno je kontrolno zbrajanje, koje je dalo na strani prihoda D 486.293'95
a na strani rashoda D 94.612'01

tako da je ostao saldo od D 391.681'94

Ovaj je saldo bio pokriven gotovinom od D 16.671'50
i potvrđama o položenoj najamnini kod Drž.

hipotekarne banke u ukupnom iznosu od . . . D 375.013'50
svoga D 391.685'—

čime je gornji saldo pokriven.

Na kraju je pregledan blagajnički dnevnik prihoda i rashoda od br. 1182 do br. 1221. Izvršeno je kontrolno zbrajanje, koje je dalo na strani prihoda D 1,174.994'82
na strani rashoda D 1,045.739'75

tako te ostaje saldo od D 129.255'07

Na to je pregledana blagajna te je nađeno:

u gotovom D 41.309'23
u bonovima D 22.674'—
u bonovima Biološko-okeanografskog instituta . . D 10.000'—
u uložnici Drž. hipotekarne banke br. 1873 . . D 14.643'—
na kontokorentu Poštanske štedionice D 13.029'22
na kontokorentu Praštedione (novo) D 11.680'—
na kontokorentu Praštedione (staro) D 11.880'—

Ukupno D 125.215'45

K tome još jedan plaćeni, ali ne proknji-
ženi račun Nadbiskupske tiskare od D 4.100'—

svoga D 129.315'45

kojom je svotom gornji saldo pokriven.

5. Dne 17. marta 1934. pregledao je nadzorni gospodarski odbor redom sve zaklade i glavnice Jugoslavenske akademije. Poslovanje je nađeno u redu.

Tom je zgodom gospodarski tajnik upućen, da početkom svake poslovne godine evidentira napose stanje glavnice, t. j. vrednosne papire, uložnice i ostatak poslovanja prošle poslovne godine, kako bi se na taj način olakšao pregled.

Gospodarski tajnik predlaže odboru i uložnicu Praštedione br. 278.564 Zaklada Kralja Aleksandra, koja je danom 31. XII. 1933. iznosila D 179.360'70, i uložnicu Hipotekarne banke br. 2567 na iznos (dne 27. II. 1934.) od D 100.000'—, koja je svota polugodišnja pomoć odboru za Međunarodnu uniju akademija.

6. Dne 9. maja 1934. počelo je poslovanje odbora u 8 sati ujutro.

Najprije je pregledan blagajnički dnevnik od tek. br. 1222 pod 19. I. 1934. do tek. br. 1524 pod 31. III. 1934., te su prilozii savrnjeni s unosima.

Dne 31. III. 1934. bili su ukupni primici	D 1.698.146'48
a ukupni rashodi	D 1.485.205'23

tako da za prijenos u iduću poslovnu godinu

ostaje iznos od	D 212.941'25
-----------------	--------------

Dalje je pregledan blagajnički dnevnik prihoda i rashoda od br. 1 (unos od 1. IV. 1934.) do br. 212 (unos od 7. V. 1934.), savrnjen je s prilozima i nađen u redu.

Prihodi su do toga dana iznosili	D 343.406'43
a izdaci	D 167.031'68

tako da saldo iznosi	D 176.374'75
----------------------	--------------

Ovaj je saldo pokriven:

gotovinom od	D 18.380'80
--------------	-------------

bonovima, uložnicom, kontokorentima Praštedionice, Drž. hipotekarne banke i Poštanske

štedionice, ukupno	D 158.078'22
--------------------	--------------

ukupno	D 176.459'02
--------	--------------

tako da se ukazuje razlika — višak — od D 84'27, koja je očito nastala još neprovedenim knjiženjem na kontokorentima, a koju će gospodarski tajnik kod iduće revizije objasniti.

Osim toga pronađena je u blagajni gotovina od D 24.000'—, koju je nadzornik kuća položio u ime djelomične ubrane, a još neproknjižene najamnine za mjesec maj 1934.

Nakon toga pregledao je odbor blagajnički dnevnik prihoda i rashoda Doma Kralja Aleksandra od tek. br. 263 pod 20. I. 1934. pa do br. 298 pod 30. III. 1934., te su unosi savrnjeni s prilozima.

Do tada su prihodi iznosili	D	633.448'95
a rashodi	D	109.857'36
tako da saldo iznosi	D	523.591'59

Ovaj ostatak iskazao je gospodarski tajnik:
pologovnicama Drž. hipotekarne banke u

ukupnoj svoti od	D	505.013'50
i u gotovini od	D	18.578'09

Ukupno D 523.591'59

Odbor preporučuje gospodarskom tajniku, da i gotovinu od D 18.578'09 uloži na kontokorent Drž. hipotekarne banke (zajam).

Zatim je pregledana knjiga o kontokorentu kod Drž. hipotekarne banke.

Primici su	D	1.279.400'—
Izdaci	D	616.715'—
prema tome je gotovina	D	662.685'—

Iza toga pregledao je odbor obračun za računsku godinu 1933/34., te je saslušao obrazloženje gospodarskog tajnika. Obračun je nakon toga odobren i predložen glavnoj skupštini na prihvata.

Zatim je odbor pregledao nacrt proračuna za g. 1934/35. od stavke do stavke i primio na znanje obavještenja gospodarskog tajnika. Odbor predlaže glavnoj skupštini ovako sastavljen nacrt proračuna na prihvata.

Nadzorni gospodarski odbor još je pregledao sve glavne knjige, sravnio ih s podnesenim obračunom za god. 1933/34., našao ih u redu i vidirao ih.

Na kraju je konstatovano, da se u blagajni nalazi album maraka sa 37 listova i neke druge dragocjenosti iz ostavštine pok. T. Smičiklasa.

Za sve to vrijeme nadzorni gospodarski odbor je konstatovao, da je poslovanje gospodarskog tajnika i s ekonomske i s računске strane uredno, pa zato predlaže, da se zaključni računi o gospodarskom poslovanju uzmu na znanje, a gospodarskom tajniku i upravi da se da apsolutorij za godinu 1933/34.

U Zagrebu, 10. maja 1934.

Dr. V. Varićak s. r.

Dr. M. Kostrenčić s. r.

Dr. B. Širola s. r.

A. PRIHOD

I. Obračun prihoda i rashoda za

	D	p	D	p
A. Državna pomoć:				
a) za štampanje redovnih edicija . . .	50.000	—		
b) za štampanje Rječnika	30.000	—		
c) za uzdržavanje galerije slika	30.000	—		
d) za periodičke publikacije	37.750	—		
e) za biblioteku	19.000	—		
f) za izgradnju arh. tresora	30.000	—	196.750	—
B. Prinos Arheološkoga muzeja za uzdržavanje palače			39.000	—
C. Prodaja edicija			49.609	34
D. Prihodi galerije (ulaznice, razglednice i dr.)			21.513	—
E. Razni kamati (temeljna zaklada, pričuva, tekući računi) i vanredni prihodi			26.965	95
F. Prihodi nekretnina:				
a) Tomislavov trg br. 8.	138.727	80		
b) Šenoina ul. 4.	58.860	70		
c) Šenoina ul. 6.	73.616	—		
d) Petrinjska ul. 46.	67.363	40		
e) Langov trg 11.	44.787	80		
6. Trg Kr. Petra, Dom Kr. Aleksandra	580.000	—	963.355	70
G. Doprinos Banske uprave Savske banovine .			30.000	—
H. Prijenos iz proračunske g. 1932/33.:			346.407	32
Ukupni prihod . . .			1,673.601	31
Odbiv izdatak . . .			1,460.660	06
Ostatak . . .			212.941	25

U Zagrebu, 31. marta 1934.

Dr. V. Vouk s. r.
gospodarski tajnik

godinu 1933—1934.

B. RASHOD

	D	p	D	p
I. Uprava :				
1. Počasna nagrada pretsjedniku	24.000	—		
2. Nagrada tajnicima	48.000	—		
3. Nagrada upravitelju kuća	12.000	—		
4. Stanarinski doplatak poslovođi pisarne	4.800	—		
5. Podvornik (beriva, odijelo, okr. blag.)	15.353	22		
6. Troškovi pisarne (pošta, telefon, pis. potrebe)	23.210	48		
7. Službena putovanja i reprezentacija	22.518	—		
8. Potpora udovi podvor. Firšta	3.600	—		
9. Razne nagrade, nepredvidljivo	47.210	—	200.691	70
II. Štampanje publikacija :				
1. Rječnik hrv. ili srp. jezika sv. 48; (15 ar.)	53.300	—		
2. Rad 1., 2. i 3. razr. (15 ar.) sv. 247., 248 i 249.	95.100	—		
3. Zbornik za nar. život i običaje sv. 29/II. (15 ar.)	29.950	60		
4. Ljetopis sv. 46.	16.470	—		
5. Bulletin 3. razr. sv. 27.	43.975	—		
6. Bulletin 1., 2. i 4. razr. sv. Ib. i V.	56.665	—		
7. Građa za povijest knjiž. hrv. sv. 12.	38.390	—		
8. Codex diplomaticus	—	—		
9. Korrespondencija Strossmayer sv. 1.	54.000	—		
10. Monum. hist.-jur. (Acta croatica) sv. 12.	—	—		
11. Prirodoslovna istraživanja sv. 18. i 19.	34.448	60		
12. Razna izdanja (I i IV. razr.)	73.440	—	495.669	20
III. Honorari :				
1. Redaktorima	41.902	50		
2. Književni honorari autorima	134.596	43		
3. Ocjena radnja	7.300	—	183.798	93
IV. Potpore za istraživanja i umjetnost :				
1. Istraživanja zemlje	19.900	—		
2. Istraživanja naroda	32.000	—		
4. Za istraživanje starih slika u Dalmaciji	19.739	—	71.659	—
V. Biblioteka i arhiv :				
1. Nagrada bibliotekaru	12.000	—		
2. Nagrada arhivaru	6.000	—		
3. Nagrada pomoćnicima biblioteke	13.000	—		
4. Nagrada podvorniku	2.400	—		
5. Vežanje, nabava i zamjena knjiga	30.861	25		
6. Osiguranje od požara	1.805	—		
7. Čišćenje i sitni troškovi	222	50		
8. Uređenje arhiv. tresora	18.510	65		
9. Vanredne potrebe (nabava glagol. rukopisa)	—	—		
10. Muslmanski rukopisi	14.879	—	99.678	40
VI. Galerija slika :				
1. Nagrada ravnatelju	12.000	—		
2. Nagrada čuvarima	7.025	—		
3. Podvornik (beriva, odijelo, okr. blagajna)	14.086	01		
4. Konzerviranje slika	4.298	50		
5. Za uređenje inventara i biblioteke	6.000	—		
6. Nabava biblioteke	1.233	—		
7. Osiguranje od požara	1.811	—		
8. Sitni troškovi, čišćenje i manji popravci	1.475	50		
9. Nabava umjetnina, investicije i razno	31.054	—	78.983	01
VII. Palača :				
1. Redovito uzdržavanje i popravci	5.080	—		
2. Vodovod i čišćenje	1.604	—		
3. Ogrjev i rasvjeta	10.741	70		
4. Osiguranje od požara	3.129	—		
5. Vanredne potrebe (restauracija krova)	66.214	21	86.768	91
VIII. Uzdržavanje nekretnina				
1. Kuća Tomislavov trg br. 8.	8.227	15		
2. " Šenoina ulica br. 4	4.697	90		
3. " Šenoina ulica br. 6.	4.202	07		
4. " Petrinjska ulica br. 46.	5.469	39		
5. " Langov trg br. 11.	4.026	84		
6. Vanredne investicije	87.035	42		
7. Drž. porez i opć. daće na sve kuće	129.772	14	243.430	91
Ukupno D			1.460.690	06

PRIHOD

II. Pregled prihoda i rashoda prema

	Prihod u 1933./34.		Proračun		Razlika	
	D	p	D	p	D	p
A. Državna pomoć:						
a) za štampanje red. edicija	50.000	—	50.000	—	—	—
b) za štampanje Rječnika . .	30.000	—	30.000	—	—	—
c) za uzdržavanje galer. slika	30.000	—	30.000	—	—	—
d) za periodičke publikacije .	37 000	—	37.750	—	—	—
e) za biblioteku	19.000	—	19.000	—	—	—
f) za izgradnju arh. tresora .	30 000	—	30.000	—	—	—
B. Prinos Arheološkog muzeja za uzdržavanje palače	39.000	—	48.000	—	9.000	—
C. Prodaja edicija	49.609	34	50.000	—	390	66
D. Prihodi galerije (ul., razgl. i dr.)	21.513	—	12.000	—	9.513	—
E. Razni kamati (tem. zaklada, pričuva i tek. rač.)	26.965	95	33.000	—	6.034	05
F. Prihodi nekretnina:						
1) Kuća Tomislavov trg 8. . .	138 727	80	130.000	—	8.727	80
2) Kuća Šenoina ul. 4.	58 860	70	65.000	—	6 139	30
3) Kuća Šenoina ul. 6.	73 616	—	70.000	—	3.616	—
4) Kuća Petrinjska ul. 46. . .	67.363	40	70.000	—	2.636	60
5) Kuća Langov trg 11.	44.787	80	50 000	—	5.212	20
6) Trg Kralja Petra Dom Kr. Aleksandra	580.000	—	580.000	—	—	—
G. Doprinos Ban. uprave Sav. ban.	30.000	—	60.000	—	30.000	—
H. Prijenos iz proračunske godine 1932—1933.	346.407	32	322.407	32	24.000	—
	1,673.601	31	1,687.157	32		

Manjak rashoda D 226.497'26

Manjak prihoda D 13.556'01

D 212.941'25

U Zagrebu, 31. marta 1934.

Dr. V. Vouk s. r.
gospodarski tajnik

proračunu za god. 1933—1934.

RASHOD

	Rashod 1933./34.		Proračun		Razlika	
	D	p	D	p	D	p
I. Uprava:						
1. Počasna nagrada predsjedniku	24.000	—	24.000	—	—	—
2. Nagrade tajnicima	48.000	—	48.000	—	—	—
3. Nagrada upravitelju kuća	12.000	—	12.000	—	—	—
4. Stanarinski doplatak posl. pisar.	4.800	—	4.800	—	—	—
5. Podvornik (beriva, odijelo, osig.)	15.353	22	18.000	—	— 2.646	78
6. Troškovi pis. (poš. tel. pis. pot.)	23.210	48	25.000	—	— 1.789	52
7. Služb. putovanja i reprezentacija	22.518	—	20.000	—	+ 2.518	—
8. Potpora udovi podvornika Firšta	3.600	—	3.600	—	—	—
9. Razne nagrade i nepredvidljivo	47.210	—	20.000	—	+ 27.210	—
II. Štampanje publikacija:						
1. Rječnik hrv. ili srp. sv. 48. (15 ar.)	53.300	—	60.000	—	— 6.700	—
2. Rad 1, 2. i 3 r (45 ar.) sv. 247, 248 i 249	95.100	—	100.000	—	— 4.900	—
3. Zborn. za n. ž. i o. sv. 29/II (15 ar.)	29.950	60	30.000	—	— 49	40
4. Ljetopis sv. 46	16.400	—	20.000	—	— 3.600	—
5. Bulletin 3. razr. sv. 27	43.975	—	25.000	—	+ 18.975	—
6. Bulletin 1., 2 i 4. r. sv. Ib i V.	56.665	—	60.000	—	— 3.335	—
7. Grada za pov. knj. hrv. sv. 12.	38.390	—	36.740	—	+ 1.650	—
8. Codex diplomaticus	—	—	120.000	—	—120.000	—
9. Koresp. Str smayer sv. 1.	54.000	—	54.000	—	—	—
10. Mon. hist.-jur. (Acta croat.) sv. 12.	—	—	60.000	—	— 60.000	—
11. Prirodoslovna istraživ. sv. 18. i 19.	34.448	60	61.804	—	— 27.356	40
12. Razna izdanja (razr. I. IV.	73.440	—	50.505	32	+ 22.934	68
III. Honorari:						
1. Redaktorima i korektorima	41.902	50	40.000	—	+ 1.902	50
2. Književni honorari autorima	134.596	43	120.000	—	+ 14.596	43
3. Ocjene radnja	7.300	—	5.000	—	+ 2.300	—
IV. Potp. za istraž. i umjetn.:						
1. Istraživanje zemlje	19.900	—	20.000	—	— 100	—
2. Istraživanje naroda	32.000	—	30.000	—	+ 2.000	—
3. Za istraž. starih slika u Dalmaciji	19.739	—	20.000	—	— 261	—
V. Biblioteka i arhiv:						
1. Nagrada bibliotekaru	12.000	—	12.000	—	—	—
2. Nagrada arhivaru	6.000	—	6.000	—	—	—
3. Nagrada pomoćnicima biblioteke	13.000	—	14.000	—	— 1.000	—
4. Nagrada podvorniku	2.400	—	2.400	—	—	—
5. Vežanje, nabava i zamj. knjiga	30.861	25	30.000	—	+ 861	25
6. Osiguranje od požara.	1.805	—	1.820	—	— 15	—
7. Čišćenje i sitni troškovi	222	50	800	—	— 577	50
8. Uređenje arhiv. tresora.	18.510	65	30.000	—	— 11.489	35
9. Vanredne potrebe (nab. gl. ruk.)	—	—	25.000	—	— 25.000	—
10. Muslim. rukopisi	14.879	—	15.000	—	— 121	—
VI. Galerija slika:						
1. Nagrada ravnatelju	12.000	—	12.000	—	—	—
2. Nagrada čuvarima	7.025	—	7.200	—	— 175	—
3. Podvornik (beriva, odijelo, osig.)	14.086	01	15.000	—	— 913	99
4. Konzerviranje slika	4.293	50	10.000	—	— 5.707	50
5. Za uređenje inventara i biblioteke	6.000	—	6.000	—	—	—
6. Nabava biblioteke.	1.233	—	10.000	—	— 8.767	—
7. Osiguranje od požara	1.811	—	1.828	—	— 17	—
8. Sitni troškovi (čišć. i popravci)	1.475	50	2.000	—	— 524	50
9. Nabava umj. investicije i razno	31.054	—	30.000	—	+ 1.054	—
VII. Palača:						
1. Redovno uzdržavanje i popravci	5.080	—	6.000	—	— 920	—
2. Vodovod, dimnjačar i čišćenje	1.604	—	1.500	—	+ 104	—
3. Ogrjev i rasvjeta	10.741	70	12.000	—	— 1.258	30
4. Osiguranje od požara	3.129	—	3.160	—	— 31	—
5. Vanredne potrebe (restaur. krova)	66.214	21	100.000	—	— 33.785	79
VIII. Uzdržavanje nekretnina:						
1. Kuća Tomislavov trg br. 8.	8.227	15	10.000	—	— 1.772	85
2. Kuća Senoina ul. br. 4.	4.697	90	5.000	—	— 302	10
3. Kuća Senoina ul. br. 6.	4.202	07	5.000	—	— 797	93
4. Kuća Petrińska ul. br. 46.	5.469	39	6.000	—	— 530	61
5. Kuća Langov trg 11.	4.026	84	4.000	—	+ 26	84
6. Vanredne investicije	87.635	42	60.000	—	+ 27.635	42
7. Drž. porez i opć. daće za sve kuće	129.772	14	155.000	—	— 25.227	86
	1,460.660	06	1,687.157	32		

III. Zaklade i glavnice Jugoslavenske akademije

1. Temeljna zaklada Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti

Ovom zakladom upravljalo je prije Računovodstvo financijske direkcije u Zagrebu, ali je u smislu rješenja Ministarstva prosvjete, zadužbinskog odjeljenja u Beogradu od 6. decembra 1928. Z. br. 3.936 i Velikog župana zagrebačke oblasti od 17. januara 1929. br. 82. imovina ove zaklade 14. VIII. 1929. predana u upravu Akademije same.

Stanje glavnice 31. XII. 1933

U vrijednosnim papirima

1. 4.2% zajedn. velj. renta (Nom. Kr. 20.000)	D	—.—
2. 4% zajedn. svib. renta (Nom. Kr. 132.000)	D	—.—
3. 4% zajedn. srp. renta (Nom. Kr. 200)	D	—.—
4. 4% ug. zlatna renta (Nom. Kr. 23.400)	D	—.—
5. 4% ug. krunska renta (Nom. Kr. 57.900)	D	—.—
6. 4.5% hrv. reg. obvez. (Fl. 4.400)	D	—.—
7. 4% Hrv. slav. zemljorasteretnice (Nom. Fl. 74.800)	D	—.—
8. 4% ug. zemljorasteretnice (Kr. 400)	D	—.—
9. 6% obvez. ug. rat. zajma (Kr. 25.000)	D	—.—
10. 1 srećka Brantwijskog zajma	D	—.—
11. 4% založnice Hrv. slav. zem. hipot. banke	D	2.500.—
12. 4½% založnice Hrv. slav. zem. hipot. banke	D	21.500.—
13. 4½% založnice Prve hrvatske štedionice	D	12.500.—
14. 4½% založnice Hrv. slav. zem. hipot. banke	D	4.250.—
15. U gotovini (uložnice)	D	25.984.—
16. Posuđeno za gradnju Doma Kralja Aleksandra	D	85.000.—
Stanje glavnice 31. XII. 1932. ukupno	D	151.734.—

2. Zaklada Josipa Jurja Strossmayera za osnutak umjetničkog razreda

Ovom zakladom upravljalo je prije Računovodstvo financijske direkcije u Zagrebu, ali je u smislu rješenja Ministarstva prosvjete, zadužbinskog odjeljenja u Beogradu od 6. decembra 1928.

Z. br. 3936. i Velikog župana zagrebačke oblasti od 17. januara 1929. br. 82. imovina ove zaklade 14. VIII. 1929. predana u upravu Akademije same.

Stanje 31. XII. 1933

U vrijednosnim papirima

1. Obvezn. ug. ratnog zajma (Kr. 9.500)	D	—.—
2. 4½% kom. zadužn. Hipotek. banke	D	10.000.—
3. Posuđeno za gradnju Doma Kralja Aleksandra	D	40.000.—
4. U gotovini (u uložnicama)	D	<u>21.383'30</u>
Stanje glavnice 31. XII. 1933. ukupno	D	71.383'30

**3. Opća glavnica za izdavanje znanstvenih djela
za opće obrazovanje**

Osnovana godine 1897. Prema čl. 4. zakladnice ima se prihod (najviše $\frac{4}{5}$) upotrebiti tako, da će se po zaključku skupne sjednice, a na prijedlog dotičnog razreda pomoći koje djelo za opće obrazovanje.

Stanje glavnice 31. XII. 1933

a) u vrijednosnim papirima:

1. 4% obvez. zajedničke rente (nom. Kr. 2.000)	D	—.—
2. 4% ugar. rasteretnice (nom. Kr. 2.000)	D	—.—
3. 4½% založnice Prve hrvatske štedionice	D	12.500.—

b) u gotovini (uložnice): Dar braće Duboković,

legat opata Penića, dar Ministarstva prosvjete

Stanje glavnice 31. XII. 1933. D 134.063'70

Stanje glavnice 31. XII. 1933. D 146.563'70

4. Glavnica Franje Račkoga

Zaklada je osnovana zaključkom skupne sjednice Jugoslavenske akademije od 29. juna 1913. Prema čl. 3. zakladnice »svrha je zakladi, da se njezinim prihodom podupiru oni, koji spremaju za Jugoslavensku akademiju radnje historičko-filologičke, a naročito valja da se uzme u obzir na one, koji spremajući za Jugoslavensku akademiju radnje rečenoga smjera valja da putuju«.

Stanje zaklade 31. XII. 1933

a) u vrijednosnim papirima:

1. 4½% založnice Hrvatske eskomptne banke	D	500'—
2. 4½% založnice Prve hrv. štedionice . . .	D	5.000'—
3. 4½% zadužnice grada Zagreba	D	375'—

b) u gotovom (uložnice) D 5.434'99

Ukupno D 11.309'99

5. Glavnica Tadije Smičiklase

Osnovana oporukom bivšeg pretsjedinika Jugoslavenske akademije Tadije Smičiklase, odnosno zaključkom skupne sjednice od 21. januara 1921. Prema čl. 3. Pravilnika ima ovaj fond svrhu, »da se njegovim prihodom podupiru oni, koji spremaju za Jugoslavensku akademiju radnje historičko-filologičke, a naročito valja da se uzme u obzir na one, koji spremajući za Jugoslavensku akademiju radnje rečenoga smjera treba da putuju«.

Stanje glavnice 31. XII. 1933

1. Dionice Hrv. poljodjelske banke (nom. D 500)	D	—'—
2. Dionice Prve hrv. štedionice (nom. D 6.000) . .	D	—'—
3. 4½% založnice Hrv. slav. hipotekarne banke	D	500'—
4. U gotovini (uložnice)	D	8.283'—
Ukupno	D	8.783'—

6. Glavnica Julija Bubanovića

Osnovana oporukom Julija Bubanovića, velikog župana, danom 5. februara 1903. Godišnji prihod ima se upotrebiti za nagrade slušačima sveučilišta, koji dobro nauče ruski jezik.

Stanje glavnice do 31. XII. 1933

1. Dionice Prve hrv. štedionice (nom. D 6.000) . .	D	—'—
2. U gotovini (uložnice)	D	8.330'—
Ukupno	D	8.330'—

7. Glavnica generala M. pl. Crljena

Osnovao general Marko pl. Crljen 15. decembra 1910. u svrhu osnutka Jugoslavenskoga enciklopedijskog rječnika odnosno Hrvatskoga biografičkog rječnika.

Stanje glavnice do 31. XII. 1933

a) u vrijednosnim papirima:			
1. 4½% založnice Prve hrv. štedionice	D	5.000	—
2. 4½% založnice Hrv. esk. banke	D	1.250	—
3. Zadužnice grada Zagreba	D	250	—
4. 6% ug. ratni zajam (nom. K. 8.000)	L	—	—
5. 4½% zajam grada Sofije <i>Fr.</i> 42.000—	D	—	—
6. Dionice Priv. agr. banke po nominali	D	40.000	—
b) u gotovini (uložnice s kamatima)	D	24.445	—
		<hr/>	
Ukupno <i>Fr.</i> 42.000—	D	70.945	—

8. Glavnica dra. Nikole Tomašića

Osnovana oporukom dra. Nikole pl. Tomašića, bana kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, 10. decembra 1917. u svrhu izučavanja hrvatskoga jezika i povijesti.

Stanje glavnice do 31. XII. 1933

Dionice Jugosl. udružene banke (231 kom. nom. D 46.200)	D	—	—
Gotovina (u uložnici)	D	19.261	53
		<hr/>	
Ukupno D		19.261	53

9. Glavnica dra. Andrije Bakarčića

Oporukom dra. Andrije Bakarčića 28. decembra 1919. naslijedila je Jugoslavenska akademija Kr. 200.000—. Po zaključku skupne sjednice od 14. juna 1924. tom će se glavnicom pomagati izdavanje opće korisnih djela izvornih i prevedenih.

Stanje glavnice do 31. XII. 1933

1. Stanje glavnice 31. XII. 1932.	D	109.467	32
2. Kamati uložnice do 31. XII. 1933	D	4.675	89
		<hr/>	
Ukupno D		114.143	21

10. Glavnica dra. Grge Tuškana

Zaklada je osnovana oporukom dra. Grge Tuškana od 18. januara 1921. Zaključkom skupne sjednice od 14. juna 1924. ima se prihod ove zaklade upotrebiti tako, da će se po zaključku skupne sjednice, a na prijedlog stručnog razreda pomoći koje djelo za šire obrazovanje.

Stanje glavnice do 31. XII. 1933

1. Gotovina u uložnicama (s kamatima)	D	388.868'97
2. Zadužnica za gradnju Doma Kralja Aleksandra	D	210.000'—
3. Dionice Hrv. poljodj. banke (Kr. 2.500'—) . .	D	—'—
		<hr/>
Ukupno	D	598.868'97

11. Glavnica u spomen Petra Turkovića

Osnovao dr. Vladimir barun Turković i braća god. 1916. s namjerom, da se iz kamata glavnice svake treće godine nagradi najbolje izvorno djelo ili rasprava struke finansijske ili političko-ekonomske.

Stanje glavnice do 31. XII. 1933

1. 7½% drž. investicioni zajam	D	10.000'—
2. Prijenos kamata do 31. XII. 1932.	D	14.654'—
3. Kamati do 31. XII. 1933.	D	971'56
		<hr/>
Ukupno	D	25.625'56

12. Glavnica dobrotvora M. M.

Osnovana 15. IX. 1915. darovnicom.

Stanje glavnice do 31. XII. 1933

Obveznice 4% ugarske rente nominala K 20.000'—
 Budući da pitanje ovih vrijednosnih papira nije riješeno, to glavnica nema sada nikakvih prihoda.

**13. Stipendijska zaklada dra. Dragutina Neumanna
Valpovčanina**

Osnovao Rudolf grof Norman-Ehrenfelski 11. augusta 1911. Godišnji prihod ove zaklade imao bi se upotrebiti kao stipendij slušaču sveučilišta u Zagrebu. Vrijednost je glavnice nakon rata devalvirana.

Stanje zaklade do 31. XII. 1933

Obveznice 4% ugarske krunske rente od 7. augusta 1911. u nominalnoj vrijednosti K 30.000'—.
 Ne nosi nikakvih kamata.

14. Stipendijska zaklada Pavla grofa Pejačevića Virovitičkog iz Podgorača

Osnovao Rudolf grof Norman god. 1916. u svrhu stipendije za slušače sveučilišta.

Ova je glavnica osnovana pologom u vrijednosnim papirima Schulverschreiben Anlehen der k. k. Reichshauptstadt Wien u nominalnoj vrijednosti K 30.000.—.

Dopisom Prve hrv. štedionice, gdje su papiri bili u pologu od 5. III. 1923. odnosno od 8. IV. 1924., obaviještena je Akademija, da su gornji efekti izriježani i to u protuvrijednosti od Din 35'60.

Danom 31. XII. 1933. iznosi glavnica D 786'52.

15. Stipendijska zaklada Alvine grofice Pejačević

Osnovana kao i zaklada pod 13. u istoj vrijednosti, koja nakon devalvacije 31. XII. 1927. iznosi D 49'22.

Danom 31. XII. 1933. iznosi glavnica D 64'—.

16. Glavnica župnika J. Stojanovića

Osnovana glavnica oporukom župnika J. Stojanovića u Vin-kovcima od 26. marta 1910. s iznosom K 5.000.—. Glavnica se ima upotrebiti za izdanje najboljeg djela o službi Božjoj u Hrvata.

Stanje glavnice do 31. XII. 1933. u gotovini:

Prijenos iz godine 1932.	D	3.529'93
Kamati do 31. XII. 1933.	D	152'29
		Ukupno D 3.682'22

17. Glavnica dra. Gustava Janečka

Zaključkom skupne sjednice Akademije od 3. marta 1930. određena je u korist Akademije položena svota dra. Gustava Janečka, bivšega predsjednika Akademije, da se ima upotrebiti u svrhe matematičko-prirodoslovnog razreda Akademije.

Glavnica iznosi danom 31. XII. 1933. . . D 8.036'28

18. Glavnica u korist podignuća spomenika dru. Franji Račkomu

Danom 31. XII. 1933

Prijenos iz god. 1932.	D	33.717'—
Kamati do 31. XII. 1933.	D	1.440'36
		Ukupno D 35.157'36

19. Rezervna glavnica

Izvan redovnog budžeta i zakladne imovine ima Akademija i rezervnu glavnica, koja prema faktičnom stanju 31. XII. 1933. iznosi:

1. Vrijednosni papiri (4½% založnice Prve hrv. šted. i Dr. inv. zajam)	D	15.000'—
2. Dionice Prve hrv. šted. (nom. D 28.000)	D	—'—
3. Gotovina (u uložnicama)	D	17.458'02
	<u>D</u>	<u>32.458'02</u>

20. Glavnica „Doma Kralja Aleksandra I.”

Stanje 1. maja 1934.

I. Primici:

1929.		
29. XII. Prvi obrok za zakladu Kralja Aleksandra	D	250.000'—
1930.		
2. I. Drugi obrok	D	250.000'—
16. I. Treći obrok	D	250.000'—
31. I. Četvrti obrok	D	250.000'—
18. II. Peti obrok	D	250.000'—
4. III. Šesti obrok	D	250.000'—
Kamati do 31. XII. 1930. uložnice		
Prve hrv. štedionice D 282'—		
18. IX. Kamati uložnice	D	42.335'05
31. XII. Kamati uložnice do 31. XII. 1930.	D	47.707'62
1931.		
20. IV. Anuitet za godinu 1930/31.	D	1,147,466'—
17. VII. Kamati uložnice do 30. VI. 1931.	D	56.517'16
26. X. Anuitet za I. i II. četvrt	D	573.733'—
25. XI. III. obrok anuiteta	D	286.866'—
1932.		
30. I. Pripis kamata do 30. XII. 1931.	D	15.757'72
17. II. IV. obrok anuiteta	D	286.867'—
14. V. Tuškanova glavnica uzajmila	D	80.000'—
4. VI. Tuškanova glavnica uzajmila	D	130.000'—
	<u>D</u>	<u>4,167,531'55</u>

		D	4,167.531'55
10.	VI. Temeljna zaklada	D	20.000'—
16.	VI. Temeljna zaklada	D	50.000'—
1.	X. Posuđeno iz Strossmayerove zaklade	D	40.000'—
1.	X. Posuđeno iz Temeljne glavnice . . .	D	15.000'—
2.	II. Kamati uložnice Prve hrv. šted. . .	D	7.610'54
7.	XII. Suma odobrenog zajma	D	6,500.000'—

1933.

5.	I. Obračun mjesečni Drž. hip. banke . .	D	18.542'—
21.	I. Anuitet iz budžeta 1932/33.	D	589.000'—
20.	VI. Polovina anuiteta iz budžeta . . .	D	299.000'—
28.	XII. Obračun kontokorenta do 30. VI. .	D	121.630'30
28.	XII. Obračun kontokorenta do 30. XII. .	D	49.763'50

Ukupno D 11,878.077'89

II. Izdaci:

Do	I. V. 1930.	D	41.380'—
»	31. XII. 1930.	D	129.974'42
»	8. V. 1931.	D	65.354'—
»	21. XII. 1931.	D	3,170.293'55
»	4. IV. 1932.	D	363.798'50
»	2. II. 1933.	D	437.328'95
»	28. XII. 1933.	D	6,573.549'30
»	7. II. 1934.	D	118.403'50
»	1. V. 1934.	D	138.311'50

Ukupno D 11,038.393'72

Primici D 11,878.077'89

Izdaci D 11,038.393'72

Ostatak D 839.684'17

U ovom je ostatku sadržan i zajam od akademjskih zaklada u iznosu od D 335.000'— i prema tome ostaje za isplatu konačnih obračuna gradnje iznos od D 504.684'17.

Prijedlog proračuna za god. 1934/35.

A. Prihodi

	D	p	D	p
A. Državna pomoć				
a. za štampanje redovnih edicija	50.000	—		
b. za štampanje Rječnika	30.000	—		
c. za periodičke publikacije	37.750	—		
d. za uzdržavanje Strossmay. galerije slika	30.000	—	147.750	—
e. za pomoć biblioteci			15.000	—
f. za izgradnju arh. tresora			20.000	—
B. Doprinos Banske uprave Sav. ban. . .			50.000	—
C. Prinos Arh. muzeja za uzdrž. palače .				
a. u drž. budžetu za 1934/35	60.000	—		
b. zaostatak iz god. 1933/34	24.000	—	84.000	—
D. Prodaja edicijâ			40.000	—
E. Prihodi galerije i jub. izložbi			40.000	—
F. Prihodi nekretninâ				
a. Tomislavov trg 8, Šenoina 4 i 6, Pe- trinjska 46, Langov trg 11	321.529	—		
b. Trg Kralja Petra 10, 10A, 10B, 10C, (Dom Kralja Aleksandra)	824.591	—	1,146.120	—
G. Vanredni prihodi i razne kamate .			20.000	—
H. Prijenos iz proračunske g. 1933/34.			212.941	25
Ukupno . . .			1,775.811	25

B. Rashodi

	D	p	D	p
I. Uprava				
1. Nagrade pretsjedniku i tajnicima	72.000	—		
2. Nagrade blagajniku, poslovođi, podvorniku .	42.800	—		
3. Troškovi pisarne (pošta, tel., pis. potrebe) .	20.000	—		
4. Služb. putovanja i reprezentacija	20.000	—		
5. Razne nagrade i potpore	13.600	—		
6. Vanredno i nepredvidljivo	10.000	—	178.400	—
Prenos . . .			178.400	—

	D	p	D	p
Prenos . . .			178.400	—
II. Štampanje publikacija				
1. Za izravnanje računa štampe iz god. 1933/34	43 648	10		
2. Rječnik hrv. ili srp. jezika, sv. 48. (15 ar.)	60.000	—		
3. Rad 1. i 2. razr. sv. 250 (15 ar.)	30.000	—		
4. Rad 3. razr. sv. 251 (15 ar.)	40.000	—		
5. Rad umj. razr. sv. 1	40.000	—		
6. Zbornik za nar. živ. i običaje sv. 30/I. (15 ar.)	30.000	—		
7. Ljetopis sv. 47.	25.000	—		
8. Bulletin 1. i II. razr. sv. I/c i VI.	40.000	—		
9. Bulletin III. razr. sv. 28	25.000	—		
10. Codex diplomaticus	76.000	—		
11. Prirodoslovna istraživanja sv. 19.	50.000	—		
12. Djela (Dubr. Psaltir i Hrv. Mol.)	50.000	—		
13. Starine: sv. 37.	45.000	—	554.648	10
III. Honorari				
1. Redaktorima	60.000	—		
2. Književni honorari autorima	180.000	—		
3. Ocjene radnjâ	7.500	—	247.500	—
IV. Potpore za istraživanja i umjetnost				
1. Istraživanja zemlje	20.000	—		
2. Istraživanja naroda	25.000	—		
3. Za invent. i snimanje umjetnina	10.000	—	55.000	—
V. Biblioteka i arhiv				
1. Nagrada bibliotekaru i arhivaru	18.000	—		
2. Nagrada osoblju	16.800	—		
3. Vežanje, nabava i zamjena knjiga	24.600	—		
4. Uređenje arhiv. tresora	1.489	35		
5. Uzdržavanje (čišćenje, osig. i dr.)	2.620	—		
6. Muslim. zbirka	15.000	—		
7. Vanredne potrebe	15.000	—	12.509	35
Prijenos . . .			1,159.057	45

	D	p	D	p
Prenos . . .			1.159.057	45
VI. Galerija slika				
1. Honorari ravnatelju	18.000	—		
2. Nagrade pom. osoblju	22.200	—		
3. Uzdržavanje slika	5.000	—		
4. Nabava biblioteke	10.000	—		
5. Troškovi jubil. izložbi	46.000	—		
6. Sitni troškovi, osiguranje, razno	4.000	—		
7. Nabava umjetnina i vanredno	20.000	—	125.200	—
VII. Uzdržavanje palače				
1. Redovno uzdržavanje	10.000	—		
2. Voda, svjetlo i ogrjev	13.500	—		
3. Vanredne potrebe uzdržavanja	20.000	—		
4. Restauracija prostorija uprave	50.000	—	93.500	—
VIII. Uzdržavanje nekretnina				
1. Nagrada upravitelju	12.000	—		
2. Nagrade osoblju (lift, kanc., pazikuće)	21.600	—		
3. Voda, svjetlo, čišćenje	51.000	—		
4. Državni i gradski porezi	213.453	80		
5. Redovno uzdržavanje	40.000	—		
6. Investicije i nepredvidljivo	60.000	—	398.053	80
Ukupno . . .			1.775.811	25

Primici D 1.775.811'25

Izdaci „ 1.775.811'25

U Zagrebu, 5. maja 1934.

Dr. V. Vouk s. r.
gospodarski tajnik.

SVEČANA SJEDNICA

19. maja 1934.

Prisutni: akademici pretsjednik dr. Albert Bazala, pravi članovi: dr. Ferdo Šišić, dr. Ivan Kasumović, dr. Dragutin Boranić, dr. Stjepan Ivšić, dr. Ljudmil Hauptmann, Vladoje Dukat, dr. Franjo Fancev, dr. Stjepan Matičević, dr. Vladimir Varićak, dr. Artur Gavazzi, dr. Vale Vouk, arh. Martin Pilar, Robert Frangeš-Mihanović, dr. Božidar Širola, dr. Artur Schneider, Vladimir Becić, Vladimir Nazor, Ljubo Babić; članovi dopisnici: dr. Tomo Matić, dr. Josip Šilović, dr. Stjepan Škreb, dr. Božidar Spišić, dr. Ante Šercer, general Stevan P. Bošković, Janko Barlè; od Srpske kraljevske akademije: pretsjednik dr. Bogdan Gavrilović i akademik dr. Jovan Radonić.

Izaslanik Nj. Veličanstva Kralja brigadni general g. Panta Draškić; zastupnik g. ministra prosvjete g. dra. Ilije Šumenkovića načelnik prosvjetnog odjeljenja Savske banovine g. dr. Ivan Kasumović; zamjenik g. Bana Savske banovine podban g. dr. Stevan Hadži; izaslanik načelnika grada Zagreba gradski zastupnik g. dr. Lujo Thaller; potpretsjednik Matice Hrvatske g. dr. Stjepan Ivšić; rektor zagrebačkog univerziteta g. inž. Đuro Stipetić; rektor Ekonomsko-komercijalne visoke škole g. inž. F. Reiter; zastupnik Masarykove akademije rada senator g. dr. Oton Frangeš; tajnik »Društva prijatelja Strossmayerove galerije slika« g. Benko Horvat; gospođe, građani i studenti.

Govor pretsjednika Dra. Alberta Bazale

Gospodine izaslanice Njegova Veličanstva Kralja, odlične gospođe i gospodo, poštovani drugovi akademici!

Otvarajući ovu naročito svečanu sjednicu, na kojoj Akademija pred javnost iznosi godišnji prikaz svojega rada, čast mi je ovim pozdraviti Vas i zahvaliti Vam za naklonost, koju ste nam iskazali Vašim posjetom. Činim to po poruci i u zastupanju pokrovitelja našega, preuzvišenoga gospodina nadbiskupa dra. Antuna Bauera, koji je ove zime prebolio tešku bolest, no iako je danas, hvala Bogu,

zdrav, a mi mu od srca želimo, da se i potpuno okrijepi, on mora da se čuva, pogotovu gdje ga upravo ovih dana čeka težak posao svetoga zvanja njegova, pa Vas moli, da ga ispričate, što nije mogao ovamo doći, da Vam lično iskaže svoju zahvalnost za prijaznost Vašu prema Akademiji našoj.

Izvršujući tako u ime Pokrovitelja časnu dužnost pretsjedatelja, pozdravljam u prvom redu izaslanika Njegova Veličanstva, gospodina brigadnog generala Pantu Draškića. Nazočnost g. izaslanika u našem krugu vidljiv je znak visoke pažnje, koju uzvišeni Kralj naš posvećuje naučnim i umjetničkim ustanova uopće, a našoj Akademiji napose. Dajući izražaja srdačnoj zahvalnosti za to kao i sjećajući se vazda dobročinstva Njegova Veličanstva, koje je omogućilo napredak našega rada, a utječući se i nadalje moćnoj zaštiti Njegovoj, molim Vas, da se pridružite ovim našim osjećajima i željama, koje evo iznosimo pred prijestolje Njegovo:

»Njegovu Veličanstvu Kralju Aleksandru Prvomu

Beograd

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti iz svečane svoje godišnje sjednice pozdravlja Vaše Veličanstvo, svojega velikoga dobrotvora i zaštitnika, s molbom, da blagoizvoli primiti izraze njezine velike harnosti i nepokolebljive odanosti.

Pretsjednik dr. Albert Bazala.«

Napose mi je čast pozdraviti zastupnika g. Ministra prosvjete, načelnika prosvjetnog odjeljenja dra. Ivana Kasumovića, g. podbana dra. Stevana Hadžija u zastupanju g. Bana, dra. L. Thallera u zastupanju načelnika grada Zagreba, gospodina rektora Univerziteta, muzičke i umjetničke akademije, zastupnika »Matice Hrvatske«, g. dra. Frangeša kao zastupnika Masarykove akademije rada i svu ostalu odličnu gospodu.

S osobitim zadovoljstvom vidim u našem krugu pretstavnike Srpske kraljevske akademije u Beogradu, uglednoga pretsjednika njezina g. dra. Bogdana Gavrilovića i uvaženoga naučenjaka g. dra. Jovana Radonića. U prisustvu njihovu na ovom našem svečanom skupu ogledaju se drugarske veze između obje naše Akademije, na kojima se osniva i uzajamna saradnja njihova.

Zahvaljujući i ostalim odličnim učesnicima, iako ih napose ne spomenuh, kao i svim prijateljima našim, koji su dolaskom ovamo

posvjedočili svoj interes za ovu našu kulturnu ustanovu, molim Vas, da saslušate izvještaje gospode tajnika i zanimljivo historijsko osvjetljenje početaka naše Akademije, koji će pred vas iznijeti pravi član g. dr. Ferdo Šišić; meni pak dopustite, da najprije izvršim dužnost pijeteta prema vrijednim pokojnicima, koje je neminovni udes trgao iz naših redova.

Dne 15. augusta prošle godine preminuo je pravi član naše Akademije, Ćiril M. Iveković, profesor univerziteta u Zagrebu. Tijek života, što ga je pokretala živa želja za obrazovanjem, ustrajnost u borbi sa teškim prilikama, i neumorna radinost, vodio ga je od graditeljskog zanata do arhitekture, od praktičnoga zaposlenja do umjetničko-historijskog istraživanja, kojemu se svom dušom predao, baveći se napose dalmatinskim sredovjekovnim spomenicima. I upravo u času, kad se spremao da nastavi svoja istraživanja u kraljevskom Biogradu, naglo ga je zatekla smrt.

Jednako neočekivano zadesila nas je vijest, da je 8. aprila o. g. promijenio svijetom naš dopisni član Vladislav Skoczylas, profesor Visoke škole lijepe umjetnosti u Varšavi, odlični grafičar poljski. U jesen prošle godine bila je priređena izložba njegovih radova u Zagrebu, koja nam je predočila umjetnika, koji je duboko zahvatio u bivstvo narodnog stvaranja, i zato su nam djela njegova bila tako bliza i simpatična. Prerana smrt nemilosrdno je prekinula nit života, koji je još mnogo lijepa obećavao. Neka je vrijednim pokojnicima slava i časna spomen među nama!

U stalnom obnavljanju reda naših saradnika ugodna mi je dužnost objaviti, da je glavna godišnja skupština 17. maja o. g. izabrala nove članove i proglasila za redovnoga pravog člana umjetničkoga razreda našega počasnoga člana Ivana Meštrovića i dosadašnjega izvanrednoga pravoga člana Vladimira Becića; za izvanredne prave članove istoga razreda pjesnika Vladimira Nazora i slikara Ljubu Babića; za člana dopisnika u historičko-filologičkom razredu profesora dra. Josipa Bösendorfera; u razredu matematičko-prirodoslovnom geodetskog generala načelnika Vojnog geografskog instituta u Beogradu Stevana P. Boškovića i profesora univerziteta u Beogradu dra. Živojina Đorđevića.

Ivan Meštrović je već od osnutka umjetničkoga razreda počasni član naše Akademije. Da već onda nije bio izabran za pravoga člana, ima svoj razlog u tome, što tada nije stalno boravio u Zagrebu, a to je u Pravilima Akademije uvjet za izbor pravih

članova. Posve je razumljivo, da je Akademija, otkako se Meštrović stalno nastanio u našem gradu, upotrebila prvu priliku da ga privuče u krug redovnih članova. Za to su govorila umjetnička djela njegova, poznata u našem narodu i u širokome svijetu, a neka mi bude dopušteno spomenuti i njegov umjetnički sud i naziranje, kojemu je često znao dati teorijski izražaj, tako u studiji o Mikelandelu, u sjajnoj ispovijesti o svojem umjetničkom radu i o umjetničkom naziranju, iznesenoj u reprodukciji svojih djela (izdanje Nove Evrope 1933. u Zagrebu).

Vladimir Becić, vidno istaknuta ličnost u našem umjetničkom životu, od godine 1929. izvanredni član naše Akademije, izborom glavne skupštine postaje redovnim članom.

Vladimir Nazor, poznat kao tankočutni pjesnik Istre, njezinih ljepota i velikih patnja, ističe se među savremenim književnicima našim bogatstvom sadržaja, zadahnuta zdravim životnim smislom, vedrim gledanjem na prirodu i intimnim subjektivnim osjećajem, zanoseći se patriotskim duhom i pouzdanjem u snagu narodnoga bića, a sve se to projicira na optimistički, ozbiljnim etičkim raspoloženjem obilježeni filozofijski nazor, što se povisuje do vjere u pobjedu dobra nad silama zla i nalazi utočište u Božanskoj Pravdi kao vječnom zakonu svijeta i života.

Ljubo Babić razvio je u našem umjetničkom životu vrlo razgranjenu djelatnost kao organizator, ilustrator i scenograf, kao slikar i grafičar, a k tome i kao kritičar i predavač, koji zalazi u historiju i u teoriju umjetnosti. Članom dopisnikom bio je izabran godine 1928.

Od izabranih članova dopisnika dr. Josip Bösendorfer bavio se revno, ustrajno i s mnogo ljubavi našom nacionalnom historijom, napose prošlošću Slavonije; neki radovi o tom izašli su u izdanjima naše Akademije. — Stevan P. Bošković već se puna tri decenija s velikim uspjehom naučno bavi geodetskim, topografskim i kartografskim studijem i radom, sam izvršujući mnoga mjerenja, organizujući i nadzirući rad na njima i iznoseći stručna mišljenja i izvještaje o njima. Pod njegovim je rukovodstvom izrađeno veliko djelo Vojnog geografskoga instituta »Nova specijalna karta Jugoslavije«, koja neosporno služi na čast i zemlji i njemu. — Živojin Đorđević, osnivač modernoga zoološkog instituta na univerzitetu u Beogradu, istakao se istraživanjem domaće faune; uvažen i na strani po svojim brojnim radovima na području protozoidskih parazita; zaslužan je

napose i kao saradnik u zajedničkom poslu obiju naših Akademija oko podizanja i organizovanja Biološko-oceanografskog instituta. Svim ovim našim drugovima srdačno čestitam na izboru, u uvjerenju, da će vrijedne snage svoje, nauci i umjetnosti predane, posvetiti i napretku naše Akademije.

Ne mogu propustiti, da ne spomenem još jedan momenat u životu ove naše ustanove. Ove godine naime navršuje se pedeset godina, što je veliki naš mecenat Josip Juraj Strossmayer svečanim govorom otvorio i narodu predao svoju galeriju slika. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti smatrala je svojom dužnosti, da taj važan događaj u kulturnom životu našem dostojno proslavi ne samo na sam dan otvorenja svečanim načinom nego u neku ruku posvećuje čitavu ovu godinu umjetnosti tako, da na prijedlog galerijskog odbora, a prema osnovi g. Ljube Babića priredi niz izložbi, u kojima će se ogledati jedan vijek hrvatske umjetnosti, koja razvijajući se u sferi Zagreba kao svojega centra čini sigurno dostojan prinos jugoslavenskoj kulturi. Sa radošću ističem, da je Njegovo Veličanstvo Kralj blagoizvolio uzeti pod svoje okrilje ovu retrospektivnu izložbu, od koje su već dva otsjeka u atriju naše palače prikazana i u javnosti sa zadovoljstvom primljena.

A sad mi, gospođe i gospodo, dopustite, da Vas, gdje se zanimete za rad Akademije znanosti i umjetnosti, još na kratak čas zadržim i Vašu pažnju skrenem na jednu, mislim, značajnu tendenciju, pa i pojavu savremenoga kulturnoga života, jer mi se čini, da je ona presudno važna za dalji razvitak naučnoga rada i umjetničkoga stvaranja uopće. U premjeni vrednota («Umwertung der Werte»), koja je manje ili više obuzela duh našega vremena, a zahvaća gdjekad i do samih stožera životnoga poretka i kulturnoga sustava, u kojemu se dosad kretalo naziranje i držanje civiliziranoga društva, izgleda, da je i mišljenje o svrsi nauke i umjetnosti došlo u kolebanje, ako se počem ne nalazi već u zabuni. Razvoj političkih, ekonomskih i socijalnih odnosa na osnovima individualizma i liberalizma očito je na mnogo strana dozreo do nepogodnih prilika, i posve je razumljivo, da se gotovo općeno osjeća potreba reforme, koja u zahtjevima svojim od česti, a mjestimice i u punom opsegu, ide sve do radikalnih promjena. U političkom životu uzdržmana je vjera u demokraciju, traži se u najmanju ruku korektura parlamentarnog sistema uz jače naglašavanje autoriteta vlasti, državna »rezona« i »općega interesa« nasuprot principu same sebi

prepuštene »volje naroda«, koja kao da je u izražaju i sastavu svojem često kontingentna, ne uvijek zajedničkim potrebama primjerena, pa se traže i već ostvaruju novi oblici političke organizacije. U ekonomskom životu zapažaju se nedostaci individualističko-kapitalističkoga sistema i sve se više utvrđuje uvjerenje i težnja, da je potrebna njegova promjena u pravcu kolektivna, iz zajedničkoga središta upravljana načina gospodarstva. U društvenom životu zaoštrile su se opreke, koje na nerazmjeru rada i uživanja stvaraju ne samo ekonomski nego i kulturni jaz, prijeteći da potpuno razbiju jedinstvo mišljenja i osjećanja i u gotovo neprijateljski stav dovode društvene vrste, pa se nameće kao neodložna nužda, da se na pravednijoj ravnoteži uspostavi potrebni društveni sklad, koji ima da se osnuje na jednakosti privrednih i kulturnih mogućnosti. U vezi sa svim tim traži se i promjena obrazovnoga sistema in capite et in membris, u duhu i organizaciji, očito u opravdanom mišljenju, da reforma prilika nužno ide uporedo sa reformom čovjeka.

Značajno je obilježje svih tih nastojanja kao i već ostvarenih preobražaja životnoga sistema, da jače ističu općeno nasuprot pojedinačnom, zajedničko nasuprot posebnom, državni princip nasuprot slobodnom građaninu, skupni duh nasuprot samoodređenoj svijesti, autoritet nasuprot slobodnoj misli i uvjerenju — da se pretpostavlja organizacija međusobnoj akomodaciji, racionalno izvedeni sistem voljnoj integraciji, izvanjsko reguliranje unutrašnjoj motivaciji, jednom riječi: objektivne dispozicije subjektivno nošenim direktivama. Što je individualistički nazor i životni red državu, društvo, zajednički duh stavio na svijest pojedinca, to sada funkcije skupnoga značaja dobivaju premoć, stavljaju se nad pojedinca, nastojeći da ga prema sebi odrede i već prema shvaćanju društvenoga bića manje ili više prinudno, snagom organizacije ili pritiskom kolektivnoga duha, možda čak i kao bezvoljni atom uvrste u pretežnu dinamiku, da ne kažemo mehaniku svoju. U tom previranju društvenih i kulturnih odnosa, u traženju i izgrađivanju novih životnih oblika pomjerava se i stajalište prema principu slobode određenu na tlu liberalizma, uopće, a s tim ujedno, što nas ovdje zanima, prema slobodi naučne misli i umjetničkoga stvaranja napose. Vidljivo se javlja tendencija i u izvjesnom krugu mahom se provodi odluka, da se nauka i umjetnost okupiraju politički, nacionalno ili socijalno, da se stave u službu, ne zar samo na službu i koristovanje drugim faktorima, koji s njima zajedno sačinjavaju kulturni sistem. Slično

kao u srednjem vijeku što se od filozofije tražilo, da bude »ancilla« religijskoga duha i organizacije, u naše vrijeme kao da se hoće nauka i umjetnost da angažira u nacionalno-političkoj i socijalnoj tendenciji. Ne traži se od njih zar samo to, da budu na ruku potrebama, koje život donosi, koliko to po svojoj rođenoj i osvještenoj snazi mogu biti, ne traži se od njih plod njihova vlastita napora kao prinos životu na okrepu i povišenje, već se upravo hoće, da one svoje sile dadu i stave u opravdanje i propagandu izvjesne nacionalne, političke i socijalne doktrine odnosno programa. Po tako zamišljenom odnosu dovodi se u pitanje *samostalnost* naučnoga i umjetničkoga duha, a u posljednjem redu i *kulturni smisao*, koji on ima da životu pridonese. I ako se naime neospornim prizna zahtjev, da nauka i umjetnost posluže životu, da se dakle funkcija njihova uvrsti u vitalni interes, pitanje je, da li se to pravo čini, ako se one obavežu na službu drugim svrhama i da li se na taj način životu pruža korist, koja u njihovu značaju i bivstvu leži.

U kulturno-historijskom procesu prirodno se događa, da se težište života od vremena do vremena pomiče, te se usput zadržava na funkciji, koja se upravo čini potrebna pažnje. Svako doba odgovara jačim akcentom na zahtjeve ugrožena, nezadovoljena i obnavljanja potrebna očitovanja prirode ljudske, koje tako dolazi u prvi red zanimanja, dok ostale funkcije, koliko se odvijanje njihovo osjeća normalno, stupaju u pozadinu, a možda i stagniraju. U središte interesa pomaknuta radnja postaje onda manje ili više značajna za pojedino razdoblje, koje se prema njoj i obilježava kao političko, socijalno, naučno, prosvjetiteljsko, umjetničko, vjersko — već prema tome, koja i kakova težnja dominira strujom života. No koliko god razumljiva bila *aktuelnost* nastojanja, da se izvjesni oblik života, ako je pokoleban, učvrsti ili bolje prilagodi, preudesi i razvije, ako je nedostatan, pa bilo s tim u vezi poželjno i potrebno, da se u pomoć prizovu i ostali faktori kulturnoga sistema, — pitanje je, da li organičkoj saradnji odgovara, a nekmo li da ona to traži, da se zadovoljenje zahtjeva bilo kojega kruga, na pr. političkoga, nacionalnoga, socijalnoga provodi na račun duha i smisla drugoga kruga, recimo, naučnoga ili umjetničkoga. Mora li i smije li aktuelnost zanimanja da se izvrgne u nametljivo zadiranje u *način rada* drugih funkcija ili konkretno govoreći: mora li se usluga, koju život od nauke i umjetnosti s pravom očekuje, tražiti pod cijenu napuštanja ili sprečavanja vlastite svrhe njihove i saradnja

njihova svesti na rad po nalogu, na najamničku službu za ciljeve drugih oblasti, uz odricanje svojega rođenoga bivstva?

Kad je liberalizam stao na gledište slobode nauke i umjetnosti, onda je u tom ležalo u načelu ispravno prosuđivanje njihova *rada i uloge*. Poznate parole: »znanje znanja radi« i »umjetnost umjetnosti radi«, ako se pravo shvate, ukazuju na *imanentnu svrhu* ovih nastojanja, koja traži, da nauka ima pred očima spoznanje i istinu, a umjetnost lijep t. j. umjetnički izraz i prikazivanje. I kad rješavaju brige života, one treba da gledaju samo svoj posao. *Iz rada* njihova mora biti isključen *obzir* na svaku drugu svrhu. U tom stavu stojeći one *na svoj način* obrađuju utiske, izbijaju iz njih smisao i vrednote i kao plod bivstvenoga svojega određenja i sposobnosti unose ih u zaklad života. I ne će li da se iznevjere svojem zadatku, ne smiju one iz određene im uloge da ispadnu niti se smiju siliti na to. Svoje ime, kojim se diče kao nauka i umjetnost, nose one samo dotle, dok svojoj svrsi služe, i predstavnici se njihovi s pravom zovu tako samo dotle, dok se odnose prema svijetu i životu spoznajući i umjetnički posmatrajući. Pomaknu li se *principi i ciljevi* rada van te relacije, onda nastaje »prijelaz u drugu vrstu«, u kojem nauka i umjetnost ne daju već ono, na što su pozvane — svoju riječ po savjesti svojega bića, svoj misaono-sabrani sud i osjećajno produbljeni pogled, nego se povijaju prema zahtjevima, koji proizlaze iz »volje k moći«, težnje za blagostanjem i užitkom, želje za uspjehom, srećom ili smirenjem, a odmjereni su nagonom za održanjem, korišću ili ugodom. Očekuje li se od njih, da životu za uhar predadu plodove svoje radinosti, onda im treba pustiti i slobodu potrebnu za to, a ne sprečavati funkciju njihovu ili je odvrćati od njezina cilja. Život ima pravo na prinos duha spoznaje i umjetničkog zrenja, ali taj može biti istinski i prav samo uz uvjet, da je rad nauke i umjetnosti slobodan toliko, da može biti na svoju svrhu upravljen. A liberalizam je i u tom bio na pravom putu, što je dobro vidio, da od slobode zavisi *kulturna vrijednost* nauke i umjetnosti, jer samo po određenju iz svojega bivstva i upravljanja na istinu i ljepotu one će da unesu viši i dublji smisao u život. U tom je naziranju mahom sadržana *napredna, prosvjetna i obrazovna misao*, što u želji za sveđer novim i sve umnijim sadržajima neminovno traži, da izvori duha budu slobodni i put k njima nezakrčen. Napokon je u tome sadržana i *prava životna vrijednost*, jer životu može od koristi biti samo nauka, koja hoće istinu, i umjetnost, koja hoće

ljepotu. Samo iz čista, ničim nepomućena izvora njihova može da proizađe zdrav napitak.

Sloboda nauke i umjetnosti pretstavlja tako eminentno važan *postulat* naprednoga kulturnog duha. I koliko god možda teško bilo ostalim tendencijama života da se s tim slože, u sastavu *oduhovljena društva* mora mu biti mjesta i to zbog smislene sadržine i umnih vrednota, koje mogu da proizađu samo iz slobodne ruke na svoju svrhu upravljene funkcije naučne i umjetničke. Nepoštovanje toga postulata kao posljedica prenapinjanja drugih interesa, recimo političkoga, nacionalnoga, socijalnoga, vjerskoga, vodi uvijek u pogibao, da se smisao života okrnji ili osiromaši po nedostatku naučne i umjetničke svijesti, pa i snizi stavljanjem njezinih produktivnih sila u službu naturalističkih potencija, robustnoga nagona za održanjem, osvajanjem i prevladavanjem, želje za užitkom, dobitkom i moći. Takovo okupiranje razumske i stvaralačke funkcije vodi u najboljem slučaju do izvanjske kulture sa spretnijim, bolje promišljenim i tehnički savršenijim sredstvima borbe, profinjenijim i udobnijim načinima zadovoljenja potreba i počem uglađenijim formama saobraćaja, ako uopće nije samo rafiniraniji način života, u kojem ispod prilično tanke površine kulture dalje živi homo rapax, čovjek grabežljivac sa neobuzdanim instinktima svojim. Prava kultura međutim znači umno prevladavanje surove prirode. Nauka i umjetnost postaju saradnice na kulturnoj izgradnji jedino onda, ako po slobodnom određivanju prema svojoj svrsi u život unose istinski sadržaj i pravi ukus, dakle kao *nosioci ideje humaniteta*, a ne kao namještenici zaposleni i iskorišćeni u službi nagonске funkcije. Sloboda je uvjet razvitka i kulturnoga značenja njihova. To je imao u vidu Strossmayer, kad ih je nazvao tracicima vječnoga svijetla, koji se samo pod zaštitom slobode mogu razvijati valjano i blagotvorno.

Mišljenje, kojemu bi se izloženo stajalište prema naučnoj i umjetničkoj funkciji možda činilo idealističkim, iako je kultura u biti svojoj »oduhovljenje svijeta« i »prerađivanje prirode ljudske vrednotama«, po W. Saueru upravo »posrednica između života i vječnosti«, mišljenje dakle, koje se podaje realističkim i naturalističkim pogledima, uzalud bi se za opravdanje okupacije naučne i umjetničke funkcije u službi života uz ograničenje njihova samoodređenja pozivalo na biologijsku provenijenciju ili socijalnu uvjetovanost njihovu. Kaže se, istina, da je nužda naučila čovjeka misliti. Po Machu sve spoznavanje proizlazi iz života, a po Nietzscheu ima

i da služi »životnoj volji«, koja je po njemu mahom »volja k moći«. Neosporno je pri tom samo to, da se u spoznavanju očituje jedna strana ljudske prirode, da je ono izraz životne snage i sposobnosti ljudske uprav tako, kao što su to i ostali načini ljudskoga odnošenja prema svijetu (umjetnost, religija) i međusobno (moral, pravo, politika), a isto tako ne može biti sumnje o tom, da je ona *namijenjena* održanju i unapređenju života. Nema nikakva razloga, da se taj biološki izvor i utok imalo ospori. Teorijski je interes doduše, pošto je iz prirodna osnova izašao, usavršavajući se i svrhovito udešavajući prema svojem svijesno uviđenom zadatku, podmakao od neposredna dodira sa životom, no ni tim nije prekinuta prirodna veza s njim, jer i ako ne ulazi sav odmah u životnu praksu, u posljednjem redu, makar izdaleka, gleda on prema njoj tražeći smisao bitka, u kojemu se nužno kreće sve ljudsko držanje i nastojanje. A oni, koji mu služe, svećenici nauke, ako su prirodno plasirani u svojem krugu, ne će se lako naći u »sjajnoj osami«, ne će se tuđiti poticajima i potrebama svojega kraja i okoline, već će polazeći od njih razvijati idejne poglede svoje i tako iz rođena i bližega svojega smještaja unositi smisljena određenja u opći zaklad čovječanstva. Tako se imaju shvatiti i Poincareove riječi, da nauka nema domovine, ali je ima naučenjak. Zahtjev slobode nauke nipošto nema namjere, da tu prirodnu vezu sa životom oslabi ili raskine, da naučni duh odvrti od potreba života, naprotiv — on ima *namjenu*, da mišljenje ljudi odredi u svakom pravcu, pa prema tome ne samo pogled na prirodu nego i na život misaono osvijetli i razumnošću zadahne. No toj namjeni može on zadovoljiti samo kao nepristrana, bez predrasuda razvijena, samo logičkoj savjesti odgovorna teorijska uvidavnost. Radi se dakle o tom, hoće li razumska sposobnost donositi odluke kao svoj gospodar ili će biti službenički organ, što se daje u najam drugome gospodaru, hoće li biti nositeljica vlastitih vrednota ili sufler prirodnih nagona, podanički služitelj vitalne energije, jednom riječi: hoće li imati vrijednost sredstava, koje se iskorišćuju za proizvođenje razvojnih vrednota druge ruke, ili će imati svoj karakter i smisao, radi kojega se i traži sloboda mišljenja i naučavanja, kako bi se plodovi naučne svijesti kao »hasnovite vrijednosti« priveli životu. Sloboda je zahtjev dostojnosti nauke i njezine uloge u životu.

Isto se može reći za umjetnost. I ona ima izvor i utok u životu, ali ima i svoje bivstveno određenje i njemu odgovarajući način rada

i utjecaja. Ako je u zavičajnom tlu usađena («endogena»), što prirodno treba da bude, ona će sa svojim krugom živjeti i disati i po blizini najprije njemu biti namijenjena. I ako je sebi svjesna svojega bivstva, ona će se samo svojemu glasu odazivati («ne poznaje pjesma zapovijedi»), a i bioenergetički će utjecaj osnivati samo na snazi umjetničkih sredstava, znakova i simbola — ona će uvijek i u prvom redu raditi na tom, da bude umjetnost, što produbljeni osjećaj zaodijeva lijepim oblikom. I kao god što u nauci prirodno leži tendencija, da se u životu afirmira, tako ima i u umjetnosti tendencija, da čovjeka obuzme i osjećajni život njegov odredi. No očito je, da je to nešto sasvim različito od »tendenciozne umjetnosti«, koja svoj predmet ne zahvata i ne iznosi naprosto umjetnički i ne upire se samo na snagu umjetničkih vrednota, već preko svoje unutrašnje svrhe, preko čiste težnje za ljepotom gleda prema ciljevima s namjerom unesenim i traži efekte mimo umjetnički dojam, te na taj način izlazi van kruga umjetničkoga stvaranja i djelovanja. Taj prijelaz može se još kako tako odobriti i opravdati, dok ne ometa samo umjetničko doživljavanje, no u onom momentu, kad ovo nije izvršeno ili kad ne ostaje na sebi, na svojoj smisljenoj vrijednosti i snazi, već se razvije u drugu vrstu gledanja, osjećanja i zadovoljenja, ne može se stvoreno i pred nas izneseno djelo zvati umjetnina, odnosno ne djeluje kao umjetnina — ono prvo ne zato, jer ne postizava svoj zadatak, da nas osjećajem ljepote zanese, ono drugo ne zato, što samo operira sa umjetnošću. Bolje reći, radi umjetničkim sredstvima, ali ne ide za umjetničkim ciljevima. Biva to često u nedostatku sposobnosti savladati predmet uistinu umjetnički i opravdati se kao umjetnost, prema načelu: umjetnost znači umjeti (Kunst kommt von können), a često nastaje i otud, što umjetničkim gledanjem i stvaranjem ovladavaju drugi interesi, pa »estetske« osjećajne vrednote ne dolaze do puna prava izražaja, a gdjekada pod navalom njihovom toliko uzmiče umjetnički duh i oblikovna snaga, te preostaje samo neka vještina upotrebljena u službi — moralnih, socijalnih, političkih i drugih ciljeva sve onamo do libertinizma, osjetnoga dražkanja i rafinirane seksualnosti. Gdje utisak na to izlazi, tamo je umjetnički doživljaj ostao prikraćen ili se razbija, pošto se — po Goetheu — primjećuje namjera i nastaje zlovolja («man merkt die Absicht und wird verstimmt»). Tendenciozna umjetnost baš kao i »oficiozna znanost« (a vrijedi to i za ugadanje t. zv. općem mišljenju odnosno ukusu) na svaki način

znači *devijaciju*, koja ne unosi duh nauke i umjetnosti u život, ne obogaćuje ga istinskim sadržajem i lijepim osjećajem, već samo iskorišćava sredstva nauke i umjetnosti u druge svrhe. No istinitim ne postaje nešto po tom, što politički ili kako drukčije konvenira, niti je nešto lijepo zato, jer je socijalno. Smisao nauke i umjetnosti leži i nalazi se jedino u njihovu na vlastiti cilj upravljenu radu i životna korist njihova u prinosu, koji od sebe daju, a ne u tendencioznom odnosu prema zahtjevima, koji prelaze njihov krug.

Do istih zaključaka dolazimo, ako pođemo od misli o socijalnoj uvjetovanosti mišljenja i osjećanja, htijenja i vjerovanja. Razumijeva li se naime pod tim, da poticaji duhovnoga života leže u društvenom krugu, onda je to samo specijalni oblik biologijske provenijencije, uže određen s obzirom na životnu zajednicu čovjeka sa čovjekom za razliku od prirodnoga okvira, u kojem se čovjek i njegovo društvo kreće. U tom slučaju vrijedi sve ono, što je netom kazano o biogenetskom izvoru i bioenergetičkom utoku naučne i umjetničke svijesti. Misli li se pod sociologijskom uvjetovanosti, da su mišljenja, osjećanja, htijenja i vjerovanja produkti *skupnoga duha*, kako je to na više strana različito istaknuto (tako od Gump-lowicza, Ratzenhofera, Jerusalema, de Roberty-ja, Izouleta, Durkheima, Lévy-Bruhla i mnogih drugih), onda to, ako se pravo uzme, znači toliko, da je u svim tim očitovanjima svijesti pored individualnoga sadržan i socijalni faktor. No svakako bi se predaleko išlo u isticanju toga faktora, kad bi se uzelo, da je pojedinačna svijest naprosto odjek skupnoga duha, i kad bi se t. zv. kolektivna svijest, zvala se ona »opće mišljenje«, »zajednička volja« ili kako drukčije, naprosto postavljala kao mjerilo (norma) pojedinačnoga duha. Mora se, naime, ponajprije držati u vidu, da je duhovna atmosfera, u kojoj se kreće život bića sa sviješću, vrlo složena tvorina. U diferenciranoj, od primitivnoga stanja podmakloj sredini ona se porazdjeljuje u mnogo struja sa predodžbenim masama (ideologijama) i tendencijama nejednake agilnosti, sugestivne snage i domašaja, a opseg im se ni prostorno ni numerički (po broju učesnika) ne da pravo odrediti. Utisak tako složene društvene mase (sadržine) nije i ne može biti jedinstven. Socijalni faktor ne djeluje kao jedna kvalitativno i kvantitativno određena sila. Njegov utjecaj zavisi od individualne, subjektivno nošene reakcije, od izbora i ocjene duhovnih elemenata u njemu sadržanih i od sastavljanja njihova u nebrojenim, pojedinačno sređenim i zaokruženim struk-

turama i posebno izgrađenim sustavima pojmovne orijentacije, osjećajne udešenosti i voljne određenosti. Kolektivna svijest sastavlja se tako od duhovnih energija, što se proizašavši iz manje ili više heterogenih struktura ponekad zajedno skupljaju, a i to ne s potpunom homogenošću, u sustave sila nekako određena sadržaja, zamjetljive jačine i usmjerenosti kao markantne crte zajedničkoga života. I što se označuje kao »opće mišljenje« ili »opća volja«, dinamički je produkt, koji pretstavlja presumptivnu mogućnost konvergencije i podudaranja članova i grupa, pogleda i tendencija jedne diskretne cjeline, kakova je po svojoj prirodi društvo. Nikad to nije uistinu mišljenje i volja svih (*volonté de tous*), a nije ni najdublji izraz bivstvenoga osnova i ni najznačajniji ili najbolji odraz društvene i kulturne svijesti. Rasprostranjena mišljenja i dominantne tendencije često se opiru vrednijem smislu, kako to pokazuju slučajevi »nepriznatih genija« i muke naprednih mislilaca i stvaralaca, koji nerijetko osamljeni ili malim brojem pristalica okruženi stoje u sukobu s »vladajućom strujom« pretječući duh vremena i ukazujući nove, gdjekada u društvu tek naslućene vrednote. Većine — kako je poznato — nisu naprosto i svagda najispravniji tumači skupnoga duha ni zajedničkog interesa, naprotiv ponajviše su upravo manjine u pravu, njihovi idejni pogledi opravdani i konstrukcija društvena poretka vrednija. Radi li se dakle o tom, da se društvu sačuva gibljivost, koja omogućuje unošenje, razvijanje i ostvarenje dohvaćenih duhovnih vrednota, da se sadržaj života na sve strane idejno produbi i smisljeno oblikuje, kako u razumnoj misli i osjećajno-zornom prikazu, tako i u društvenim uredbama i ustanovama, da se — jednom riječi — život umno, a to znači ujedno i čovjeka dostojno ispuni i sve na više uzdigne, onda treba da su izvori duha nezakrčeni, mogućnost samostalna misaona i voljno-svrhovita određivanja nespriječena i afirmaciji idejnih vrednota putovi otvoreni. U interesu oduhovljena društva mora se tražiti sloboda misli i uvjerenja, ispovijedanja i privoljenja kao uslov svijesna oživljavanja i neprekidna fermentiranja, bez kojega društvenome biću nema ni života ni napretka. Samo u tako slobodnoj atmosferi može da živi nauka i umjetnost, da ispunjava svoj bivstveni zadatak i da izvršuje svoj poziv na obrazovanju života.

Tako nas eto i razmatranje sociologijske uvjetovanosti vodi do zahtjeva slobode, razumije se, ako imamo u vidu oduhovljeno kulturno društvo osnovano na svijesno-voljnoj integraciji sa svrho-

vito razvitim funkcijama, što gledajući svoj umni zadatak saraduju na usvaršavanju života. Istina, zajednica osnovana na duhovnim silama, na »kulturnoj volji«, što zbog dobivanja umnih vrednota traži slobodu duha, na svijesti i savjesti članova, što se njima oblagorođuju, — takva zajednica ne održava se lako, jer nije lako na dinamičkoj ravnoteži podržavati pojedinačno inspirirane, u razne grupe porazdijeljene faktore, koordinirati »diobom rada« razlučena zvanja i konvergirati interese, gdje se veza sa cjelinom ne daje naprosto, već se na uviđavnosti stvara. U sustavima manje razvitoga stupnja ili čak primitivne razine društvena je masa homogenija, osjećaj zajednice bliži i nekako korenitiji, život više ujednačen, u mnogom pogledu instinktivno reguliran, tradicionalno određen, autoritativno uokviren, i heteronomno, ponajviše oligarhijski ili autokratski upravljen. Kudikamo stacionarniji, ne proživljavaju ti sustavi ni tako mnoge ni česte trzavice, kakovima su izvrgnuti kulturni sistemi, koji se posve prirodno bez prestanka nalaze u vrienju i kolebanju. I razumljivo je prema tome, da se od umijeće upravljati društvom, što se zove politikom, u kulturnom krugu daleko više traži. Tko naime misli regulirati kretanje društvenih uređaja, a prema potrebi i susprezati bujanje njihovo tako, da ne prevriju, kako bi se život bez prekomjernih potreba (»revolucija«) preveo u nove forme (»re-formirao«), taj mora imati na umu i znati, da se kulturni red i način života stvara i održava na živim svijesnim polugama, na urazumljenoj misli, oplemenjenom osjećaju i za dobro zauzetoj volji, da se duh predobiva razlogom i uviđavnošću, a nema razloga ne vjerovati u pobjedu bolje misli nad manje vrijednom, ako se uopće vjeruje u intelektualni i moralni napredak ljudstva. Sa naturalističkim sredstvima, makar kako do-tjerana i ugladena bila, ne može se tu na kraj doći. Sredstva sile, kojima društvo raspolaže — a ne treba pri tom misliti samo na prinudu organizirane vlasti nego i na druge oblike »društvenoga pritiska« — ne dotječu dalje no da mehanički savladaju prilike. Zato se njima i ne rješavaju problemi života, već se samo lome ili prekrivaju i odgađaju, a kako ta sredstva ne dopirući do unutrašnjih motiva određuju samo izvanjsku stranu života i zaodijevaju život neuvjerenim legalitetom, često tek samo proračunanom ili konvencionalnom formom, nerijetko bez trake usrdnosti, to ne mogu za dugo ni izdržati ključanje svijesti, koje se pod stegom njihovom odigrava. Utjecanje na društveno biće ne može se tako pravo

upirati na samu »volju k moći«, na omjer sila, pretežnost broja ili navalu mase, ni dispozicije vlasti oslanjati se samo na uslužni majoritet, već mora u sebi nositi smislenu opravdanje, a i to ne samo po autoritativnom postavljanju, koje uvijek ostavlja otvoreno pitanje kompetencije i kriterija odluke. *Objektivno postavljene vrednote moraju se razriješiti u doživljaje.* Sva politika kulturnoga stila, kako državna, tako i društvena u najširem smislu riječi upućena je na odziv u svijesti, na uviđavnost i pristanak. Ona nužno mora apelirati na *samoradinost* nosilaca, koje hoće da obavezuje, na urazumljeno, voljno, usvajanje zapravo predloženih i na održavanje stavljenih direktiva, koje obavezuju po tom, što se nalaze vrijednima, a ne po tom, što su naložene. Kulturno društvo ne upravlja se bez učesća umno-obrazovnih sila, bez umna opravdanja dispozicija stavljenih na sljedovanje u mišljenju, osjećanju i htijenju, bez *moralne*, sa sviješću i savješću prihvaćene direktive.

Osnovna je stoga briga društva, koje hoće da se kreće u toj visini, i njegovih organa, koji na tom rade, da se društvenoj masi namaknu potrebne duhovne energije, ne dakako po metodi »nürnberškoga lijevka« ili autoritativnim pitaniem »ograničena podaničkoga razuma«, već razvijanjem živa idejna interesa, umna rasuđivanja i odlučivanja, što obilježava samosvjesnu ličnost, koja je osnov slobodna kulturna društva. Upravo zato i jest potrebno, da se duh nauke i umjetnosti pored ostalih kulturnih funkcija nesmetano očituje i širi, da izvori njegovi budu pristupni, a društvena svijest spremna, da primi pobude iz njih. Okupacija njihova u namjeri, da im se djelovanje drukčije kako mjeri osim kriterijem istine i ljepote, da se učinak njihov mimo vlastitu smislenu vrijednost obraća na druge svrhe, zaustavljanje »kritičke radnje«, na kojoj se upravo osniva duhovno osvajanje, kao i konfiskacija misli (koje se gdjekad upravo tim održavaju, dok bi puštene pred sud duha bile brzo likvidirane) — sve to vodi u pogibelj, da idejne vrednote izmaknu, da se duhovni standard snizi, a možda i čitav sistem života trgne unatrag (>reakcionarno«) na kulturni niži stupanj.*

* Stajalište prema slobodi uopće, a slobodi nauke i umjetnosti napose, naročito zbog odnosa prema ideji humaniteta, postaje examen crucis za svako društvo, koje hoće da vrijedi kao kulturno, za svaku zajednicu, koja stoji više primitivnoga stanja, za svaku organizaciju, koja je više no produkt naturalističkih faktora i metoda. Vrijedno je, a u današnje vrijeme možda i važno upozoriti, kako je to osobito u Hegelovoj filozofiji duha sa dubokim razumijevanjem bilo istaknuto. Hegel naime uzima, da se idejni osnov svijeta besvjesno očituje u sferi prirodna bitka, kao svjesna misao i volja javlja u duši ljudskoj ili u »prirodnom duhu«, a kao dohvaćeni se umni smisao mani-

Pošto smo, mislim, dovoljno razložili, zašto se mora zahtijevati sloboda nauke i umjetnosti — a bili su to razlozi ne samo objektivne kulturne ekonomije (po Ostwaldu), da bi što bolje bile iskorišćene umne sposobnosti (darovi) i da ne propadnu u carstvu duha samo jednom pružene mogućnosti, nego i razlozi lična izgrađivanja i umna ispunjavanja života, — ne možemo propustiti, da napose još ne upozorimo na unutrašnju stranu toga zahtjeva.

festira i izgrađuje u »objektivnom duhu«. Priroda, individualno-subjektivna svijest i objektivni duh predstavljaju tri načina ostvarenja svjetske mogućnosti: »priroda« označuje stanje obumrle razumnosti, svijest u individualno-subjektivnoj pojavi predstavlja stanje oživljene, ali nepotpuno urazumljene ideje, dok je objektivni duh stanje umna razbiranja i određivanja, koje se ogleda u moralnom, pravnom i državnom poretku, a do pune idejne prisobnosti dolazi u nauci, umjetnosti i religiji kao oblicima »apsolutnoga duha«. Ovi se tako zovu zato, jer se prema onim objektivnim sistemima odnose kao realnost idejno proizvedenu (hervorgebracht Welt) prema realnosti, koja se ima proizvesti (hervorbringende Welt). U tim se načinima postojanja ideje u zabiljnosti postepeno oslobađa duh i to od mehaničke nužde prirodnoga bitka u svijesnom snalaženju i održanju, od psihologijske nužde u normativno-teleologijskim rasporedima života kao idejnom zadatku, i napokon u nauci, umjetnosti i religiji kao idejnoj stvarnosti. Objektivni duh je tako oblik umno-svrhovita načina života, dakle organizacija slobode, u kojoj vlada nužda smislenih zahtjeva, a u okviru njezinu podiže se carstvo ostvarene ideje u sazreloj naučnoj misli, u umjetnički izraženom zoru i u religijski zanesenoj predodžbi. »Duhovna supstancija« života (od drugih »božanskim osnovom« nazvana), prikazana u oblicima objektivnog duha kao predmet dužnosti (das Seinsollende) i iznesena u produktima »apsolutnoga duha« kao gotova ideja ima svoj konkretni osnov u »duhu naroda«; taj se individualizira u nebrojenim zasebnim bićima, sazrijeva u velikim ličnostima i plodovima svojim ulazi u »svjetski duh«, koji se u toku historije dovija smislu bitka i života. Logički red etapa, kojima historijski razvitak prolazi, sačinjava napredovanje u pravcu slobode od prirodne obuzetosti duha, preko osvještavanja njegovih snaga do očitovanja i ostvarenja umnih svrha, koje su na dno svijeta položene. Hegelovu nauku zadefinisala je sudbina, da je istumačena drukčije, nego što je osnivač njezin mislio, a dogodilo se s njom i to, da je u osnovnoj misli izmijenjena, pošto je iz idealističkoga originala, koji izvodi bitak iz ideje, prevedena u realistički prikaz, gdje duh postaje produkt objektivnoga bitka. Odredi li se ona stvarnost bliže kao sastav privrednih prilika i sav socijalni, politički i kulturni proces postavi na mehanizam produkcije, dolazi se do historijskoga materijalizma, koji napose u redakciji Marxa i Engelsa znači očit zaokret u naturalizam, gdje se čovjek (po Feuerbachu) prikazuje kao produkt hrane, društvena organizacija i »ideološka nadgradnja« prebacuje »na ekonomsku strukturu«, individualna svijest utaplja se u kolektivnom duhu, što sveden na refleks jedino djelovnih objektivnih faktora interesom skupa mjeri istinu, pravo i dobro. Ideološke se tvorbe (nauka, umjetnost, religija), kako im je utjecaj ograničen na pospešivanje automatske dinamike ekonomske, stavljaju u službu historijsko-socijalnih pokretnih sila, koje u napetosti privrednih odnosa u borbi klasa izlaze na diktaturu »avansirajućih masa«. No iako je iza toga stojeći ideal ekonomske, socijalne i kulturne pravednosti opravdan, pitanje je, da li se na tim teorijskim osnovima i na praksi prema njima provođenoj uopće može stvoriti uistinu oduhovljeno kulturno društvo. Materijalističkim pretpostavkama metafizičkim i historiozofijskim određeni stav prema ulozi duha i slobodi dopušta teške, jedva uklonljive sumnje o tom.

Prema vani naime sloboda znači nepostojanje zapreka i nena-
zočnost prisilja, ali tako upražnjen prostor nije tomu, da se na
njemu očituje slučajnost momenta, hirovitost i samovolja. Pojam
slobode u pravom i punom smislu sadržava obilježje svrhovitosti i
veže se sa pojmom *vrijednosti*, kao što je izraženo u grčkom jeziku,
gdje »*eleutheria*« znači ujedno plemenštinu, valjanost (*Gediegenheit*).
Ona znači odnos prema idealnom svijetu umnih svrha, koji mora
biti u vidu, iako se u zazbiljnosti života nikad potpuno ne posti-
zava. Ona nosi u sebi sveder živi zanos (»*eros*«) prema vječnim
vrednotama i ozbiljnu zamišljenost (»*etos*«), koja se postizava pre-
vladavanjem unutrašnjih teškoća rada, uznošenjem nad individualno-
subjektivnu ograničenost, pobjedom nad samim sobom. U nauci
znači ona uvažavanje »nadlične nužde«, po upiranju pogleda
prema idealu istine (»*vers la verité*«). U ograničenoj zazbiljnosti
života po historijskom događanju mišljenja se razilaze i svakojako
se sukobljuju, ali ako se »voljom k istini« drže u odnosu prema
krajnjoj svrhi, onda su preko konkretnih poticaja i oblika po smislu
upućena na općeno-ljudsku važnost. U umjetnosti pak znači zala-
ženje u dubinu osjećaja, otkud se po dodiru pojedinca s narodom i
naroda sa čovječanstvom crpu vrednote općega značenja, sa
posebnom snagom izražaja i lijepa prikaza. Takovim savladavanjem
u realnom ograničenju pružene građe *samostalnost*, koja se dobiva
uklanjanjem izvanjskih zapreka, prelazi u *samosvojnost*, po kojoj
sloboda i znači: biti svoj, no ta se sloboda ne daje na dar, već se
zalaganjem osvaja i kao bivstveni izraz ograničene zazbiljnosti
vodi put vječnih vrednota. Po tom idealnom iz bivstvena zahvaćanja
ponesenom zamahu gleda ona prema apsolutnom osnovu svijeta. Po
njemu se sa Giobertijem spoznaja može označiti kao objavljenje
božje, umjetnost kao otkrivenje vječnosti, po čemu one postaju
jedno sa religijom, koja ljudsko nastojanje upućuje na krajnje
utočište umnih vrednota. »Gospod je duh, a gdje je duh, ondje je
sloboda« (II. Kor. 3, 17). Toj slobodi predano služiti razvijanjem
i unapređenjem naučne misli i poticanjem umjetničkoga stvaranja,
svrha je Akademije, koja će se tomu po najboljoj mogućnosti i
odazvati.

Izveštaj književnog tajnika dra. Dragutina Boranića

Od posljednje svečane sjednice, koja se održala 28. juna 1933. i u kojoj je akademik dr. Artur Schneider čitao svoju raspravu »Strossmayer i religiozna umjetnost njegova vremena«, razvijao se naučni rad Akademije ovako:

Od podnesenih naučnih radova u razrednim su sjednicama prihvaćeni za štampanje ovi:

1) U »Radu« historičko-filologičkog razreda: dr. Tomislav Maretić »Metrika muslimanske narodne epike«; dr. August Musić »Pronomen infeditum u srpskohrvatskom, latinskom i grčkom jeziku«; dr. Milan Rešetar »Jezik pjesama Ranjina Zbornika«; dr. Ferdo Šišić »O postanku Jugoslavenske akademije«; dr. Tomo Matić: »Osječka humanistička gimnazija od osnutka do god. 1848«; dr. Grga Novak »Borba Dubrovnika za slobodu g. 1683—1699«; Franjo Galinec »Prilozi za biografiju Štefana Zagrebečkog«.

2) U »Radu« matematičko-prirodoslovnog razreda: dr. Fran Tučan »Prilog mineralnom i kemijskom poznavanju ličkih bauksita« i »Sijeniti i graniti skopske Crne Gore«; dr. Vale Vouk »Prinosi biologiji alge Codium Bursa«; dr. Artur Gavazzi »Zadatak, opseg i podjela geografije«; dr. Julije Gnezda »Konstitucija bencola na osnovi H^{III}«; dr. Josip Lončar »Dalji prilog grafičkom rješavanju nekih tipova problema izmjeničke struje«; dr. Gilbert Flumiani i M. Engelsrath »Prilog pojavama adsorpcije u otopinama«; dr. Mladen Deželić »O djelovanju joda na kriptopirrol i etioporfirin«; V. V. Nikitin »Fedorovljeva metoda«; Luka Marić »Valutice andezita i andezitskog pršinceva sa Vitačeva i Tikveša«; Ljudevit Barić »Realgar od Lojana kod Kumanova«; dr. Otto Oppitz »Utjecaj prirodnih faktora na aglomeraciju naselja u poriječju Bosne, Ukaine i Vrbasa«; dr. Vilim Feller »Prilog teoriji mjera u apstraktnim prostorima«.

3) U »Građi za povijest književnosti hrvatske«: dr. Tomo Matić »Kazalište u starom Osijeku«.

4) U »Starinama«: dr. Ferdo Šišić »Rukovet spomenika o hercegu Ivanišu Korvinu i o borbama Hrvata sa Turcima (1473—1496)«; dr. Tomo Matić »Izveštaj austrijskog političkog emisara o Dubrovniku i njegovu balkanskom zaleđu iz godine 1805«; dr.

Josip Bösendorfer »Dva slavonska topohistoriografa XVIII. stoljeća: fra Franjo Sudić Varaždinac i fra Ivan Kopijarević Strazemanac«.

5) U »Zborniku za narodni život i običaje južnih Slavena«: dr. Milan Rešetar »Dubrovačka Turica«; Oto Babler »Nasredin hodža VI«; Dimitrije Vitković »Ko su Gavan i Gavanka u narodnoj pesmi?«; Franjo Galinec »Folklorski prilozi za povijest hrvatske književnosti XVIII. vijeka«; Antun Šimčik »Zlatni Prag u tradicijama jugoslovenskih muslimana«; »Sitniji prinosi«; dr. Ivan Krajač »Mirila«; Alija Nametak »Jedna narodna pjesma o početku bune na dahije 1804«; »Hipokoristici od ličnih muslimanskih imena u Podgorici«; Vjekoslav Štefanić »Sujevjerje na Krku u XVI. i XVII. vijeku«; dr. Ante Messner-Sporšić »Kolonije hrvatskih plemića u Banatu (Dodatak)«; dr. Marijan Stojković »Dvije hrvatske ljekaruše iz Dalmacije«; Rudolf Strohal »Vivodina«; Tomislav Macan M.: »Zagonetke iz župe dubrovačke«; Pero Lukanec: »Poslovice iz Virja (drugi dio)«; Ivan Matetić »Ples u Omišlju«.

6) U »Prirodoslovnim istraživanjima Kraljevine Jugoslavije«: dr. Ante Ercegović »Fizička i kemijska istraživanja mora u srednjem Jadranu«; dr. Stjepan Horvatić »Flora i vegetacija otoka Paga«.

7) U »Ljetopisu«: dr. Fran Tućan »Naučna ekskurzija u Vardarsku banovinu«; dr. Ivo Horvat »Istraživanje vegetacije hercegovačkih i crnogorskih planina«; dr. Fran Kušan »Lihenološka istraživanja Južne Srbije«; dr. Artur Schneider »Izvještaj o proučavanju i snimanju umjetničkih spomenika na otoku Krku 1933«; dr. Vale Vouk »Biološko-oceanografski institut u god. 1933«; dr. Ljudmil Hauptmann »Sedmi međunarodni kongres historijskih nauka u Varšavi«.

U minuloj je godini Akademija izdala ove knjige:

1) 48. svezak »Rječnika hrvatskoga ili srpskoga jezika« u obradi dra. Tomislava Maretića (od »poutjecati« do »predivast«);

2) 247. knjigu »Rada« historičko-filologičkoga i filozofičko-juridičkog razreda sa raspravama dra. I. Mamuzića, dra. M. Rešetara, dra. S. Patakija, dra. Musića, dra. M. Kombola;

3) 248. knjigu »Rada« historičko-filologičkoga i filozofičko-juridičkoga razreda sa raspravama dra. M. Deanovića i dra. M. Rešetara;

4) 249. knjigu »Rada« matematičko-prirodoslovnog razreda sa raspravama dra. J. Lončara, dra. G. Flumijanija i M. Engelsratha, dra. M. Deželića, dra. F. Tućana, L. Marića, Lj. Barića, V. V. Nikitina, dra. J. Gnezde, dra. O. Oppitza i dra. V. Felleri;

5) 2. svezak XXIX. knjige »Zbornika za narodni život i običaje Južnih Slavena« sa raspravama i prinosima dra. M. Stojkovića, A. Olesnickoga, F. Galinca, dra. M. Rešetara, S. Banovića, A. Šimčika, O. Bablera, i sa građom M. Pavićevića, dra. J. Perićeve, R. Strohala, dra. I. Krajača, F. Škarpe, dra. B. Širole, J. Mikca, J. Čosića, Vj. Štefanića, dra. Messner-Sporšića, V. V. Vukasovića i Alije Nametka;

6) 37. knjigu »Starina« sa prilozima dra. F. Fanceva, dra. T. Matića i dra. F. Šišića;

7) 46. svezak »Ljetopisa«, u kojemu se pored redovne građe i izvještaja o naučnim istraživanjima nalaze i rasprave dra. Alberta Bazale »Masaryk — mislilac« i dra. Marijana Stojkovića »Miho Pavlinović (O stogodišnjici rođenja 1831)«, pa Vladoja Dukata »Uz raspravu Korespondencija Adama Alojzija Baričevića«;

8) 6. (redovni) svezak »Bulletin international« historičko-filologičkoga i filozofičko-juridičkoga razreda;

9) 1. sveska »Bulletin international« historičko-filologičkog i filozofičko-juridičkog razreda 2. odjeljak (b), u kojemu se nalaze radnje objelodanjene od g. 1882. do 1900.

Doštampavaju se:

10) XV. knjiga »Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae« u redakciji dra. Marka Kostrenčića;

11) 19. svezak »Prirodoslovnih istraživanja« sa prilozima dra. A. Ercegovića i dra. Stj. Horvatića;

12) 31. knjiga »Djela Jugoslavenske akademije« (dr. Franjo Fancev »Vatikanski hrvatski molitvenik i Dubrovački psaltir, dva latinicom pisana spomenika hrvatske proze XIV. i XV. vijeka«);

13) 28. svezak »Bulletin international« matematičko-prirodoslovnog razreda.

Akademija je prošle godine podijelila novčane pripomoći: dru. Stjepanu Ivšiću 15.000 dinara za proučavanje hrvatskih dijalekata u Gradišću (Burgenland) i 5000 dinara za istraživanje granica pomaklog akcenatskog tipa u kajkavskom dijalektu; dru. Franji

Fancevu 5000 dinara za literarno-historička istraživanja stare hrvatske književnosti u Dalmaciji; dru. Ferdi Šišiću 5000 dinara za prikupljanje građe o J. J. Strossmayeru u bečkim arhivima; dru. Franu Tućanu 3000 dinara i Ljudevitu Bariću 2000 dinara za nastavak istraživanja minerala i stijena u Vardarskoj banovini; dru. Ljudevitu Kuščeru 3000 dinara za dalja istraživanja faune mekušaca u Dalmaciji.

Rad našega odbora za Međunarodnu uniju akademija« tekao je ovako:

1) Za »Zbornik starih vaza« (»Corpus vasorum antiquorum«) nije se beogradska sveska, inače gotovo sasvim priređena, mogla još dati u štampu; — obrada daljih svezaka (omanje vršacke i obilne sarajevske) predana je dru. Viktoru Hoffilleru, autoru obiju zagrebačkih svezaka, lani dovršenih, od kojih je prva, već u prometu, navratila na se opću pohvalnu pažnju.

2) Kako za svesku »Zbornika grčkih i latinskih napisa« (»Corpus inscriptionum Graecarum et Latinarum«) u obradi dra. Nikole Vulića iz područja predratne Srbije sve dalje dotječe novonadenih natpisa, odloženo je izdavanje te sveske najranije do 1935. godine; zato se dosadašnji red svezaka prebacio tako, da će najprije biti gotove sveske muzeja ljubljanskoga (dra. Balduina Sarija), zatim redom zagrebačkoga (dra. Viktora Hoffillera), splitskoga (dra. Mihovila Abramića) i sarajevskoga (Dimitrija Sergejevskoga).

3) Okupljanje podataka za »Arheološku kartu rimskoga imperija« (»Forma Orbis Romanae«) napreduje uporedo sa okupljanjem građe za Zbornik natpisa sa različnim uspjehom. U Splitu je taj rad povjeren muzejskom kustosu dru. A. Grginu, koji izvršuje registrovanje nalazaka iz odnosne literature i po muzejskim katalozima. Zahvalno ističemo, da je naš Vojni geografski institut prema rješenju gospodina Ministra vojske i mornarice od 16. januara o. g., a na molbu odbora, poklonio od svoje nove sekcije karata područja Dravske banovine svih 17 listova 1:100.000 i svih 6 listova 1:50000.

4) Kako je Unija nedavno razmakla obujam novoga izdanja Ducangeova »Rječnika srednjolatinškog jezika« sve do novoga vijeka, odbor, koji je pred dvije godine priredio svoj prinos do 1.100. godine, nije mogao ući u tako razgranat i dugotrajan pothvat. Zato je odlučio, da odbornik dr. Marko Kostrenčić ispita moguć-

nost, da se pripremi jedan takav naš latinski glosar do kraja XV. stoljeća sa našega diplomatskoga područja.

5) U pripremni odbor za izdavanje »Spomenika bizantinske muzike«, što ga je na prijedlog Danske akademije uzela Međunarodna unija akademija pod svoju patronažu, ušao je kao naš član akademik dr. Božidar Širola. Kako to izdanje može znatno poslužiti poznavanju i naše muzike, odbor je ove godine za nj pridonio 5.000 dinara.

Ove je godine, 4. februara, Akademija prvi put proslavila »Strossmayerov dan nauke i umjetnosti«. U prisutnosti izaslanika Nj. Veličanstva Kralja, divizijskog generala g. Ješe Damjanovića, rektora univerziteta g. ing. Đure Stipetića kao zastupnika g. Ministra prosvjete dra. Ilije Šumenkovića, bana Savske banovine g. dra. Ive Perovića, izaslanikâ Srpske kraljevske akademije gg. dra. Jovana Radonića i dra. Stanoja Stanojevića, pretstavnikâ crkvenih, civilnih i vojnih vlasti, naučnih i kulturnih ustanova i ostalih odličnika, pretsjednik Akademije dr. Albert Bazala govorio je o geniju Petra Petrovića Njegoša, a dr. Stjepan Matičević čitao je svoju raspravu »Razvoj, kulturna volja i odgoj«, kojom se uveo u Akademiju kao njezin pravi član. Pri toj je zgodi otkrivena bista pjesnika »Gorskog Vijenca«, djelo Ivana Meštrovića, što ga je umjetnik velikodušno poklonio Akademiji.

Akademiju su prošle godine zastupali: na VII. međunarodnom kongresu u Varšavi mjeseca augusta 1933. dr. Ljudmil Hauptmann; na III. međunarodnom lingvističkom kongresu u Rimu mjeseca septembra 1933. dr. Milan Rešetar i dr. Stjepan Ivšić; na XIV. redovnom kongresu Jugoslovenskog profesorskog društva u Zagrebu mjeseca jula 1933. dr. Albert Bazala; pri svečanom osvećenju Vukove kuće u Tršiću 17. septembra 1933. dr. Bogdan Gavrilović; pri svečanom otvorenju Meštrovićeve galerije i srednjoškolskog skloništa u prisutnosti Njezina Veličanstva Kraljice Marije u Zagrebu 4. novembra 1934. dr. Albert Bazala; na proslavi 40-godišnjice Muzejskog društva u Ptuju 19. i 20. novembra 1933. dr. Ljudmil Hauptmann; na svečanoj matineji za otkrivanje spomen-ploče Lisinskomu, Zajcu i Mandroviću u Zagrebu 3. decembra 1933. dr. Božidar Širola; pri Strossmayerovoj proslavi Kluba hrvatskih književnika i umjetnika 4. februara 1934. dr. Josip Bösendorfer; pri svečanoj akademiji o 70-godišnjici smrti Vuka Stefanovića Karadžića 8. februara 1934. u Beogradu dr. Jovan Radonić; na sve-

čanom godišnjem skupu Srpske kraljevske akademije 7. marta 1933. dr. Albert Bazala, dr. Ferdo Šišić i dr. Vale Vouk; pri svečanom otvorenju Moderne galerije u Zagrebu 16. maja 1934. Robert Frankeš, dr. Vale Vouk, dr. Dragutin Boranić i dr. Artur Schneider.

Akademija je pismeno pozdravila: Narodnu galeriju u Ljubljani pri svečanom otvaranju (22. juna 1933.), gimnaziju u Krajujevcu o 100-godišnjici opstanka (4. novembra 1933.), grad Osijek o otvaranju muzeja i kulturno-historičke zbirke (19. novembra 1933.), Maticu Slovačku u Turčanskom Svetom Martinu o 75-godišnjici osnutka (27. novembra 1933.). Čestitala je svome počasnom članu Ivanu Meštroviću 50-godišnjicu života (15. augusta 1933.), predsjedniku Matice Slovačke dru. Jozefu Škultetom 80-godišnjicu života (27. novembra 1933.), svome članu dopisniku dru. Ljubomiru Miletiću 70-godišnjicu života (24. decembra 1933.), predsjedniku Ruskog historičkog društva u Pragu dru. B. F. Šmurli 80-godišnjicu života (11. januara 1934.), predsjedniku odbora Biološko-okeanografskog instituta na Jadranu prof. dru. Živojinu Đorđeviću 60-godišnjicu života i 40-godišnjicu naučnog rada (21. januara 1934.) i svome pravom članu dru. Đuri Arnoldu 80-godišnjicu života (24. aprila 1934.).

Zavodi Jugoslavenske akademije:

1. *Biblioteka* se veoma uvećala razmjenama periodičkih izdanja učenih društava, a nešto i nabavkama i poklonima (700 svezaka). Od darovalaca spominjemo s osobitom zahvalnošću pokojnog advokata dra. Ivu Pilara, koji je ostavio Akademiji svoju naučnu biblioteku, svega 415 svezaka, i geodetskog generala g. Stevana P. Boškovića, koji je poklonio dragocjeni album »Nova karta Kraljevine Jugoslavije 1 : 100.000« sa svim listovima, koji su dosad objelodanjeni. Kako su bibliotečna spremišta svakogodišnjim porastom knjiga postala već odavno pretijesna, to su u Akademijinoj kući na Trgu Kralja Tomislava preudešene podrumske prostorije i u njih će se smjestiti jedan dio knjiga i arhiva. Broj knjiga premašio je 80.000.

2. *Arhiv* je nabavio djelo Nikole Fallera »Kazališna statistika od godine 1869. do danas« u dva sveska: a) Repertoar Hrvatskoga zemaljskog kazališta od 1. oktobra 1870. do kraja juna godine 1932. b) Imena autora, kojima su se djela prikazivala od 1. oktobra 1870. do danas. Na poklon je sa velikom zahvalnošću arhiv primio: a) od dra. Luje Vojnovića 134 sveske juridičkih predavanja njegova

oca, profesora i akademika Koste, održanih na zagrebačkom univerzitetu, »dokaz jednog trudoljubivog života posvećenog pravnim naukama«; b) od preuzvišenog gospodina nadbiskupa vrhbosanskog dra. Ivana Šarića rukopis Lazara Lazarevića »Spomen hercegovačke bune godine 1875« sa nekim ispravama autorovim; c) od glavnoga grada Praga fototipijsko djelo V. Vojtiškega »Vývoj městských knih v Československé republice ve světlotiskových ukázkách«, I. serija, 2. i 3. svezak sa tablama XXX — LXXII.; d) od g. Miroslava Mancea arhiv je primio kao depozit 10 službenih dokumenata Franje Račkoga.

Za *orientalnu zbirku*, koju uređuje A. Olesnicki, kupljeno je: 1) Dobro sačuvani primjerak »Iskender-name« (Aleksandride), epskog djela turskog pjesnika Ahmedije na kraju XIV. i na početku XV. vijeka, u kojemu se nalazi najstariji opis Kosovskoga boja. 2) Potanki popis spahija i zaima Bosne i Hercegovine potraj XVIII. i iz početka XIX. vijeka sa tačnom oznakom njihovih imena i lena, koja su držali. 3) Arapsko-persijski rječnik u stihovima »Silk-ul dževa-hir« (niz bisera) od persijskog pjesnika Abd - ul - Hamida ul - Anguri, sastavljen u sredini XIV. vijeka. — Dobrotvor orijentalne zbirke, g. Aleksandar Poljanić, direktor sarajevske Zemaljske banke, poklonio je stari arapski rukopis: drugi svezak komentara arapskome djelu o šerijatskom pravu od Ali Pazdavije, hanafijskog bogoslova, koji je živio u XI. vijeku u Samarkandu. Akademija svome odanom prijatelju i na ovome mjestu izriče najusrdniju hvalu!

3. *Strossmayerovu galeriju slika* počastio je 21. decembra prošle godine svojom visokom posjetom Njegovo Veličanstvo Kralj Aleksandar I., pregledavši, već po treći put, sa naročitim interesom umjetnine u njoj izložene.

Galerija se i minule godine obogatila nekolikim znatnijim prinovama. Nabavljena je slika Vladimira Becića »Djevojka sa cvijećem«, 12 plaketa i medalja Ive Kerdića i 3 drvoreza Vladislava Skoczylasa. Zastupstvo je grada Zagreba u svojoj sjednici 14. decembra 1933. zaključilo, da je Gradska općina voljna predati Akademiji na čuvanje i upravu svoje umjetničke slike u svrhu stalne izložbe u Strossmayerovoj galeriji.

U svemu je prošle godine bilo u galeriji 6.834 posjetnika. Od njih su platili ulazninu 3.098, dok su uz besplatan ulaz posjetile galeriju 122 škole sa 3.786 učenika. Broj je u ovoj godini bio veći

prema 1932/1933. za 513. Pri tome valja naročito istaknuti, da se znatno uvećao broj posjetnika, koji su platili ulazninu (od 2653 u godini 1932/1933. za 445 na 3098 u godini 1933/1934.). Ravnatelj galerije često je vodio i pojedine odličnije posjetnike, a naročito škole kroz galeriju i tumačio im umjetnine, koje se u njoj nalaze.

Galerijska se knjižnica i ove godine pored stručnih revija i časopisa, što ih redovno prima, umnožila i nekolikoim znatnijim novim publikacijama.

Kako se 9. novembra ove godine navršuje pedeset godina, što je otvorena Strossmayerova galerija, Akademija je odlučila da dostojno proslavi ovaj događaj. U tu se svrhu prije svega riješila, da u atriju svoje palate priredi niz retrospektivnih izložaba hrvatske umjetnosti za posljednjih sto godina. Njegovo je Veličanstvo Kralj Aleksandar I. blagoizvolio, na molbu Akademije, uzeti pod svoje okrilje ove izložbe. U nizu njihovu priređene su dosad dvije izložbe: prva, koja je obuhvatila predilirski, ilirski i poilirski period, vrijeme od g. 1830. do 1860., u kojoj su, pored nekih tuđih umjetnika, bili zastupani Stroy, Karas, Karolina Mihanović i Dragica Bedeković, i druga, u kojoj su bili prikazani počeci realizma (Hötzendorf, Waldinger, Kršnjavi, Quiquerez, Mašić, Donegani i Rendić). U vezi sa ovim izložbama održano je i šest informativnih predavanja o Karasu, Stroyu, Zascheu, slavonskim pejzažistima, Mašiću i Kršnjavom.

Akademija je svoje, godine 1930., započeto naučno proučavanje, popisivanje i fotografsko snimanje umjetničkih spomenika u Hrvatskom Primorju i Dalmaciji nastavila i u ovoj godini. Pravi član njezin, dr. Artur Schneider, proučio je u septembru prošle godine spomenike na otoku Krku i snimio u svemu 125 umjetnina, među kojima su pored stranih i importiranih naročito važne u kulturno-historijskom pogledu one lokalne krčke umjetničke škole. Akademijin se fotografski arhiv time uvećao na blizu 600 snimaka.

4. U *Biološko-okeanografskom institutu na Jadranu*, zajedničkoj ustanovi Jugoslavenske akademije i Srpske kraljevske akademije, dok se ne izvrši unutrašnje uređenje velike zgrade, koja je u jeseni 1933. došla pod krov, razvijao se naučni rad u maloj zgradi, sa deset prostorija. Nabavljeni su novi aparati, najnužniji stolarski i mehaničarski alat, pa mikrokamera za mikrofotografiju. Naročita

se pažnja priklonila biblioteci, koja je narasla na 1644 sveske i 54 pomorske karte, najviše po razmjeni sa zavodskim izdanjem »Acta adriatica« (tri sveska).

Na rad u institutu upućeni stručnjaci dr. Ante Ercegović, dr. Tonko Šoljan i Otmar Karlovac proučavali su fizikalna i kemijska svojstva mora u Kaštelanskom i Bračkom kanalu, biologiju girice (Zmaris-vrste) i dekapodnu faunu. Od naučenjaka izvan Splita u institutu su radili: prof. Živojin Đorđević iz Beograda, prof. Vale Vouk iz Zagreba, prof. Jovan Hadži iz Ljubljane, prof. Silvester Prat iz Praga i prof. Heinz Graupner iz Leipziga. Prvi put su priređeni naučni tečajevi, u kojima su zavodski činovnici održali predavanja i vježbe, i to od 3. do 13. jula za studente beogradskog univerziteta pod vodstvom prof. Stankovića i dra. Jakovljevića, od 31. augusta do 15. septembra za studente ljubljanskog univerziteta pod vodstvom prof. Hadžija i doc. Seliškara. Profesoru G. Grimpeu iz Leipziga, koji je od 5. do 26. septembra boravio sa 20 studenata u institutu, ustupljena je laboratorija za vježbe i dobavljen potrebni materijal.

Izvjestaj gospodarskog tajnika dra. Vale Vouka

Gospodarsko poslovanje naše Akademije kreće se uvijek u okviru proračuna, koji je predviđen u glavnoj godišnjoj skupštini. To je poslovanje opširno i mnogim brojkama obrazloženo u godišnjem izvještaju o blagajničkom poslovanju i o zaključnim računima, koji su primljeni u glavnoj godišnjoj skupštini 17. maja o. g. Neka mi je dopušteno, da iz ovog izvještaja prikažem nekolike brojke, koje će Vam osvijetliti današnje gospodarsko stanje Akademije.

Prošlogodišnji proračun iznosio je sumu od 1,673.601.31 dinara, a može se reći, da je ta suma i utrošena, jer ostatak na 31. marta o. g. u iznosu 212.941.25 dinara ne znači možda kakvu uštedu, već je čitava ta suma angažovana, a od česti i utrošena za štampanje naučnih djela. Prije nego govorimo o utrošku proračunske sume, valja istaknuti, da je u prošloj godini trebalo doista oprezno gospodariti i na pojedinim pozicijama praviti uštede, jer su izvjesni prihodi više ili manje, što se kaže, »podbacili«. Napose valja napomenuti, da je svake godine prihod na prodajama akademijskih edicija dao znatan suficit, dok je ove godine bio prihod na ovoj stavci nešto manji. Kako se akademijske edicije, koje su čisto nauč-

nog karaktera, kupuju samo od izabranog kruga intelektualaca, to nas ovaj momenat upućuje na neugodnu činjenicu osiromašjenja naših intelektualaca. U drugu ruku opaženo je sniženje prihoda od nekretnina, što je u vezi s općenim sniženjem najamnina u Zagrebu. Da na ovoj stavci prihoda nije došlo do osjetljivog sniženja, razlogom je i to, što su najamnine u akademijским kućama bile već otprije srazmjerno niske. Ostali prihodi sastoje se uglavnom od pomoći u državnom budžetu, koja je redovno tekla, i od pomoći određene u budžetu Savske banovine, koja je i ove godine osjetljivo snižena. Prvi put je u prihodima naša Akademija osjetila blagodat djela izvedenog pod okriljem Njegova Veličanstva Kralja, nove akademijske palate, koja ukrađuje Trg Kralja Petra, a nosi ime najvišeg zaštitnika Akademije »Dom Kralja Aleksandra I.« Ova je palata posve dogotovljena u septembru odnosno u oktobru ove godine, i zadovoljni smo, što možemo izvijestiti, da je (osim jednoga malog lokala) posve iznajmljena. Ona ima 64 stana, od kojih se 60 daje u najam (osim 4 stana za pazikuće), a razdijeljeni su na četiri kućna broja Trg Kralja Petra 10, 10 a, 10 b, 10 c. Prihodi od te palate do kraja prošle proračunske godine iznosili su čistih 523.591.59 dinara, a priznat ćemo, da je u prošloj godini ovo najznatniji prihod naše Akademije. Prihod od Doma Kralja Aleksandra i ubuduće bit će za Akademiju glavno vrelo sredstava, kojima će zadovoljavati svoje zadaće. Akademija je stoga i odlučila, da javno istakne hvalu svojim dobroćincima, te će u najskorije vrijeme biti na ovoj palati postavljene spomen-ploče s ovim napisima:

»Pod visokim okriljem Njegova Veličanstva Aleksandra Prvoga, Kralja Jugoslavije, podignut je ovaj dom na korist Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti obilnim državnim sredstvima, da se naknadi njena ratom poništena imovina.

Njegovo Veličanstvo Kralj lično je položio kamen temeljac 12. VI. 1931.«

»Vjerna svijetlim tradicijama svojim općina slobodnoga i kraljevskoga grada Zagreba poklonila je Jugoslavenskoj akademiji zemljište, na kojemu je izgrađen ovaj dom, namijenjen promicanju znanosti i umjetnosti.

Započeta zaslugom pretsjednika Akademije dra. Gavre Manojlovića, gradnja je doma dovršena 1. XI. 1933.«

Za gradnju ove palate, svakako jedne od najvećih u Zagrebu, utrošeno je do danas 11,038.393`72 dinara, ne računajući vrijednost

gradilišta. Još nisu dovršeni konačni obračuni, no predviđaju se još izdaci od oko 100.000 dinara, za koju sumu ima pokrića u prihodima za gradnju od 11,878.077'89 dinara uračunavši u to i zajam od Državne hipotekarne banke u iznosu od 6,500.000'— dinara, za koji se država obavezala osigurati godišnje anuitete u državnom budžetu. Na ovaj su način našoj Akademiji donekle naknađeni gubici, koje je pretrpjela u svjetskom ratu. Akademija ne može mimoći ni ovu prigodu, da svima onima, koji su se zauzeli, da osiguraju našoj Akademiji ovu državnu pomoć, izrazi ponovnu svoju duboku zahvalnost.

Što se tiče izdataka Akademije, koje je imala u prošloj godini, najbolje će nam ih prikazati relativne brojke u procentima izdataka od ukupne sume 1,687.157'32 dinara. Od ove je sume utrošeno:

1) na upravne troškove	12'1 %
2) štampanje edicija	42'4 %
3) pomoći za naučna istraživanja i umjetnost	4'2 %
4) honorari urednicima i autorima	11'0 %
5) uzdržavanje biblioteke i arhiva	5'9 %
6) uzdržavanje galerije	4'7 %
7) uzdržavanje nekretnina	19'7 %

Zapravo je utrošeno za potrebe nauke i umjetnosti od čitavog proračuna 68'2 %, a za upravu imutka 31'8 %, dakle $\frac{2}{3}$ za svrhe Akademije, a samo $\frac{1}{3}$ za postignuće ovih svrha. *Taj je omjer, ispodredimo li naše izvještaje iz prošlih godina, postao u neku ruku standardom Akademijina gospodarstva.* Na žalost moramo istaknuti, da se taj gospodarski standard u ovogodišnjem proračunu, koji je prihvaćen u prošlogodišnjoj glavnoj skupštini, malo poremetio.

Ukupna proračunska suma najviša je suma, koju je Akademija dosad imala, i iznosi 1,775.811'25 dinara, a to je gotovo za 100.000 dinara više nego prošle godine. Ta je suma postignuta i opet samo prihodom nove palate »Doma Kralja Aleksandra«, koji je predviđen u brutto prihodu sa 824.591 dinara (bez izdataka). Izdaci su porazdijeljeni ovako:

1) na upravne troškove	10'4 $\frac{1}{3}$
2) štampanje edicija	31'3 $\frac{1}{3}$
3) pomoći za naučna istraživanja i umjetnost	3'1 $\frac{1}{3}$
4) honorari urednicima i naučnim radnicima	13'9 %
5) uzdržavanje biblioteke i arhiva	6'9 %
6) uzdržavanje nekretnina (sa palatom)	27'7 $\frac{1}{3}$

Od čitave dakle proračunske sume ima se utrošiti za nauku i umjetnost 61'9 $\frac{1}{3}$, a za upravu imutkom 38'1%. Do toga većeg izdatka za upravu imutkom dolazi otuda, što su se glavni, neren-tabilni izdaci oko uzdržavanja nekretnina uvećali poreskim opte-rećenjima, a prihodi su im se s obzirom na umanjenu vrijednost najamnina umanjili. Osim toga treba pripomenuti, da su nekretnine Akademije, i to kuće na Trgu kralja Tomislava 8, u Šenoinoj ul. 4 i 6, u Petrinjskoj ul. 46 i na Langovu trgu 11 vrlo stare, bez udob-nosti, koje se danas traže, i potrebne su nužnih restauracija, pa su naročito prihodi od starih kuća znatno pali. *Akademijino nasto-janje treba da ide za postizavanje prije spomenutog standarda od $\frac{2}{3}$ i $\frac{1}{3}$, ali to na žalost ne zavisi od Akademije same, i to stim više, što naša Akademija mora konstatovati jednu činjenicu, da je stavka prihoda pod oznakom »darovi« u prošloj godini ostala i bez jedne zabilježbe.*

Akademija broji doduše u svome popisu 20 zaklada i glavnica, no sve su one predratnog porijekla i prema tome ne znače za redovni prihod Akademije ništa. Njihov je prihod od česti određen posebnim svrhama te zato i ne ulaze u redovni proračun Aka-demije. To su dvije zaklade: »Temeljna zaklada Jugoslavenske aka-demije znanosti i umjetnosti«, danas sa ukupnom vrijednosti 151.734 dinara, i »Strossmayerova zaklada za osnutak umjetničkog razreda«, danas sa ukupnom vrijednosti 71.833'30 dinara. Od ostalih glavnica spominjemo znatnije, da se ujedno sjetimo svijetlih imena:

Glavnica Franje Račkoga	11.309'99 dinara
» Tadije Smičiklasa	8.783'— »
» Julija Bubanovića	8.330'— »
» M. pl. Crljena	70.945'— »

Glavnica Nikole pl. Tomašića	19.261'53	dinara
» dra. Grge Tuškana	598.868'97	»
» dra. Andrije Bakarčića	114.143'21	»
» Petra Turkovića	25.625'56	»
» Gustava Janečeka	8.036'28	»
» J. Stojanovića	3.682'22	»

Ističem ove brojeve samo stoga, da bude i našoj javnosti dobro poznato, kako su sve ove sume neznatne, jer je često u našoj javnosti rašireno mišljenje, kako je naša Akademija imućna. Na žalost ona se ne može podičiti, kao njezine slavenske družice, milijunskim zavještanjima, i ako je uvjeren, da zdušno i puno izvršuje zadaće, koje joj je namijenio njen veliki Osnivač, i dužnosti, koje osjeća kao najviša naučna ustanova prema svome narodu. No nadamo se, da će gore spomenuta svijetla imena naći ipak sljedbenika, jer za napredak nauke i umjetnosti nije dovoljno samo sloboda, kako je to lijepo istakao naš pretsjednik, već su potrebna i sredstva.

Predavanje dra. Ferde Šišića

Red. pravni član dr. Ferdo Šišić pročitao je svoju raspravu »O postanku Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti«, koja će se štampati u »Radu«.

NOVI ČLANOVII

Dr. Josip Bösendorfer

Josip Bösendorfer rodio se 31. januara 1877. u Lukaču kod Virovitice (Savska banovina). Osnovnu školu i gimnaziju svršio je u Osijeku (1895), potom učio filozofiju u univerzitetu u Zagrebu; promoviran je na čast doktora filozofije 24. jula 1902. Službovao je od 1900. do 1916. u Osijeku, a onda bio 1917. i 1918. direktor ženske realne gimnazije i muške realne gimnazije u Osijeku. Od godine 1924. do 1932. opet je službovao kao profesor ženske realne gimnazije u Osijeku. God. 1932. je penzioniran i živi i danas u Osijeku.

Prof. dr. Josip Bösendorfer rano se začeo da bavi naučnim radom na polju naše narodne historije. Disertacija bila mu je: »Zavjera Petra Šubića Zrinskoga (1664—1671). Zagreb 1898«, u kojoj je na osnovu tada pristupačnih mu izvora i literature prikazao tragediju porodica Zrinskih i Frankopana, u ono vrijeme veoma popularni predmet u opozicionalnim krugovima hrvatske inteligencije.

Za svoga mnogogodišnjeg službovanja u Osijeku prof. Bösendorfer upravio je naučni svoj interes na prošlost Slavonije. Budući da mu je glavni izvor za taj rad bio arhiv županije virovitičke od god. 1745. dalje, to se i njegov rad kretao poglavito u XVIII. i XIX. vijeku. Od svih radova, prave naučne vrijednosti, valja istaknuti: »Crtice iz slavonske povijesti« (Osijek 1910); »Marijan Lanosović meteorolog« (Glasnik prirod. dr. Zagreb 1911); »Osječka carina u Srednjem vijeku i familija Korogyi« (Starine, knj. 34, Zagreb 1914); više članaka historijske građe u »Starinama«, knj. 35.; rasprava »Prvi dani u životu županije virovitičke« (»Rad«, knj. 206, Zagreb 1915); »Isusovci osnivači župa u Osijeku« (Osijek 1917); »Kako je došlo do slavonskoga urbara 1756« (»Rad«, knj. 240 i 242); »Franjevci u Osijeku« (Osijek 1933). U rukopisu, a primljeno za »Starine«: »Acta Trenkiana«; »Povijest tipografije

u Osijeku« i »Dva slavonska topohistoriografa XVIII. stoljeća: fra Franjo Sudić Varaždinac i fra Ivan Kopijarović Stražemanac.«

Uvjeren sam, da će prof. Bösendorfer i dalje biti vrijedan saradnik Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, i zato ga predlažem za člana dopisnika historijsko-filološkoga razreda.

U Zagrebu, 15. februara 1934.

Dr. Ferdo Šišić

Stevan P. Bošković

Rođen godine 1868. u Zaječaru. Svršivši osnovnu školu i gimnaziju, slušao je trogodišnji kurs Vojne akademije u Beogradu (do g. 1889.), zatim (od g. 1892.) dvogodišnji kurs Vojne topografske škole u Petrogradu, 2^{1/2}-godišnji viši geodetski kurs na Nikolajevskoj đeneralštabnoj akademiji u Petrogradu i 2^{1/2}-godišnji astro-geodetski kurs na geodetskom astronomskom opservatoriju u Pulkovu blizu Petrograda (do g. 1899.), gdje je izradio i zaštitio svoju disertaciju za stepen geodeta (sa višom fakultetskom spremom). U to je doba bio izabran za člana Ruskog geografskog i Ruskog astronomskog društva.

Od toga doba Stevan P. Bošković upravlja geodetskim radovima u Srbiji, prvo kao šef geodetskog ostsjeka, a zatim (od g. 1911.) kao načelnik Vojnog geografskog instituta u Beogradu. U isto je vrijeme i profesor geodezije na višoj školi Vojne akademije (od g. 1899. dosad).

Radi upoznavanja sa najznačajnijim geodetskim radovima u Evropi i njihovim ustanovama bio je 1904. g. posjetio: Vojni geografski institut u Beču, Geodetski institut u Potsdamu, Vojni geografski institut u Parizu, Katastarski ured u Parizu i Međunarodni bureau za mjere i utege u Sevresu kod Pariza.

Iste je godine (1904.) utvrdio dogovor i izvršio, za naučne svrhe, vezu I. kl. triangulacije Srbije s austrijskom na sjeveru i zapadno od Srbije, te vezao precizni nivellement srpski s austrijskim.

Pod rukovodstvom Stevana P. Boškovića izvršena je (od g. 1903. do 1910.) trigonometrijska triangulacija Srbije I., II. i III. kl. sa 4 baze, mjerena (1904.) žicama invarskim i precizni nivellement duž svih glavnih komunikacija Srbije.

U to doba, kao član katastarskog odbora Opštine beogradske, izvršio je mjerenje obje baze za beogradski katastar. Po njegovoj ideji i prijedlogu izvršeno je mjerenje poligonometrijske mreže beogradskog katastra invarskim žicama i specijalna otuda triangulacija. On je još lično izvršio astronomska mjerenja na 30 trian-
tačaka, određivši astronomske njihove koordinate, a time i otstu-
panje vertikalna i formu geoida na prostoru doradne Srbije. Pod
njegovim je rukovodstvom započeto novo točno topografsko pre-
mjeravanje Srbije, djelomično 1 : 25.000, a djelomično 1 : 50.000.

Za vrijeme rata 1912/13. i početkom 1914. g. započeo je triangulaciju Južne Srbije, koja je prekinuta svjetskim ratom. Na Solunskoj fronti organizovao je geodetske i topografske radove na sektoru srpske vojske i njene pozadine i izradio i otšampao karte tih predjela u omjeru 1 : 25.000 i 1 : 50.000.

Poslije rata razvio je Stevan P. Bošković još intenzivniji geo-
detski topografski i kartografski rad. Dosad je pod njegovim
rukovodstvom (do 1933. g.) izvršena trig. triangulacija I., II. i III.
reda i precizni nivellement u Južnoj Srbiji i Crnoj Gori, izmjerivši
još 4 baze; obnovljena je triangulacija u sjevernoj (predratnoj)
Srbiji i svuda naokolo vezana za prvoklasnu trig. triangulaciju biv.
Bečkog vojnog geografskog instituta. Izvršena je zatim specijalna
trigonometrijska triangulacija najveće točnosti od rumunske do
grčke granice, pa je vezana za sličnu triangulaciju rumunsku i
grčku, radi mjerenja luka meridijana od Sjevernog do Sredozemnog mora. Slična je triangulacija započeta od rumunske granice, pa na zapad oko paralele 45° sjeverne širine, radi mjerenja toga luka paralele kroz svu Evropu. Najzad, izvršena je i davno željena veza triangulacije prvog reda sa bugarskom kao i preciznog nivellementa.

Paralelno s time i pod rukovodstvom Stevana P. Boškovića izvedena je nova točna topografska izmjera cijele Srbije i Crne Gore u razmjeru 1 : 50.000 sa vezom ovih za biv. austrijske radove u današnjim zapadnim našim pokrajinama. Na cijelom prostoru (nekih 110.000 km²) taj je posao bio gotov 1928. god. Zatim je započeta, a sada već završena reambulacija starih austrijskih karata zapadnih krajeva Jugoslavije. Isto tako organizovao je i izradu i izdanja novih geografskih karata 1 : 100.000, 1 : 50.000 i 1 : 200.000 na osnovu te nove izmjere Srbije i Crne Gore i reambuliranih starih

austrijskih karata. Dosad je otšampao 110 sekcija karte 1 : 100.000, 44 razm. 1 : 50.000 i 2 razm. 1 : 200.000.

Štampani radovi (21 na broju) Stevana P. Boškovića odnose se na geodeziju, topografiju i kartografiju. Od njih su osobito važni oni o topografskim radovima u visokim planinama (Paris, 1931), o pretstavi oblika terenskih na kartama (Paris, 1931), pa izvještaji o radovima Vojnog geografskog instituta u Beogradu. Zbog svih tih zasluga na naučnom polju Stevan P. Bošković počašćen je članstvom mnogih geografskih društava (Prag, Beograd, Lavov, Poznanj, Berlin) pa i Akademije nauka u Beogradu. Odlikovan je domaćim a i mnogim stranim ordenima (Rumunija, Rusija Sv. Ane, Grčka, Francuska, Engleska).

Uvaživši sve to, predlažem g. geodetskog generala Stevana P. Boškovića za člana dopisnika ove Akademije.

U Zagrebu, 20. januara 1934.

Dr. Artur Gavazzi

Dr. Živojin Đorđević

Čast mi je predložiti za dopisnog člana g. dra. Živojina Đorđevića, profesora univerziteta u Beogradu, pravog člana Srpske kraljevske akademije i sekretara njezine Akademije prirodnih nauka. Činim to s razloga, što je nedavna proslava 40-godišnjeg naučnog rada i 60-godišnjice života dra. Živojina Đorđevića, koja je održana u Beogradu, pokazala, koliko je g. Đorđević zaslužan za našu i opću nauku i koliko ga kao naučenjaka i kao čovjeka cijeni sva naša intelektualna javnost. Najbolje to prikazuje »Zbornik radova posvećen Živojinu Đorđeviću« (Beograd 1933), koji je tom prigodom izdan od njegovih učenika i u kojemu su sudjelovali gotovo svi naši zoološki stručnjaci. U uvodu ovog Zbornika prikazan je obilan naučni i organizatorni rad g. Đorđevića od profesora univerziteta gg. Milojevića i Stankovića. Nije dakle potrebno, da to i ja činim ovdje; samo ističem, da je g. Đorđević prvi u Srbiji osnovao zoološki moderni institut, on je zaslužan u istraživanju naše faune, a istakao se u internacionalnoj nauci brojnim radovima na području izučavanj protista.

Taj obilan rad bio bi posve dovoljan, da g. Đorđevića predložim za dopisnog člana naše Akademije, no ipak treba istaknuti

i posebni razlog, zbog kojega iznosim ovaj prijedlog. G. Đorđević zaslužan je naročito u uzajamnom radu naših Akademija oko podizanja Biološko-oceanografskog instituta. Od početka zajedničke akcije g. Đorđević sa strane Srpske kraljevske akademije aktivno i neumorno sudjeluje u radu, pa je i njegova lična zasluga, što su sva dosadašnja sredstva za izgradnju toga vrlo važnog instituta osigurana. G. Đorđević je od osnutka odbora njegov pretsjednik, koji se svojski brine za napredak instituta i sa vrlo velikim taktom vodi rad toga odbora. I baš zbog tih naročitih zasluga predlažem, da se u znak priznanja toga rada g. Đorđević ne samo kao naš uvaženi naučni radnik nego i kao saradnik naše Akademije izabere za dopisnog člana.

U Zagrebu, 2. februara 1934.

Dr. Vale Vouk

IZVJEŠTAJI

Naučna istraživanja starije hrvatske književnosti g. 1933 i 1934

Moja istraživanja starije hrvatske književnosti u posljednje dvije godine u Šibeniku, Trogiru, Splitu, Makarskoj, Korčuli i Dubrovniku kretala su se uglavnom oko ovih pitanja:

- 1) veza između glagoljaške i latiničke hrv. crkvene književnosti,
- 2) opseg i autorstvo dubrovačke komedije iz kraja 17 vijeka i
- 3) bibliografija rukopisa hrvatskih književnih djela uopće.

Materijal što sam ga u posljednjim godinama skupio o pitanju pod 1) od česti je već upotrebljen u mome izdanju »Vatikanskog hrvatskog molitvenika i Dubrovačkoga psaltira«. Tako sam od rukopisa za koje sam, radeći u franjevačkoj knjižnici Male Braće u Dubrovniku, utvrdio srodnost s Vatikanskim hrvat. molitvenikom, odnosno s Hrvatskim psaltirom zagrebačke sveučilišne knjižnice, tu upotrebio varijante iz rukopisa br. 170 i 179 Kaznačićeva kataloga »Biblioteca di fra Innoc. Ciulich nella Libreria de' RR. PP. Francescani di Ragusa« (Zadar, 1860). Osim toga za dalji detaljniji studij tih veza moći će mi od proučenih rukopisa ove vrste poslužiti još i rukopis iste knjižnice br. 113, koji sadržava hrvatski tekst prvih dviju starozavjetnih knjiga. Od rukopisa što sam ih proučavao u Korčuli za tu istu svrhu našao sam materijala samo u rukopisnoj pjesmarici od g. 1560 g. I. Foretića, u kojoj osim hvarske »*Muke gospodina našega Isukrsta*« dolaze još i bratimska pjesma, poznata iz hrvatske glagolske poezije od 14 vijeka, »*Bratjo, sestru* (ovdje mj. brata) *sprovodimo — za nu se bogu pomolimo*« (str. 182—187), pa starozavjetna »*Tužba Hijeremije proroka*« (str. 135—180), koja mi je poznata još i iz jednog trogirskog i jednog zadarskog prijepisa, oba također iz 16 vijeka.

Novih potvrda za najtješnje veze između područja hrvatske glagolske crkve i područja crkava s latinskim liturgijskim jezikom u

oblasti crkvene poezije dala mi je pjesmarica kaptolskog arhiva u Trogiru, koja je potkraj 16 vijeka, kako je to već istakao o. Ant. Zaninović,¹ pisana vjerojatno u Splitu. Osim nekoliko Marulićevih pjesama, anonimne pjesme o Mohačkoj katastrofi od g. 1526, duhovne pjesme Hvaranina Hortenzija Brtučevića i još desetak anonimnih duhovnih pjesama umjetničke tvorbe, pa crkvenih pjesama u čast splitskih svetitelja Dujma, Staša, Arnira² itd., u toj zbirci dolaze pod skupnim natpisom »*Počinu versi božja tila kih složi niki devot redovnik*« i ove u glagolskim rukopisima vrlo obične pjesme — molitve: 1) »*Zdravo sveto božje tilo*«, 2) »*Zdravo tilo božje sveto*«, 3) »*Zdrav Isuse sina boga*«, 4) »*Zdrav Isuse gospodine*«, 5) »*Svi hvalimo gospodina*«, 6) »*Molimo vas, o krstjane*«, 7) »*O priliko boga moga*«, 8) »*Križu tvrdi i nemili*«. Javljanje jednih istih crkvenih pjesama uporedo na području obiju hrvatskih crkava već sada može se pratiti unatrag sve do u 15 i 14 v., i te pojave, kako je to prof. M. Rešetar u prilogu »*Zur Küstenländischen Kirchenpoesie*« (isp. 24 knj. Jagićeva Archiva) istaknuo, predstavljaju vrlo važno pitanje, koje zavređuje punu pažnju naše literarne historiografije. I ova splitska pjesmarica sa svojim materijalom dragocjen je izvor za studij takih veza.

Jedno od najaktualnijih pitanja naše literarne historiografije u posljednjim godinama bilo je *pitanje opsega i autorstva dubrovačke komedije iz kraja 17 vijeka*. Ne samo Fr. M. Appendini u svojim »*Notizie storico critiche*« (isp. svez. II, str. 284—291) već i dubrovački biografi (kao Crijević i Dolce) u biografijama književnika iz druge polovine 17 vijeka utvrdili su i nekolike komediografe, tako naročito Džanluku Anticu († 1668) i Ivana Bunića mlađega († 1712), ali u onome što je o njima u tom pogledu kazato nije naveden baš nijedan njihov rad i po svom natpisu. I sada kad je napokon nađeno nešto manje nego desetak komedija, koje sve svojim postankom idu na kraj 17 kao i na sam početak 18 vijeka, a time je toj komediografskoj književnosti bar približno utvrđen i kakav takav opseg, u rješavanju pitanja njihova autorstva prevladala je tolika kanavelovićomanija, te se mirne duše može kazati da je upravo ona i kriva što se pitanje autorstva doduše vrlo zamrsilo, ali rješavati nije ni počelo. Protiv kanavelovićomanije stojim ja zasad još osamljen — a da li sam sa

¹ Isp. Vjesnik za arheologiju i historiju Dalmacije, god. 47/48, pril. 2.

² Sasvim iste pjesme s ovim ovdje ima ona šibenska pjesmarica iz sredine 16 v. koja sadrži zadarsko prikazanje »*Život svete Margarete*« od g. 1500.

svoja tri priloga³ o tome pitanju pokolebao kojega od branitelja i pobornika Kanavelovićeve autorstva, još se nije očitovalo.

I u posljednje dvije godine ja sam se tima pitanjima postojano bavio. U tom mome bavljenju pošlo mi je za rukom naići na nove prijepise već poznatih komedija »*Andro Stitikeca*«, »*Šime Dundurilo*« i »*Trojo*«. Ove dosad nepoznate prijepise tih triju komedija zahvaljujemo vrijednom prepisivaču dubrovačkih književnih djela Don Stijepu Tomaševiću, suradniku i rođaku već dosad poznatoga prepisivača Don Luke Pavlovića.⁴ Osim toga među prijepisima Don Stijepa namjerio sam se i na tekstove ovih dviju novih komedija: »*U čemu ga nije, nije*« od g. 1705, i »*Vukašin ili ljubav pitur*«. Prva od njih upravo je varijanta komedije »*Šimun Dundurilo*«, sažeta ovdje u jedan čin. Njen tekst daje se među prilozima ovoga izvještaja.

Kako će se pitanje autorstva jedva moći rješavati samo na osnovu tekstova, u svojim istraživanjima toga pitanja nastojim da osim samih tekstova nađem za njegovo rješavanje još i drugih sredstava. Zbog toga i skupljam već godinama podatke za bibliografiju⁵ radova Korčulanina Petra Kanavelovića. Tako sam se, kad je već bio štampan u 11 knj. »*Građe*« moj prilog »*Građa za bibliografiju Petra Kanavelovića*«, namjerio na dva pisma iz g. 1815 od onog istog Mateja Kapora, koji u novije vrijeme služi kao krunski svjedok da je Petar Kanavelović napisao baš dvadesetak komedija, samo za to da je među njima bila i komedija »*Andro Stitikeca*« Kapor ne nosi nikakve krivice. Prvo od pomenuta dva Kaporova pisma (dat.

³ Prvi je štampan u „Прилозима“ P. Popovića (knj. 8/1928), drugi u *Nastav. vjesniku* (knj. 39/1931), treći u „*Građi za povijest književnosti hrvatske*“ (knj. 11/1932, str. 211—221).

⁴ Mislim da ne ću pogriješiti ako ustvrdim da je upravo Don Luka Pavlović pisao oko god. 1859 onaj tekst komedije „*Andro Stitikeca*“ koji se čuva kod g. Fr. Ivančevića u Korčuli, a koji je, kako sam ja to već i ranije tvrdio, pisan tek sredinom 19, a ne, kako su neki drugi htjeli, početkom 18 vijeka.

⁵ Među »*Pjesnim razlikima gosp. Petra Kanavelovića, vlastelina korčulaskoga*«, što se čuva u dubrovačkoj biblioteci, ne nalazi se ni jedan prilog koji ne bi bio spomenut i u mojoj „*Građi za Kanavelovićevu bibliografiju*“. Na samom početku ovoga rukopisa ima ovaka napomena o Kanaveloviću: Petar Canavelli, vlastelin korčulanski, veoma krepostan, bijaše se oženio Dubrovkinjom od kuće Antica. Slovio je isprid trešnje dubrovačke i posljihe, i složio je ne malahan broj pjesni bogoljubnijeh i razlikijeh. Život Jobov. Trađedija od Muke Gospodinove. Razlika tomačenja bogoljubna. Knjige. Začinke. Tomačenje Pastijera vjernoga Gvarinova“. Sve to pisano je rukom što je ja držim za Ferićevu. Pjesma „*Andriji Zmajeviću poslanica*“ u ovoj zbirci ima ovaj natpis: „*Prisvijetlomu i pripoštovanomu gospodinu Andriji Zmajeviću u zgodi kad bi posvećen nadbiskupom grada Bara i primatom kraljevstva Servije Petra Kanaveli, vlastelina korčulanskoga, pjesan*“.

U tom rukopisu ima i dodatka, pisanih od ruke Don Stijepa Tomaševića.

11 IX 1815) bavi se u neku ruku baš pitanjima bibliografije Kanavelovićeve književne djelatnosti. Tu Kapor prije svega zahvaljuje za Kanavelovićeve »Composizioni« što mu ih je njegov dubrovački korespondent bio poslao. U daljem toku pisma spominje se na prvome mjestu iz Rešetarova izdanja »Četiriju dubrovačkih drama iz kraja 17 v.« poznata tragikomedija »Vučistrah«, zatim odmah pjesma »Ljubav promijenjena u omrazu« i »Tobijin život«, pa napokon »Muka Isukrstova« i »Vjerni pastir«. U svom prilogu »Dvije dubrovačke pučanske družine« (isp. 39 knj. Nast. vjesnika) ja doduše nisam kazao da bi autor tragikomedije »Vučistrah« mogao da bude upravo Kanavelović, već sam utvrdio samo to da je družina što je igrala »Vučistrah« uživala naročite Kanavelovićeve simpatije. Jedan od prvih pobornika Kanavelovića komediografa u raspravljanju pitanja autorstva, prof. B. Vodnik, autora tragikomedije »Vučistrah« tražio je isključivo u redovima *Palmostičevih epigona*, koji su sa svojom »protivreformatorskom romantičnom tragikomedijom« stajali u »borbenu stavu« baš »protiv renesansne komedije« Korčulanina Petra Kanavelovića (isp. Jugosl. Njiva 1922, knj. II, str. 276 i d.).

U drugom svom pismu (dat. 28 XII 1815) M. Kapor ponovo govori o Kanavelovićevoj tragediji »Muka Isukrstova«, naročito je ovdje riječ o jednom rukopisu koji je nekoć bio svojina arhidakona Nikole Kapora, Kanavelovićeva suvremenika koji da je bio i jedan od »racoglitori delle di lui opere«.

I ako je baš Matej Kapor zabilježio da je g. 1827 Teodor Spanić arhidakonu Foretiću bio pozajmio »20 comedie del Canavelli«, a po smrti Foretićevoj sve one valjada i propale, u ovoj korespondenciji on je odlučno odbijao da Spanići istinu govore kad se hvastaju kao da imaju neke rukopise. Tako je on u prvom pismu o tome napisao doslovce ovo: Vi è anche una Famiglia Spanich, (non quella a cui appartiene il dilettante della Poesia Italiana C° Franco), ma un'altra, e questa tiene delle memorie, composizioni, che non si lasciano vedere per qualunque costo, ed il Capo di tal Famiglia si sogna di avere tante altre cose, che realmente non à«.

Ako je taka Kaporova ocjena Spanićevih hvastanja u tome pogledu bila osnovana i ispravna g. 1815, onda bi se s pravom moglo i sumnjati⁶ u opstojnost posudbe bilo kakvih, a ne samo Kanavelo-

⁶ U svom drugom članku (isp. Nast. vjesnik, knj. 39) o ovim pitanjima ja sam dopuštao da predaja o posudbi može i biti ispravna, samo posuđeni rukopisi nisu morali sadržavati djela Kanavelovićeva, već raznih autora. Kad sam to dopuštao, imao sam pred očima nekoliko rukopisa Jugoslavenske akademije kao i zagrebačke

višećih, komedija kao i njihove savršene propasti nakon smrti Foretićeve, pogotovu kad se ni prije pa ni g. 1815 još uvijek savršeno ništa nije znalo o toj strani Kanavelovićeve književne djelatnosti, a u kojoj bi, kad bi navodi o posudbi kako je zabilježena bili ispravni, Kanavelović bio dao svoja najinteresantnija i najbrojnija djela. Nego u ovome izvještaju ja ne mislim i rješavati bilo koje od pitanja kojima sam posvećivao svoja istraživanja, a što sam dosad ovdje kazao, rećeno je da pokažem da me moj rad i u ovim pitanjima opet znatno pomakao prema konaćnom utvrđivanju opsega kao i rješavanju autorstva dubrovaćke komediografske književnosti iz kraja 17 v.

Bilježeći i opisujući sasvim nepoznate ili doslije bar ne dovoljno iskorištene rukopise u kojima nailazim na poznate i nepoznate produkte umjetnićke tvorbe starije hrvatske književnosti, skupljam time ujedno materijal za bibliografiju hrvatske narodne književne produkcije uopće. Koliko je u našim prilikama i ovakav rad vrlo potrebam, potkrijepit ću to nećolikim primjerima.

Splitska pjesmarica trogirskog kaptolskog arhiva sadržava osim od o. A. Zaninovića nabrojenih Marulićevih pjesama još i njegovu pjesmu »Od slavića«, a koja je upravo prijevod pjesme sv. Bonaventure »Philomena«. Da je taj prijevod baš Marulićev, kazato je to u epilogu te pjesme kako je ona zabilježena u jednoj hvarskej pjesmarici iz početka 16 vijeka. U hvarskej pjesmarici ona je ne samo defektna potkraj, već po gdjgdje u tekstu ima i krupnijih prepisivaćkih pogrešaka — sve to popravlja se sada njenim tekstom u splitskej pjesmarici.

U jednom rukopisnom fragmentu od nećoliko listova u Dubrovaćkoj biblioteci u Dubrovniku naišao sam na sasvim novu i dosad nepoznatu epsku pjesan o pogibiji glavnoga lica romantićke epopeje Ivana Gundulića, sultana Osmana. Taj sam fragmenat priopćio u god. 42 »Nastavnoga vjesnika« pod natpisom »Fragmenat dosad nepoznate epske pjesme »Osman«. Iz pomenute splitske pjesmarice vrlo interesnu epsku pjesmu »Poćinje razboj i tužba kralja ugarskoga« priopćio sam pod natpisom »Mohaćka tragedija od god.

Sveučilišne knjižnice, koji su doista ranije bili svojina nećkih korćulanskih porodica, pojedina su djela u njima doduše anonimna, ali inaće od poznatih autora. Kad je V. Vuletić-Vukasović izdavao Čakavske starinske pjesme, u popratnom uvodu on ih je, prema lokalnoj predaji, prikazao najprije kao produkt Kanavelovićeve književne djelatnosti, a kasnije se utvrdilo da bi odnosni rukopis imao biti iz 15 v., a meću pjesmama ima i takih koje se iz hrv. glagolskih izvora potvrđuju već od 14 vijeka

1526 u suvremenoj hrvatskoj pjesmi« u 43 godištu »Nastavnoga vjesnika«. Dalje kako se od prve i druge generacije hvarskih pjesnika 16 vijeka uz imena Jerolima i Hortenzija Brtučevića u literarnim historijama spominje samo Hortenzijeva kratka pjesmica »u pohvalu Tižbe i Šegeta« zadarskoga vlastelina i pjesnika Brne Krnarutića, iz splitske pjesmarice prilaže se ovdje drugi sada poznati produkt Hortenzijeve poezije »*Pisan u hvalu blažene, svete i pričiste divice Marije, majke Isukrstove*«.

U već pomenutoj Dubrovačkoj biblioteci, koja je tek posljednjih godina postala za rad pristupna, ima vrlo velik broj i starijih rukopisa s književnim priložima starije hrvatske književnosti, a naročito vrlo velik broj prijepisa načinjenih od Don Stijepa Tomaševića, čijih sam prijepisa našao i u nekim zbirka van Dubrovnika. Najznatnija je skupina starijih rukopisa u Dubrovačkoj biblioteci ona za koju predaja tvrdi da je pripadala nekoč Oraciju Mažibradiću. U toj zbirci nalaze se pjesnički produkti Maroja i Oracija Mažibradića, Paskoja Primovića, I. Parožića »*Vlahinja*«, drugi zasad poznati, u posveti vrlo oštećeni, tekst »*Jejupke gospodina Miše Pelegrinovića, vlastelina hvarskoga*« od g. 1556. Kako je to djelo u »Starim piscima hrvatskim« (isp. knj. VIII, str. 167—193) štampano prema ranije jedinom poznatom, ali ne najboljem prijepisu u Lulićevu trogirskom zborniku, to u štampanom tekstu ima mnogo i nejasnoća i pogrešaka, od kojih se najveći dio popravljiva tekstem ovog dubrovačkog prijepisa.⁷ Svoje popravke i varijante za »Jejupku« prilažem ovom izvještaju.

U Dubrovačkoj biblioteci pažnje su vrijedni i prijepisi dubrovačkih književnih djela, pisani rukom Ivana Salatića. U tim prijepisima imamo neka djela Dum Mavra Vetranovića, kao na pr. Posvetilište Abramovo, Suzana čista, Uskrnutje Isukrstovo, Remetu, poslanicu »Plemenitomu i vrijednomu gospodinu Petru Hektoroviću, vlastelinu Hvarskom« od g. 1539, a griješkom⁸ i »Ekubu«, zatim neke od pjesničkih produkata N. Nalješkovića, N. Dimitrovića, Marina Držića, Fr.

⁷ Isp. i Archiv für slav. Philol., g. 22, str. 82.

⁸ Dok su svi ranije poznati rukopisi tu tragediju pripisivali Dum Mavru Vetranoviću, u rukopisu 16 v., što ga je prije nekoliko godina Jugoslav. akademija nabavila iz Šibenika, u natpisu je ne samo iskazan Marin Držić kao njen autor, već sadržan i podatak o njenu prikazivanju. Evo ga doslovce: »Izeta od Euripida, *Echuba, Tragedia Marina Darxichia Dubroučanina*, Prichazana u Dubrounichu, od slaune i vridne Druxine od Bizara nachon Poroda Gospodinova godiscta MDLIX na XXIX Miseea gienara».

Lukarevića, Miha Bunića Babulinova, Korčulanina: Jakova Salečića, fra Augustina Dragičevića itd. Tu se dalje nalazi oko dvadesetak drama Pijerka Luković-Bunića, »Pjesni razlike« Injacija Đurđevića (18 v.), »Sunčanica« Šiška Dživa Gundulića, »Pjesni razlike« Petra Kanavelovića, Tucciev »Isukrst-sudac« u prijevodu Jos. Betondića, kao i njegov »Razgovor pastijerski u vrijeme ponoćja« itd. Ukratko, među tim papirima krije se jedno bogatstvo koje se pri izučavanju književnih tekstova ne će smjeti mimoilaziti. A dobro bi bilo i to da gradska općina, kao vlasnica Dubrovačke biblioteke, dâ te papire, zbog lakše upotrebe i sigurnijega čuvanja, što prije povezati i stručno popisati.

Već mnogo godina poznajem u prijepisu što ga je god. 1853 učinio Tomislav Padavić hrvatsko-talijansku makaronsku komediju »*Gli amori del capitano Nicolo Ivulić e Stefano Buzdek*«, a za koju se u drugom, dužem natpisu kaže da je »*commedia nuova mai piu rappresentata. Fatta ad istanza della nobile gioventù di Makarska per l'anno 1775*«. Da bih obaznao što god o prilikama u kojima je ona nastala, ja sam se ove godine bio skrenuo i u Makarsku, ali sve moje traganje i raspitivanje u Gradskoj knjižnici kao i u franjevačkom samostanu ostala su u tom pogledu bez svakoga rezultata.

U svojem bavljenju u gradovima pobrojanim na početku ovoga izvještaja imao sam prilike da pregledam i nekoliko privatnih zbirki književnih rukopisa i starih knjiga. Tako mi je gosp. dr. M. Vrsalović stavio na raspolaganje rukopis koji pripada po pismu, papiru i cijeloj opremi skupu⁹ rukopisa kao što su rukopisi Jugoslavenske akademije Ic 68, Ic 69 i Ic 70. Ovaj novi doslije nepoznati rukopis sadržava ove priloge: 1) »*Danicu*« Junija Palmotića (l. 1—45a), 2) »*Pjesan od Kotora*« Paskoja Primovića (l. 45b), 3) »*Što se veseli na Božić*« (l. 46a, b), 4) »*Lubovnik mre bez ufanja*« P. Kanavelovića (l. 46b), 5) »*Grad Dubrovnik vlastelom u Trešnji*. Pjesan pjevana po... Nikoli Dživa Bunića...« (l. 47—48), 6) »*Grad Dubrovnik u Trešnji*. Pjesan... Petra de Canavelli...« (l. 48—51), 7) »*Grad Dubrovnik u Trešnji*. Pjesan... Bara Betere...« (l. 52—53a), 8) »*Oronta iz Cipra*. Pjevana od... Bara Betere...« (l. 53b—60), 9) »*Što se veseli na prvi dan Godišta*« (2 pjesme, l. 61a, b), 10) »*Što se veseli na Vodokršte*« (3 pjesme,

⁹ Prije no što su ti rukopisi došli u posjed današnjih vlasnika pripadali su korčulanskim porodicama.

l. 61b—62b), 11) »*Paraphrasis in Evangelium S. Joannis Cap. I.*« (l. 63a, b), 12) »*Radmio*«, spjevan po . . . Dživu Šiška Gundulića . . . Prikazan od Družine Smeteni u Orsanu godina 1701 (l. 64—92), 13) »*Paraphrasis in Psal. David 50*« (»Smili mi se tužnu, smili . . .«, l. 93a, b), 15) »*Achille*« Jun. Palmotića (l. 94—126), 16) »*Armida*« Dživa Fr. Gundulića (l. 127—140a), 16) »*Uzdasi Mandaljene pokornice* u spili od Marsilje, spjevani po . . . Injaciju di Giorgi . . .« (l. 140a—189). Imena autora spomenuta su u rukopisu samo uz priloge pod br. 5—8, 12 i 16, dok su ostali bez njih. Đurđićevi »*Uzdasi*« . . . u ovome rukopisu nisu prepisani sa štampanoga izdanja od g. 1728.

Među papirima gospođe Zanon u Korčuli znatnija je samo jedna manja pjesmarica iz 17 v. u kojoj ima crkvenih pjesama pučke i umjetničke tvorbe (među ovima i Marulićevih) kao i »*Sedam psalmi pokornih kralja Davida*« u pjesničkoj parafrazi Stjepka Jurjevića (Đurđevića). Među papirima što su mi ih za pregled najpripravnije stavile na raspolaganje gospođe Spanić-Dimitri nisam našao ništa što bi sadržavalo bilo kakav književni prilog.

Uz ostalo drugo na što sam se u ove posljednje godine namjeravao sad ovdje, sad ondje, istaknut ću još samo to da sam u tom svome radu naišao i na komplet od 96 pjesama »*Muze Sičilijanke*« što ih je prof. Rešetar prigodom izdanja Đurđevićevih djela uzalud potraživao (isp. Stari pisci hrvatski, knj. 24, str. XLVI—XLVII).

1. Popravci i nadopune tekstu Marulićeve pjesme „Od slavića“¹⁰

str(ofa) 1: 4 premaliti, 5 pustiv, 7 k meni; **str. 2:** 4 zabraniva, 5 spovi; **str. 3:** 2 jere narav, 5 poni, 6 petje, 7 sliditi; **str. 4:** 5 ner; **str. 5:** 5 kada, 6 u prvo; **str. 6:** 1, 5 vrime, 7 „zvixye, zvixye“; **str. 7:** *mj.* ogri vile „chriui uile“, 5 vrime; **str. 9:** 4 obranim, 7 i mesu; **str. 10:** 1 jutarne je, 4 *poče* boga ne znati, 5, 8 vrime, 6 *a u ko hodi*; **str. 11:** 7 deri u pakal; **str. 12:** 2 u srtce, 6 svitlušći; **str. 13:** 1 tako; **str. 14:** 1 dionica, 5 mi svoju, 6 biše t'; **str. 15:** 1 tva; **str. 17:** 3 pokol, 6 vrime; **str. 18:** 1 na tom; **str. 19:** 4 ditetca; **str. 20:** 4 ištar; **str. 21:** 2 i pelene, kimi s'; **str. 22:** 2 mogao; **str. 23:** 3 pače t'; **str. 24:** s *ním* s', 3 celov, 4 služeći; **str. 25:** 4 primislivši, 5 prokaza, 7 od tretoga; **str. 27:** 2 svitovnéga, 3 i uhiti; **str. 28:** 1 rič, 8 *dił mj.* cić; **str.**

¹⁰ Isp. Rad Jugoslav. akad., knj. 245, str. 46—53.

29: 4 *smrtna*; str. 30: 1 riči bo su tve, 8 Magdałena; str. 31: 8 djavłom zamkom; str. 32: 2 i *mj.* iz, 4 slatkost *mj.* slast joj; str. 33: 1 vrime, 3 ni mirna, 5 utišenju nima; str. 34: 2 izbijena; str. 35:

Ki li biše toka gńiva,
 Žešći gvozda, tvrji driva,
 ki no tebe ništar kriva
 izmučivši ubiše.

Ojme, oni lici mili,
 ke u smrtnoj sada sili
 blideć vidim, o nemili,
 ki te tako umoriše.

str. 37: 1 vazda slatko, 4 odne ki, 7 krvju *mj.* krf jo'; str. 39: prsi *mj.* prvi (*koje štamp. grijేశka*), 5 ti *mj.* li, 6 umoriti; str. 40: 1 tu, 3 htili, 6 koku; str. 42: 2 skvrnosti; str. 43: 5 upiju; str. 45: 2 vučki *mj.* vuki, 6 mislit *mj.* mučit, 7 jer za tobom; str. 46: 1 židovi, 2 ostavite, 4 umre, 5—8 *nema*; str. 47: 1 Ajme *mj.* on je, 2 tako, 8 plača *mj.* plač se; str. 48: 2—3 u jamu se rane urit — prsi tvojih i ondi umrit, 5 bez t', 6 i suze *mj.* Isusa; str. 50: 1 ko dir *mj.* jur ko, 2 je *mj.* no; str. 52: 6 unide *mj.* ulize, 8 čine *mj.* čineć; str. 53: 4 toke *mj.* tuke; str. 54: 1 to, 3 grizenja *mj.* zgrišenja, 5 humiłena, 7 utrnjena; str. 55: 8 želikom („xelichom") *mj.* velikom; str. 57: 2 ňoj su *mj.* ní[h] su, 4 taki *mj.* takof, 6 svita segaj; str. 58: 1 vrime, 2 ona umre, 3—4 jer vrućenjem łubav svojim tilo skonča skućenjem, 5 Deveto bo vrime ono je, 6 u ko; str. 59: 1 sunca, 4 raspoli se templa konik; str. 60: 2 angože; str. 61: 5—8

Rekvijem se ne zàčińe,
 takoj duši da počińe,
 gaudeamus kad se zgińe,
 pop k misi pristupaje.

62

Jer dekreto toti pravi,
 da on svetca kratko slavi,
 ki za ň usta sva pripravi,
 da se Bogu pomoli.

Poni ovu mi počtimo,
 i svetim ju pridružimo
 ter joj tako sad recimo
 polag božjem pristoli:

63

O blažena ti dušice,
 o ti božja nevistice,
 žiłu bili i ružice,
 ka sad u raj procvitaš;
 Jur pribivaš gori u pokoj,
 jer te prija palac u svoj
 on nevistac prislavni tvoj,
 komu łupko prilipaš.

63

U skut ňegov sad počivaš
 i celove slaje primaš
 nego satje, i sve imaš,
 ča god hoć i želiš.

Uzdah prista, suza otide,
za žalostju radost pride,
pokol totu ti uzide,
odkud se ne priseliš.

64

Radi boga svit potlači,
on ti veli: sad ne plači,
da u nebeskoj jur polači
tuj se sa mnoom veseli!
Rec' mi, rec' mi, duše draga,
misli puna, svega blaga,
boga imaje, ki primaga
svaka i človik ki želi.

65

Da jure ću riči spreći,
neka ni trud komu steći,
jer govorit jošće hteći,
ka je slava blaženih.
Ki no su se u svit dali,
mnoga ne bi verovali,

rec'te, kako ć' poni ostali
liti križ od crikvenih.

66

Brate mili, dušu ovuj
slidit nigdar ne upušćuj,
još Isusa moli uz tuj,
da te uči kante né.
Često pojmo ove kante,
da života sega stante
budu lake misli sankte,
deće plaće goraće.

67

Jerbo taka melodija
koga svojom ljubom zgrija,
toga t' Isus i Marija
na pokońi prime dan.
Tako poni mi kantajmo,
plaćuć slatko uzdihajmo,
ter se Isusu sasvim dajmo,
da nas prime na svoj stan.

str. 68: (l. c, upravo strofa 62): 3 zemlja, voda, nebo koga.

2. Pisan u hvalu blažene, svete i prečiste divice Marije, majke Isukrstove, složena po Ortenziju Brtučeviću Hvaraninu

Zdrava o prisveta nebeska kraljice,
bez griha začeta čista golubice,
Kad se prid tve lice uteku krstjani,
blažena divice, ti s' ka ih obrani.
Ti pomoć ne brani, kad ju je prosil tko
u Tebe, zač rani ličnica si svakoju.
Za prislavni plod tvoj, o kruno svitlosti,
podaj meni zatoj sad tvoje milosti,
Neka tve kriposti naredno mogu reć',
a znam, ne ću dosti izreći da ni već.

Scinim, čim vode teć' budu, sunce sijati,
 na ovom svitu steć' ne ću t' hvale dati,
 Ke će pristojati tebi, majko božja,
 zato se prijati ne umim kako ja,
 Ako milost tvoja pomoć' me ostavi,
 ne će reć' rič moja, što misal pripravi.
 Po tebi put pravi naslišu istini
 oni kih otravi djavaal i prihini,
 I svi sveti ini očito želihu,
 ki doli u tmuni postavljeni bihu,
 Od tebe reć' htihu, izrest će mladica,
 ka rodivši diku biti će divica,
 Od ke će kitica ali cvit izniknut,
 kog ima ptičica, čuvši će poniknut.
 Prav' te je uzdvignut, divice istina,
 jer milost dostignut ne može tuj ina.
 Ti s' diva jedina, raja prosvitjenje,
 ti hći tvoga sina, majka i stvorenje,
 Ti si uzvišenje, gdi su svetih zbori,
 po tebi utišenje na nebu bi gori.
 Ti si, ka otvori nebeske svitlosti,
 paklene zatvori muke i gorkosti,
 Ti s', ka oholosti tlači a ne želi,
 ti s' puna milosti, sveto pismo veli.
 Ti s', koj se obeseli neb' i sve pod nebi,
 Trojstvo se useli jedino u tebi.
 Ti meu svimi bi divami izvrsna,
 u koj griha ne bi, ti s' milost dat' lasna,
 Ti s' anjelom časna gospoja i dika,
 ti nigdar ni s' kasna pomoći grišnika;
 Ti s' radost velika tih, ki pri to'ko lit
 dihu, da ć' človika i boga dat na svit,
 Ti si kraļicam cvit, cesarice raja,
 kraļevstvu ne će bit nam konca ni kraja.
 Ti s', ka kripit haja onih, divo čista,
 kim biše smrt slaja, ner na svitu mista,
 Ti s' krstjanom ista tere prava vira,
 kih zoveš u mista, gdi se ne umira,

Ti s', ka ne tira od sebe nikoga,
tko će s tobom mira, ti želiš svakoga,
Ti s', ka paklenoga ogná nas izbavi
tere nebeskoga blaženstva dobavi.
Ti jesi put pravi, ti si prava svitlost,
ti s', ka nas ozdravi, ti s', ka nam da milost,
Da budemo lipost raja uživati,
gdi je vična kripost s tobom pribivati;
Ti s', ka nam hti dati pram hudobi lika,
prav' te je spivati po sve dni do vika.
Ti s' prilična dika, koj se ne nahodi,
boga človika i divom porodi,
Ti u svem ugodi ocu, duhu i sinu,
tobom se slobodi vas svit i prosinu.
Po tebi istinu najdoše krstjani,
i svakoj jedinu likariju rani,
Ti si sud obrani, brez griha i čisti,
u tebi se shrani Isus i namisti,
Ti si on stan isti, ki zdrža čudesa,
ke jih su svim misti puni i nebesa.
Tobom se poplesa napasnika sila,
divice, cić česa boga si rodila.
Svakomu si mila, ko t' se priporuči
i ko ti se krila držati odluči,
Taj nigda ne muči, ki te bude zvati
i ki se nauči tebe pripivati,
Radostan će stati, veseleć se svude,
ubog i bogati, ki te želit bude,
Taj svake zabude nečistoće svita
i sve misli hude od sebe odmita,
Taj po tebi mita čeka uživati,
a ti, već neg pita, pripravna si dati,
Taj će pribivati s tobom u vični raj —
i ne poznavati, što je plač ni vapaj,
Ni će poznati taj oni trud pakleni,
gdi ni konac ni kraj u plamen ognjeni.
Ti si sat medeni, u kom su slatkosti,
u kom ni jedne ni trohe ni gorkosti,

O svita svitlosti, bez griha i tmine,
obilna milosti, ka nigda ne gine.
Ti s' sunce, ko sine iz zraka pričista,
svitlosti sve ine pri tvoja su mista,
Ti nigda ne prista moleć za krstjane,
da napune mista, ka se za njih hrane,
Svitu po sve strane, blažena gospoje,
prostrla si grane milosrdja tvoje.
Ti s' ufanje moje, nebeska kraljice,
i svita tokoje prisvitla danice,
Još tad nas tamnice paklene izbavi,
kada se, divice, ti zače i javi.
Brez griha u slavi i brez svake zlobi
Bog tebe proslavi u majke utrobi,
Još tada ti dobi krunu od svitlosti,
tad se nepodobi skратиše kriposti,
Jer on u radosti stvori te na nebi,
koji sve milosti poda, divo, tebi,
Ki od vika sebi za majku obra te,
jer stvorenje ne bi slavnije oda te.
Pravo je svak da te i slavi i štuje,
proslavi kada te ki sve gospoduje;
Ki godi putuje tim putom, svaki znaj,
da nigdar ne čuje muku ni trud ni vaj.
Zatoj, divice, daj tu pamet i meni,
da s' u me misal' taj sasvim ukameni,
Da iskra juvezni tvoje svrući mene,
tako da boleznj ne poznam paklene;
I zmije himbene čuvaj me, divice,
tako da m' oğnene ukloniš tamnice,
Da ne gledam nice, ni plaćuć vapiju,
da u slavi lice Isusovo viju,
I da ne zaviju tim ki ti u raj
sveta, sveta, diju sveta i ne pristaju;
Ti znaš, ne ostaju tebe zvat na pomoć,
ter vazda poznaju tvoju veliku moć.
U zdravje, u nemoć i u svako dilo
možeš me ti pomoć, ako ti je milo,

Da ništa za tilo ni zdravje ne haju,
 daj mi moć da cilo od grihov se kaju,
 Da po tom poznaju, da mi je taj zlamen,
 da ću vik u raju veselit se. Amen.

3. Popravci i varijante k tekstu „Jejupke gospodina Miše Pelegrinovića, vlastelina hvarskoga”¹¹

Stih 2 višni; 9 niti, mjesti; 12 er; 15 brane; 16 jaoh *mj.* kako; 17 primila gospo *mj.* primili, gospo; 18 prebijući; 19 jada; 26 bješe; 29 bjeguć; 33 s kimi *mj.* svi mi; 35 prije; 37 Olivera; 39 lubi; 44 osušim; 46 četiri; 51 tebe *mj.* mi te; 52 stvari *mj.* hari; 53 čin *mj.* čim; 54 velikos; 57 a hvaliti *mj.* ako ću ti, *koje bolje*; 61 To *mj.* Što, tuj *mj.* t' ju, *koje boļe*; 63 brže *mj.* hare (?); 68 ni uvjet cinju ni se cinim; 76 a ne mnjej da ti 'e uhvu.

Sreća prva. 91 veseli, mladost; 99 kojijeh; *između stiha* 109 i 110 još i ovaj Čubran. stih: er ćeš imiti dosti blaga; 110 er ti 'e *mj.* er je; 112 grbava *mj.* priko.

Sreća druga.

125	Svak se u lipos tvu zagleda,
svak dobrotu tvoju slavi,
svak te umnu u svem pravi
i svak časnu uporeda.	I da ne mož' u vik vika
stvorit skrovno ni očito
što bi t' bilo zamirito
da t' počtenju ni smrt prika.
130	A od svih nut nam suda slipa, ¹⁴⁵
ni jedini ki reći ne će
da ne znade, il si veće
časna, umna, dobra i lipa?	A ne mari onoj štenje,
ko slišasmo stav na piru,
da malokrat stoje u miru
skupa lipost i počtenje.
135	Čini, gospo, sved' da s' taka,
kaku želiš da te scini,
ne polaži, ne pohini,
da po pravdi dušo svaka	150 Er u tebi od poroda
u dragosti svej miruju
i lube se i viruju
u pohvalu svega roda.
140	Žudi biti u tem stanju
dosti bilig i zamira
svih očiju, svega mira
a po višnu Boga danju.	155 A siluj se poni da si
u sve tvoje stvari i dila
svej kakova s' dosle bila,
i kakovu te vas svet glasi

¹¹ Isp. Stari pisci hrvatski, knj. VIII, str. 167 i dalje.

Er ni moći dobit lastju nego trudom, mukom, znoji, da ti vas vik mirno stoji 160 um s dobrotom, lipost s častju.	Jer ć' bit sada slava i hvala, ures, dika, svitlost, krana, svih milosti, svih sreć puna i godišća sva ostala.
--	---

U z d a r b e s i d e.

165 Strah priroka, žeļu časti imaj vazda prid očima,	ako ć' da te vazda ima svit za ku te sada časti.
---	---

T r e t a s r e ć a.

173 Posli prišad *mj.* Da li došad; 177 Za toj, mjesto; 180 strme sve toj da je isto; 185 Ni jedna na svit, a ja t' veļu; 186 toka *mj.* tolika, *mj.* umim *najprije* »umime« *a zatim postrance* i ćuti me (i chiuti me), *a u* 187 *prema tome:* t' dime; 197 čudno; 198 veće od mene hvrle (»hwarzle«) bihu; 199 sriće; 201 Zatoj i tebi tvoju sriću; 208 golemiju; 212 moja višño.

Č e t v r t a s r e ć a.

214 sreću višni; 218 preko srca prevrtati; 219 ti ću *mj.* ću ti; 223 broskva, *postrance glosirano:* zelje; 228 te *mj.* ga; 229 za Jupci davši viru; 231 bit ljubovca ili; 232 da sam dojde reć': umiru (*glos.* d o š a d r e ć e); 233 zora suncu; 234 a, družu; 237 ljepir; 245 jur ni; 246 ražežeš; 250 a izvan; 253 zvizda nebo zdrži; 255 listja poļa i okol gore; 256 te.

S r e ć a p e t a.

259 jošće *mj.* i još; 261—264:

Ruho, ures, biser, brojno srebro, zlato, pjenez, blago,	il što mu je drugo vidit blago, makar bila bratja il vojno.
--	--

265 što hoć u ke druge vidiš; 266 već i lipše; 267 ali sasvim da bi lipše; 270 ljepše; 271 ozirući; 272 a toj; 276 ki t' se ne nameće; 279 vijah; 280 *rijeći* dati ruda *u glosi objašnjene riječju:* uriti; 283 ah brižna; 284 poskitaše; 285 ogrubila; 288 bdeći; 289 bludi; 290 daj; 294 što svit halakusti (»halachusti«); 299 otkrati.

Š e s t a s r e ć a.

304 romone, sito *mj.* lito; 306 uskrsiti; 37 timem; 312 ovoj *mj.* ovo t'; 313 svoj *mj.* svej; 314 neka t' sam svoj; 324 ke; 325 i od; 326 zub; 329 Eto; 330—331 *ovdje stoje stihovi pod br. 338—339 a*

ova dva na njihovu mjestu, mj. istva ukom ovdje jistva vukom; 332 ništa; 335 mj. i kih je inih ovdje: »i chechie ine«, t. j. i ke će ine; 341 ko; 341 smela ti se, 342 da t' čisal.

Sedma sreća.

349 kurvarove *mj.* »Curvarivi«; 352 s kojom drugom; 354 dvije; 356 sve *mj.* svu *oba puta*; 357 A koliko; 358 treba da t'; 359 čuj me *mj.* vime; 360 dan *mj.* čas; 367 il ka *mj.* ili; 371 toj stoje *mj.* nastoje; 375 daje uza te; 381 Ter vij, er; 384 zajam; 385 ili je.

Osmasreća.

391 s kom je u krvi *mj.* skom mi u skrbi; 392 ovoj; 393 onaj zlica; 396 svej; 401 Jere; 402 pobrižil; 403 uljem ,vinom; 404 svakom parje, *a to glosiramo riječima* svacijem pače; 405 Sad joj išće; 406 u red svime; 407 pravo t' dime; 408 a prtilu kako d'nicu (»dnezu«); 410 sakvari (»zaquari«) *mj.* zahvari; 411 trebaju mnoge; 412 kuha; 413 sužna; 416 družna; 418 sežeš (»sezex«) *u glosi objašněno riječju:* smetaš; 419 *mj.* obežeš *ovdje* obećaš; 420 da ću t'; 421 A sve ću t' toj; 422 n'e raščini; 425 u ovo; 428 prez ploda; 430—431 pri neg ristag bude izaći — da ć' čestito u brime zaći; 432 a u velu mu dobiću.

Srećadeveta.

434 zač to; 436 sve što; 437—440 *nema*; 441 srebru, lipos *mj.* svitlost; 444 němu, kripos; 445 I midi su ke se zovu; 446 žarki svitli obični; 447 k zlatu nisu slični; 448 slovu; 450 taknut *mj.* takmit, *koje boļe*; 452 rastavi; 453 pridaj; 454 mjedu; 456 slitja; 458 da će t'; 459 već neč'; 461 me s'; 462 t' sam; 467 kih se *mj.* jih se; 472 pisnih; 475 čumbolak *mj.* tobolac, vridni; 476 i da krila sva biserna.

Desetasreća. Ova se uskup svim govori.

478 svej, *u glosi* svijeh; 479 jedna; 482 udal; 483 a sam umr' i; 485 i hvati (*napisano* iXuati) *mj.* i svati; 486—487 tržan (tarxan) — u kržan (u - karxan); 489 Jistvami te toj; 490 zimi *mj.* timi, *koje dobro*; 491 kraleV; 492 i tej cini svej noviti; 497 I »chlovom« te *mj.* prav. Celovom; 499 tuj *mj.* tvoj; 503 po vik srid gospoja; 507 hvali *mj.* šali, *koje ovdje dobro*; 508 da mu *mj.* sad mi; 509 Nemoj se tim gospo izdati; 513 zaklel; 516 i svej *mj.* išće; 518 u dar *mj.* uzdar, *koje ovdje boļe.*

Jedanađesta sreća.

524 prosiť mogla; 531 ured *mj.* vředa; 532 isteće; 533 istiće er i; 546 kažuć *mj.* kazuj *oba puta*; 547 užaje *mj.* užiče; 549 hřabro; 551 uzgori; 553 toj ne pripusti; 559 nego *mj.* neg je; 561 znaj *mj.* znat'; 562 ob *mj.* od; 563 nego da mi daš u Hvaru (!); 564 vřidna.

Dvanađesta sreća.

567 koju t'; 568 i š ónom; 569 za nas *mj.* da znaš, *koje dobro*; 570 jer, dokasna («dochasna») *mj.* došasna; 571 sasna (!) *mj.* časna; 576 i ostalo t' će i mu priti; 584 mahon *mj.* mnogo; 586 bit baili od Đomija (Gjomia); 587 Rumija *mj.* numija; 589 morem; 590 da brodećih svih razaspe; 600 glasiti *mj.* blažiti; 601 A istom.

Trinađesta sreća.

616 bjesu; 617 To je; 618 toj; 619 da *mj.* od, *koje dobro*; 622 níju *mj.* njih; 629 U propukli jelne gore; 641 toti; 645 toj; 646 togaj; 647 toj; 652 od »zelesa« *mj.* od pčeleca.

Četrnađesta sreća.

661 uskrsi; 662 koji; 663 čim se sade; 664 cvitkom; 666 ner; 672 da ne uzjadaš; 673 izrači (?) *mj.* izruči; 674 tač; 676 rasklopom; 691 ne *mj.* ni; 692 ni u jedan duh sih pokladi, *ali Lulićev tekst ovdje bolji*; 695 primalitjem.

Petnađesta sreća.

701 níku křipos; 703 od prudnu; 704 uzrok je («usrochie») *mj.* ushoće, *koje dobro*; 705 mađijom («magiom»); 712 s gńivom; 716 *ovdje pisano* »ogadis«; 717 Evo je, »posarti« *prema* »po srti?«; 719 i prava ga; 721 *prema* posal'ju (?) *stoji upravo* »Poscagliu«; 723 da te vik nije; 724 djelom, mislju ni misalju, *a postrance mislju glosiramo s:* ričju; 729 »uharli u harli« *prema* hrlo u hrli; 730 opraviš; 732 na umrli; 733 A ja ti se »utalslu« daju; 734 u svem veran; 735 ni; 736 zlobu.

Šešnađesta sreća.

742 prim mlajahta; 744 rusan; 747 a od; 753 Ako mladost toj; 756 ner sve oči; 757 Ako t'; 768 smrt u pritu; 769 Zatoj i ti; 773 brat zatrapa brzo; 774 ner ju; 775 mrzla, slana; 776 er ka t' nađe još nebrana; 777 sva će unit svela (?) opasti; 781 bršćan cabla; 783 takoj; 784 viku *mj.* vik te.

S e d a m n a d e s t a s r e ć a.

738 primalitje; 790 i ljub(n)a; 791 cvitja; 792 zanjedanje; 807 slavovlasa *mj.* zlatovlasa; 819 skoriti; 820 ka je; 825 Cavtlo t'; 828 na pridi.

O s a m n a d e s t a s r e ć a.

832 izbavna; 833 Veliki su *mj.* Većali su, *koje dobro*; 834 daždi; 835 triska; 839 ako sega risa il kopi; 840 poješ; 841 svih sam uklela; 843 zač tuj u »*rasdu*«, a ovo *glorisirano* sa: srčbu, *prema tome* »*rasdu*« *prepis. griješkom mj.* »*srdu*«; 844 rješe svi; 846 vrh *mj.* već; 852 skoro oči; 853—856:

Tim uzašto ne pedipše,	ter svakoga poniženja
tim pokorna kažiženja,	toj da se u lug sva razviše.

Time se i svršava Pelegrinovićeve »Jejupka«; prema tome ne samo što ovdje nema »Uzdara« (koji nema ni Lulićev tekst), već ni stihova 857—868, koje Lulićev tekst ima.

4. U čemu ga nije, nije

K o m e d i j a

1705

Varijanta dubrov. komedije¹² »Šimun Dundurilo«

P r i k a ž i v a o c i:

Šimun Dundurilo, Bošnjak,
 Dživa, žena mu pučka,
 Matko, djetić im,
 Niko, stari Dživin brat,
 Tripčeta, Peraštanin,
 Luko, sin staroga Nika,
 Kamilo, forestijer,
 Pulićinela, djetić mu.

¹² Tekst komedije „Šimun Dundurilo“ izdao je g. 1931 dr. V. Radatović u 23 knjizi I odjeljenja „Zbornika za istoriju, jezik i književnost srpskoga naroda“. Od lica dubrovačke komedije u ovoj varijanti ne dolaze: Pèra, kći Nikova, Lavra, kći Spada Franke, Busman, sluga Nikov, Đuriša, sluga Nikov, Maruša, divojka Nikova. Tripčeta Peraštanin ove varijante odgovara njenu Vuku Spada Franke, dok prema Matku, djetiću Šimuna i Džive, u ovoj varijanti komedija „Šimun Dundurilo“ nema lica. Od lica komedije „Šimun Dundurilo“, što u dijaložima varijante nisu zastupani, spominju se još samo Lavra kao kći Tripčeta Peraštanina (isp. šena 2) i Nikov sluga Bastroč *mj.* Busman (isp. šena 2 i 3).

Š e n a ra*

Dživa i Šimun

Dživa: Neću ter neću, ludorijo, da taki iz kuće izlaziš! Da se ne sramim mojijem obrazom, ne bi mi se hajalo, da te hoće crna voda odnijet.

Šimun: Bre, šta će riječi, šta će kavga? Jeda nije ovo aļina čivila u momu vilajetu?

Dživa: Ha, ha, istokoči žaba mogu veramente u temu tvomu ludomu mjestu. Slušaj, ovo ti govorim, kad si ovdī sa mnom za moju — neću veće izgovarati — nesreću, neću se ja ter neću sramit tezijem tvojijem neskladnijem životom.

Šimun: (Da je se mogu kurtalisat, da me se ohaje). A u čemu sam neskladan, nauči me, ženo, kumim te. Ali me lijepo uči, i ne srdi se, da ti ļubim, gdi ono stupaš nožicam.

Dživa: U čemu si neskladan? Zavele ne trudit se rijet ću ti u jednu riječ: u svemu; niti je u tebi riječi, ni stasa, ni obraza, ni sjene od čivila čeladeta... Ah, ko me na tebe...!

Šimun: Alâ bila versum! Ako u meni ne bi tezijeh vašijeh dženija i prodženija. Ali ti sa mnom steće moga mnogo blaga, koga ti bješe valâ hesik u kući.

Dživa: Veće vaļa moja galantarija, bidzarija i gracija, nego sve to tvoje imaće. A znaš, koja je? ja sam tebi perje u krila mojom prćijom stavila.

Šimun: O certo dōlacâ zemļe nad gradom, gdi ne može barem ni čepčeg da raste. Sve to in štropie e in škarmie!

Dživa: Sad bih ti sve te grintave piļke iskubla za ukazat ti ko sam ja, a tko si ti.

Šimun: Ne jedi se, Džive! Gospodaru, sve je andžak, ka ono ti veļāše — ona oće sve per vorca a šuo modo — Bre, ženo, kako ti ću ugodit?

Dživa: Nikako, er te ja ne mogu pričinit, da nijesi taki.

Šimun: Za hik ništa ne sakrivih u temu, nego moja mati Vojača, koja me ovakog rodila. A što ću već da učinim?

Dživa: Hoću ter hoću da ne ideš u tijem haļinam!

Šimun: Sve ću ti pogodit, ali to ne, jok nikada!

Dživa: A ja — da bi znō puknut, da bi ti znō crknut, hoću da svaka stvar na moj naćin ishodi, i sve ti te haļine od vilana

* Odgovara šeni prvoj ata I u komediji „Šimun Dundurilo”, isp. o. c. str. 3—4.

zatvoriti, neka sved u plaštu ideš i ne činiš tih maskarata od tebe. Govorim ti: hodi se ončas obuci, da ne učinim sad ne znam što ili od mene ili od tebe.

Šimun: Jok, jok, neću za tvoj despet . . ., drta nevojo! Da mi je prije otiti priko mora put Frandžistana i po Italiji, i ovoga se zuluma ohajati, i sve to neka ti džeberdišeš, cioè umreš.

Dživa: Da kad je tako, imam sad vikat, i dat te u ruke od pravde . . . Jeda koga za boga? pomozi od ovega zla čovjeka! Jeda koga? . . .

Š e n a 2a.*

Niko stari na vratima i isti.

Niko: Jeda ti ovo, Džive, vikaš? Što ti je? Što se tužiš?

Dživa: Ali ne vidiš ali ne čuješ, da me 'e ovi pas htio ubit?

Niko: Može li se već trpjet, svaki ću dan novijeh tvojijeh slušati? Kjariškat ću te ja sad, sad.

Šimun: Šjor Niko, zaisto ne znaš ti ko je ona; i ako mi ne vjeruješ, a ti se giuro, a ti se giuro.

Niko: Veće sam ja sit ovoga tvoga života. Ne znam kako te ugla-viti, da si mi dodijo i dosmrديو.

Dživa: Što mu ne činiš da žive kako se žive? Vidiš kakav hoće po Placi da ide! Neka bi hodio kako hoće, da znam da nas ne će š néga ovakoga na palak staviti.

Niko: Imaš razlog. Orsù, sad se ončas pođi doma obuci.

Šimun: Još je rano, sior Niko. Eto još nije u čaršiji ni jedna butiga otvorena, zasad hotio sam se ovako prolendohanit.

Niko: Ah, a, a! Ako ti se nije dosta lendohanit, otidi doma i do-vedi da te i timare, ali neću na Placi. Zato on čas doma udilje, ončas najbrže!

Šimun: Orsun, da bude, kad je tebi tako milo; idem se on čas napraviti (*odlazi*).

Dživa: Da tko zna ovi moj život, imò bi kompasijun od mene; a ti, koji mi si brat, nećeš da remedijaš!

Niko: Ne mogu ja ni tebe ni néga primijesit. Ako ste obadva zlo-ćudni, što vam sam ja kriv? Vidiš da ti sam pogodio činit mu da plašt nosi, zasve da mu kad god skuri; i ne nosit ga, a nije ni za néga. Uvlačim ga i činim mu da pratika sved među

* Odgovara šeni drugoj ata I, isp. o. c., str. 4—6.

našijem rođacima, neka se ačiviliškava; ali kad on neće, što ću ja? Zaludu je pasju nogu na trpezu, kad pasja noga niz trpezu.

Dživa: Jaoh, ti meni po svakomu momu! Ja vidim, da i ti za sve malo hajješ, er tebe ne boli do živoga kako bi razlog bilo. Ma veće tako je to u sadašnoj braći, koji te ćute ko tuđini. Hvala ti, ako si se za mene zatrudio. Guverna' se! (*Odlazi*).

Niko: Pođ' i s vragom! Ja sad o drugomu mislim, nego li o tvojiem poslima. Ja se sad mislim vjerit za Lavru, kćer Tripčete Peraštanina. Eto sam na ņu namuran na taki način da bih reko, da ljubav u meni čini ultime prove. Bivši ja pratik od grada, ne haje se meni ništa što mi govore: a buon viaggio, Niko, a buon viaggio! Uputio si se put Kornovaļe! I uzimleš ti star ženu neka ti je prijateļi vagiđaju! Ha, ha! E! Niko je na poslu, neka (uz)mu što avancaju. Ovi sam svoj poso konfido momu djetiću Bastoču, koji me obećo pomoć'. Utoliko vaļa mi nastojat koltivat dobru korispondencu s Peraštanimom, za manteņat ga prijateļom. A prem ga evo.

Š e n a 3.*

Tripčeta Peraštanin i Niko.

Tripčeta: Nije boļe nego sveder smrđet kriminalom i činit da ti se cafi vrte oko kuće; ako živeš in pace, cijene, čelad da si strašiv, i tako ti svak pleše po vratu; e mi, e mi, e...!

Niko: Signor Tripčeta, reko bih, da si nješto in kolora. Što ti je?

Tripče: Niente, sior! Ovako nješto veļah da se u ovemu paizu ne može živjeti s mirom, erbo, ka ti nikomu ne davaš inpača, jes djavola che ve và intorno per precipitarve; e mi, e mi...!

Niko: Ne čudi se temu, svud je objesne i ocioze čeladi, a znaš da objes uzročī dosta nevoļa. A ocio nije li početak sve što je zala? Però ja imam vrlo sekreto, za moć živjet s mirom... (Čijem ću mu se ja sad otkrit?)

Tripče: Što ođe, ođe! Me par impossibilo da može jedno sekreto đogat.

Niko: Može ter može, govorim ti po esperijenci, zašto i ja imam dosta i dosta neprijateļa, od kojijeh mi se treba uklonit. (Non c'e altro, treba sekreto nadvor izvadit).

* Odgovara šeni trećoj ata I, isp. o. c., str. 6—8.

Dživa: Hoću da živeš, ma kad si prida mnom da živeš s respektom kako se pristoji.

Tripče: Quand'è cusi, ako ti 'e drago, milosti, kaži mi ga, perche ve promesso da ti ću na taki način odvratiti, da ćeš se već falit ko je Tripčeta Peraštanin.

Niko: Znaš koje je za živet s mirom? Nije ništa bolje nego se oženit, zašto, kad i hoće čovjek učinit kojigod ovako spropozit, razmišljajući da ima kuću i familiju, ustavi se i ne čini sproposita, i tako žive s mirom.

Tripče: Me maraviglio de vù, da je to sekreto; to je stvar za živjeti in maggior disturbo. Sekreto je najbolje, Špada, kad ti kogod najmañu sakrivi, daj nekomu po vratu, a nekomu po šiji. Nakon tega će svak od tebe largo šijati i klañati se: buon di šioria. Ako ne imaš koga god drugog sekreta nego tega, vù stè fresco, sluga vi, milosti!

Niko: Ja vidim da š nime non c'e da far bene, er ono je stara kuna. Poći ću ja nać sad Bastoča djetića, za ním se prevaļat u momu poslu, zašto od velike namurancije ne znam ništa od mene.

Š e n a 4a.*

Šimun i Dživa.

Šimun: Eto sam ti pogodío i obuko se u ovi sijaset! Vuc' ovo po tragu kono magare natovareno; to nímu turstuné pacienca.

Dživa: Jaoh, koja ve si ti ludorija? Para mu, da je montañu vaļo što se čivilo obuko. Što cijeniš, vilane, da je to tako biti moj muž?

Šimun: Znam, znam, moja kaduno, da je to vrlo teško breme, da ve će baš ugoditi ti u svemu kako si htjela.

Dživa: Otole, otole! Još mi nijesi ni počeo ugađat.

Šimun: Da zapoviđ, moja gospođice! (Ah, vrijeđ te zadavio!) Da uput' što hoć da učinim.

Dživa: Da slušaj me pomñivo što ti govorim, i dobro pamti: per la prima e principala, neću da hropiš kad spiš, neću tabaka ni sinsije ni da pogledaš, neću da brke hraniš, neću da mi hlamaš u papučam, neću da kašļeš, neću da se hraćeš, neću da se šećeš, neću da bugariš, neću . . .

Šimun: Neg reci jednom: neću da dijaš ni da živeš, nego da džeberdišeš kano pseto.

* Odgovara, u samom početku, šeni četvrtoj ata I, isp. o. c., str. 12.

Šimun: A ja neću ni doć prid tebe, ni spavat s tobom, tot ću i bit' miran.

Dživa: A ja hoću ter hoću, da znaš krepat, puknut. I ovo što sam ti rekla, pamti, da ne bude bata, a drugi ću ti put zapoviedet što mi drago uzbude (*odlazi*).

Šimun: Dura, dura, eto veće i do bata dotegnusmo; i šior mio, ona veće što reče, onako se opet i zgodi. Strah, me 'e, da mi ih jedan dan i ne opuca. Nješto mi se gluometa da oće čerto. Ovo je prijekor, da se ja ne bojim. Ma što ću, i djevojka i djetić za nu, svi napadu na mene, da imam barem koga da mi da anima što god. Otit ću iskat da me tko pouči (*Ide*).

Š e n a 5.*

Tripčeta i Luko (sa strane).

Tripče: Koju mi je rabiju učinio oni stari s onijem sekretom! Zato sam uzeo ovu lulu da malo p(r)ofumam, neka dignem s glave onu malinkoniju. Poznat je da je ono Kozarević. Špada je sekreto, Špada.

Luko: Da jedan otac dava dobre nauke života svome sinu, to je zakon naravi, i to ište ime od oca, koji je držan correggere i propri figli; ali da jedan sin ima davat norme od života svomu ocu, questo è un romper il corso alla natura medema. Nesrećni Luko, tvoja zla čas činila ti je biti sinu jednoga zla oca. Rispet jednoga sina ne permenca ti dar documenti al proprio padre, zasve eccessi jednoga oca strappano a forza l'ammonizione dalla bocca d'un figlio. Doveden je già moj čajko na tu etat, da bi imo veće nastojat al riposo nego na život liber, eppure on, na despet della sua età cadente, slijedi stupaje od najraspuštene mladosti. Non sia vero che io permetta che egli corra a briglia sciolta i sentieri della lascivia. Nać će Luko način za ustaviti tijek delle sue dissolutezze.

Tripče: Ali mu evo sina! Che garbato signore che l'è.

Luko: O! la riverisco, signor Tripčeta!

Tripčeta: Sluga vi, milosti, gospodine! son quì a vostri comandi. Imam ambicion ovako te u čemu poslužiti, zato jednom mi zapoviedi per provar se digo da bon.

Luko: Tvoje kortece espresioni efet su tvoje kordijalitati, i reser-vavam u oportunijem kondžunturam prevałat se od tvojijeh

* Odgovara šeni sedmoj ata I, isp. o. c., str. 12—14.

favorâ; a sada imo bih ti succintamente prikazat uzrok mojih dizaventurâ.

Tripčeta: Parleme, scior, senza cerimonie. Ja za tebe ne bih kratio stavit ni moj život ni moju robu, i sve ti svoje blago darovat, zašto zna vaša milos kako sam sved gledo vašu kuću. Zato ve torno a dir, parleme liberamente.

Luko: Moj hudi udes mi ha fatto toccar in sorte un Padre si forsennato, da mu se niko priličan u životu ne nahodi: povazdan o drugomu ne misli, nego o burđelu, u noći je sved izvan kuće per dar fine alle sue lascive pazzie. Rijet ću u jednu riječ: taki život žive, da dobrzo finira di dissipare il misero avanzo delle proprie sostanze. Zato promisli moju bolest i moju infelicitat.

Tripčeta: Ve compatisco, scior! L'è una gran pena imat starijeh u kući, i još kad su taki. Non credo, da je on to namuran.

Luko: Da kad hoć da ti izrečem, namuran je appunto na gospođu Lauru, vašu kćer.

Tripče: Što mi veli vaša milos? É, é! non può essere, non credo sta cosa, scior. Slagali su ti, è buxia.

Luko: Tako je, kako ti govorim; zato te molim, da ako bi ti došo đegod govoriti štogd ili on ili per interposte persone, da bi gusto s tobom aparentat se, ti ne obadaj na negove riječi, nego s tvojom prudencom, disimilajući, fate che resti deluso di quanto va pazzamente macchinando, ne zašto se ti ne bi kontento š nime aparentat, nego zašto je monstruoso in un vecchio li amore.

Tripčeta: Kad hoć da je tako, non ve dubité, l'avra da fare con Tripčeta! si accorgerà ben lù od negova sekreta. Vjeruj mi vaša milos da te ću služiti. Parà via, ne išti drugo! Se in altro vaglio, comandeme, i sluga vi, milosti!

Luko: Idem i ja s tobom za boļe ti insinuat ovi poso.

Š e n a 6.*

Šimun, Kamilo i Pulićinela sa strane.

Kamilo: Govorim ti bez adulacioni da u ovo malo vrijeme, u koje sam imo sreću pratikat s čeladim ovega grada, nijesam nikoga našo ni skladnijega ni kompitijega nego tebe.

* Odgovara šcni devetoj ata I, isp. o. c., str. 15—18.

Puličinela: Ha, ha! va che isso se lo crede.

Šimun: Poklaňam ti se lijepo ovako ko prijatelju starijemu i boljemu. Ištom da ste zdravo! a sada potomtoga kako ti sam kazao, ja se na te naslaňam, slobodi me ovoga belaja, svjetuj me, ko bi činio da me moja domaćica sluša. Svjetuj me, čovječe, ti si pun judicija.

Kamilo: To u tebi stoji, tu nije difikultati nijedne.

Puličinela: Orsù, noi vogliamo ristabilirvi neka vostra autorità matrimoniale.

Šimun: E, e! Da ja oću, ja bih se činio slušat, a ma ovo je vas vrag, er ona ni za mene ni za moe čoestvo ni mrvićak ne mari, ona pazi u meni veće dobrote, neg li ičesa drugoga.

Kamilo: To i čini da u tebi vidi što drugo nego dobrote, to će se i promjenit. Slušaj me: jes načina i bez treske za ridukati je al dovere, moderat joj spendzu, ostaviti je samu za koji dan i koju noć, žene se al fine strakaju.

Šimun: Ali mi je pusta, mila, bez ňe ne ođoh nikud ni kamo; zamami me veće kaono piple u stupi, ubah ti nijesam bez ňe živ.

Kamilo: Ako ti je draga, a ti što god i pritrpi i nemoj se alteravat, nego raro i to ištom u aparenci, da samo vidi da je s ne bojiš.

Šimun: Eto, moj šiňoru, moj gospodareviću dragi, jeda što znaš, jeda si po svitu naučio koju bahoriju za učinit da je se ne bojim.

Kamilo: A to je se tako jako bojiš?

Šimun: Ne ubah tako, ali tvrda ti vjera, ľuto se je bojim i ništa tako na ovemu bijelome svijetu.

Kamilo: Ovako učini malo po malo, ne pogađaj joj sve, a ne karaj se. E, nu provaj, ovako!

Šimun: Žestoka je, čoeče, ta previja, er ona oće uput da joj se sve pogađa, ali veće od sada sultanu, dobro me nauči (*Dživa izlazi i sluša ga*). Neću joj pogoditi hik ništa, da bi znala svadit se do kijameta, i hod' uput sa mnom i da čuješ prid tvojijem svijetlijem obrazom, ko ću joj rijeti: Ja u svojoj kući dimije nosim. Zahvale milomu nebu, i oću ter oću... (*upazi Dživu*). Pazi vruga, ono je odonuda, bjež'te ľudi, kumim vas najbrže, ja ću joj sve sam rijet. Uh, moje nevoľe!

Puličinela: Ricordatevi di sostenere la riputazione masculina. (*Idu*).

Š e n a 7.

Dživa i Šimun.

Dživa: Šimune, amo, amo!

Šimun: Evo me, moja grličice.

Dživa: Što si ono sad govorio, hoću znat, s onezijem frustijerom?

Šimun: Ništa, kokošice, živ ti ja bio!

Dživa: Ako sam te ja čula da si govorio. Hoću znat što je bilo?

Šimun: Dođe on onđe, e dođoh i ja, pak uput pođe kaono sultanu, tebe upazi, morebit si videla.

Dživa: Gleda obraza, koji hoće meni šelu za pelu. Najbrže hoću znat što ste govorili?

Šimun: Reče mi, veli, hem ... da ...

Dživa: Hem, da?

Šimun: Upita me, koliko je ura, ali ga ja poslaha, da gleda na zvoniku koga je u meni momka upazio, da mu ja ure pokazivam? Imah li razlog?

Dživa: Aposta sam te upitala za videt, hoćeš li mi koju laž namisliti. Što cijeniš, govedo neoprano, da te ja nijesam čula sve što si govorio? A na tvoj despet hoću ja, ja ter ja zapovijedat u kući, hoću da mi pogađaš sve što zamislim, a ti pukni, crkni i raskvartaj se!

Šimun: A ma kamo je zakon, kamo li razlog?

Dživa: Kad ja govorim, hoću da muči i zakon i razlog. Znaš, koja je? ...

Š e n a 8.

Matko i isti.

Matko: Pi, kako te nije sram, gospodar! Razlijega se svud što vikaš. Umiješ li što drugo činit, nego sved karat se s gospođom?

Šimun: Mato, a Mato, ne progovorih ti ja riječce, tako mi Mačelova imena!

Matko: Veće se ovo ne može trpjeti, da drugo ne činiš, nego reveš. Da recite meni, što vam je?

Šimun: Mato, a Mato ...!

Dživa: Promisli, Matko: može li si trpjet? Reko je ...

Matko: Ne okora' drugo! Imaš sve, što je razlogâ.

Šimun: Mato, to je hem, gospodareviću.

Matko: Oto vidiš ti isti da ne imaš česa rijeti. Ištom vikaš i rabijaš gospođu, da joj s tebe gučula pade. Kako te nije sram!

Dživa: Tovare zločesti, ti hoćeš da ja s tebe život izgubim? Neću ter neću za tvoj despet, nego hoću ter hoću da me slušaš i res-petaš er sam ja dobra vas grad vladati, a nego li tu tvoju ludu pamet. I hodi doma najbrže da te uglavim.

Šimun: Vide li tko ovakoga zuluma? Evo, idem. Pomozite, ljudi, kumim vas! (*Ide*).

Svrha.

U Zagrebu, 14. oktobra 1934.

Dr. Franjo Fancev

Istraživanje vegetacije planina Vardarske banovine

Planine Vardarske banovine nalaze se u sastavu triju velikih biljno-geografskih područja: hrvatsko-crnogorskog (ilirskog u užem smislu), srpsko-bugarskog i albansko-grčkog. Poznavanje je vegetacije ovoga dijela Balkanskog Poluotoka važno stim više, što se veliki planinski skupovi, izgrađeni što od vapnenaca i dolomita, a što opet od gnajsa i granita, uzdižu do visine od 2500—2700 m. Da upoznam u glavnim crtama biljne zadruge planinske vegetacije ovog središnjeg dijela Balkanskog Poluotoka, odabrao sam tri planinska skupa: planinu Kajmakčalan (Nidže), planinu Jakupicu i Šar-Planinu od Ljubotena do Kobilice.

S potporom Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti boravio sam prošle godine oko mjesec dana u spomenutim planinama. Obišao sam ove krajeve: 11 VII Zagreb—Beograd; 12 VII Beograd—Skoplje; 13 VII Skoplje; 14 VII Skoplje—Gracko—Bitolj—Skočivir; 15 VII Skočivir—Vlaške Kolibe—Stalkov Grob—Siva Stena; 16 VII Siva Stena—Stalkov Zub; 17 VII Kajmakčalan; 18 VII Kajmakčalan—Rajs; 19 VII Rajs—Nidže—Floka—Belo Grotlo—Jelak (turistička kuća); 20 VII Jelak—Skočivir—Bitolj—Gracko; 21 VII Skoplje; 22 VII Skoplje—Salakova; 23 VII Salakova—Pepeljak—Oštri Vrh; 24 VII Salakova—Ubavo—Solunski put; 25 VII Salakova—Mala Karadžica—Ubavo; 26 VII Ubavo—Salakova; 27 VII Salakova—Oštri Vrh—Ubavo;

28 VII Aliagica—Begovo—Begova Glava; 29 VII Begovo—Solunska Glava; 30 VII Begovo—Jakupica; 31 VII Begovo—Solunski put—Ubavo—Salakova—Cvetovo; 1 VIII Cvetovo—Skoplje; 2 VIII Skoplje—Tetovo; 3 VIII Tetovo—Staro Selo—Ljuboten (turistička kuća) — obronci Ljubotena; 4 VIII vrh Ljubotena; 5 VIII turistička kuća — Livadica — izvor Beloveške Reke; 6 VIII vrhovi Piribeg i Jezerce; 7 VIII Jezerce—Čaušica—Bistra—Konjuška—Crni Vrh—Sedlo Kobilice; 8 VIII Kobilica—Tetovo; 9 VIII Tetovo—Skoplje—Niš; 10 VIII Niš—Beograd—Zagreb.

Na putu pratila su me gg. dr. Bogdan Varićak, viši pristav Higijenskog instituta u Zagrebu, i diplom. filoz. Stjepan Urbani, asistent Botaničkog instituta. Napornim radom u terenu u vrlo povoljnim vremenskim prilikama sabrali smo obilni floristički materijal, koji je dopremljen u Botanički institut Univerziteta u Zagrebu. U terenu proučio sam oko 250 dobro razvitih ploha raznih biljnih zadruga i izradio veći broj foto-snimaka. Dr. Varićak sabrao je posebno obilni fitopatološki materijal i spremio nekoliko značajnih biljaka za citološka proučavanja.

Velikom susretljivošću Direkcije šuma u Skoplju bila nam je omogućena doprema i sušenje materijala, a stalnom potporom državnih vlasti u znatnoj mjeri olakšan rad u terenu.

Glavni cilj istraživanja bio je upoznavanje planinske vegetacije, dok su šumske zadruge ispitivane samo uz put, koliko je to dopuštalo vrijeme i kasno godišnje doba za vegetaciju nižih pojava. Na ovom mjestu donosim samo kratki prikaz vegetacije, koliko je moguće prije definitivne obrade florističke i sociološke građe. Spominjem, da su ovi krajevi u florističkom i biljno-geografskom pogledu bili mnogo ispitivani već od Grisebacha, Dörflera, Wettsteina, Adamovića, Košanina, Bornmüllera i mnogih drugih, ali je ovo prvi pokušaj da se opišu biljne zadruge kao sociološke jedinice.

Najniži šumski pojas skopske kotline i bitoljsko-prilepske visoravni sastavljen je od hrastovih šuma sveze *Quercion pubescentis-sessiliflorae* Br.-Bl., koje su razvite na vapnenoj i na silikatnoj podlozi. Te su šume danas na žalost na velikim površinama posve uništene, ali se iz sačuvanih ostataka i pojedinog grmlja i drveća, koje je ostalo pošteđeno, može prilično pouzdano izgraditi slika nekadašnje šumske vegetacije. U pojasu hrastove šume nalaze se često mnogi

submediteranski elementi. Od lisnatog drveća ističe se *Quercus pubescens* (*Qu. lanuginosa*), *Qu. macedonica*, *Qu. cerris*, *Qu. sessiliflora*, *Carpinus duinensis*, *Acer monspessulanum*, *Fraxinus ornus*, *Ostrya carpinifolia*, od grmova *Buxus sempervirens*, *Cornus mas*, *Corylus avellana*, *Syringa vulgaris*, *Paliurus aculeatus* i dr. Od nižeg rašća ovih hrastovih šuma susrećemo *Geranium sanguineum*, *Teucrium chamaedrys*, *Polygonatum officinale*, *Cyclamen repandum*, *Melittis melissophyllum* i dr. Pojas hrasta seže vrlo visoko, tako se na pr. na Kajmakčalanu uspinje hrast u zbijenim zadrugama još iznad 1200 m; u toj visini nalaze se još obilno kulture raži. Nad pojasom hrasta nalazi se na Šar-Planini i na planini Jakupici vrlo široki pojas bukve. Širina toga pojasa zavisi o ekspoziciji, podlozi i geomorfološkim prilikama, kako je to lijepo prikazao Košanin u više rasprava.¹ U bukvoj šumi nalazimo obilno vrste *Calamintha grandiflora*, *Galeobdolon luteum*, *Euphorbia amygdaloides*, *Arenonia agrimonioides*, *Geum urbanum*, *Lactuca muralis*, *Asperula odorata* i druge neke značajne vrste bukovih šuma. Nad pojasom bukve nalazi se na planini Jakupici široki pojas klekovine (*Pinus mughus*), koji seže sve do najviših vrhova ovog planinskog skupa. Na Solunskoj Glavi nalazi se klekovina još u visini od 2510 m, tako da se najveći dio ove planine nalazi u pojasu krivulja. Po Košaninu ovo je najjužnija granica dosezanja vrste *Pinus mughus*. Poprečna širina toga pojasa iznosi 590 m. Na Šar-Planini nalazi se klekovina danas vrlo lokalizirana, jer je lice ove planine toliko izmijenjeno utjecajem paše, da će bez pomnih istraživanja biti teško odrediti prirodne granice pojedinih šumskih pojasa. Čini se, da je različna visinska razgrana planine Kajmakčalan. Pojas bukve sužen je u tom masivu, koji se nalazi tik uz grčku granicu, tako, da ga često i ne zamjećujemo. Iznad bukve nalazi se široki pojas šuma bijeloga bora, koje pokrivaju velike površine, premda su na mnogim mjestima jako uništene. Napose je potisnuta gornja granica bora i stvorene su silne površine planinskih rudina.

Osim ovih šumskih zadruga, koje su se razvile kao visinski pojasi, nalazi se u istraživanim planinama još cijeli niz vrlo značajnih šumskih zadruga (*Pinus nigra*, *P. peuce*, *Picea excelsa* i dr.), na koje se ovdje ne ćemo obazirati. Glede raširenja šumskog drveća

¹ Košanin N.: Vegetacija planine Jakupice u Makedoniji. Glas Srpske kr. akademije, knj. 85, 1911. — Cetinjari Južne Srbije. Glasnik Škopskog naučnog društva, knj. 1, 1925 — Osim toga još veći broj radova, vidi: Vouk Vale: Nedeljko Košanin. Acta botanica, Zagreb, Vol. IX, 1934.

i grmlja upozorujemo na rasprave Košanina, na najnoviju studiju D. S. Petrovića »O šumskom drveću u Južnoj Srbiji« (u Šumar. listu 1934) i na iscrpljivu geografsku kartu šumskoga drveća, koju su izradili D. S. Petrović i Hans Em.

Istakli smo, da je utjecaj čovjeka na vegetaciju nadasve velik. Na Begovom i Solunskom pokriva klekovina bora (krivulj) velike površine, koje su danas već silno poharane. Nerazumnim potiskivanjem ovog planinskog grma na strmim obroncima vapnenog gorja omogućeno je razorno djelovanje vode, koja ispira zemlju i ogoljuje cijele obronke. Na oblim obroncima silikatnog gorja nije opasnost tako velika, pa su se zato tamo proširile gusto zarasle planinske rudine. Tako se pod utjecajem čovjeka proširila planinska vegetacija dosta duboko u šumski pojas. Razumljivo je, da su se u prvom redu razvile planinske rudine, dok su zadruga s posve odabranim zahtjevima staništa zauzele samo ona mjesta, koja im odgovaraju. Zbog geomorfoloških prilika i utjecaja lokalne klime nalaze se često i ove vrlo specijalizirane zadruga duboko u šumskom pojasu.

Planinska je vegetacija na istraživanim planinama Vardarske banovine vrlo bogato razvita i sastavljena od mnogo dobro karakteriziranih socioloških jedinica. Razlogom su ne samo visoki usponi već i velike razlike u petrografskom sastavu pojedinih vrhova. Ispravno primjećuje Košanin za Jakupicu: »Za razviće alpske flore ovakve su prilike bile od osobitoga značaja, jer su joj stajale na raspoloženju jedna pored druge krečnjačka i silikatna podloga sa svojim različnim fizičkim i hemijskim osobinama, za koje su vezane naročite hidrografske i termičke prilike. Otuda planinska grupa Jakupice spaja u svojoj alpiskoj vegetaciji osobine i krečnih i silikatnih planina Balkanskoga Poluostrva« (str. 187).

1. Vegetacija u pukotinama stijena

Vegetacija u pukotinama stijena razvita je u istraživanim planinama u dva bitno različna skupa zadruga: jedne na vapnenim i dolomitnim stijenama, a druge na stijenama silikatnog kamenja. Vegetacija u pukotinama vapnenih stijena sastavljena je od više zadruga, koje se ističu mnogim značajnim vrstama. Među njima je najvažnija vrsta *Ramondia Nathaliae*, koja je obilno raširena u cijelom vapnenom skupu planine Jakupice, a rjeđe dolazi i na Kajmakčalanu. Od klisure Treske uspinje se ramondija do najviših

vrhova Jakupice i izbjegava samo mjesta izložena najjačem udaru vjetra. U doba cvatnje krasnim violetnomodrim cvjetovima i tamnozelenim lišćem ukrasuje pukotine, malene police i izbočine stijena. Od ostalih vrsta ističe se u vegetaciji stijena napose *Potentilla apennina*, koja podnosi i mjesta najjačeg udara vjetra i nastava katkad i posve ravne ili slabo nagnute obronke na planinskim rudinama. U planinskom pojasu Jakupice nastupaju u vegetaciji stijena obilno vrste *Saxifraga coriophylla* i *S. karadžicensis* tvoreći velike jastučice. Od ostalih biljaka obilno su raširene vrste *Asplenium trichomanes*, *A. ruta muraria*, *Silene saxifraga*, dok su rjeđe vrste *Asplenium fissum* i *Potentilla caulescens* ssp. *Dörfleri*. Osobito je značajna za vegetaciju vapnenih stijena *Viola Košanini*, koju na žalost nijesam našao. Prekrasno je razvita vegetacija vapnenih stijena na vebnim otsjecima ispod Solunske Glave i Jakupice i na Oštrom Vrhju iznad izvora Patiške Reke. Vegetacija u pukotinama vapnenih stijena u planinama Vardarske banovine razlikuje se u znatnoj mjeri od vegetacije stijena hrvatskih i crnogorskih planina i pripada vrlo vjerojatno posebnoj svezi (*Ramondion Nathaliae?*) reda *Potentilletalia caulescentis* B r.-B l.

Bitno je različna vegetacija u pukotinama i rupama silikatnih stijena. Za razliku od velikih otsjeka i lomova u vapnenom gorju, koji omogućuju obilan razvitak hazmofitske vegetacije, nalaze se u silikatnom gorju rjeđe pogodna staništa za život ove vegetacije. Zato je vegetacija stijena razvita uglavnom fragmentarno, pojedine vrste dolaze na ovim ili na onim trupcima, dok se teško nađu individui, u kojima su nazočne sve značajne vrste. Na Kajmakčalanu nalazi se na više mjesta na otsjecima vlažnijih stijena prekrasna *Saxifraga pedemontana* ssp. *cymosa*, dok na suhim stijenama dolazi *Asplenium septentrionale*, *A. trichomanes*, *Silene Lerchenfeldiana* i dr. Slična vegetacija nalazi se i na stijenama iznad Salakove u planini Jakupici. Vegetacija nalikuje umnogom na vegetaciju bugarskih planina, pa će trebati na pogodnim staništima pomnije proučiti pojedine zadruga i odrediti njihovu sistematsku vrijednost.

2. Vegetacija točila

Vegetacija točila izgrađena je od mnogo zadruga, koje se razlikuju u zahtjevima na kemijski sastav podloge, koju nastavaju, u gibljivosti točila i u duljini trajanja snježnog pokrova.

Na Ljubotenu nalaze se veće površine zadruga *Drypetum Linnaeanae*, koja je usko srodna s istoimenom zadrugom hrvatskih i crnogorskih planina. U dinamskom i dijagnostičkom pogledu najvažnija je vrsta *Drypis Linnaeana*, a uz nju nastupa *Rumex scutatus*, *Cardamine carnosae*, *Senecio rupestris*, *Linaria alpina*, *Valeriana Crinii*, *Silene marginata* i *Cystopteris regia*, dakle uglavnom vrste, koje nastupaju u toj zadrugi i u zapadnim planinama Dinarskog gorja. Zadruga nastava suha vrlo gibljiva točila. Na planini Jakupici nijesam našao ove zadruga, ali će trebati pomnije ispitati točila ispod Jakupice i Solunske Glave, da se utvrdi, da li tamo dolazi. Na Jakupici nalazi se fragmentarno razvita i zadruga većih umirenih trupaca, u kojoj dominira *Dryopteris Villarsii*.

Osim ovih zadruga suhих točila nalaze se u Jakupici i na Šar-Planini na mjestima duljeg ležanja snijega zadruga sveze *Arabidion coeruleae* B r.-B l. Na vlažnim gibljivim točilima ispod snježanika na Oštrom Vrhu iznad vrela Patiške Reke nalazi se neka zadruga, u kojoj nastupa obilno *Saxifraga rotundifolia* ssp., *Arabis flavescens* (?), *Saxifraga glabella*, *Ranunculus crenatus*, *Cystopteris regia* i dr. Ova zadruga dolazi na vlažnim gibljivim točilima, dok je na ustaljenim točilima razvita posebna zadruga vrste *Ranunculus crenatus*.

Od mnogo je većeg značaja u fizionomskom i dinamskom pogledu zadruga *Salicetum retusae-reticulatae*, koja nastava mirna ustaljena točila i vapnene trupce, na koje nanosi vjetar veće količine snijega. Krasni individui nalaze se u najvišem pojasu planinskog skupa Jakupice i na vapnenim obroncima Ljubotena i Kobilice u Šar-Planini. Na Solunskoj Glavi i na vrhovima iznad Begova združuju se *Salix retusa*, *S. reticulata*, *Carex nigra*, *Ranunculus crenatus*, *Plantago montana*, *Gnaphalium* sp., *Galium anisophyllum*, *Primula longiflora*, *Polygonum viviparum* i još neke biljke planinskih rudina, jer se staništa obiju zadruga uz najmanje promjene reljefa izmjenjuju. Zadruga se održava samo na plitkom tlu, dok na dubokoj humoznoj naslazi prodiru u nju mnogi acidofilni elementi i najzad potpuno pretegne *Vaccinium uliginosum* sa značajnim pratilecima acidofilnih zadruga.

Bitno su različite i veoma zanimljive zadruga na silikatnim točilima. Na suhim kršovitim obroncima, koji su slabo gibljivi, naseljuje se redovno u velikom obilju *Geum montanum* i svojim pionirskim djelovanjem omogućuje razvitak planinskih rudina. Prave

zadruga suhих silikatnih točila, koje pripadaju svezi *Androsacion alpinae* B r.-B l., našao sam vrlo ograničeno samo u skupu Šar-Planine na Livadici, Piribegu i Bistri. Od mnogih vrsta, koje dolaze na takvim staništima u Alpama, nalaze se ovdje samo *Oxyria digyna*, *Sieversia reptans* i *Geum montanum*. Da dobijemo jasniju sliku ove vegetacije, treba ispitati još velika točila ispod Bistre i Piribega.

Mnogo su raširenije zadruga mirnih ustaljenih silikatnih točila, na kojima dugo leži snijeg. Još kasno u ljeto nalaze se na planinama veće ili manje hrpe snijega, a na debeloj humoznoj naslazi uz rub snježanika razvile su se zadruga alpske sveze *Salicion herbaceae* B r.-B l. Redovno su zadruga razvite samo fragmentarno, ponajčešće dolazi facijes vrste *Gnaphalium supinum*, zatim facijes vrste *Arenaria rotundifolia* i facijes vrste *Polytrichum piliferum*. Mjesta najduljeg ležanja snijega pokriva obično facijes vrste *Arenaria rotundifolia*. Najznačajnija vrsta ove posebno prilagođene vegetacije, sitna vrba *Salix herbacea*, poznata je samo sa Šar-Planine. Zadruga alpske sveze *Salicion herbaceae* nalaze se u istraživanim planinama na najjužnijoj granici raširenja, pa će trebati pojedine tvorevine pomnije ispitati i odrediti njihovu hijerarhičku vrijednost.

3. Planinske rudine

Planinske rudine ne zapremaju nigdje u Jugoslaviji tolike površine kao u Vardarskoj banovini. Pod utjecajem čovjeka potisnuta je u najvišim pojasima ne samo klekovina bora, koja je na mnogim mjestima upravo netragom nestala, već i šuma i stvorene su nedogledne površine pašnjaka. Ti su pašnjaci nadasve važno vrelo privrede, jer na njima pasu silna stada ovaca i goveda, pa je zato njihovo poznavanje ne samo od velikog teoretskog već i praktičnog značenja.

Dva su osnovna skupa planinskih rudina, koje se razlikuju po svojim zahtjevima na kemijski sastav tla: rudine na bazičnoj i neutralnoj podlozi i rudine na kiselim tlima. Prve se razvijaju samo na vapnenoj i dolomitnoj podlozi, a druge dolaze uglavnom na silikatnom kamenju oskudnijem na vapnu, a na vapnencima i dolomitima nalaze se samo na dubljoj naslazi tla, koja omogućuje ispiranje baza i zakiseljenje tla.

Planinske rudine na vapnenoj podlozi ističu se redovno već na prvi pogled slabom obraslošću od rudina silikatnog gorja. Na njima ne pokriva vegetacija obično više od 80% površine, pa između

busena trava i šaševa i jastučića trajnih zeleni proviruje bijeli kamen. Naprotiv rudine na silikatnoj podlozi tvore redovno gusti pokrov, u kome samo tu i tamo proviruju veći ili manji trupci granita ili gnajsa. Fizionomska razlika između ova dva skupa planinskih rudina ističe se napose na mjestima, gdje se oni na uskom prostoru dodiruju. Na planini Kajmakčalan, koji je izgrađen uglavnom od gnajsa, dolaze kod naše pogranične stražarnice Floka veći grebeni mramornih vapnenaca, koji se u Belom Grotlu ruše u strmoj provaliji na grčku stranu. Razlika u izgledu vegetacije vrhova Nidže i Floka upravo je neopisiva. Slične razlike vidimo i na Pepeljaku i Oštrom Vrh u planini Jakupici, pa na Ljubotenu i Livadici ili Crnom Vrh u Kobilici u Šar-Planini. Nije međutim razlika samo u izgledu, već i u florističkom sastavu, jer je malo biljaka, koje su jednoliko raširene na obje geološke podloge.

Planinska je vegetacija na bazičnoj ili neutralnoj podlozi vrlo nalik na vegetaciju hrvatskih i crnogorskih planina, jer je sastavljena u dobroj mjeri od istih vrsta. Ipak mnoge vrste zapadnih planina naše države ne dolaze u ovim južnim stranama, već se u njima javlja znatan broj novih oblika, koji su rašireni uglavnom u albansko-grčkom području. Najviše vrhove u skupu Jakupice (Oštri Vrh, Solunska Glava, Begova Glava) i Šar-Planine (Ljuboten, Kobilica) pokriva prekrasna zadruga, floristički i ekološki vrlo srodna s asocijacijom *Carex laevis*-*Helianthemum alpestre*, koja je obilno raširena i bogato razvita na sličnim staništima u hrvatskim i crnogorskim planinama. Manje plohe pokriva ova zadruga i na Kajmakčalanu. U zadrugi pretežu vrste *Carex laevis*, *Helianthemum alpestre*, *Edraeanthus graminifolius*, *Oxytropis dinarica*, *Dryas octopetala*, *Minnuartia verna* f., *Cerastium lanigerum*, *Anthyllis scardica*, *Gentiana verna*, *Sedum atratum*, *Cetraria islandica*, *Saxifraga adscendens*, *S. porophylla* ssp. i dr. Na Šar-Planini dolazi u zadrugi vrlo obilno *Dianthus inodorus* ssp. *brevicalyx*, *Aster alpinus*, *Alyssum scardicum*, *Thlaspi bellidifolium* i *Ptilotrichum rupestre* ssp. *scardicum*, a u planini Jakupici ne dolaze neke od navedenih vrsta, već nastupa vrlo obilno prekrasan *Dianthus pindicola* V i e r h. var. *jacupicensis* K o š., *Thymus Boissieri*, *Armeria* sp., *Androsace villosa* i dr. Zadruga vrlo sličnog sastava dolazi i na Floki u skupu Kajmakčalana. Ova zadruga nastava u raznim facijesima (tipski facijes, *Dryas*-facijes *Carex rupestris*-facijes, *Elyna Bellardi*-facijes) mjesta izložena najjačem udaru vjetra, i to na hladnim položajima, dok je na toplijim

položajima na jugoistočnoj ekspoziciji i na nižim vrhovima zamjenjuje vrlo srodna zadruga, u kojoj preteže *Helianthemum balcanicum*. Osim razlike u ovim dvjema vrstama roda *Helianthemum* odlikuje se posljednja zadruga nedostatkom nekih vrsta (*Saxifraga adscendens*, *Sedum atratum*, *Polygonum viviparum*) i u nastupanju novih vrsta, na pr. *Asperula Dörfleri*, *Achillea aizoon*, *Paronychia kapela* i dr. U nekim tvorevinama dolazi vrlo obilno *Anthyllis aurea*. Zadruga je razvita u sva tri istraživana planinska skupa, a pri tom pokazuje Jakupica veću srodnost sa Kajmakčalanom nego sa Šar-Planinom.

Osim ovih dviju najvažnijih zadruga, koje nastavaju mjesta izložena jakom vjetru na najvišim vrhovima istraživanih planina, nalazi se na Ljubotenu u pojasu iznad turističke kuće vrlo srodna zadruga, u kojoj preteže *Sesleria tenuifolia*. Ovu vrstu nijesam inače nalazio na planinskim rudinama, pa i na Ljubotenu dolazi uglavnom u nižem pojasu, dok je u višem zamjenjuje *Sesleria coerulans* i njezine uskolisne forme. Posebna zadruga dolazi i na nižim vrhovima u planini Jakupici u užem smislu. U njoj nastupaju mnoge termofilne vrste, ali se ipak u građi jasno priklanja spomenutim zadrugama planinskih rudina.

Zadruga planinskih rudina, u kojima dolaze obilno vrste *Carex laevis*, *Helianthemum alpestre* i *H. balcanicum*, veoma su slične istoimenim zadrugama iz hrvatskih i crnogorskih planina, tako da se na prvi pogled čini, da se radi samo o geografskim varijantama. Tačna poredba pokazuje međutim, da su te zadruge u ekološkim zahtjevima i u biti svoje florističke građe vrlo srodne, ali se ipak toliko razlikuju u florističkom sastavu, da se ne može za sada jasno odrediti njihova hijerarhička vrijednost.

Sve dosad navedene zadruge nastavaju plitka tla, ponajviše kršovite obronke slabe obraslosti. Na nešto dubljim vapnenim tlima nalazimo još dvije vrlo zanimljive zadruge, koje su u sistematskom i singenetskom pogledu od velikog značenja. U jednoj od tih zadruga dominira *Carex rupestris*, a u drugoj *Elyna Bellardi*.

Na vrhu Ljubotena nalaze se na izloženim vapnenim obroncima veće površine zadruga *Carex laevis-Helianthemum alpestre*. Na južnim obroncima na najvišem vrhu razvijen je tipski facijes, a na sjevernim facijes vrste *Dryas octopetala*. Na zaštićenim udubinama nalazi se posebna zadruga, u kojoj se napose ističu vrste *Helianthemum grandiflorum*, *Onobrychis scardica* i *Festuca du-*

riuscula. Osim ovih zadruga nalaze se na sjevero-zapadnim obroncima veće površine izloženih rudina na dosta dubokoj naslazi zemlje, koje tvore gusti vegetacijski pokrov. Dominantna vrsta *Carex rupestris* pokriva preko polovinu cijele površine, a uz nju nastupaju obilno vrste *Trifolium noricum*, *Dryas octopetala*, *Salix reticulata*, *Pedicularis verticillata*, *P. Grisebachii*, *Polygonum viviparum*, *Cetraria islandica*, *Sesleria coeruleans* i *Carex laevis*. U manjoj mjeri nalaze se i vrste *Helianthemum alpestre*, *Edraeanthus graminifolius*, *Oxytropis dinarica* i *Thamnotia vermicularis*. Osim ovih bazifilnih ili indiferentnih vrsta nastupaju u toj zadrugi vrlo obilno acidofilne vrste poimence *Primula minima*, *Cerastium sp.*, *Anemone narcissiflora*, *Senecio carpathicus*, *Vaccinium uliginosum*, *Agrostis rupestris*, *Avena versicolor* i dr. Posve istu zadrugu nalazimo i na vrhu Kobilice. Tamo nastupa u njoj dosta često i *Elyna Bellardi*. Ova zadruga slijedi u prirodnom razvitku vegetacije i stvaranju tla redovno na zadrugu vrste *Carex laevis*-*Helianthemum alpestre*. Dvije pedološke analize² ove zadnje zadruge pokazale su, da se pH u vodenoj otopini kreće između 6,44 i 6,61, dok pH zadruge *Carex rupestris*-*Anemone narcissiflora* u jednom sabranom uzorku pokazuje u vodenoj otopini 5,41. Zadruga u svome sastavu ujedinjuje uz mnoge izrazito bazifilne elemente nekoliko značajnih acidofilnih vrsta, čemu odgovara i koncentracija vodikovih iona. Sve to upućuje na smjer klimatski uvjetovane sukcesije, koja polazi u smjeru ispiranja baza i povećanja aciditeta.

Na planini Jakupici susrećemo posve istu pojavu, ali nalazimo novu zadrugu, u kojoj preteže *Elyna Bellardi*. U toj zadrugi dolazi veoma stalno *Thymus Boissieri*, *Minuartia verna f.*, *Dianthus jacupicensis*, *Nigritella nigra*, *Oxytropis dinarica*, *Carex laevis*, *Edraeanthus graminifolius* i *Sesleria tenerrima* (?). Uz to dolazi *Polygonum viviparum*, *Helianthemum alpestre* i *Anthyllis scardica*, a u nekim plohama vrlo obilno i *Carex rupestris* i *Dryas octopetala*. I ova zadruga slijedi u prirodnom razvitku vegetacije na kršovite rudine vrste *Carex laevis*-*Helianthemum alpestre*. U tipskom razvitku pretežu bazifilni i neutrofilni elementi, dok se postepenim gomilanjem humozne naslage ispiraju baze i pojavljuje se sve veći broj acidofilnih vrsta, na pr. *Vaccinium uliginosum*, *Agrostis rupestris*, *Geum montanum*, *Nardus stricta* i dr. U takvim

² Sve sabrane uzorke tla analizirala je gđa prof. Marijana Živan, viši poljopr. savjetnik u Zagrebu.

plohama pada pH u vodenoj otopini od 7,14 na 5,38, kreće se dakle u istom području kao kod zadruga *Carex rupestris*-*Anemone narcissiflora*. Zadruga vrste *Elyna Bellardi* pokriva na višim vrhovima Jakupice manje površine. Ona je u sistematskom, a napose i u singenetskom pogledu vrlo srodna sa zadrugom *Elyna Bellardi-Carex approximata*, koju sam opisao iz Bobotova Kuka u skupu Durmitora.

Sve dosad opisane zadruga nastavaju mjesta izložena jačem udaru vjetra. Na tim mjestima drži se snijeg samo vrlo kratko, jer ga odnosi vjetar. Ima međutim u vapnenom gorju većih površina planinskih rudina, koje nastavaju zaštićena mjesta, na kojima oblik terena omogućuje, da se snijeg i unatoč najjačem vjetru zadrži. Takva su zaštićena mjesta s vrlo povoljnom lokalnom klimom stanište posebne zadruga, u kojoj preteže *Festuca varia* ssp. *cyllenica* (?), a vrlo obilno dolaze vrste *Helianthemum grandiflorum*, *Dianthus integer*, *Sesleria coerulans* c. f., *Avenastrum* sp., *Poa alpina*, *Carex laevis*, *Onobrychis scardica*, *Anthyllis scardica*, *Cerastium lanigerum*, *Calamintha alpina*, *Thymus Boissieri*, *Colchicum macedonicum*, *Festuca duriuscula* i *Koeleria eriostachya*. U manjem stepenu stalnosti dolaze još neke druge značajne biljke. Na Šar-Planini dolazi vrlo srodna zadruga, u kojoj ipak ne dolaze neke od spomenutih vrsta (*Festuca varia* ssp., *Colchicum macedonicum*, *Thymus Boissieri*). Na žalost nijesam mogao proučiti u ovom posljednjem skupu većih površina ove zadruga, pa tako ne mogu jasno odrediti odnošaj između obiju zadruga. Unatoč tome jasno je, da su one usko srodne i da pripadaju vrlo vjerojatno jednoj posebnoj svezi, koja se nalazi po ekološkim zahtjevima i po florističkom sastavu između zadruga subalpinske sveze *Festucion pungentis* i alpskih zadruga sveze *Seslerion tenuifoliae*. U singenetskom pogledu nastaju obje zadruga obraščivanjem kršovitih obronaka i na položitim mjestima, gdje je omogućeno stvaranje deblje humozne naslage, koja izolira vapnenu podlogu, degeneriraju i ustupaju mjesto novoj zadrugi, u kojoj se pojavljuju obilno acidofilne vrste, u prvom redu *Geum montanum*. Na zaštićenijim obroncima nastane tada »*Nardetum strictae*«. Tako se razvijaju na planinama Vardarske banovine posve isto kao u hrvatskim i crnogorskim planinama na dubljem humoznom pokrovu iznad vapnene podloge acidofilne zadruga.

Najveće površine zapremile su acidofilne zadruga na silikatnom gorju, na kamenju oskudnom vapnom. Vegetacija planinskih

rudina na kiseloj podlozi izgrađena je od znatnog broja socioloških jedinica, od kojih smo poznavali dosad samo zadrugu *Nardetum strictae*. Ta je zadruga od svih najviše antropogeno uvjetovana i nastava često goleme površine. U vapnenom gorju nastupa samo na dubokoj humoznoj naslazi, a na silikatnoj podlozi zaprema znatne plohe i na plićem tlu, prodirući u sve planinske zadruge, koje nijesu izložene odviše jakom vjetru. Na Kajmakčalanu dolazi *Nardus stricta* dosta rijetko i vezan je uglavnom na vlažnija mjesta, dok u skupu Jakupice pokriva na ravnim poljima velike površine, tako na Ubavom i na Begovom Polju i drugdje. Veće površine nalaze se na zaštićenim obroncima Ljubotena, i to i na vapnenoj i na silikatnoj podlozi, a osobito je velike površine zapremio na Livadici, Piribegu, Jezercu, Bistri i Kobilici. Po svome sastavu zadruga je vrlo jednoliko građena, pa se razlikuje redovno po tome, iz koje je zadruge nastala i u kojoj se nadmorskoj visini razvila. U zadrugi posve preteže *Nardus stricta*, a obilno nastupaju vrste *Festuca rubra*, *Geum montanum*, *Ranunculus montanus* f., *Potentilla ternata*, *Poa alpina*, *Anthoxanthum odoratum*, *Deschampsia flexuosa* i dr. Zadruga pripada svezi *Nardion strictae* B r.-B l., koja je raširena od Pireneja do Balkana.

U subalpinskom pojasu bukve i u pojasu klekovine i bijelog bora, na mjestima, gdje je potisnuta šuma, pokrivaju velike površine dvije zadruge: jedno je travnata zadruga vrsta *Poa violacea-Geranium subcaulescens*, a drugo je planinska vriština, zadruga malenih grmiča *Bruckenthalia spiculifolia-Vaccinium uliginosum*. Zadruga vrste *Poa violacea* i *Geranium subcaulescens* pokriva na Kajmakčalanu, na Jakupici i na Šar-Planini u visini od 1500—2200 m često nedogledne površine tvoreći gusti, jednoliki, bojama oskudni pokrov, u kome se u ljetno doba između sivožutih vlati ističe samo crvena iglica ili mali karanfil. Zadruga nastava zaštićena staništa pokrivena u zimi snijegom, a u višim se pojasima postepeno gubi i ustupa mjesto drugim zadrugama. Osim veoma stalnih i značajnih vrsta *Poa violacea* i *Geranium subcaulescens* nastupaju s velikom stalnošću i u većem ili manjem obilju vrste *Festuca vallesiaca* f., *Dianthus deltoides* f., *Thymus serpyllum*, *Anthoxanthum odoratum*, *Deschampsia flexuosa*, *Achillea millefolium*, *Festuca rubra*, *Luzula campestris*, *Asperula longiflora* f. i dr. U jednoj subasocijaciji nastupa obilno *Geum montanum*, dok ga u drugoj nema. Zadruga je na svim istraživanim planinama veoma

jednoliko sastavljena, pa je s obzirom na veliko prostranstvo u ekonomskom pogledu od velikog značaja. Primarna su staništa naše zadruga obronci silikatnog gorja, ali ona nastupa i na dubljoj podlozi iznad vapna. Dvije sabrane probe zemlje u tipskom razvitku zadruga na silikatnoj podlozi pokazuju izrazito kiselu reakciju. U vodenoj otopini kreće se pH između 4,19 — 4,55, u otopini KCl između 3,43 — 3,71, hidrolitski aciditet postizava veoma veliku vrijednost (52, 48), a supstitucijski aciditet diže se do 29,61, što pokazuje, da je tlo do krajne mjere oskudno bazama.

U visini od 2400—2560 m nalazimo na strmim zaštićenim obroncima Bistre drugu zadrugu, u kojoj preteže *Festuca spadicea*. Ta se vrsta javlja pojedinačno i u pređašnjoj zadrugi, dolazi obilno i na nižim obroncima (na pr. na Salakovoj), ali je njezino najpovoljnije raširenje u višim pojasima, gdje se udružuje u posebnu zadrugu vrlo značajnog sastava. I u ovoj zadrugi nastupa obilno *Geranium subcaulescens*, a uz to dolazi *Luzula spicata*, *Geum montanum*, *Jasione orbiculata*, *Juncus trifidus*, *Senecio carpathicus*, *Poa alpina*, *Anthoxanthum odoratum* i dr. Obje ove zadruga pokazuju izvjesnu srodnost, pa su u ekološkom pogledu nalik na zadruga alpske sveze *Festucion variae* B r.-B l. Po svoj prilici radi se ovdje o posebnoj svezi reda *Caricetalia curvulae* B r.-B l.

Osim ovih više ili manje termofilnih zadruga kisele podloge nalaze se u istraživanim planinama još neke planinske rudine, koje pripadaju drugoj svezi istoga reda. To su planinske zadruga u najužem smislu, jer nastavaju samo najviše masive ili mjesta izložena jakom udaru vjetra. Na Kajmakčalanu nalaze se u pojasu optimalnog razvitka zadruga *Poa violacea-Geranium subcaulescens* često izloženi grebeni, koje pokriva bitno različna vegetacija. To je područje asocijacije *Juncus trifidus-Carex ericetorum*. Ona se odnosi u ekološkom pogledu prema prije navedenoj zadrugi, kao što se odnosi u vapnenom gorju asocijacija *Carex laevis-Helianthemum alpestre* prema asocijaciji *Festuca pungens-Centaurea Haynaldi*. Dominantna je vrsta *Juncus trifidus*, a s većom ili manjom stalnošću nastupaju vrste *Cetraria islandica*, *Jasione orbiculata*, *Cladonia sp.*, *Antennaria dioica*, *Carex ericetorum*, *Genista depressa*, *Veronica bellidioides*, *Plantago carinata* (?), *Senecio carpathicus*, *Potentilla ternata*, *Vaccinium uliginosum* i dr. Na planini Jakupici dolazi na vrhovima iznad Salakove veoma slična zadruga, u kojoj češće dominira *Festuca supina*. Ova izrazito acidifilna zadruga

nastava vrhove i grebene na podlozi oskudnoj vapnom. Reakcija tla je izrazito kisela, te se pH u vodenoj otopini kreće između 4,41 — 4,55, a u otopini K Cl između 3,64 — 3,78, hidrolitski aciditer vrlo je velik te iznosi na jednom ispitivanom uzorku 67,51, dok se supstitucijski aciditet kreće između 3,19 — 4,24.

Druga je značajna zadruga iste sveze raširena na najvišim vrhovima Kajmakčalana u visini od 2390—2515 m. To je zadruga vrste *Sesleria comosa* i *Gentiana punctata*. Ona se ističe dominiranjem vrste *Sesleria comosa*, a uz nju nastupaju vrlo obilno vrste *Pedicularis sp.*, *Veronica bellidioides*, *Senecio carpathicus*, *Jasione orbiculata*, *Luzula spicata*, *Geum montanum*, *Dianthus myrtinerviis*, *Poa violacea*, *Potentilla ternata* i *Gentiana punctata*. Rjeđe dolazi *Juncus trifidus*, *Cetraria islandica* i *Vaccinium uliginosum*, dok je dosta često i obilno nazočna neka sitna, busenasta festuka, koja na nekim mjestima posve preteže. Da li je to facijes naše zadruge ili koja posebna asocijacija, treba napose ispitati. Na Kajmakčalanu nalaze se veće površine, koje su za vrijeme rata bile iskopane, a i sama podloga omogućuje stvaranje siphkog terena. Na takvim se mjestima naseljuju vrlo obilno gore spomenuti *Dianthus myrtinerviis*, *Minuartia sedoides* i *M. recurva* i čine početni stadij, iz koga nastaju planinske rudine. Zadruga vrsta *Sesleria comosa* i *Gentiana punctata* nastava zaštićene dosta strme obronke, koji su u doba zime pokriveni snijegom. *Gentijana* dolazi samo u nekim individualima, a razlogom je vjerojatno obilno sabiranje ove biljke u ljekarske svrhe.

Treću zadrugu planinskih rudina iste sveze nalazimo na najvišim vrhovima Šar-Planine. To je asocijacija vrsta *Festuca Halleri-Androsace hedraeantha*. Nije ona svagdje jednoliko razvita, napose se na nižim predjelima ispod 2400 m nalaze plohe, koje se udaljuju od optimalnog sastava zadruge. U najkrasnijem razvitku pokriva ona veoma velike površine na Bistri i na Piribegu i seže na obroncima izloženim jugoistoku i istoku do visine od 2620 m. U njoj nastupa veoma stalno vrsta *Festuca Halleri*, koja redovno i dominira, a na nekim je plohama zamjenjuju *Festuca koritnicensis* i *F. supina*. Od ostalih vrsta dolaze obilno *Senecio carpathicus*, *Campanula orbelica* (*C. alpina*), *Phyttheuma confusum*, *Jasione orbiculata*, *Sesleria sp.*, *Luzula spicata*, *Potentilla ternata*, *Geum montanum*, *Minuartia sedoides*, *Veronica bellidioides* i *Androsace hedraeantha*. Rjeđe su nazočne vrste *Dianthus scardicus* (?), *Juncus trifidus*, *Minuartia recurva* i *Hieracium sp.* Zadruga

pokriva u cijelom nizu Šar-Planine od Livadice do Crnog Vrha upravo goleme i jednolike površine rudina na klimatski pogodnim staništima te je u ekonomskom pogledu vrlo važna. Nastava zaštićena mjesta, dok se na protivnim obroncima, izloženim jakom sjeverozapadnjaku, razvija zadruga vrste *Carex curvula-Primula minima*. To je svakako jedna od značajnih zadruga istraživanih planina. Našao sam je samo na najvišim vrhovima Šar-Planine, gdje je zapremila često na tisuće kvadratnih metara na ekspaniranim obroncima. Na Bistri nastava ova rudina u visini od 2590—2630 m obronke izložene sjeveru i nagnute pod kutem od 32—38°. U zadrugi preteže *Carex curvula*, a obilno nastupa i vrsta *Primula minima*, koja često pokriva i do jednu trećinu površine. Stalno su nazočne vrste *Campanula orbelica*, *Senecio carpathicus*, *Phyttheuma confusum*, *Jasione orbiculata*, *Sesleria sp.*, *Cetraria islandica*, *Pedicularis verticillata*, *Dicranum* i dr. Dosta često dolazi *Dianthus scardicus*, *Juncus trifidus*, *Vaccinium uliginosum*, *Polytrichum piliferum* i *Thamnotia vermicularis*. Na najjače izloženim mjestima razvit je posebni facijes, u kome pretežu lišajevi. Zadruga je vrlo jednoliko građena. Ništa se zapravo ne ističe nego žutosivi šaš, samo pojedine plave zvončike, bijeli cerastium i žuti senecio prekidaju jednoličnu sliku. Tu i tamo proviruju veći trupci kamenja, koji su obrasli žutim lišajem (*Rhizocarpon geographicum*). Jedino u ranije doba oživljuje ovu sliku malena *Primula minima*.

Poredimo li opisane zadruge vrsta *Juncus trifidus-Carex ericetorum*, *Sesleria comosa-Gentiana punctata*, *Festuca Halleri-Androsace hedraeantha* i *Carex curvula-Primula minima*, to vidimo, da su one međusobno srodne unatoč svim razlikama u florističkom i sinekološkom pogledu i da pripadaju posebnoj svezi reda *Caricetalia curvulae* B r.-B l. Naša sveza (*Seslerion comosae* ?) odlikuje se od alpinske sveze *Caricion curvulae* B r.-B l. ne samo u posebnim asocijacijama već i mnogim značajnim vrstama, koje u Alpama ne dolaze. Na planinskim rudinama visokih bugarskih planina dolazi po A d a m o v i ć u u sličnim grupacijama još veći broj endemičnih vrsta, koje opravdavaju, da se ove planinske rudine balkanskih planina kao posebna cjelina odijele od homolognih zadruga Alpa.

Osim međusobne veze, koja postoji među spomenutim planinskim rudinama na silikatnoj podlozi, pokazuje zadruga *Carex curvula-Primula minima* usku vezu i sa zadrugom niskih grmića *Empetrum nigrum* i *Vaccinium uliginosum*, tako da je često dosta teško povući među njima granicu.

4. Vegetacija planinskih vriština

Osим travnatih, busenastih zadruga ističu se u fizionomskom pogledu na silikatnom gorju planinske vrištine, zajednice malenih polugrmića, koji pokrivaju često veoma velike površine. U subalpinskom pojasu dolazi na mjestima, gdje je bila nekoć šuma, posebna zadruga *Bruckenthalia spiculifolia-Vaccinium uliginosum*, izmjenjujući se sa plohama asocijacije *Poa violacea-Geranium subcaulescens*. Ta je zadruga u ekonomskom pogledu vrlo nepogodna, jer je uglavnom izgrađena od malenih polugrmića, koji nijesu podesni za pašu. Veoma stalno i već prema ekspoziciji u raznom omjeru nastupaju vrste: *Bruckenthalia spiculifolia*, *Vaccinium uliginosum*, *V. myrtillus*, *Juniperus nana* i *Genista depressa*. Od ostalih biljaka dolazi obilno *Deschampsia flexuosa*, *Jasione orbiculata*, *Thymus serpyllum*, *Cetraria islandica*, *Geum montanum*, *Juncus trifidus*, *Antennaria dioica* i dr. U manjoj mjeri nastupa i vrsta *Poa violacea*. To su uglavnom vrste, koje u jednolikom sastavu izgrađuju zadrugu na Kajmakčalanu, na Jakupici i na Šar-Planini. Zadruga je izrazito acidofilna i nastava ponajviše silikatnu podlogu; pH u vodenoj otopini iznosi u jednoj sabranoj probi 4,29, u otopini KCl 3,43, a supstitucijski aciditet 10,58. Zadruga dolazi katkad i iznad vapnene podloge, ako je humozna naslaga tako debela, da je njezin utjecaj izoliran. U vertikalnom pogledu ograničena je na subalpski pojas i nastava zaštićenije obronke, dok na izloženim mjestima ustupa mjesto bilo planinskim rudinama, u prvom redu zadrugi vrste *Juncus trifidus*, bilo planinskim grmićima zadruge *Empetrum nigrum-Vaccinium uliginosum*.

U najvišim pojasima Šar-Planine od Ljubotena do Kobilice nastava izložena mjesta posebna zadruga sitnih grmića *Empetrum nigrum-Vaccinium uliginosum*. Zadruga je sastavljena u tipskom razvitku od ovih vrsta: *Empetrum nigrum*, *Vaccinium uliginosum*, *Primula minima*, *Senecio carpathicus*, *Campanula sp.*, *Jasione orbiculata*, *Sesleria sp.*, *Luzula spicata*, *Potentilla ternata*, *Euphrasia minima*, *Hylocomium triquetrum* i dr. Od dvanaest pomno ispitanih ploha dominira u četiri plohe u istom omjeru *Vaccinium uliginosum* i *Empetrum nigrum*, u četiri plohe dominira *Vaccinium uliginosum*, a ne dolazi *Empetrum*, dok u četiri ostale plohe dominira *Juncus trifidus*. Na prvi pogled ove se tvorevine vrlo razlikuju, ali su ipak razlike, ne gledajući na dominantne vrste, dosta neznatne. Usku vezu pokazuje zadruga i sa asocijacijom *Carex curvula-Primula minima*.

Asocijacija *Empetrum nigrum-Vaccinium uliginosum* izrazito je acidofilna zadruga, koja nastava silikatnu podlogu, dok se na vapnencima razvija samo nakon prethodnog djelovanja bazofilnih zadruga, koje su izgradile dublji humozni sloj, koji izolira utjecaj vapnene podloge.

5. Močvarne zadruge (zadruge vrelaca i cretova)

Osim dosad prikazanih zadruga, koje nastavaju uglavnom suha tla izvan dohvata bilo poplavne bilo podvirne vode, nalazimo u istraživanim planinama Vardarske banovine još nekoliko značajnih zadruga, koje su u direktnoj zavisnosti o vodi. Jedne su od tih zadruga vezane na jača ili slabija vrelca i potočiće, a druge na podvirni i poplavni teren. Na jačim prokapima i sitnim vrelcima razvijaju se neke posebne zadruge, koje sam samo usput proučavao. Na vapnenoj podlozi dolazi *Saxifraga aizoides* i *Cratoneuron sp.*, a na silikatnoj podlozi *Saxifraga stellaris* i *Aulacomnium*. Na jačim vrelima i uz potok bujno je razvita zadruga vrste *Cirsium appendiculatum*. Ona pokriva jasno omeđene plohe, u kojima redovno preteže spomenuti cirzijum, dok su drugi elementi manje zastupani. Zadrugu treba posebno proučiti i napose odrediti njezin odnos prema asocijaciji *Deschampsia caespitosa-Geum coccineum*, s kojom dolazi u neposrednom dodiru, tako da elementi prehvaćaju iz jedne zadruga u drugu. Asocijacija *Deschampsia caespitosa-Geum coccineum* dosta je raširena, ali pokriva redovno manje plohe. To je odlično karakterizirana zadruga vlažnih rubova potoka i podvirnog terena. Uz dvije dominantne vrste, koje su dale zadruzi ime, ističe se manjom stalnošću, ali velikom vezanošću vrsta *Silene Asterias*. Ova prekrasna vrsta sa grimiznim cvjetovima, koju je opisao već *G r i s e b a c h*, pretstavlja uz *Geum coccineum* najljepši ukras naše močvarne vegetacije. Od ostalih vrsta nastupa češće *Polygonum Bistorta*, *Veratrum album* i dr.

Uz ove močvarne zadruge razvijaju se na podvirnom vlažnom terenu još dvije značajne zadruge, koje su mnogo nalik na alpinske zadruge sveze *Caricion fuscae* *W. K o c h*, premda su izgrađene iz mnogih novih vrsta. Napose je zanimljiva zadruga vrste *Narthecium scardicum*. U toj zadruzi nastupa značajni *Narthecium scardicum*, koji je *K o š a n i n* opisao iz Šar-Planine, a kasnije ga našao i na Korabu. Nartecijum dolazi na Šar-Planini na mnogo mjesta, tako na pr. pod Jezerom na sedlu Ljubotena, na izvoru Dobroške i

Beloveške Reke i na Jezercu ispod Čaušice. Osim toga našli smo ovu vrstu i u skupu Jakupice, ispod Salakovskog Jezera. Na svim tim mjestima nastava nartecijum posve određeno stanište. Malena slaba vrelca razlijevaju se po silikatnom kamenju i otiču u dosta slabom padu nakvasujući veće površine. Na mjestima, gdje su jači mlazovi, nema uopće više vegetacije, već dolaze samo mahovi, a na mjestima, gdje voda samo natapa obronke, razvija se obilno naša zadruga. Ona je vrlo oskudna i sastavljena od nekih desetak vrsta. Po množini i svijetloj zelenoj boji ističe se nartecijum. Od ostalih vrsta dolazi *Carex rigida ssp.*, *macedonica*, *C. Oederi*, *Pinguicula leptoceras* i dr. Obilno su zastupani i mahovi, koji postepeno izgrađuju vegetaciju i podižu teren. Na Pepeljaku naseljuje se u tu zadrugu i *Trichophorum caespitosum*. Ipak je glavni član, koji izgrađuje vegetaciju i odlučuje daljom sukcesijom, *Carex rigida ssp. macedonica*. Tako nastaje zadruga malih cretova, koji su u svim istraživanim planinama vrlo jednoliko građeni i sastavljeni uglavnom od spomenutog šaša i vrsta *Pinguicula leptoceras*, *Parnassia palustris*, *Aulacomnium palustre*, *Eriophorum* - vrste, *Drepanocladus* - vrste, *Taraxacum sp.*, a k tome više ili manje obilno i *Sphagnum*. Na sušem terenu naseljuje se odmah *Nardus stricta* tvoreći guste busene. Uz nardus dolazi brzo i *Bruckenthalia spiculifolia* i *Vaccinium uliginosum*, koji posve potiskuju prvotnu zadrugu cretova.

Zaglavak

Iako još nije definitivno obrađena floristička i sociološka građa, to se već sada mogu utvrditi neki vrlo zanimljivi pogledi na građu i razvitak vegetacije istraživanih planina. U vezi s visokim usponima i petrografskim razlikama izgrađena je vegetacija od velikog broja dobro karakteriziranih zadruga.

Bitno je različna vegetacija na vapnenoj i na silikatnoj podlozi. Zadruge na vapnenoj podlozi pokazuju u poredbi sa hrvatskim i crnogorskim planinama vrlo značajnu građu. Dok su u vegetaciji stijena razvite posve nove zadruge, koje nemaju jače veze sa svezom *Micromerion croaticae*, to su u vegetaciji točila u dobrom dijelu razvite u oba područja vrlo srodne zadruge. Napose je zanimljiva vegetacija planinskih rudina, koje u biti svoje građe i u nastupanju značajnih vrsta odaju unatoč znatnim razlikama varedno usku vezu sa hrvatskim i crnogorskim planinama. Velika je sličnost i u

singenetskom pogledu. Ona se očituje napose u nastupanju i razvitku zadruga vrste *Elyna Bellardi*, koja jasno pokazuje smjer klimatski uvjetovane sukcesije: od bazofilno-neutrofilnih do acidofilnih zadruga.

Vrlo je značajna vegetacija silikatnog gorja. U vegetaciji stijena zastupane su mnoge endemične vrste, koje upućuju na vezu sa visokim bugarskim planinama, dok je vegetacija točila usko srodna sa odgovarajućom vegetacijom srednjo-evropskih planina. Osobito su zanimljive planinske rudine na kiseloj podlozi, koje pripadaju redu *Caricetalia curvulae* Br.-Bl., ali su zastupane u većem broju posve osobitih asocijacija, koje se ne mogu bez daljega priključiti poznatim alpskim svezama. Ove čine dva skupa zadruga, koji pripadaju vjerojatno posebnim balkanskim svezama, jednoj subalpinskoj, više termofilnoj, i drugoj planinskoj, prilagođenoj na ekstremnu klimu najviših planinskih skupova. U vegetaciji planinskih grmića ističe se uza sve razlike uska srodnost sa zadrugama Alpa, tako da se one mogu priključiti već poznatim svezama. Vegetacija cretnih zadruga izgrađena je od posebnih zadruga, koje pripadaju vjerojatno raširenoj svezi *Caricion fuscae* W. K o c h.

Istraživanje planinske vegetacije Vardarske banovine pokazuje u biljno-sociološkom pogledu vrlo zanimljive činjenice za razumijevanje razvitka i građe planinske vegetacije Balkanskog Poluotoka, pa će biti potrebno, da se istraživanja upotpune i prošire na još nepoznate i neobrađene planinske skupove.

U Zagrebu, 25. januara 1935.

Dr. Ivo Horvat

Mineraloško-petrografska ekskurzija u Vardarsku banovinu

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti omogućila je i godine 1934. svojom novčanom pripomoći mineraloško-petrografska istraživanja u Vardarskoj banovini. Teren smo prolazili zajedno sa sveučilišnim profesorom dr. Franom Tućanom.

Iz Zagreba smo krenuli 2. septembra i došli u Skoplje 3. septembra. Proboravivši 4. septembra u Skoplju krenusmo sutradan do Demirkapije. 6. septembra prijedosmo na lijevu obalu Vardara te se mimo eruptivne Kurešničke Kraste¹ uspesmo na sedlo ispod

¹ Vidi Tućan Fran: Leucitske stijene Kurešničke Kraste kod Demirkapije. Glasnik Skopskog naučnog društva, IX, 3, 1931.

Kamena (413), kojim vodi put u Čelevac. Putem prema sedlu javljaju se vapnenjački konglomerati i vapnenjaci; od njih je izgrađen i vrh Kamen. S druge strane sedla idući prema Čelevcu vapnenjaci naskoro prestaju; tu se javljaju melafiri, po kojima ulazimo u samo mjesto Čelevac. U Iberlijskoj Reci, koja kroz to mjesto teče, nalazimo valutice krupnokristalastih gabra i valutice serpentinškog kamenja. Nerijetko pojedini pirokseni u gabrima dosegnu dužinu i do 15 cm. U Čelevcu se počinju javljati dijabazi. Oni se prostiru s obje strane Iberlijske Reke idući uz tu rijeku sve do samih bačila iznad mjesta Iberli; tu se obilnije počinju javljati lercoliti. Međutim, i oni naskoro prestaju tako, da dosta jako krško vrelo Bukovo izvire iz vapnenjaka. Dok su vapnenjaci, kroz koje se probija Vardar niže Demirkapije, sitna zrna, vapnenjaci su u Bukovu krupnozrni, pravi mramori. Koje dvije, tri minute idući dalje sve po krupnozrnim vapnenjacima dolazimo do mjesta, gdje su počeli vaditi halkopirit. Tu smo našli i lijepih komada krupno kristalastoga epidota. Postanak tih rudnih ležišta možemo shvatiti, da je vezan za erupciju dijabaza, koja je prouzrokovala marmoriziranje vapnenjaka.

7. septembra krenusmo iz Demirkapije preko Bošave kroz selo Dren do Koprišnice. Idući preko Bošave i uz nju vidimo u njoj u velikoj količini svježje zelenkaste valutice gabra i diorita. Ostavivši Bošavu idemo uz desni njezin pritok Zmiornicu. S desne su strane Zmiornice vapnenjaci, koji se protežu ovamo sve od Demirkapijske klisure. U Zmiornici također nalazimo vrlo svježje valutice gabra. Malo iza sela Dren prelazimo na lijevu obalu njezinu; put se penje na Kolnič, koji nas dijeli od Koprišnice. Tu se sve do Koprišnice javlja više ili manje rastrošeno kamenje amfibolitnoga i gabroidnoga izgleda.

8. septembra krenusmo preko njiva, koje se zovu Dupki, na Jovanove Lake, a zatim dalje uz Maminsku Reku do mjesta Zikovi Laki. Kod Dupki nalazimo već gabre i, rjeđe, amfibolite. Gabri se javljaju sveudilj dalje do Jovanovih i Zikovih Laka. Na Jovanovim i Zikovim Lakama našosmo u potoku krasan gabroidni materijal i to od svijetlih pa do najtamnijih olivinom bogatih vrsta. Na Jovanovim Lakama nalazimo u potoku valutice kremenoga materijala, u kojemu dolazi halkopirit sa svojim produktima trošenja: malahitom i azuritom, pa zbog toga razbijajući valutice nalazimo u njima često zeleno odnosno modro obojene partije.

Od Zikovih Laka krenusmo preko brda Anot u potok Jastrebovac, kojega je korito također urezano u gabro. Preko Marinog Vira, gdje svuda nalazimo gabro, vratismo se natrag u Koprišnicu.

9. septembra krenusmo iz Koprišnice u Boulu. Prošavši kraj Marinog Vira uspinjemo se lako uz potok Selište. To je još uvijek gabroidni teren. Prošavši kroz Ploskač padosmo na Došnicu nešto više utoka Radnjanske Reke u nju. Korito je Došnice na tom mjestu puno gabroidnih valutica. U Radnjanskoj Reci nalazimo uz gabro i mnogo andezitnih valutica. Preko Paševog Rida uspinjemo se prema Gatenovu tako, da nam mjesto Radnja ostaje na lijevo. Pri usponu naskoro prestaje gabroidno kamenje, a mjesto njega se javljaju sedimenti, u kojima nalazimo mnogo čas većih, čas manjih andezitnih valutica. Ta se slika ne mijenja, dok god idemo po jezerskom platou Gatenovo. Prešavši spomenuti plato, put se spušta prema Boulskoj Reci, na lijevoj strani koje se nalazi mjesto Boula. Spustivši se do Boulske Reke nalazimo opet eruptivno kamenje: diorite. Pođosmo zatim niz Boulsku Reku do mjesta, gdje ona ulazi u klisuru među Uševicom i Kaluđericom. U dioritu, kroz koji ovdje protječe Boulska Reka, vidimo često sad deblje, sad tanje žile kremena. Pri odabiranju materijala za istraživanje osobito smo pazili, da uzmemo takve komade, gdje su guste i krupne odnosno bijele i tamne vrste u neposrednom dodiru. Uz diorit, u koji je tu usječeno korito Boulske Reke, nalazimo i valutice andezitnoga materijala, veličina kojih je često dosta znatna. Ima ih, kojima promjer iznosi 2—5 m i više.

Dan kasnije, tj. 10. septembra pođosmo iz Boule do mjesta Strmaševo preko Uševice. Putem vidimo mjestimice jako rastrošene diorite. Penjući se uz Uševicu nađosmo na jednom mjestu glini sličnu tvar. Kod samoga mjesta Strmaševa javljaju se u većoj količini kvarciti, u kojima ima halkopirita. Iz Strmaševa se spustismo u korito Boulske Reke. Svuda nailazimo na diorite, koji su malo pred rijekom zamijenjeni škrljavim materijalom, po svojoj prilici amfibolitom. Često nalazimo i kremene žile. Idući uz Boulsku Reku, naskoro pretežu opet dioriti. Dakako, i ovdje susrećemo andezitne valutice. Prošavši kroz klisuru Boulske Reke vratismo se istim putem, kojim smo jučer došli do početka klisure, natrag u Boulu.

11. septembra pođosmo iz Boule na žandarsku ispostavu na Gladnici. Put se najprije malo spušta prema Nisarnoj, koju doskora

prijedosmo te se počesmo uspinjati preko Dabovca na Lokuškot. Najprije idemo preko lijepo slojanih jezerskih taloga, u kojima nalazimo mnogo andezitnih valutica. U tim sedimentima nalazimo na lijevoj obali Nisarne nedaleko od mjesta, gdje put prelazi preko nje, lijepe piramidaste oblike kao produkte erozije. Na mjestu Lokuškot nalazimo andezitne pršince. Narod ih zove ovdje imenom lekuški, jer su »leki«, laki. Put nas vodi dalje preko Dupske Poljane na Mađarsko Borče i na Pločite. Svuda nailazimo na vulkanski materijal, pepeo. Dalje dolazimo do Bare. Tu imamo andezite s toliko rastrošenom osnovom, da amfiboli iz nje ispadaju, pa smo od njih sakupili malu kolekciju za istraživanje. Idući dalje dodosmo naskoro do ispostave na Gladnici, koja se nalazi nedaleko od vlaških koliba. Tu već nalazimo vapnenjake. Kota 1870 izgrađena je od njih.

12. septembra pođosmo iz ispostave na Gladnici na Mominu Čuku (1851). Prošavši kraj vlaških koliba, prestaju naskoro vapnenjaci, pod kojima se javljaju brusilovaste i filitne stijene zelene, sive ili crne boje. Ta slika ostaje ista do Momine Čuke. Ona je izgrađena od dosta trošnih andezita. Sa Momine Čuke pođosmo dalje do Zelenbega, gdje dolaze kristalasti škriljavci.

Vraćajući se natrag pođosmo malo uz onaj potok, koji je sastavak Došnice, a dolazi od Porte. Koliko smo išli uza nj, korito mu je urezano u brusilovce. Ali kako u njemu ima mnogo andezitnih valutica, to je opravdan zaključak, da se negdje u daljem njegovu gornjem toku moraju nalaziti andeziti kao iskonska stijena. Kako smo se kasnije uvjerali, doista je tako.

Sutradan pošli smo sa gladničke ispostave na Pržigrad. Putem idemo sve po paleozojskim škriljalcima i mramorima. Međutim na malom bilu, koje se gotovo okomito odvaja od pržigradskog bila prema Došnici, javljaju se veliki blokovi andezita.

14. septembra uspesmo se na kotu 1870, ali smo se naskoro vratili natrag, jer nam je kretanje po terenu sprečavala gusta magla.

15. septembra krenusmo sa ispostave na Gladnici prema graničnoj karauli Porta, koja se nalazi pod istoimenim vrhom, i to putem povrh vlaških stanova na Gladnici mimo izvor Bela Voda. Najprije prolazimo kroz vapnenjake, dok se baš pred samim izvorom, sudeći po izgledu, javljaju dolomiti, iz kojih izvire Bela Voda. Malo dalje iza izvora idući prema karauli Porta, prestaje dolomit, a javljaju se trošni andeziti na iskonskom mjestu. Po

andezitima idemo dalje; samo, kad se spuštamo u potok, nailazimo na lijepo slojane paleozojske škriljavce, kroz koje je probila andezitna lava. Tako idući dođosmo do karaule Porta, koja se nalazi na terenu škriljavaca. Od karaule popesmo se ravno idući na vrh Portu (2104). Najprije idemo kroz škriljavce, koji naskoro prestaju tako, da je sam greben Porte izgrađen od trošnih andezita.

16. septembra krenusmo sa karaule Porta prema karauli Jezero Kraljevića Marka. Putem vidimo paleozojske kloritne i vapnene škriljavce. Od te smo karaule zašli daleko na Hadžibaricu; ona je izgrađena od kloritnih i vapnenih škriljavaca. Često vapnenac pretegne kao sastavni dio, pa imamo mramore sa mnogo tinjca. Vrativši se natrag na karaulu Jezero Kraljevića Marka produžismo dalje do karaule Mala Rupa. Najprije idemo preko kristalastih škriljavaca i brusilovaca, da na malom nižem brdašcu, prije nego se ide na kotu 2006, naiđemo na erupciju andezita. Iza vapnenjaka, koji izgrađuju vrh 2006, javljaju se idući prema Maloj Rupi na jednom mjestu opet škriljavci, dok kod same karaule Mala Rupa nalazimo škriljaste mramore sa mnogo tinjca. Na večer se vratismo na karaulu Porta.

17. septembra u jutro krenusmo na kotu 2019, koja se nalazi koja tri kilometra zračne udaljenosti na zapadu od karaule Porta. Cijelim putem nalazimo samo više ili manje rastrošeni andezitni materijal. Prolazeći ispod sjeverne strane Porte vidjesmo tu slojanje andezita; jedna kod andezita dosta česta pojava. Otprilike na polovini puta prema koti 2019 sabrasmo opet lijepu kolekciju amfibolnih kristala, koji lako ispadaju iz rastrošene osnove ovdašnjega andezita.

Čardak, koji se od kote 2019 nastavlja dalje prema sjeverozapadu, izgrađen je od vapnenjaka.

Sa kote 2019 spustimo se do izvora Nisarne, a odavde se popesmo na put, koji vodi iz Ćara na Portu. Tu su andeziti prekriveni vapnenjacima, koji izgrađuju vrhove prema Gladnici.

Vrativši se spomenutim putem na karaulu Porta odosmo po podne do karaule Šarenka. Putem se izuzev jedno mjesto, gdje nalazimo brusilovce, javlja kamen andezitnoga izgleda. Na brdašcu, prije nego dođosmo do karaule Šarenka, i na brdašcu, koje se nalazi kod same karaule, ali već preko državne granice, javljaju se u tom kamenu veliki do 5 i više centimetara dugi glinenci (valjada ortoklasi) kao utrusci. Mjestimice je kamen rastrošen, pa je tu glinence lako iz njega izvaditi.

18. septembra krenusmo iz karaule Šarenka na rudnik pod Dudicom. Putem od karaule do česme nalazimo andezite, koji su mjestimice svježi, a mjestimice rastrošeni u kaolin, koji je gdje gdje bijel, a gdje gdje od limonita žuto do smeđe obojen. Izvor pod rudnikom izbija iz karbonatnoga kamenja, koje izgrađuje Dudicu. U blizini rudnika vide se u tom kamenju tu i tamo škrljavci (crni brusilovci). U rudniku dolazi uz galenit sumpor, od kojega nađosmo razbijajući izvađeni materijal lijepih kristalića. U blizini rudnika osjeća se smrad po SO_2 , a vapnenjaci, kad ih udaramo čekićem, zaudaraju po H_2S .

Spustivši se sa rudnika na izvor krenusmo smjerom prema sjeverozapadu po bilu do sastava dvaju pritoka, koji čine Staru Reku. Putem najprije idemo kroz karbonatno kamenje, zatim dolazi u maloj količini kamenje kvarcitnoga izgleda, a dalje do samog sastava oba pritoka toliko rastrošeni andeziti, da su im crni sastojci sasvim uništeni pa izgledaju bijeli. Pošavši još niz Staru Reku dođosmo do Čardaka, koji Stara Reka optječe sa zapadne strane. Do Čardaka imamo andezite, dok je sam Čardak, kako smo već spomenuli, izgrađen od vapnenjaka, koji ovdje prelaze i na lijevu stranu Stare Reke.

Vrativši se do izvora pod rudnikom pođosmo dalje do karaule na Dudici. Put se penje kroz karbonatno kamenje i istom u u velikoj visini već nedaleko od karaule javljaju se opet andeziti.

Od karaule na Dudici pođosmo na vrh Dudicu (2138). Prva je glavica, koju na tom putu mimoilazimo, od andezita, koji odmah prestaje, a javljaju se vapnenjaci, koji su mjestimice krupno kristalasti, sve do samoga vrha.

19. septembra pođosmo sa karaule na Dudici na kotu 1988. Spuštajući se od karaule nađosmo žilav zeleni kamen: epidotni škrljavac. On brzo prestaje i pri daljem spuštanju idemo po vrlo trošnom andezitnom materijalu. Prešavši sedlo penjemo se na kotu 1988, koja je izgrađena od nešto svježijega andezita. Sa te se kote spustismo do potoka pa prešavši ga popesmo se do karaule Dudišne Kolibe. Prigodom spuštanja prestaju andeziti, javljaju se epidotni škrljavci i dalje prema potoku vapnenjaci; oni prelaze preko potoka te dopiru gotovo do same karaule na Dudišnim Kolibama. Tu prestaju, a javljaju se opet andeziti.

Od te karaule pođosmo preko male livade sve po andezitnom terenu zapuštenim ratnim putem prema Mrljavim Ornicama, pa

dodasmo tako do divlje iskidanih andezitnih stijena. Prešavši preko grebena vratismo se drugom stranom brijega do livade kod karaule te produžimo putem mimo karaule Petrovo do karaule Golubac. Sve je to andezitni teren često pokriven šumom, ali se na usjecima ceste vidi, da je andezit tu. Mjestimice izbija on stjenasto na površinu, kao na pr. kod same karaule Golubac. Andezit je trošan, pa i tu možemo lako naći amfibolnih kristala, koji su ispali iz rastrošene osnove kamena.²

20. septembra pođosmo iz Golupca do karaule Stena neprestano po andezitnom terenu. Ta se slika ne mijenja ni na putu, koji od te karaule vodi u Mrežičko, a kojim smo pošli do pod brdo Vlasov Grad, koje je također od andezita. Putem smo sabrali mnogo amfibola. Dok su na nalazištima, koja smo prije spomenuli, uz kristale pojedince dolazili i dvojci po zakonu \perp (100), dolaze ovdje i prorasci po zakonu, koji će se odrediti geniometrijskim istraživanjem sabranoga materijala. Vrativši se na karaulu Stena produžismo po više ili manje rastrošenim andezitima mimo karaulu Blatac, Kare i Studena Voda do karaule Topolac.

21. septembra. Bilo bi pravo čudo, kad u domašaju tako silne erupcije ne bi došlo do razvitka različnih rudnih ležišta. Doista, kod Alšara (Majdana) nalazimo znatna ležišta realgara i auripigmenta pa antimonita. U Alšar dođosmo iz Topolca po ratnoj cesti. Spuštajući se sa Topolca idemo po andezitnom terenu; iza tih andezita već prema Alšaru dolaze filitne i brusilovaste stijene.

Spustivši se cestom do Alšarske Reke nalazimo u njoj osim toga i serpentinskoga pa i piroksenitskoga valuća, koje je doneseno sa brda na lijevoj strani Alšarske Reke, gdje se već javlja serpentinsko kamenje. Niz rijeku smo pošli sve do terme niže Majdana. Probirajući po starim haldama sabrasmo nešto materijala te se vratismo na Topolac, odakle produžismo mimo karaulu Gvozdena Vrata na karaulu Mali Kozjak oko šiljastoga brda Tumba (1782), koje je također od andezita. Sa Maloga Kozjaka krenusmo dalje na Veliki Kozjak (1814). Putem između Maloga i Velikoga Kozjaka prestaju andeziti, a javljaju se gnajsi i tinjčevi škriljavci.

22. septembra pođosmo sa karaule Veliki Kozjak prema Kraivici. Spuštajući se sa Velikog Kozjaka nalazimo na našoj strani

² Isporedi Fran Tučan: Prinosi za poznavanje minerala u Jugoslaviji. 2. Amfibol iz andezita od Golupca u južnoj Srbiji (Makedoniji). Spomenica pedesetogodišnjice profesorskog rada S. M. Lozanića. Beograd 1922, 195—197.

granice gnajse, a na grčkoj strani odmah do njih andezite. Produžismo dalje mimo mjesto, koje se zove »Sama Bukva«. Tu se već javljaju paleozojski škriljavci i trošni gnajsi. Tako je to do Kravičkoga Kamena (1842). To je strmo brdo izgrađeno od veoma svježih andezita; svježina je kamena tolika, da sve zvonu pod udarcem čekića.

Odavde pođosmo dalje prema karauli Dobro Polje. Najprije idemo kroz škriljavi teren, no na Dobrom Polju javlja se serpentinsko kamenje. Na jednom mjestu nađosmo uz cestu u pukotinama toga kamenja brucit. Osim brucita nađosmo ovdje u kamenu i kristale epidotu sličnoga minerala. Što su ti kristali, to će se moći reći tek onda, kad se izvrše goniometrijska i optička istraživanja na njima. Kod same karaule na Dobrom Polju javljaju se pirokseniti i gabri. Od te karaule krenusmo dalje prema karauli Belo Brdo. Putem najprije (još na brdu, na kojemu je karaula Dobro Polje) nalazimo serpentinsko kamenje sa azbestom; iza toga počinju škriljavci pa bijeli vapnenjaci, koji prema karauli Belo Brdo prelaze u plave. Od spomenute karaule pođosmo dalje prema karauli Sokolac (1822). Sve je to teren karbonatnoga kamenja. Mjestimice se javljaju breče tako, da je kamen obojen kao nepravilnim crvenim mrljama. Samo na jednom mjestu nađosmo brusilovce.

Karbonatno se kamenje javlja i dalje, kad sa Sokolca preko Stavrinog Visa idemo prema karauli Miletina Kosa.

23. septembra krenusmo sa te karaule prema karauli Floka, koja se nalazi na brdu Belo Grotlo (2150). Put nas vodi po lijepim mramorima; oni odmah iza karaule Floka prestaju, a dalje se putem prema Kajmakčalanu (2521) javljaju tinjčevi škriljavci, koji su mjestimice puni crvenih granata, pa gnajsi. Sam je vrh Kajmakčalana izgrađen od granatnih tinjčevih škriljavaca.

24. septembra krenusmo sa Kajmakčalana prema karauli Siva Stena. Putem nalazimo kristalaste škriljavce i gnajse, koji su kašto veoma trošni. U gnajsima nalazimo ovdje često krupne glinence. Kroz te gnajse vodi put do karaule Starkov Grob (1876). Od te karaule idući prema karauli Šipkovo, javljaju se uz gnajse i tinjčevi škriljavci; na njima je i sama karaula Šipkovo. Kroz njih često prolaze kao snijeg bijele žile kremenena.

Sa Šipkova krenusmo kroz gnajse dalje prema Živojini u Bitoljskom Polju. Pred Živojnom se javljaju tinjčevi škriljavci, pa brusilovci i napokon mladi jezerski sedimenti.

Nedaleko od Živojne ima ugljena.

25. septembra pođosmo iz Živojne preko Bača u Kremenicu (Kenali), a odavde vlakom u Bitolj. Provedavši 26. septembar u Bitolju odosmo 27. vlakom u Prilep, a odavde do manastira Prilepec. Tu dolaze tinjčevi škriljavci sa granatima i distenima. Trošenjem škriljavaca ispali su iz njih disteni, pa ih svuda naokolo nalazimo. Mineraloško-petrografski muzej u Zagrebu ima sa toga mjesta već lijep materijal.³ Uz disten dolazi ovdje i njegov gotovo nerazdruživi pratilac staurolit. Ljetos nam je prvi put pošlo za rukom naći na ovom nalazištu primjerke, koji predstavljaju pravilno srastanje tih dvaju minerala.

28. septembra odosmo na Pletvar. Tu dolaze lijepi mramori i gnajsi.

29. septembra produžismo put kraj Abdipašina Hana kroz Izvor u Veles, a sutradan u Skoplje. Na večer 30. odosmo iz Skoplja i 1. oktobra vratismo se u Zagreb.

Prije nego završimo, istaći ćemo, da smo u ovome izvještaju mineraloško-petrografski opis krajeva, koje smo prolazili, dali onako, kako se može dati samim promatranjem kamenja i minerala bez ikakvih drugih pomagala. Odrediti tačno prirodu sabranoga materijala, to je zadaća detaljnih mikroskopskih i kemijskih istraživanja, kojima će taj materijal biti podvrgnut.

U Zagrebu, 9. januara 1935.

Miroslav Tajder

Ljudevit Barić

Istraživanje muzičkog folklora u Dalmaciji

Svrha puta, koji sam s novčanom pomoći Akademije izvršio mjeseca septembra 1934 u gorskim krajevima Dalmacije, bila je proučavanje pučke muzike i ispitivanje nekih posebnih oblika pučkih muzičkih instrumenata i njihove izrade.

Kao polaznu tačku za putovanje odabrao sam grad Knin, jer je prvotna namjera moja bila, da obađem mjesta i sela ne samo kninske, drniške, vrličke i sinjske krajine, nego i mjesta Ravnih

³ Vidi Fran Tučan: Izveštaji o proučavanju Južne Srbije na terenu. Mineraloško-petrografska proučavanja u kristalastom masivu između Prilepa i Kajmak-Calana. Glasnik Skopskog naučnog društva, III, 269-276, 1927.

Kotara. Pokazalo se međutim, da to nije bilo moguće izvršiti u jedan mah, jer su prometne veze neprikladne, pa sam ovaj put obišao kninsku, drnišku, vrličku i sinjsku Krajinu, a i tu nijesam dospio u kraj preko Cetine.

U Kninu sam najprije radio 19 IX. U Kninskom polju odabrao sam selo Vrpolje i u njemu radio 20 IX; toga istoga dana posjetio sam i komšiluk Čačići istoga sela. Posjetio sam i sela u okolini Biskupije. Dne 21 IX boravio sam u Drnišu, gdje je toga dana bio dernek, pa se sakupilo svijeta iz raznih strana Dalmacije, čak i iz Bosne. Kako sam pošao rano u jutro i imao dosta vremena do početka vašara, upotrebio sam tu priliku i odvezao se još do sela Siverića i Tepljuha, pa se onda vratio u Drniš, gdje sam radio čitav dan. Dne 22 IX boravio sam opet u Kninu, gdje je bio obični tjedni vašar. Sutradan odvezao sam se u Vrliku. U Kijevu se nijesam zadržavao; odlučio sam se onamo svratiti tek iduće subote, dne 29 IX, na dan sv. Mihovila, kada je u tom selu crkveni god. U Vrlici sam boravio cijeli dan, a sutradan obišao okolišna sela, najvećma pješke. Dne 25 IX odvezao sam se u Potravlje. Upotrebio sam redovnu autobusnu vezu, koja prolazi kotlinom Cetine, a u samo Potravlje, koje leži na uzvisini pod Svilajom planinom, valjalo je pješačiti. U Potravlju sam radio cijeli dan i rano u jutro narednog dana. Opet sam upotrebio autobusnu liniju Knin—Sinj, kojom sam se dovezao u selo Hrvace. Tu sam radio ostatak toga dana. Sutradan pošao sam pješke u selo Zelovo tik pod vrhom planine Svilaje. Valjalo se popeti sa podnožja do preko 800 m nadmorske visine. Iz Zelova pošao sam istog poslije podneva, 27 IX, u Ogorje, na drugu stranu planine Svilaje u polje Mućsko. I taj je put valjalo prevaliti pješke. Drugi dan radio sam u Muću i Neoriću. Upotrebio sam automobil, koji je slučajno bio na raspolaganju. Odande sam se uputio autobusom do Splita, a otud odmah željeznicom do Knina, da uzmognem rano u jutro, dana 29 IX dospjeti u Kijevu, gdje sam opet radio čitav dan. Sutradan, 30 IX, radio sam u Kninu, a razgledao sam tom prilikom i novi uređaj kninskog muzeja starina. Dne 1 X vratio sam se u Zagreb.

Ispitivanje pučke muzike izvršio sam u svim mjestima, kuda sam prolazio, razdijelivši posao ovako: 1) opis pučkih muzičkih instrumenata; 2) opis izrađivanja tih instrumenata; 3) opis sviranja na različitim muzičkim instrumentima; 4) zapisivanje pučkih napjeva (pjevanje i svirka); 5) fonografranje odabranih pučkih napjeva.

1) Opisao sam pučke muzičke instrumente:

- a) gusle u Vrlici, Potravlju, Kninu, Hrvacama i Ogorju;
- b) diple u Vrlici, Otišiću, Potravlju, Hrvacama i Ogorju;
- c) kavelu u Vrpolju i Vrlici;
- d) miščić u Vrlici i Hrvacama;
- e) dječje sviraljke od kore svježeg drveta u Potravlju, Hrvacama, Zelovu i Muću.

2) Opisao sam izrađivanje pučkih muzičkih instrumenata u Vrlici, Otišiću, Potravlju, Zelovu, a saznao sam i za neka nova mjesta, u kojima se izrađuju pučki muzički instrumenti, kuda bi valjalo opet poći, da se istraživanje nastavi.

3) Tehniku sviranja proučavao sam i opisao, i to

- a) na guslama u Vrlici, Potravlju, Kninu, Drnišu, Hrvacama i Ogorju;

- b) na diplama i miščiću u Vrlici, Potravlju, Hrvacama i Ogorju;

- c) na kaveli u Vrlici.

4) Zapisivao sam pučke napjeve

- a) djevojačke u Vrpolju i Ogorju — svega 6 (djevojke su veoma sramežljive i teško ih je bilo nagovoriti, da pjevaju i pred svojim suseljanima);

- b) guslarske u Drnišu, Kninu, Vrlici, Potravlju, Hrvacama i Ogorju — svega 18 (guslara ima još dosta i u selima s onu stranu Cetine; još se pjeva o hajducima i junacima serdarima, manje o Kosovskom boju; guslari će zapjevati i koju vragoljastu, tako sam čuo u Potravlju pjesmu o dalmatinskim težacima, u kojoj su izvrsno karakterizirana pojedina sela i njihovi stanovnici sa svim svojim dobrim svojstvima, ali i manama iznesenim s mnogo humora i jetke ironije);

- c) diplarske napjeve, i to čiste instrumentalne, ali i kombinirane (svirku dipala uz pjevanje) u Vrlici, Potravlju i Hrvacama — svega 7;

- d) momačke popijevke u Drnišu, Potravlju, Hrvacama i Kninu — svega 12;

- e) crkvene popijevke, koje liturgijske, koje duhovne, u Vrlici, Potravlju, Hrvacama, Kijevu i Kninu — svega 51 (značajno je, da

se u većini mjesta, pa i u varošici Vrlici, pjevaju liturgijski tekstovi hrvatskim jezikom; da li je tu bilo pjevanje za vrijeme bogoslužja prije staroslovensko, danas se više ne sjećaju);

f) Plač Gospin u Kninu — svega 3.

Iskoristio sam priliku boraveći u krajevima, koji etnografski nijesu dovoljno poznati, da zapisujem i ostalu etnografsku građu. Tako sam sabrao opise:

a) ženske narodne nošnje u Vrpolju, Vrlici, Potravlju, Ogorju i Kijevu;

b) muške narodne nošnje u Vrpolju, Vrlici, Potravlju, Hrvacama i Zelovu;

c) ponutrice u kući: u komšiluku Čačići u Vrpolju, u Potravlju i Hrvacama;

d) alata i sprava u Vrpolju i Hrvacama;

e) tehnologije u Drnišu (izrađivanje drvenih češljeva), u Kninu (bojadisanje vune), u Potravlju (izrađivanje bakara, t. j. lončarske robe), u Kninu (drvorezbarski radovi);

f) mačkara, običaja na mesopust u Zelovu;

g) ženidbenih običaja u Vrlici i Kninu;

h) kola u Drnišu i Kijevu;

i) posoblja i posuđa u Potravlju i Hrvacama;

j) pokrivanja kuća ševarom i kamenom u Potravlju i Kninu;

l) raznih običaja (pogrebnih, zabava) u Zagori.

Iako sam pošao, po mom mišljenju, dosta kasno na posao, ipak me je ovo putovanje uvjerilo, da se za etnografsko ispitivanje može obilno upotrebiti samo ono vrijeme, kad su već svi poslovi na polju završeni, a to je tek u drugoj polovini mjeseca oktobra. Jer mi se desilo ovaj put, da sam na mnogim mjestima teško dolazio do najboljih pjevača i svirača. U Hrvacama na pr. valjalo je poslati tekliča po najboljeg guslara, koji je — još mladi čovjek — bio daleko od sela u poslu i ne bi se bio uopće vraćao toga dana kući, da nijesam po njega poslao. Inače su me ljudi posvuda susretali veoma ljubazno i davali mi sve željene informacije pripravno i gotovo s nekim veseljem, kao da se čude, da se i za njihovo umijeće netko interesira.

Da je u kratko vrijeme izvršeno razmjerno mnogo poslova, valja mi zahvaliti svjetovnim i duhovnim vlastima, koje su mi u svemu išle na ruku, pa su — prije već pismeno zamoljene — upozorile ljude na moj dolazak i rastumačile im svrhu njegovu. Posebno ističem općinske uprave u Drnišu i Muću, pa župne urede u Kninu, Vrlici, Kijevu, Potravlju, Hrvacama, Zelovu i Ogorju.

U folkloristički arhiv Akademije predajem oko 40 fotografiskih snimaka, dok su fonografske snimke, snimljene aparatom i na materijalu Etnografskog muzeja, predane ovome na čuvanje.

U Zagrebu, 30. oktobra 1934.

Dr. Božidar Širola

Proučavanje, popisivanje i fotografijsko snimanje umjetničkih spomenika u Hrvatskom Primorju 1934

Nastavljajući godine 1930 započeto proučavanje, popisivanje i fotografijsko snimanje umjetničkih spomenika u Dalmaciji i Hrvatskom Primorju, ja sam po nalogu Akademijinu, a na osnovu stavke u akademijiskom proračunu za godinu 1934/1935 u tu svrhu predviđene, boravio od 6—15 septembra 1934 u Hrvatskom Primorju i to u Vinodolu i Senju. Kao prošle godine na otoku Krku, trebalo je i ove godine naći neko središte za stalni boravak, podjednako otprilike udaljeno od svih onih mjesta, u kojima se namjeravalo raditi. Kao takovo pokazao se najzgodnijim Novi Vinodolski, otkuda se onda moglo autom (jer svako je drugo komunikaciono sredstvo bilo isključeno) rano ujutro polaziti u mjesta određena za taj dan. U Novom je, osim toga, fotografu Đuri Griesbachu, koji je i ovaj put svoj posao izvršio bez prigovora, stajala na raspoloženju tamna soba, pa su se navečer svi danju načinjeni snimci razvijali i kontrolirali, da li su potpuno ispravni. Samo tri objekta trebalo je (zbog lošeg svijetla) ponovo snimiti. Kako je svota, koja je ove godine stajala na raspoloženju, bila prilično skromna i dopuštala najviše sedamdeset snimaka, morao sam se ograničiti na gore pomenuto područje pa sam obišao sva veća i manja mjesta dotično crkve: Belgrad, Bribir, Crikvenica, Drivenik, Grižane, Sveta Barbara, Sv. Fabijan i Sebastijan, Sveti Jakov Šiljevica, Sveta Jelena, Sveti Juraj, Sveti Križ, Sveti Nikola, Križišće, Ledenice, Novi, Potsopalj Drivenički, Selce, Sušik i Zagon.

U *Bribiru* (7 IX) snimljena je u župskoj crkvi Sv. Petra i Pavla slika Jakova Palme Mlađega (1544—1628) »Pranje nogu«, velika reprezentativna slika (260×188), zacijelo jedna od najljepših i najzamašnijih u čitavom Hrvatskom Primorju. Visi ona sada tik do lijevog pokrajnjeg ulaza crkvenog na mjestu mračnu i vlažnu, znatno oštećena a od česti i od nevješte ruke popravljena i čišćena. Već je pokojni akademik i direktor Strossmayerove galerije Menci Kl. Crnčić u zajednici sa tadašnjim bribirskim župnikom, kanonikom Franjom Lorbekom, a na osnovu odlučne inicijative dra. Gabriela Téreyja, nastojao, da se slika uz sačuvano vlasništvo bibrirske općine preda na čuvanje Strossmayerovoj galeriji. Ali se tomu opriješe općinari. Prije dvije godine pretsjedništvo je Akademijino uznastojalo kod bivšega bana dra. Ive Perovića ishoditi banovinsku pripomoć za izgradnju bibrirskog vodovoda uz uvjet, da se slika preda na čuvanje Strossmayerovoj galeriji. Ali ni do toga nije, na žalost, došlo, pa se slika još uvijek nalazi na svom nezgodnom mjestu stradavajući iz dana u dan sve više. Koliko sam mogao razabrati iz razgovora sa sadašnjim župnikom kanonikom g. Augustinom Bujanom i općinarom g. Grgom Kombolom (koji upravo kategorički traži premještanje slike u Strossmayerovu galeriju), raspoloženje je u ovaj čas u Bribiru takovo, da bi Akademija, ishodiivši kod Banske uprave već odavna obećani vodovod, sliku mogla doista dobiti. — U župnoj crkvi bibrirskoj snimljeni su, dalje, još ovi objekti: lijepi renensansni reljef Madone sa djetetom iznad desnih vrata, kasnoromanička »Custodia« (vjerojatno sa starijega oltara, a danas uzidana u zid lijevo kod glavnog oltara, varvarski oličena uljenom bojom); romanički kaptolski križ, i naročito zanimljivi zlatni križ XIII stoljeća (vidi o njemu raspravu prof. dra D. Kniewalda »Zlatni križ krbavskih biskupa«, Bogoslovska Smotra 1934 str. 364—369).

U *Driveniku* (8 IX) snimljene su u napuštenoj grobnoj kapeli već malone uništene barokne freske »Skidanje sa križa« i »Krista u grobu«, uza svu svoju naivnost zanimljive pučke radnje. U napuštenoj crkvi Svetoga Stipana snimljeni su: lijepi kasnorenesansni glavni oltar, ostaci manjeg baroknog oltara i prekrasna gotička drvena grupa »Oplakivanja mrtvog tijela Kristova«, zabačena iza kokošinjca, koji se nalazi u samoj crkvi, grdno preličena, a u stvari vanredan muzealni objekat.

U *Novom Vinodolskom* (13 i 14 IX) u stolnoj crkvi Svetoga Filipa i Jakova epitafij senjsko-modruškoga biskupa Ivana Ježića (umro 1831), lijepa klasicistička grobna ploča kanonika Stjepana Mrzljaka (1799), grobna ploča modruškoga biskupa Kristofora, rodom Dubrovčanina (1516); drveni medaljoni na crkvenom stropu, osrednja slika svete Julijane, zanimljiva zbog grba, a u riznici dva srebrna relikvijara svete Uršule iz XIV stoljeća. U maloj crkvi Svetog Trojstva oltar, što ga je dao 1750 načiniti modruški kanonik Antun Mažuranić Novljanin, i osrednja slika XVIII stoljeća »Rođenje Bogorodičino«.

U *Senju* (10, 11, 12 i 13 IX) snimljene su u katedrali Blažene Djevice Marije na pročelju srednja i desna vrata, a u crkvi: glavni oltar kasnorenesansni sa reljefom »Uzašašća Marijinog« i »Sv. Jurja u borbi sa zmajem«; u lijevoj lađi oltar Anđela čuvara (oko 1750) i oltar Majke Božje od sedam žalosti podignut 1751 u danas već porušenoj crkvi Svetog Nikole a prenesen u katedralu 1798; dalje prekrasno ornamentirana romanička »Custodia« iz XI stoljeća, renesansni reljef Svetoga Trojstva iz godine 1491; u svetištu monumentalni grobni spomenik senjskoga biskupa Ivana de Cardinalibus iz godine 1398; u desnoj lađi na prvom oltaru bizantinsko-kretska »Bogorodica sa djetetom« XVI stoljeća; u riznici gotički pastoral posljednjeg modruškog biskupa Kristofora (XV stoljeće); zatim drugi mlađi pastoral, kaptolski križ XIV stoljeća, barokna monstranca iz godine 1730 i lijepe srebrne barokne kanonske pločice. U crkvi Svetog Franje snimljeno je: pročelje sa reljefima svetog Franje i sedam svetaca i grbovima Frankapana i Ivana Lenkovića iz godine 1552. Obadva bjelodan dokaz, kako se ovdje uporno sačuvala čista renesansa do polovine XVI stoljeća. U crkvi samoj grobne ploče senjskih patricija i uskočkih vojvoda Demeli, Radojević, Hreljanović, Lasinović, Blasiolis, Smoljan, Čidinović, Radibratović, Bassani-Sacchi, Parižević, Kararadić i Vukotić (XVI, XVII i prva polovina XVIII stoljeća). Fotografijski snimci ovih ploča omogućili su, da se definitivno ustanove njihovi važni natpisi. Snimljena je, dalje, prekrasna grobna ploča Ižote, žene kneza Stjepana Frankapana, rođene vojvotkinje od Este (iz godine 1456), i grobna ploča nekog nepoznatog franjevca. Još su u crkvi snimljene dvije slike neznatnije vrijednosti. U gradskoj vijećnici snimljena su četiri portreta prenesena ovamo sa grada Nehaja: portret Jurja Lenkovića (mlađega); portret Klare Vudragović, senjske patricijke i sestre pjesnika Mateše Antuna Kuhačevića

(XVIII stoljeće); portret senjskog patricija Matije Konjikovića (XVIII stoljeće) i portret jednog, po imenu nepoznatog, člana porodice pjesnika Mateše Antuna Kuhačevića, koji je upleten u ličkobrinjsku bunu čamio u tamnicama u Spielbergu i Schlossbergu. Svi od reda u kulturno-historijskom pogledu zanimljivi i važni, ali u očajnom stanju.

U crkvi Majke Božje od Arta snimljena je slika »Raspeća« (XVIII stoljeće). U privatnoj zbirci umirovljenog županijskog fizika g. dra. Josipa Markovića portreti senjskih patricijka Urše Marković rođene Rubinis i njene kćeri Franjice udate Kraguja.

Najposlije dvorište senjske patricijske kuće XV stoljeća t. zv. »lavlje dvorište«, jedan od najljepših renesansnih arhitektonskih spomenika u Hrvatskom Primorju.

U biskupskom dvoru snimljeno je u manjim snimkama 17 portreta senjskih biskupa od godine 1650—1850, tj. od Andrije De Franciscija do Emerika Ožegovića Barlabasevačkog, koji, sačuvani u neprekinutom slijedu, imaju nadasve zanimljivo i važno kulturno-historijsko značenje.

Kako se iz ovog kratkog izvještaja razabira, sadržava teritorij, koji je ove godine obrađen, relativno malen broj slika, a i to, izuzevši bibrsku sliku Palme Mlađega, djela tek osrednje vrijednosti. S tim je zamašnija plastika i to od reda kamena. Moglo bi se, čak, s pravom govoriti o jednoj naročitoj oblasti senjske plastike u užem a hrvatsko-primorske u širem smislu riječi, koje sačuvani spomenici teku od srednjeg vijeka do polovine XIX stoljeća, dakle kroz osam stotina godina. U vezi sa zamašnom drvenom plastikom krčkom tvori ova plastika jednu razgranjenu, zanimljivu i važnu umjetničku oblast, čiji će se razvoj i formiranje moći sada na osnovu izvrsnih fotografskih snimaka i načinjenih bilježaka i opisa konačno objasniti.

Moram naposljetku sa osobitom zahvalnošću spomenuti, da su mi pri mojemu poslu iskazali naročitu susretljivost i pomoć gospoda: umirovljeni župnik i kanonik Franjo Lorbek, župnik Augustin Bujan i općinar Grga Kombol u Bribiru; župnik i kanonik Nikola Čorak u Driveniku; prepošt i kanonik Matija Cvetko u Novom Vinodolskom; kanonik Ivan Vidas, gradski načelnik profesor Viktor Rivosecchi, umirovljeni županijski fizik dr. Josip Marković i prof. Pavao Tijan u Senju; dr. Stjepan Kurlić u Blaškovićima kraj Belgrada i župnik Dragutin Marušić u Grižanima.

U Zagrebu, 30 oktobra 1934.

Dr. Artur Schneider

Osmi međunarodni filozofski kongres u Pragu

Iz Zagreba otputovao sam u subotu 1. septembra i prispio u nedjelju ujutro u Prag, gdje sam se zadržao do završetka kongresa u petak 7. septembra, a onda sam se preko Brna, Bratislave i Beča vratio u Zagreb 12. septembra.

Prvoga dana poslije podne bio je sastanak u »Společenskom klubu«, gdje je učesnike dočekaao pretsjednik odbora za organizaciju, prof. Emanuel Rádl, sa članovima odbora, predstavnicima češko-slovenske i njemačke filozofije u državi. Tu je bilo prilike sastati se sa znancima otprije i nova poznanstva sklopiti. Među učesnicima, kojih je bilo oko 700 (više nego na pređašnjem kongresu u Oxfordu), na prvome mjestu stoji brojno zastupljena francuska delegacija sa L. Brunschwigom na čelu, u kojoj se naročito isticao V. Basch, J. Barthelémy, J. Bachelard, A. Lalande, L. Rougier i dr. Švajcarsku zastupao je E. Claparède, predstavnik Belgije bio je E. G. Dupréel i M. d. Wulf. Talijansku je delegaciju predvodio Fr. Orestano, uza nj su bili E. Bodrero, R. Michels, D. Parodi, U. Redano, Giorg. del Vecchio i dr. I anglo-američka filozofija bila je prilično zastupljena naročito po J. Lairdu, W. P. Montagueu, G. Morowu, Ch. Morrisu, F. C. S. Schilleru, T. V. Smithu i dr. Relativno malo bilo je, što se i kao značajno za duhovne prilike zapazilo, predstavnika iz susjedne Njemačke, — među kojima su se isticali H. Driesch, J. M. Verweyen, C. A. Emge, N. Hartmann, W. Hellpach i E. Przywara. Pored zastupnika filozofije gotovo svih ostalih evropskih država, kojima se pridružuju predstavnici Japana, od slavenskih je naroda zapaženo odsustvo Rusa, izuzevši one, koji žive u emigraciji, među kojima se naročito isticao N. S. Loskij. Poljska bila je brojnije najavljena nego zastupljena, među učesnicima zapažen je od starijih W. Lutoslawski i J. Kozlovski, od mladih napose K. Ajdukiewicz, J. Lukaszewicz, L. Tatar-kiewicz i dr. Bugarsku je delegaciju imao predvesti D. Mihalčev. Jugoslaviju predstavljala je državna delegacija pod vodstvom Br. Petronijevića, u kojoj su bili T. Živanović, D. Nedeljković, V. Dvorniković, M. Đurić, A. Bazala, P. Vuk-Pavlović, Fr. Veber, a pridružili su joj se A. Liebert, E. Spektorski, N. Lorenc, A. Sodnikova i dr. Predstavnici filozofije u Češkoslovačkoj u složnom su radu vodili brigu oko priredbe i vođenja kongresa; među njima su naročito zapaženi E. Rádl, L. Hromádka, J. B. Kozák, J. Tvrđý, F. Pelikan i od Nijemaca R. Carnap, F. Frank, O. Kraus, E. Utitz i dr.

Na večer istoga dana svečano je u velikoj dvorani parlamenta otvoren kongres govorom ministra prosvjete, dra Jana Krčmára, koji je učesnicima isporučio pozdrav pokrovitelja kongresa, pretsjednika republike T. G. Masaryka i izrazio želju, da bi vijećanje donijelo obilna ploda, to više, što se ne bavi samo čisto stručnim pitanjima nego i problemima, koji danas zanimaju čitav svijet, a zasijecaju i u područje politike. Zaista se kongres prema programu u neku ruku kretao u blizini života. Možda se komu činilo, da je tim više no što odgovara udaljenosti čisto naučne diskusije zašao u rješavanje praktičnih problema; drugi su opet možda očekivali, da će on u postavljenim pitanjima života donijeti gotove odluke; no koliko su počem oni prvi nekako ozlovoljeni u »patosu distancije« teorijskoga duha, toliko su ovi drugi nužno razočarani u očekivanju definitivnih rješenja. Ispravno je međutim samo to stajalište, koje je u programu došlo do izražaja, da se filozofija po prirodi i namjeni svojoj ne smije tuđiti razmišljanju i raspravljanju problema, koji život tište, i da takova diskusija, iako predvidljivo nikad ne će dovesti do potpune saglasnosti, po izmjeni misli i suprotstavljanju oprečnih gledišta omogućuje, da se pored razlike zapaze zajednički momenti i bitnost stvari oštrije i bolje istakne, a tim i rješavanje problema za koji korak dalje pomakne. Samo takovo osvjetljenje problema može u drugu ruku biti onda očekivani rezultat praktične vrijednosti.

Na to je u svojem značajnom pozdravnom govoru smjerao dr. E. Beneš, kad je upozorio, kako današnji svjetski položaj pokazuje nevidenu zabunu u mišljenju i moralu, u gospodarskim i socijalnim odnosima i na području internacionalne politike. Odgovorni vodeći ljudi osjećaju potrebu, da traže izlaz i nova rješenja, koja će zajamčiti više reda, mira i postojanosti, uopće nešto stalnije dati nego je ono, što danas vidimo. Inicijatori kongresa dobro su stoga učinili, što su mu dali praktični, upravo programatski karakter, želeći iz njegova rada povući korisne socijalne, političke i moralne zaključke za današnji svijet, njegove patnje, bojazni i brige — u uvjerenju, da je ispravno Platonovo načelo, da filozofija ima biti voditeljica svijeta. Polazeći s toga stajališta drži Beneš, da će se na kongresu sukobiti oprečne misli, metafizičari i njihovi protivnici, pozitiviste, i razni pogledi, kad se bude raspravljalo o sociološkim problemima, krizi demokracije i razvitku moderne države sa njezinim kolektivističkim tendencijama ili u borbi za

ličnu slobodu. Slične borbe mora međutim i svaki pojedinac u sebi proživjeti, ako svoje nazore i nastojanja naučnoj analizi podvr-gava, pa pri tom dakako nužno suprotstavlja i protivne poglede, da onda nužnu sintezu povuče i na posljetku u djelo provede. On je, reče, protivnik eksperimentiranja, koje se ne osniva na analizi i ispitivanju odlučnih faktora, protivnik romantičnih koncepcija, koje nemaju veze sa realnim životom i samo se na intelektualnim konstrukcijama osnivaju, protivnik socijalnoga misticizma, koji političke i društvene činjenice iskrivljuje i normalni život na zamršene stramputice vodi. On je uvjeren, da svaka politička djelatnost mora biti inspirirana nekom socijalnom i političkom doktrinom, koja bi za sva civilizovana društva bila prihvatljiva. Zato se i ne može složiti sa oportunistom, koji je toliko štete načinio u poslijeratno doba, niti sa ciničkom koncepcijom, koja političku borbu svodi na bezobzirnu težnju za vlašću i u socijalnom životu sve materijalizira, a zaboravlja, da se bar polovina života civilizovanoga društva koncentrira na duhovne faktore i da se istinska borba politička u posljednjem redu vodi oko pobjede duha nad materijom. Socijalne i filozofijske nauke moraju imati odvažnosti, da i praktične posljetke izvedu i tako na upravljanje života utječu. U vezi sa problemom demokracije ističe Beneš, da razvitak modernoga društva ide u pravcu slobode ličnosti, iako sa ograničenjem, koje je nužno, da svi budu slobodni i pravo cjeline očuvano. Kriza demokracije zapravo je kriza demokrata, jer od njih zavisi, hoće li demokratske institucije služiti svojoj političkoj i moralnoj svrsi. Što se tiče koncepcije moderne države, time misli, da se borba oko demokratske države nasuprot totalitarnoj, korporativnoj ili komunističkoj kreće oko pitanja ravnoteže individua i kolektivnosti. Filozofijsko će mišljenje veličinu političara mjeriti prema tome, koliko mu je uspjelo taj problem riješiti.

U ime univerziteta pozdravio je kongres češkim, francuskim, engleskim, talijanskim i njemačkim jezikom dekan filozofskoga fakulteta profesor dr. Otokar Fischer. Onda su slijedili pozdravni govori delegata. Govorio je A. Lalande (Paris), W. P. Montague (New-York), F. Orestano (Roma), C. A. Emge (Jena), Br. Petronijević (Beograd), Z. Pollak (Groningen), J. Petrovici (Bukarest), I. de Boda (Budapest). Iza vođe naše državne delegacije g. Petronijevića ja sam uzeo riječ i pozdravio kongres u ime Jugoslavenske akademije najprije njemačkim jezikom izrazujući želju,

da bi filozofijskim duhom nošeno raspravljanje o spoznaji i životu dalo vrijedna poticaja za raščišćavanje duhovnoga stanja čovječanstva i opravdalo uvjerenje, da filozofija smjera kako na jedinstvo misli i života tako i na jedinstvo i mir čovječanstva. Onda sam završujući hrvatski rekao: Za nas kao članove jugoslavenske zajednice ima zasjedanje kongresa u Prahi još i posebno značenje. Zlata Praha bila je žarište preporodne misli ne samo češke nego i srpske, hrvatske i slovenske, a naša je želja, da vijećanje internacionalnoga kongresa u Prahi dade novih pobuda za izgradnju narodne i državne samostalnosti slavenskih plemena i ostvarenju kulturnih vrednota, koje želimo dati u zaklad čovječanstva. Pozdravnim govorom organizatora kongresa prof. E. Rádl, u kojem je bio izložen programatski zadatak vijećanja, i obavještenjem direktora biblioteke J. Emlera o priređenoj izložbi filozofijske literature i zbirke djelâ Fr. Brentana završena je svečana sjednica.

Drugi dan započeo se rad kongresa. Pitanja užega stručno-filozofijskoga značaja raspravljena su uporedo u posebnim sekcijama. Od česti nisu predavanja o psihologijskim (Brunswick) i vrednosnoteorijskim temama (N. Hartmann) ni diskusija pored ostalih iznijeli naročito novih pogleda. Veće je zanimanje pobudilo raspravljanje o logičkim i spoznajnoteorijskim problemima, u kojem su pozitivističkom stajalištu izražaja dali Schlick i Carnap. Sa mnogo je zauzimanja napose bila zastupljena misao simboličkoga prikazivanja logičkih operacija u vezi sa pitanjem »višeznačne logike« (Ajdukiewicz, Lukasiewicz, Reichenbach i dr.), koja prema dvoznačnoj na principu *exclusi tertii* sa alternativom: istinito-neistinito osnovanoj postavlja mogućnost stupnjevanja istinitosti (manje ili više istinito) i razlikovanje mjere istinitosti (od česti, napola ili potpuno istinito). U diskusiji uporedio je (Lukasiewicz) na sličnost ove višeznačne logike i ne-euklidske geometrije. U sekcijama su osim toga raspravljene teme u vezi sa pitanjima, koja su po programu stavljena na diskusiju u plenarnim sjednicama. Tu je prvi dan bilo predmetom raspravljanja pitanje o granicama prirodnih nauka. H. Driesch zastupao je svoje poznato stajalište, da filozofija stoji prema prirodnim naukama kao nauka o redu (*Ordnungslehre*). Metafizika je čisto filozofijska stvar; s prirodnim je naukama u vezi samo toliko, što rezultate prirodnih nauka ne može mimoići, već ih logički raščinja i uvrštava u građevni red svijeta. G. Bachelard zastupao je mišljenje, da se ne mogu povući

oštre granice između prirodnih nauka i filozofije odnosno metafizike. Naučna filozofija ima zadaću, da sustavno razbija granice, koje se prirodnim naukama postavljaju. Nauci apsolutno postavljene granice znak su loše postavljena problema. U diskusiji upozoreno je na to, da osnovni pojmovi prirodnih nauka iziskuju filozofijsko produbljenje, u toj saradnji proširuju se granice prirodonaučne spoznaje i mahom se naprijed promiče filozofijski duh. Druga je skupna sjednica bila namijenjena sociologijskom problemu. W. Hellpach kao tumač ideologije nacionalnoga socijalizma zastupao je mišljenje, da sociologija postaje plodonosna istom onda, kad doduše ostaje nauka o društvu, ali svoju zadaću shvati tako, da bude nauka o narodu — da iz prirodnih (rasno-biologijskih osnova) razvija snagu njegovu i obrazuje duhovni lik i životnu volju njegovu. Narodnost je, a ne čovječnost, najviša vrijednost. Tomu cilju ima se podrediti nauka i filozofija, koja je prema tome nužno određena nacionalno kulturnom i političkom tendencijom. Slične misli razvio je već prije u sekciji Feldkeller zalažući se za »historiurgiju« ili »filozofijsku inženjersku vještinu upravljanja društva«. Nasuprot tome istakao je T. V. Smith misao slobode nauke, mišljenja i savjesti kako pojedinca tako i naroda. U diskusiji naročito su podvučeni naturalistički osnovi i konsekvencije Hellpachove teorije društva. Treći je dan na dnevnom redu bilo pitanje odnosa religije i filozofije. U formalno savršenom i logički pregnantno izvedenom govoru je E. Przywara oštro povukao granice između filozofije i religije; prema njegovu mišljenju filozofija polazi od stvorena svijeta, religija od stvaralačkoga uzroka. E. Brunshwig zastupao je misao jedinstvene filozofijske religije. Glavno je pitanje kongresa, po općem mišljenju, bio problem demokracije i njezine krize. O tom se već u sekciji vodila živa diskusija, u kojoj su učestvovali Morow, Basch (o temi, da li je u demokraciji moguća umjetnost), Redano, Perticone (sa tezom, da je fašizam najviša etapa demokracije), Guy-Grand, Feldkeller, Lavergue, Del Vecchio (zastupajući hegelovsku misao o državi), Michels, Parodi, Kozák, Rougier, Vuk-Pavlović (sa temom »Politika, odgoj i religija« razvijajući svoje mišljenje izloženo u djelu »Ličnost i odgoj«). Diskusiju o tom problemu uveo je K. Čapek ističući, kako je pretpostavka svake filozofije sloboda mišljenja, općena vrijednost istine i čovječanska pravda. U elegantnom govoru, kako to već umiju Francuzi, temperamentno i duhovito govorio je Jos. Barthé-

lemy, član Instituta (Paris) o vrijednosti slobode u vezi s pitanjem krize demokracije. Demokracija je, reče, režim, u kojem što veći broj članova učestvuje na što neposredniji način u upravljanju zajedničkih interesa. Kad bi postojao narod bogova, on bi se (misli Rousseau) upravljao demokratski. Demokratska država predstavlja pobjedu duha gospodarske i socijalne pravednosti, vladavinu zakona (nasuprot samovolji i autoritativnom diktatu) i slobodu pod zakonima; tako nastaje bilateralna veza između pojedinca i države. Izraz »totalitarne« države je nov, ali stvar je stara. Totalitarna država posvema okupira pojedinca, njegovo mišljenje i djelovanje i ne ostavlja mu nikakove rezerve. Između ta dva sistema treba da biramo. Mi smo međutim uzgojeni na osnovi postulata slobode. S entuzijazmom ušli smo u konstitucionalnu školu francuske revolucije. Trijumf demokratske slobode bio je sjajan, ali kratak. Onda je došla kriza. Ona je dvojaka: u dušama, u srcu — i u ustanovama i konstitucionalnoj zabiljnosti. Parlamentarizam nezgodno upotrebljavan uzbunio je duhove protiv samoga načina vladavine u načelu. Demokracija nije imala uvijek najbolje ljude na čelu. Kako u svijetu nema automatske stabilnosti vladavine i reda, de facto postoji vječita kriza. Veliki problem je u tom, da se sloboda spoji sa redom; slobodni režim nije baldahin, pod kojim se može mirno počivati, već se mora trajno uspostavljati. Ima međutim baš poradi te dinamičnosti u životu kolebanja, ima i političkih moda i stilova. Čovjek traži promjenu. No ni na koji način ne ćemo da se napusti sloboda niti ćemo zavidjeti onima, koji su bili primorani, da njezinu zastavu napuste. Glavni govornici na plenarnoj sjednici bili su E. Bodrero i P. Montague. Bodrero je nastojao prikazati fašizam kao savremenu, naročito ekonomskim životom zahtijevanu sintezu demokratskoga individualizma i modernoga kolektivizma. Montague zastupao je mišljenje, da se u političkoj sferi ima zadržati princip demokracije, u gospodarskoj sferi sklon je donekle dopustiti autoritativni princip. Na to se nadovezala vrlo živa diskusija, u kojoj su očestvovali pored ostalih Orestano, braneći fašističku ideologiju, Smith, zastupajući misao demokracije, Basch i Barthélemy zalažući se za ideje francuske revolucije. Kao rezultat svega raspravljanja može se uzeti, da se pokazalo, kako kriza demokracije ne leži u ideji — demokracija je u osnovima svojim nepokolebana, i ako ima kriza, ona leži u načinu provedbe, a taj stoji do ljudi — ili kako je u svojem

pozdravnom govoru rekao Beneš: kriza demokracije je kriza demokrata. Posljednji je dan bio namijenjen pitanju misije filozofije. O toj su temi govorili među ostalima Petrovici, Škrach, Orestano, a na skupnoj sjednici Utitz i Kraus.

Za vrijeme kongresa bilo je priređeno primanje kod ministra dra. Beneša i kod gospođe dr. A. G. Masarykove, pretsjednice čehoslovačkog Crvenoga Krsta. Ja sam imao prilike, da osim razgovora sa starim i novim znancima filozofijske struke posjetim pretsjednika Češke akademije, da pozdravim naše članove dopisnike u Pragu i posjetim slavenski institut prof. Murka. Na završetku kongresa bio sam od pretsjednika prof. E. Rábla pozvan, da zajedno s Brunschwigom, Orestanom i Claparèdom na radiju progovorim o značenju kongresa. Tu sam kazao ovo:

Význam osmého filosofického kongresu v Praze spočívá, jak se mi zdá, ne pouze v tom, že vytkl obzvláště důležitost filosofické funkce pro aktuální životní otázky, a že se tak odklonil od školního pojmu, který filosofii často skýtá ráz cizosti a vzdálenosti od života, rozšířil její pojetí co do určení in sensu cosmico, které v poslední řadě splývá se sokratsko-platonským pojetím, že není nic platno žítí životem, poznáním neproniknutým. Jakkoliv se vymezí úkol filosofii, je vždy pojata v potřebě, ve které má svůj pramen a ústí, totiž, aby celou masu života překonala ideou, aby vnesla jasnost a pořádek v myšlení a chtění, a aby lidské poměry životní rozumně zařídila. Toto spjetí s potřebami životními získal filosofickému kongresu v Praze zájem veřejnosti ve správném předpokladu, že možno pouze přemyšlivým zpracováním, které proniká do základů a z nich odvozuje a zaokrouhuje myšlení, chtění a to v co věříme, uklidniti dnešní velmi zneklidněný a zmatený duševní stav a převésti snad do lepších kulturních, politických a sociálních poměrů.

Filosofický kongres zahájen byl sice v Parlamentě a zabýval se částečně krisí demokracie a parlamentarismu, ale sám není parlamentem, který by hlasováním přinášel rozhodnutí nebo vydával výroky. Filosofie je názor, myšlení, a ačkoliv musí míti vědecký podklad a propracování, zavírá v sobě hodnocení cenností a cílů volních. Rozprava o filosofických názorech nutně se obmezuje jen na to, aby se vzájemným pochopením vniklo v přednesené myšlenky a snahy, aby se pojmy vyjasnily a prohloubily. V teoretickém ohledu dominovala na kongresu otázka logického zpraco-

vavání, snad je to charakteristickým rysem naší doby, poněvadž samou podstatou a způsobem připomíná hledání metody na počátcích novější filosofie za Descartesa a Bacona, hledání jisté cesty, podobné asi matematické metodě, která by přivedla na jisté a reální poznání. V praktickém ohledu vedle otázky o významu filosofie a jejího vztahu k náboženství, zvláště se zdůrazňoval problém demokracie. Ta je otázka tak aktuální, tak nutná, aby ona z politické obmezenosti nabyla kulturního a sociálního významu. Ačkoliv se názory rozcházely, a snad také i poněkud temperamentně zaostřily, jedna myšlenka, zdá se, projevovala se ze všeho, a to je, že se dnešní krise nedotýká demokracie v jejích základech a požadavcích, které z ní vycházejí. At již bude příští morfologie společnosti a jakýkoliv nový společenský řád, musí v sobě obsáhnouti ideje svobody ducha sociální spravedlnosti a lidskosti. Praha byla, jak to už vícekrát v diskusích bylo zaznamenáno, právě místo na projednávání tohoto problému nejen pro kulturně-historické prostředí, jež se tady rozvíjelo od Husa, Českých Bratrů a Jana Komenského, českého obrození až do Masaryka, nýbrž také pro současný duch, ve kterém se ožívují a realizují ideály minulosti a tvoří nový, ideálně povznesený život na reálních základech, a na sociálních základech humaně uhlazen. Jistý nějaký optimismus převládal nad rozmanitými míněními a utvořil cestu jistoty v pokrok lidstva ve vůli k pravdě a oddanosti pro ideální cíle, v boji pro myšlenku a kolem myšlenek, ale vždy v lásce k člověku, řekněme zkrátka, podle Masarykova hesla, pravdou k právu.

Na veče poslednjega dana bila je zaključna sjednica, na kojoj smo pored ostalih u internacionalni odbor izabrani profesor Fr. Veber i ja uz Br. Petronijevića, koji je već otprije član odbora. Zaključeno je, da se povodom tristagodišnjice izdanja Descartesova djela Discours de la méthode (1637) idući kongres održi u Parizu pod vodstvom H. Bergsona. Na kraju je na prijedlog W. P. Montaguea (uz priuzdržaj talijanskih delegata) sa odobravanjem prihvaćena rezolucija, kojom se filozofski kongres izjavljuje za slobodu mišljenja, savjesti i ispovijedanja.

Predlažući ovaj izvještaj s molbom, da se uzme na znanje, zahvaljujem Jugoslavenskoj akademiji, što mi je dala prilike, da na kongresu učestvujem, i iskazala čast, da je tamo zastupam.

U Zagrebu, 15. oktobra 1934.

Dr. Albert Bazala

Drugi kongres matematičara slavenskih zemalja u Pragu

Zaključkom skupne sjednice od 4. jula odobrena mi je novčana pomoć za učestvovanje na interbalkanskom kongresu matematičara u Ateni. Taj se kongres imao održati od 2. do 9. septembra. Od 23. do 28. septembra pak imao se održati u Pragu drugi kongres matematičara slavenskih zemalja. Za takav treći kongres izražena je bila već ranije želja da se održi u Jugoslaviji, a u Pragu je trebalo to definitivno utvrditi. Zato sam držao, da će biti bolje da pođem u Prag, kako bi delegacija iz Jugoslavije bila potpunija. Tu sam svoju želju saopćio g. Pretsjedniku Akademije, koji je dao svoj pristanak za tu promjenu. Na to me je uprava Akademije najavila organizacionom odboru kao službenog delegata Akademije.

U Prag sam pošao 18. septembra preko Linca, a istim sam se putem povratio 1. oktobra. U tih nekoliko dana, što sam došao prije početka kongresa, upoznao sam se s kolegama u Pragu, obišao univerzitetske zavode za matematiku i fiziku pa biblioteku u Klementinumu. Već prvog dana sastao sam se i s kolegama iz Bugarske. Od njih su dvojica 1907. godine, kad se štrajkalo na univerzitetu u Sofiji, slušali matematiku kod nas u Zagrebu.

Kad je kongres otvoren, našlo se na okupu preko dvije stotine članova i učesnika. Prisutan je bio ministar za prosvjetu dr. Krčmář, koji je zastupao protektora kongresa, prezidenta Masaryka, pa jugoslavenski poslanik dr. Grisogono, bugarski poslanik i mnogi zastupnici naučnih ustanova. U ime organizacionog komiteta održali su pozdravne govore profesori K. Petr i B. Bydžovský, koji je naročito istaknuo revno sudjelovanje kolega s njemačkih visokih škola u Češkoslovačkoj republici, i to ne samo predavanjima najavljenim za kongres nego i kod pripremnih radova. Matematičari iz sovjetske Rusije otklonili su da sarađuju na kongresu. Iz Poljske bilo se najavilo oko tridesetak članova; preko polovine uplatilo je i članarinu i poslalo izvratke namjeravanih predavanja, ali su u posljednjem času bili spriječeni da dođu. Tako je od Poljaka bio prisutan jedini profesor Zaremba, koji se zatekao u Pragu na povratku iz Francuske.

Mene je zapala čast, da za pretsjednika kongresa predložim dra. K. Petra. Potpretsjednici su kandidirani s obzirom na pojedine

zemlje. Tako je za Poljsku bio prof. Zaremba. Zbog mojih godina kolege iz Beograda predložili su mene za Jugoslaviju. Za Bugarsku je određen K. Popov. Za Češkoslovačku L. Berwald, profesor njemačkog universiteta u Pragu i B. Bydžowský. Rumuni su bili lijepo zastupani. Od Francuza došli su prof. M. Fréchet iz Pariza i J. Drach. Od viđenijih Nijemaca spomenut ću profesora W. Blaschkea iz Hamburga, kao delegata njemačkog udruženja matematičara, i prof. K. Mengera iz Beča. Od Engleza bio je Watson, a iz Amerike došao je Lefschetz.

Kad su se ređali pozdravi, u ime jugoslavenske delegacije pozdravio je kongres profesor M. Petrović.

U prvoj plenarnoj sjednici bila su na programu dva predavanja, od po jednog sata svako. Prvi je predavao docent beogradskog univerziteta i naš član dopisnik Jovan Karamata o inverzijama postupaka sumacije. Za njim je predavao profesor iz Brna E. Čech o poučcima dualiteta u topologiji. Istoga dana referirao je K. Menger o najnovijim rezultatima metričke geometrije, i B. Hostinský (Brno) o novijem napretku u teoriji vjerovatnoće. U drugoj skupnoj sjednici održao je jednosatno predavanje L. Berwald o Finslerovim i srodnim prostorima, a u trećoj izložio je L. Čakalov iz Sofije poučke o srednjoj vrijednosti u analizi, i V. Jarník iz Praga neke tačke geometrijske teorije brojeva. U četvrtoj govorio je K. Petr o konstrukciji baze za općena brojna tijela.

Pored skupnih sjednica radilo se vrlo živo u osam sekcija. Tu se moglo vidjeti, kako visoko stoji matematička nauka u Češkoslovačkoj. Svi članovi jugoslavenske delegacije održali su po jedno predavanje, Saltykov čak tri, a Karamata dva.

Tako je predavao M. Petrović o jednoj klasi Laplace-Abelovih integrala; N. Saltykov dva predavanja o integraciji linearnih parcijalnih diferencijalnih jednačina 2. reda, pa o povijesti i evoluciji matematike. J. Karamata iznio je jedan poučak o trigonometrijskim integralima. T. Pejović o jednom asimtotskom svojstvu linearnih diferencijalnih jednačina. V. Žardecki o rotaciji tekuće mase, na kojoj pliva čvrsto tijelo. M. Radojčić o osnovama specijalne teorije relativnosti. V. Vrkljan o odgojnoj vrijednosti matematike i o njenom socijalno-selektivnom značenju. V. Varićak o relativističkoj mehanici.

U zaključnoj sjednici komisija, koja je bila određena da za treći kongres matematičara slavenskih zemalja utvrdi vrijeme i mjesto i u kojoj je od nas bio profesor M. Petrović, predložila je, da se taj kongres održi u Beogradu 1938. godine. U ime kr. jugoslavenske vlade ministar dr. Grisogono pridružio se tome prijedlogu, pa je on aklamacijom i prihvaćen.

Uza sam kongres bilo je priređeno nekoliko primanja, pretstava operna, razgledanje grada i izlet u Konopišće.

Velika je moja blagodarnost Akademiji, što mi je omogućila tako koristan i ugodan boravak u Pragu.

U Zagrebu, 30. oktobra 1934.

Dr. Vladimir Varičak

SKICE I PORTRETI

Pod starim krovovima Ks. Š. Đalskoga

Vladimir Nazor

Ovo se predavanje imalo pročitati 26 oktobra 1934 na svečanoj sjednici Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, posvećenoj proslavi 80-godišnjice života počasnog člana Ljube Babića-Đalskoga, koja se zbog narodne žalosti nije mogla održati

Gospođe i gospodo!

U moje mlade dane, između prvih hrvatskih knjiga što ih pročitah, bijaše — uza Šenoine romane — i najčjuvenija zbirka zagorskih pripovijedaka Ksavera Šandora Đalskoga.

I desi se meni što se sigurno zbilo i svim onim čitaocima te knjige koji se rodiše i narastoše podalje od ovih krajeva. Sanjario sam, u mladosti, na daleku otoku, držeći tu zbirku u ruci, o Hrvatskome Zagorju i o ljudima o kojima nam Đalski otvori svoju staru priču. A kada dođoh, kasnije, amo i vidjeh onomadne Zagorje, ne naidoh ni na tragove. Nestade one stare vlastele i njihovih drvenih dvora; al ostadoše luzi u kojima je illustrissimus Batorić lovio, brežuljci gdje je perillustris Cintek gajio vinograd, potok na kome se dizao pokraj puta mlin tetke Antonije, njiva na kojoj se talasao usjev Lava Blinjevića. Sve je to ondje i sada onako kako nam Đalski već davno opisao: valovito i slikovito, zeleno i meko — pitomo i kad je pusto i tužno.

A kada primih zadatak da progovorim danas o autoru od koga prvi put doznah za one koji nestadoše i za ono što vijekom ostaje u Hrvatskome Zagorju, kao da mi ruka sama posegnu za njegove crtice o ljudima sa ispod starih krovova.

I nisu samo davna zagorska vlastela i zagorski kraj koji me na to potaknuše.

Izabrah — u obilju mnogih, raznovrsnih, manjih i krupnijih djela Ksavera Šandora Đalskoga — baš tu knjigu također i zato

što svaki pisac, na dnu srca, najviše voli svoje prve radnje, osobito kad se njima, u 80-toj godini, sjeća utisaka iz mladih dana i plete vijenac, zatvara krug, sastavlja skupa dva daleka kraja: ranu mladost i kasnu starost. A prva zagorska pripovijetka, crtica »Illustrissimus Batorić«, prvijenac je Đalskoga. I nama će sigurno, baš danas, biti najmilije osvježiti dojmove svoga prvog čitanja o posljednjemu vlastelinu u Brezovici i o nekim ljudima iz njegova užega kruga.

A sada, — jer se nalazimo u zgradi gdje, gotovo i u svakom kutu, vise stare slike koje, kao da su žive, govore o sebi i o umjetniku što ih izradi — pokušat ću i ja, danas, da vas povedem barem kroz malen dio galerije skicâ i portretâ već davno preminulih ljudi što ih Đalski perom nacрта, životom nadahnu.

I počinjem minijaturnom slikom jednog od najskromnijih Batorićevih znanaca.

Kumek Adam

To vam je najbolji i gospodaru svome, vlastelinu Batoriću, najmiliji kmet slobodnjak. Vlastelin je svakog Badnjaka znao svrnuti iz lova u klijet staroga Adama, u tu »sitnu zgurenu zgradicu bez okna i tek surovo sabijenu od crnih prastarih balvana«. Đalski ovako opisuje jedan — možda posljednji — od tih pohoda: »Suhonjavi sićušni starac, odjeven trošnom katanskom surkom i obuven u visoke i na sve strane okrpene čizme, stupi pred nas... Batorića poljubi u ruku. Na isušenu mu licu nije se doista opažala bogzna koja radost, no ta seljačka lica, preko kojih je toliko jada, toliko bijede prohujilo, takova su, da s njih ne čita isto, tkogod, tako lako«.

I nastade ovakav razgovor između seljaka i vlastelina:

— Hvala budi Božjoj diki, da je itak njihovo gospodstvo došlo! Ovo zlo vreme plašilo me već da ih nikak ne bu... Naj dostoju nutra.

— Dakle, stari moj Adame, jesi li mi kaj živ? počne Batorić.

— Hvala budi Bogu jedinomu i svetoj majki božjoj Bistrič-noj, jesem. Kaj da se tužim? Star sem, dosta je ovak, kak jê. Em... svaki je čas za nas starce božja milost!

— Zato baš daj sim »srabljivca«, da pijemo vu zdravlje, em si danas godovnjak! — reče mu Batorić potreptavši ga po ramenu, pa sjedne na tronog nizak stočić.

Adam »smjesti na prevaljenu praznu bačvu kruha, soli i sira, a vina povuče iz lagva na cijev iz tikvice da ga onda saspe u vrčić, u tako zvani ‚srabljivec‘, i najprije ponudi Batorića«.

I »stari se Adam... tako razveselio, da je nazdravio i sveto Trojstvo i mladoga kralja i božansku ‚mamicu‘«.

Kakve li jednostavnosti, al i kakve plastičnosti u toj kratkoj epizodi u crtici »Na Badnjak«! Primitivnost i idiličnost iz minulih dana, a u našem, u svem i po svemu jedino našem Hrvatskome Zagorju! Sô, sir i kruh lomljen rukama, na prevrnutoj bačvici, u kolibi seljaka patrijarke, kao u ona biblijska vremena, kad su anđeli, u čovječjem liku, išli zemljom i sjedali s ljudima pred šatorom da donesu kakvu vijest ili nalog božji.

Đalski nam ne veli, al nam ipak daje naslutiti da je baš taj stari Adam, koji lomi svoj kruh i svoj sir u svojoj seljačkoj kolibici, sigurno jedini koji će ondje dugo ostati preživjevši svu onu gospodu u plemićskim kurijama.

Seljanka Dorica

Pojavljuje se na dva mjesta u crtici »Na Badnjak« o kojoj Đalski veli da ne priča u njoj »nikakovih čudesnih zgoda i zanimljivih zapletaja«, al je ipak to kratko pripovijedanje krcato svega, jer je u njemu čuti, u magli, snijegu i sumrzlici zimskog dana, lovački rog i lavež pásâ staroga Batorića, pucanje iz pušaka i graktanje vranâ na snijegom pokritoj poljani, i krik divlje patke na crnoj vodi, pa, napokon, i zveku praporaca na saonicama što voze Batorića i njegove goste, po mjesečini, u crkvu, na ponoćnicu, gdje će sijedi školnik zapjevati s narodom staru pjesmu: Narodil se kralj nebeski.

Vidimo dakle seljanku Doricu prvi put kao mladu djevojku, koja u dan Badnjaka, u najmilijoj Batorićevoj šumi, siječe kradom granu jedne od najljepših jela da napravi njome kod kuće »lug«. Kao da gledam to siromašno i — kako Đalski veli — »premilo lijepo djevojče« gdje raskolačenih očiju drhti od straha, dok joj se razljučeni Batorić približuje sa psima i sa slugama da kazni kradljivku. Ali, kad mu ona reče da je jelovom granom htjela slaviti Božić, on joj prašta, i daruje joj granu, i veli svome pratiocu: »Gledaj, mladi amice, zato je Božić tako drag svetak, što ima radosti i za bogataša i za siromaha. Dakako, treba imati vjere, držati se predaja, pa će barem jedan put u godini biti veselja.« I Dorica ide

noseći u svoju kolibu darovanu granu. Njena silueta prolazi, jedva vidljiva, po snijegom pokritoj šumi vlastelina Batorića.

Prikazuje se Dorica, po drugi put, baš na kraju te iste pripovijetke. Ali, nakon mnogo godina, kada je illustrissimus Batorić već u grobu, a ona je udovica s petero djece. Ne vidimo je više mladu i lijepu, u bijeloj šumi, sa zelenom granom na ramenu, no ostarjelu i ispaćenu, svu sivu, gdje gleda kako joj ovrhovoditelj odvodi iz štalice, baš o Badnjak, posljednju kravu, dobru i lijepu »Mileku«. — A mi se pitamo: Je li ta Dorica samo jedva skiciran crtež neke seljanke u šarenom autorovom albumu, ili je pak nešto važnije, tj. simbol nečega?

Maria comitissa de Blagaj

Kćerka je hrvatskoga velikaša kneza Blagaja koji se — pošto mu Turci popališe sela i gradove, a komora u Gracu ote ostala imanja — skloni pod konac XVI vijeka u Veneciju, kod bogatih rođaka svoje žene. Majka je pak njena plemenita Mlečanka iz obitelji Morosinija. — Dadoše je za ženu hrvatskome podbanu i poslaniku na duždevu dvoru Gašparu Batoriću, gospodaru Brezovice u Hrvatskom Zagorju, čovjeku vrijednome i poštenom, ali strogom i šutljivom, kojemu — veli Đalski — lice bilo kao od kamena, a izgledao je stariji od njezina oca. I ona, odmah nakon Mletaka i svečanog vjenčanja uz regatu na Canalgrande i uz prisustvo dužda i prokuratorâ, nađe se u kraju siromašnu, opustjelu i uznemirenu četama pjanih kranjskih lancknehta, španjolskih arhibuzira, vlaških haramija i turskih zarobljenika. No, taj njoj tuđi kraj i taj njoj neprikladni suprug, ne bijahu još sve ono zbog čega nam Đalski otvori o njoj priču. Kao oluja zahvati je iznenada vrtlog ljubavi i smrti. Gašpar Batorić otputova i ostavi je samu. Onaj, koji je nju, već u Mlecima, tajno i žarko volio, a ona ga samo jedan put jedva vidje, siromašan pjesnik i vitez Cezar Monti, banu, tražeći je već dugo u stranoj zemlji, na čelu vojnika plaćenika u Brezovicu, i višeg je otme no skloni da oboje slijede glas svoga srca bježeći skupa u lijepu veselu zemlju gdje se rodiše. Stari ih Gašpar u bijegu stigne i zapali drven dvorac u koji se neke noći bijahu ljubavnici neprežno sklonili da budu napokon sami i svoji. — Prekrasan portret Marjete Blagajske visio je dugo pod krovom obitelji Batorića u Brezovici, a sjena se nesretne nevjernice pojavljala uoči svake ne-

sreće, pa se pokaza i one večeri kada Brezovica izgorje, te illustrissimus Kornel Batorić, taj posljednji, svoga roda, klonu i od tuge umrije.

Pa to je romantika! — pomislit će sigurno mnogi od vas.

Jest, gospođe i gospodo, — romantika!

Jedna je to kaplja one stare i mile romantike koja se u nama, pod pritiskom novoga doba, morala pritajiti, a za kojom, i ne znajući, još uvijek čeznemo.

Jedne večeri, ili jedne noći, možda 1884 ili 1885 godine, pojavio se duh lorda Byrona u Hrvatskom Zagorju, pred dvorom Gredicama, vodeći prikaze lijepe grofice Marjete Blagajske i blijedoga pjesnika-četovođe Cezara Montija, te zakucao o vrata još mladoga Đalskoga.

A Đalski, pripovjedač realističkog pravca, ne prezre tu kaplju stare romantike; stvori i od nje jedan od svojih bisera.

Bibijana plemenita Kuntek

To je bivša plemenito rođena gospođica Herendić, zemaljska gospođinja Blatnoga Jarka, imanja od kakvih 60 jutara alodijalne zemlje i od tri kmetska selišta. Supruga je dobro ugojenog izjelice i pantofelhelda Lacice pl. Punteka de St. Pál. Niska, suha i koštunjava starica s velikim obrazima.

Stroga i tvrda je to žena; al je i illustrissimus Batorić štuje govoreći da u njoj vidi »prototip stare Hrvatice«.

Naučila je još od svojih roditelja da je ukusan, mastan i krupan zalogaj ono po čemu možeš suditi kakva je koja kuća. Glavno je, peče li se u kući bijel, čestit kruh, i je li pečenje dosta obliveno mašću. Strani doseljenici prave kruh od miješana brašna, a pečenke gotovo nemaju — ni za Uskrs. »Kranjice« se koče francuskim šešišrom i modrom suknjom, a — gladne su. Bibijana se zadovoljava poculicom i maramom; suknja joj je pamučna i bez ikakvih pantljika; ali joj je zato — uvjerava nas Đalski uza svoj česti fini posmijeh na usnama — »želudec pun«. — Svakoga se posla hvata; sve ide kroz njene ruke; pa i svega ima. Purane, piliće, guske, krmke. Ne zna za mesara. U njenu vrtu svega i svačega. U dućanu ne treba joj ma baš ništa kupiti. Mjesto riže — hajdinsku ili ječmenu kašu. Mjesto sladora — med. Mjesto voštanih svijeća — lojanice. A kad naiđu gosti, na imendan Lacičin i za Božić, stol kreat svega i objed od podna do 7 sati uveče.

I samo ona učini od Lacice pl. Kunteka sve štovanijeg i sve debljega gospodina. Bio Lacica siromašan i veoma loš đak golema apetita. Prevalio dvadesetu, a nikako da svlada školu i »gramatiku«, pa nije znao ni što bi, ni kud bi. No se mršavoj Bibijani taj »kao puh široki gospodin dijak« veoma svidje; i uze ga za supruga; i svine ga pod svoju komandu; i ne pusti mu nikada ni novčića u ruci; ali ga i usreći — sve boljom i obilnijom hranom.

Međutim, nije Bibijana plemenita Kuntek samo revna domaćica koja gaji svoj vrt, i timari krave, i hrani perad, i sama — onako, kako zna — kroji odijela svome čovjeku, i mijesi bijel kruh, i peče masne pečenke, i čuva kao zmaj svoj i suprugov novac. Ona je doista — kako illustrissimus Batorić tvrdi — prototip stare Hrvatice, jer je u njoj i dobro srce. Jer nema djece, uzima starica pod svoj krov po jednu ili dvije curice iz svoga roda, susjednih siromašnih seljačkih plemića, te ih odgaja. Nekoliko je djevojaka tako izudala. U školske praznike gosti đake ne puštajući ih dok ne odebljaju, a najviše klerike »crnoškolce«, ne samo jer je veoma pobožna, no i jer misli da ti »bogčeci«, u crnoj školi, ne rade drugo no se u postu vježbaju. A kad ono kćerka neke njene nećakinje dopadne, bez pravog razloga, istražnog zatvora, stara Bibijana pokupi sve uštedene cvancike i talire, te proda čak i svoju najljepšu kravu, da djevojku izbavi od jada.

Nije ni zašto po čitavoj njenoj čednoj kuriji, uz oštru vonju sušena sira i suha mesa, strujao — kako nam Đalski priča — i sladak miris »majčine dušice«.

Benko Stolniković, vlastelin u Kosovskom

Glě najtužnijeg i najjadnijega prijatelja Batorićeva!

Visoke godine. Sijeda kosa pod šeširoj bez forme. Čupava duga brada. Zlovoljno lice.

Nosi crnu istrošenu surku. Gleda bojažljivo i hoda teškim korakom upirući se o visok štap. Kada govori, glas mu drhće, i jedva ga je čuti. Živi sam u osamljenoj kući. Zna jedino puteljak što vodi na seosko groblje gdje su svi njegovi zakopani: žena koja mu još mlada umrije; najstariji sin, major u banskoj granici, koga jednog jutra nađoše ubijena nasred polja; pa najmlađi, pravnik u Pešti, koji poginu u dvoboju; pa onda treći, lud mladić, koji se osramoti u Beču a ustrijeli na grobnici svoje obitelji; te napokon

i kćerka koja se uda te odmah i umrije. Starac sjedi na grobu svojih milih, u jesenju več, zgrbljenih leđa i prignute glave, nalik na sivu, od oluje istučenu vrbu.

A da portret starca bude još sumorniji, Đalski crta, u pozadini, negdje iza starčevih leđa, i dvorac toga nesretnika, izrazujući se ovako:

»Bila je to velika zidana zgrada na dva sprata, u moćnim gospodskim formama, s dugim redom prozora, u sredini s altanom, a na kraju s verandom. Do same kuće vodila duga aleja starih već jablana, a pred dvorom i daleko naokolo njega stajale visoke, silno razgranjene platane, kesteni, katalpe, zakržljale pavlovne i osušene smokve. Po tratini i zaraslim putovima dizale divlje rastuće astre i ruže svoje povenule cvjetove uz presahle vodomete i porušene mitologijske figure koje su se jedva raspoznavale među bujnim koprivama, češljugom, čičkom i drugim korovom što se oko kamenja i po njem stalno usadio. Na samoj je zgradi virila u donjim stranama gola cigla, jur pobljednijela i pozelenjela, a ispod krova visjeli tek ostaci štukature. Visoki i široki prozori bijahu sasvim bez unutarnjih dijelova, ili pak: na jednom potrta okna, na drugom polupane žaluzije, koje su otvarale put gorskomu vjetru u duge hodnike kosovskoga dvora, da po njima mete davni, davni prah. Skrajna zapuštenost — ali, tko je božji ne bi shvatio!«

Dâ. Tko je božji ne bi shvatio! — Ali Đalski nije samo sad laudator negdašnjih zagorskih vlastelina, a sad opet elegičar koji se jedino zna raznježiti nad njihovim propadanjem. Đalski vidi također što nije dobro i što nije nikako u redu kod te gospode. I pušta da i mi sve to razabiramo i osjetimo, služeći se često blagom i finom ironijom, a — katkada — i prigovorima što ih ubacuje u svoje pričanje, na diskretan način.

Veli illustrissimus Batorić o Benku Stolnikoviću, vlastelinu u Kosovskom: »Kakav je to krasan, uman mladić bil, dok smo zajedno, kao jurati, bili v Požunu! Tu se Benko upoznao sa kćerkom savjetnika, lijepom Kleonom, isprosio je, oženio, ostavio službu i otišao u Hrvatsku, ovamo u svoje dobro Kosovsko. Ni k najbližim susjedima; ni k rođacima, nije zalazio, no neprestano čučio kod kuće, pokraj žene. U ona burna vremena, dok se svako bavio javnim poslovima, on toga nije radio — baš kao da Ilirci, i madžaroni, i švarcgelbi nisu na svijetu.« I veli još Batorić: »Jednom dođem k njemu u nekom važnom javnom poslu« ... a on me »uze

za ruku, odvede k djeci svojoj, pozove ženu, zagrli je, i poput pokojne Kornelije Grakovice pokaže mi suprugu i djecu te mi rekne: Evo ti, amice, — moje politike!»

Tako reče stari Illustrissimus; a Đalski kao da nam pričom o Benku Stolnikoviću hoće kazati kako i Život ljudski, od nas, članova ne samo obitelji no i nečeg širega, koješta traži; jer i taj Život ljudski ima također — svoju politiku. Ne smijemo (veli nam Đalski tim svojim starim pričanjem) nikako pustiti, ma i koliko nas sudbina lično progonila, da nam dom propadne, kao Benku Stolnikoviću dvorac Kosovsko.

Antonija i Beata

Prva je od tih žena otmjena dama Antoaneta Marušević od Sv. Ivana, rođena plemenita Počulaj. — Ta imućna udovica, koju Đalski — a, kako ćemo vidjeti, ne baš ni zašto — zove *tetkom* Antonijom, živi u gospodskome domu, u kuriji Jakuševcima, sama, bez svojih, ali okružena »gospodičnom za društvo«, i dvjema sobaricama, pa onda kuharom, kuharicom, ključaricom, pomoćnim dvorskim djevojkama i inošima koji nose livreju francuskoga kroja, jer — kako ona veli — naša je hrvatska mondura za nju »une horreur« i »prosta seljačka izgleda«. Ima elegantnu, no, po staromodnu kroju sašitu haljinu à la Madame Récamier, iako se toj staroj aristokratkinji (za koju Batorić veli da je »luda babetina« i da ne zna ni kihnuti naravno) još i sad vrza, kao ideal, po glavi, niko drugi no republikanka i žirondenka koja svrši pod nožem na gijotini, čuvena Madame Roland. Na glavi — u kojoj je ostarjeli mozak već davno smeten čitanjem francuskih i njemačkih novina, knjiga i brošira — nosi bijelu kapicu od skupih čipaka; a u njenu, kolonjskom vodom parfemiranom krilu leži pak najmiliji joj ljubimac i, zapravo, najveća njena briga, stari i krmeljivi psić Harold. — Velika je to dama, bivša ljepotica, koju je Amerling slikao i Kriehuber litografirao. Drži se, i u starosti, ravno i sigurno. Nosi i sad korzet. — Svoje negdašnje trijumfe ne spominje. Al ipak, katkada, diskretno priča kako se jednom našla u Rogaču sa srpskim knjaževićem Obrenovićem. »Vraiment — le prince — c'était un très charmant seigneur — et — en fin — pourquoi pas dire? — pourquoi le nier? — il lui manquet des manières d'un grand seigneur.« No, ipak. Bio je divan čovjek. Reče mu ona jednom, od šale, bi li on rado htio postati hrvatskim kraljem. A knez joj, uz smiješak,

odgovori da bi se rado peo navije, a glavno je da bi onda imao podanicu krasnu i umnu kao što je ona. Da, to je knez rekao, — veli ona . . . Inače nas uvjerava da je uvijek bila liberalna, napredna, moderna. Ako je u starije dane postala stroga, tvrda i konservativna pa osuđuje svaku sentimentalnost i svaku impulsivnost, to je zato što je, nakon ugledanja u Madame Roland, odabrala sebi za uzorak drugu skrajnost, markizu de Maintenon, pobožnu i tihu ženu Luja XIV. — Njena je lozinka (uza svu joj demaintenonštinu!): »Naprijed, s vremenom!«, iako se to napredovanje zbiva kod nje uza zakašnjenje i od dva decenija, pa bi, po tome, koji zlobnik mogao reći da je Antonija svima nama neka, barem daleka, tetka. Odrasla — kako Đalski veli — u vrijeme sna Hrvatâ nije ni mogla imati smisla za narodni pokret i za narodnu književnost. Dumas fils, Hugo, Balzac, Platen; ali, također najviše krišom, Scribe i Kotzebue. Nije voljela Gaja i Jelačića. »Mon Dieu — taj prosti apotekarski sin — i taj — eto, ujedared, da uči nas Hrvate govoriti! Da bude velik gospodin!« A kako pak priznati literatom kapelana Ilirca koji je jednom, siroček!, na objedu kod biskupa, puhao u sladoled, misleći da je vruć? — Zahtijevala je da je tituliraju »Euere Gnaden« ili barem »Ergnan«, i da je seljaci i seljanke (na koje je još uvijek gledala kao na podanike) cjelivaju u ruku. A ističući često da je dobra »Horvatica« psovala je (o, ti naša zajednička, još uvijek živa tetka Antonija!) i ogovarala je Hrvate, gdje je samo mogla. — No ipak, ta čudna žena imaše u grudima meko i pošteno srce gotovo svih onih ljudi koji su negda stanovali pod starim krovovima zagorskih kurija. Siromaštvo uopće bijaše u njenim očima najveća pogreška. Ipak je dijelila novac, jelo i drva ponajviše bjednijim seljacima i puštala da oni njenu darežljivost i zlorabe. A svu nježnost svoje duše pokaza pak u ovoj zgodi:

Mlada grofica Beata Krušević, lijepa i živahna kćerka vlastelina u Lugarevcu, prijateljica i saučenica ukočene Antonije, odbjegne u mladosti očevu kuću, podavši se dušom i tijelom čuvenom violinistu Wallheimu, oženjenu čovjeku i vječnome skitalici iz grada u grad. Ali, violinist ostari i ogluš, pade u crnu bijedu. Beata ga ni tada ne ostavi. Stara i napačena banu u Hrvatsko Zagorje da proda mršav ostatak svoga baštinjenog imanja. Skloni se kod seljaka koji se pravdao s gospođom Antonijom za neki mlin, ne noseći sa sobom drugo no svoj violin, jer je i ona bila veoma muzikalna i vješta violinistica. Ljubav prema Wallheimu i prema

muzici plamsala je i sada u njenu strastvenom i romantici naklonjenome srcu. I desi se da vlastelinka Antonija dozna napokon što je s Beatom, i gdje je sada ta njena drevna znanica s kojom se nije mogla nikada pravo slagati, koja ju odbježe i počini »nešto strašno«, a osim toga ote joj davno, svojom ljepotom, mladića koji se bio već nakanio uzeti mladu Antoniju za ženu. — I vlastelinka pohita odmah k negdašnjoj suparnici izabravši najčedniju kočiju i metnuvši na se najjednostavnije odijelo, da nevoljnicu još većma ne rastuži svojim sjajem. I ponudi joj trajan boravak u svome dvoru, i dade joj na obazriv način oveću svotu novaca, i darova joj sva svoja prava na mlin pokraj ceste. Plemenita zagorska kovina, kojom bijaše građena duševna jezgra te prilično smiješne žene, zazveči u posljednji časak davši iz sebe zvukove čisto ljudske, prirodne i spontane. A ti su nam zvuci miliji i od melodija što ih je Beata Krušević vukla, u seljačkoj kućici, iz svoga violina i iz svoga srca, misleći na dalekoga, gluhog i bijednog ljubavnika.

Takva vam je, gospođe i gospodo, bila ta naša tetka Tonka.

Portreti tih dviju tako različitih žena ne bi bili potpuni, i ja bih nešto važno mimoišao kad ne bih sada makar par riječi kazao i o odnošaju illustrissimusa Batorića prema romantičnoj Beati i prema sasvim drukčije nastrojenoj Antoniji. Između njih je njegovo pravo mjesto; one će nam pomoći da ga bolje upoznamo. — Kornel je Batorić, sin vicebana Vuka, sangvinika, iluminata i liberalca, a unuk mrkoga i naprasitog banskog prabilježnika Mateja, bio već u mladosti tako uredan i marljiv, tako tih i miran, da se otac često tužio na njegovu, od majke baštinjenu »riblju krv«. Svrši Kornel, naš budući Illustrissimus, u Pešti, sjajno, cenzuru i proču se kao pravnik elegantne erudicije. Bi prozvan »Lumen duarum patriarum, Illyriae filius, adoptivus Pannoniae.« Napravi zasluženu karijeru i posta velikim županom. Ali, iako je uvijek odbijao političke nazore grofa Janka Draškovića, nastrada jer je nepristrano vodio istragu protiv nekih Iliraca. Pade. Odrinu ga novo vrijeme; a on se povuče iz javnog života, nastani se u Brezovici »mислеći — piše Đalski — na cara Dioklecijana i njegov kupus«. — Kako je radije puštao da se Brezovica od starosti raspadne no da u njoj, i najpotrebnijim popravcima, ma što promijeni; kako je lovio po svojim luzima i gostio u svojoj kuriji znance i prijatelje dugim bučnim objedima i

večerama; kako je živio sam samcat čitajući nadalje Horaca, Ovida i Vergila, puštajući da mu inoš Vanko vodi gospodarstvo i kućanstvo, pomagajući gdje je samo mogao i ostajući uvijek protivnik onog smušenog Lujčeka Gaja, koji — kako on reče — na štetu Horvatâ izmislili neke Ilirce — o svemu tome priča nam ponešto Đalski gotovo na svakoj stranici svoje knjige. Mene zanima sada nešto drugo, nešto intimnije. Zašto *illustrissimus* Batorić pusti da ga teški dani starosti dočekaju onako sama? Zašto se nikada — baš on — ne oženi?

To vidimo tek u osmoj pripovijetki, u pričanju o »Mlinu kod ceste«, a u vezi s pripovijedanjem o hirima tetke Antonije i o zгодama grofice Beate. Batorić je u mladosti bio spreman uzeti za ženu lijepu i bogatu Antoniju; donio joj čak jednom album pun pjesama prepisanih svojom rukom iz knjigâ Viktora Huga koga on, klasičar, nije volio. I vjeridba bješe na vidiku, kad se upozna s Beatom i u nju se taj ozbiljni mladić i previše zaljubi. Beata pobježe s oženjenim violinistom, ali se Batorić ne vrati k Antoniji. Šutio je kao grob, prateći neprestano, izdaleka, koliko je više mogao, prečeste seobe Beatine. I osta neženja viseći svim svojim srcem o pobjegloj čarobnici. Pa čak i u starosti, kada ču da se vratila, jадna i izmučena, u domovinu, u onaj mlin kraj puta, on se dignu da je vidi, da joj ponudi čitavog sebe i sve svoje, da je uzme — barem sada — za ženu. A i to bi se čudo bilo možda desilo, da se Beata ne bijaše već vratila k svome violinistu, i Batorić doskora pročita u nekim novinama da je grofica Krušević, prijateljica negda slavljenoг umjetnika Wallheima, umrla u Parizu, u najvećoj bijedi.

Ja mislim da je jezgra Batorićeve bîti možda netom sada otkrivena. On stoji čvrsto ukorijenjen u svome zagorskom tlu; on je čuvar tradicije — ma i bile na štetu; vjieran je i pouzdan; radi marljivo i promišljeno. Uzalud zove Antoniju »ludom babetinom« i ruga se njenoj francuštini, kao što i ona utaman sada veli: »Bio je naš Kornel i plah i miran; a meni se takvi ljudi nisu sviđali.« Oni oboje, Kornel i Antonija, u koječemu su istoga kova. Đalski sâm veli da se protivštine između Batorića i tetke Antonije ne mogu lako razumjeti, jer da im nazoni (osobito politički) i tradicije bijahu jedni isti. Sve biva jasnije kad se reče da je na dnu duše mirnog i urednog Kornela Batorića ležalo — prigušeno i pritajeno — ipak nešto što ga snažno vuklo ka strastvenoj i romantičnoj

Beati. Batorić, ta jedva skicirana al ipak centralna ličnost u pripovijetkama pod starim krovovima, štujući praktičnu i solidnu domaćicu i poluseljakinju Bibijanu, koju prozva prototipom stare Hrvaticе, i slažući se (i nehoteći, u glavnim načelima i nazorima) s konservativnom aristokratkinjom Antonijom, liberalnom i modernom samo na jeziku, sanjari pred kobnim portretom Marije Blagajske, koja pobjegnu i izgorje s ljubljenim pjesnikom, dok — i u starosti — još uvijek čezne za Beatom Kruševićevom koja odletje u dalek širok svijet, pa i u bijedu i u smrt, očarana zvucima Wallenheimova violina.

U Batorićevoj je nutrini — ušutkan glasovima dužnosti i zvanja, tuširan hladnim mlazovima obiteljskih i staleških neprilika, sputan tradicijama, raznježen uspavljajućom mekoćom rodnoga kraja, istančan ali i obuzdan čitanjem klasikâ, omlitavljen mrtviloм i sjenama stare kurije — robovao i trpio, svladan i sebe samoga nesvijestan, romantik. Htjela mu se Beata, koja je lutala svijetom, pjana od ljubavi i vođena glasom svoga srca, a sâm je — možda — osjećao da bi mogao biti dostojan jedino ukočene i afektirane Antonije. Trzajući se između ta dva pola živio je onakvim životom i dočekao onakvu starost i onakvu smrt.

I kao što se illustrissimus Batorić najbolje razumije kad se postavi među te dvije žene, biva nam jasniji i pripovjedač Đalski kad ga gledamo u dvostrukom osvjetljenju: u bijelim hladnim tracima modernog Realizma i u modrim toplim zrakama naše stare Romantike.

★

Gospođe i gospodo!

Slikâ, skicâ i jedva nabacanih crteža ima u izobilju pod starim krovovima Ks. Š. Đalskoga. Čitava je to galerija. Dugo bih vas morao po njoj voditi.

Meni je vrijeme odmjereno; a možda sam vas i previše već zadržao tim svojim cicerunstvom.

Ne mogu da vam dulje govorim o Batorićevu djedu Mateju, vlastelinu »s ostrim crtama na široku licu, sa zavnutim ponosnim nosom iznad izvinutih kratkih brčića«, kakvih se nosilo »u joze-finsko doba, u znak patriotizma.« Reći ću vam samo da stari Matej

strpa u »rešt«, tj. u tamnu rupu ispod stubâ u kuriji Brezovici, nekoga felčera, jer se taj usudi doći mu odjeven u hlače-dokoljenice i sa šnolama na cipelama. A u »rešt« turi i čitavu zemaljsku komisiju, kad je ban Balaša posla u Zagorje da proglasi i odmah provede neki novi carski patent.

Spominjem samo tuđinca Roderika Raca, smiješnog čudaka, nametnika, nezalicu i ulizicu, koji postade čak velikim županom; i Ivana Nepomucenusa pl. Vincekovića, veoma učenog i sposobnog doktora filozofije i prava, zgrbljenog dugonju suha tijela, uvijek plašljivog i veoma skromnog, jer ga sve gora sreća bez prestanka progoni; i bega sa Sutle, plemenitoga Ivana Korića Cazinskoga koji čezne za kolijevkom svoga roda, za Bosnom ponosnom i za svojim bosanskim »rođacima«, a baš u Bosni tragično svršavaju oba njegovu sina. Dugo bih vas zadržao kad bih htio, ma i nešto reći o svim oštrim i zanimljivim dagerotipima iz davno prošle generacije što ih Đalski niže u pripovijetki »Starci«. Spomenut ću još samo plemića seljaka koga Đalski ovjekovječi u noveli »Perillustris ac generosus Cintek« napisavši o njemu možda najljepšu od svih svojih zagorskih crtica.

Vrijeme mi također ne pušta da štošta pričam o dojmu što ga na me učiniše izlet u Hrvatsko Zagorje i ogledanje dvorca našega svečara. Pročitat ću vam samo nekoliko stihova smišljenih onda, na povratku u Zagreb:

G r e d i c e

Bàtoricêvu kur'ju izgorjela vatra je. Gnjila
 Stajaše. Trošan grob bijaše kol'jevka ta.
 Illustrissimus Đalski na vratma svog kraja, na pragu
 Novog doba, već star, čuva svoj zagorski dvor.
 Al sve űzalûd. Vr'jeme je oganj; pa jedne će noći
 I u Gredice doć grofice Blagajske sjen.
 Sve će nestat. — Al gore, brežuljci gdje blistaju rosni,
 Cintekov vinograd još davat će ljudima plod;
 Stari kumek će Adam preživjeti svakoga i sve,
 Trsje sadeći, kruh jeduć što pravi ga sâm;
 A pašnjâkom uz koji vlak juri, kravicu svoju
 Mala će Dorica sved pastu u proljetni dan.

Znam da sam time veoma malo, gotovo ništa kazao. Ali, iznositi ovdje, nadalje, a ukratko, sve slike, skice, siluete, crteže i portrete iz knjige »Pod starim krovovima« značilo bi također kvariti pokraćivanjem i nametnutim retuširanjem tuđe djelo; dati pak neki kritički prikaz te čuvene zbirke nije ni bilo u mojoj namjeri.

Nešto sam drugo ja danas htio.

Htio sam, gospođe i gospodo (baš sada, u taj svečani čas, kad smo se ovdje sakupili da iskažemo čast 80-godišnjem Đalskome) evocirati one mrtve od kojih nam je ćud i običaje, radosti i trpljenja, mahne i kreposti, slabosti i propadanje opisao Đalski u svome djelu. Htio sam da barem neki od njih, pozvani mojim riječima, dođu, baš sada, u ovu dvornicu i pokažu se iznova pred vašom uobraziljom; pa da se nađemo skupa svi mi, i živi i mrtvi; i rećemo: čast i hvala onome koji je znao njih, svojim srcem i svojim perom, stvoriti, a nas pak obdariti obiljem sjećanja i na te ljude iz naših minulih dana!

Dr. Đuro Körbler

ĐURO KÖRBLER

Spomen-listak

V l a d o j e D u k a t

Đuro se Körbler rodio 16. kolovoza 1873. u Vrhovcu kod Jastrebarskoga u nekadašnjoj zagrebačkoj županiji, ali je zarana došao u Zagreb i vazda se osjećao pravim Zagrepčaninom. Sve je škole, počevši od osnovne, izučio u Zagrebu. God. 1891. (27. VII.) položi ispit zrelosti u gornjogradske (sada prvoj klasičkoj) gimnaziji, a četiri godine kasnije završi nauke u zagrebačkom sveučilištu gdje je izučavao klasičke jezike, te napravi učiteljski ispit za srednje škole 19. V. 1896., a doktorat filozofije 21. I. 1897. Službovanje svoje otpočeo je K. u srednjoj školi god. 1895. kao pomoćni učitelj u realnoj (sada prvoj realnoj) gimnaziji u Zagrebu; 10. VIII. 1896. bude imenovan namjesnim učiteljem u donjogradske (sada drugoj klasičkoj) gimnaziji, a 29. VIII. 1898. pravim učiteljem u gimnaziji u Požegi. No tu je ostao sasvim kratko vrijeme, jer već 25. X. 1898. bude iznova pridijeljen donjogradske gimnaziji u Zagrebu gdje je, navršivši pokusno trogodište, stekao i naslov »profesora.«

Time se završava njegovo srednjoškolsko djelovanje. Bivši već od 15. I. 1900. docent za grčku književnost u sveučilištu, posta 3. V. 1903. izvanredni, a četiri godine kasnije (28. XII. 1907.) redovni profesor klasičke filologije naše »Almae Matris« kojoj osta vjeran službenik do kraja života svoga. Dva je puta bio dekan filozofskog fakulteta (1908/9. i 1918/19.), a god. 1914/15. — baš u jeku svjetskog rata — i rektor sveučilišta. Sa srednjom je školom toliko ostao u vezi što je od god. 1914. vršio funkcije direktora komisije za ispitivanje kandidata srednjoškolskog učiteljstva.

To je, eto, ukratko tijek spoljašnje karijere K.-ove. Tome treba pridodati da je on kroz više godina bio suurednik srednjo-

školskog didaktičko-pedagoškog časopisa »Nastavni Vjesnik« i da je god. 1906., na uskršnje praznike, u društvu ovećeg broja nje-maćkih profesora preduzeo putovanje u Malu Aziju i Grćku, da se upozna s mjestima u kojima je nekad najbujnije cvala stara helenska kultura. Na tome putovanju, koje je zapravo otpoćelo u Beću, K. je imao prilike da ogleda arheološke zbirke u Beću, Budimpešti, Bukureštu i Carigradu, i da pohodi Troju, Pergam, Smirnu, Efes, Prijenu, Milet i Didimu u Maloj Aziji. Rastavši se onda sa svojim društvom, K. je sâm pošao u Atenu gdje je proveo nekoliko dana te pohodio Tirint, Mikenu, Korint i Olimpiju. Još valja i to pomenuti da je K. u dva maha pribivao sastancima »njemaćkih filologa i nastavnika« (deutscher Philologen und Schulmänner), prvi put u Baselu (1907), a drugi put u Grazu (1909).

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu izabrala je K.-a svojim ćlanom dopisnikom 19. V. 1908., a redovnim pravim ćlanom 21. V. 1915. Od god. 1919. do svoje smrti bijaše on i književni tajnik Akademije. U znak priznanja zasluga stećenih na polju nauke i nastave odlikovan je od državne vlasti redom sv. Save drugoga stepena.

K. bijaše od god. 1898. (23. XI.) oženjen Herminom, kćerju sveučilišnoga profesora i pravog ćlana Akademije Armina Pavića. Iz toga je braka potekao jedinać sin Juraj (* 2. X. 1900.), sada doktor medicine i lijećnik u Zagrebu.

K. je život svoj provodio u vjećitu radu: bilo u sveučilištu u krugu svojih slušaća, bilo u tajnićkoj sobi Akademije ili kod kuće za pisaćim stolom. U radu je nalazio najveće zadovoljstvo svoje. Ćak i za vrijeme praznikâ, kad bi polazio na odmor (obićno u Dubrovnik) — taj se odmor sastojao samo u promjeni rada: mjesto da sjedi kod kuće za pisaćim stolom, zavlaćio se u arhive i biblioteke da skupi građu koju bi onda kod kuće razraćivao.¹ Naša naućna literatura mora mu biti osobito zahvalna za obilni književni rad kojim ju je obogatio — a koliko bi tek bio izradio da je dulje

¹ Kad sam prije nekoliko godina, boraveći u Dubrovniku, htio nešto da potražim u knjižnici oo. dominikanaca, ćasni me pretstojnik »bijeće braće» povede do pisaćeg stola što stoji u knjižnici i reće mi: »Evo, sjednite za taj sto. Tu ćete zacijelo naći što budete traćili. Taj je sto posvećen uspomenom profesora Kőrblera» — i onda dodade, glasom punim udivljenja: »Mili Bože! Koliko je sati profesor Kőrbler presjedio za tjem stolom!»

poživio! Ali još u naponu muževne snage život mu se neočekivano prekide 4. XI. 1927.

★

Kad je K., svršivši osnovnu školu, prešao u gimnaziju (1883/4.), bio sam mu prvim razrednikom u I c) razredu nekadašnje »gornjogradske« gimnazije i uvodio ga u tajne latinske, hrvatske i njemačke gramatike. Sjećam ga se još danas vrlo dobro. Bio je ljepušan, plavokos momčić, ne suviše krepak, ali uvijek vedra lica, prijazan i nasmiješen. Između ono pedesetak i nekoliko učenika povjerenih mojoj »razredničkoj« brizi on je zacijelo bio jedan od najmarljivijih i najurednijih. Nikad ga nije trebalo opominjati, nikad koriti, nekmoli kazniti. Karakteristički je znak njegove skromnosti bilo i to da je prvoga dana, kad je ušao u razred, od svoje volje sio u jednu od posljednjih klupa i to u sredini, i na tom mjestu ostao kroz cijelu školsku godinu. A zna se da se đaci vazda otimaju za mjesta s kraja i, ako su iole ambiciozni, u prednjim klupama, ali čedni je »Jurica« uvijek bio zadovoljan sa svojim mjestom i nikad se nije izgovarao ni tužio da slabo vidi ili čuje.

Pošto je svršio prvi razred, dašto s odlikom, sudbina nas je rastavila za dugo vremena, no kad sam se, nakon dvadeset godina provincije, opet našao u Zagrebu, naše se prijateljske veze doskora obnoviše. Iako ga je život promijenio, prema meni se on nije nimalo promijenio, već me i opet, kao nekad kao đače svoga »razrednika«, dočekivao prijazno i učtivo, vedra i nasmiješena lica. Bio je uvijek dobre volje, čak i za vrijeme svjetskoga rata, kad je — iako rektor sveučilišta — neko vrijeme morao vršiti funkciju — vojnog komandanta željezničke stanice u Sisku. Sastajali smo se dosta često. Bivši on, kako je pomenuto, dugo godina književni tajnik Akademije, prirodno je da sam ja, kao »dopisnik«, općio s Akademijom ponajviše preko njega. Imao je običaj da dolazi u akademijsku kancelariju i u nedjelju, a kako sam i ja u nedjelju imao najviše slobodnoga vremena, najradije sam ga pohađao u taj dan. Vidio sam da su mu moji posjeti mili. Pa tako, obavivši eventualne »službene« poslove, davali smo se na prijateljsko ćeretanje »de omnibus et quibusdam aliis« kao dobri drugovi, premda se u njegovu općenju sa mnom uvijek osjećala neka deferencija nekadašnjega učenika prema svom bivšem učitelju. A i kad smo se našli gdje god na ulici, redovno smo se davali u šetnju u dvoje. K.

je uvijek bio pun života, zdrav i krepak, pa se stoga može pojmiti moje zaprepaštenje kad sam u jesen 1927, vrativši se nakon oduljega boravljenja u inozemstvu, čuo da mog »Jurice« nema više među živima.

Ne mogu prosuditi kakav je K. bio kao sveučilišni profesor, ali sam ga više puta slušao kad je u Akademiji držao javno predavanje. Govorio je živahno i snažnim glasom nastojeći da pažnju slušača vazda drži budnom i da interes što ga sâm osjeća za svoju temu prenese i na njih. Iako je imao rukopis pred sobom, rijetko je zagledao u nj, pa tko ga nije motrio, mogao bi držati da govori posve slobodno. Tu je praksu bez sumnje stekao na katedri i zato držim da je morao biti i dobar predavač u sveučilištu. A pedagošku je vještinu — koliko mu nije bila prirodjena — polučio predavši više godina u srednjoj školi.

★

K. bijaše po struci klasički filolog, pa je kao takav otpočeo i svoj književni rad. Prve se radnje njegove bave posve stručnim pitanjima iz područja cjelokupne klasičke filologije. On, na pr., raspravlja o problemima grčke metrike, rješava neka sporna pitanja u historiji grčke drame, pretresava homersko pitanje koje ga je vazda mnogo zanimalo, dotiče se čak i pitanja druidâ u Galiji u Cezarovo doba, no kraj toga zalazi i u praktička pitanja te objavljuje prikaze o udžbenicima za klasičku obuku kazujući o njima svoj sud. U vezi s tim prikazima, koji imaju i pedagošku svrhu, izriče i svoje mišljenje o nekim pitanjima praktičke pedagogije. Ti su radovi njegovi izlazili u pomenutom »Nastavnom Vjesniku«. Ali doskora napušta on i čistu klasičku filologiju i praktičku pedagogiju kao glavni cilj svoj, te ugledavši se na primjer Maixnerov i Šrepelov nastavlja njihov rad *izučavajući naše domaće latiniste*. I tu isprva njegove studije obuhvaćaju rad latinistâ na cjelokupnom teritoriju našega naroda, no onda se on sve više ograničuje na izučavanje samo dubrovačkih latinista kojih ima i najveći broj i koji su najbolji. Ljubav za Dubrovnik doskora ga toliko zaokuplja da se on, proučavajući njegove latiniste, s jednakim marom i jednakom brigom udubljava u istraživanje cjelokupne nesamo kulturne već i političke povijesti njegove. On postaje, da tako rečem, specijalist za osvjetljenje dubrovačke prošlosti. Kad god mu prilike dopustiše, putuje u Dubrovnik i tamo boravi dane i

dane u knjižnicama i arhivima prebirajući neumorno stare isprave i rukopise. A što god je našao u onim starim listinama te ima veze s Dubrovnikom, sve je to vjerno iznosio na svijetlo, bilo znatno ne bilo. Dabogme, za nj je bilo *sve* znatno i dragocjeno što je tamo našao. Zato i jesu neke rasprave njegove toliko opsežne — kašto možda baš i preopsežne —, jer je u njih natrpavao svaki detalj, svaku sitnicu koja je iole u nekoj vezi s licem o kojem se raspravlja. Gotovo se, čitajući bilješke uz njegove rasprave, osjeća u njima radost istraživača kojemu je pošlo za rukom naći na kakvoj zaprašenoj hartiji koju nepoznatu još zgodicu iz života kojega od njegovih »junaka«.

Ističući taj „dubrovački“ rad K.-ov, Pavle Popović u svome toplom oproštaju s pokojnikom, štampanom u sedmoj knjizi Прилогâ за књижевност, језик, историју и фолклор (str. 343—344), napisao je o njemu riječi koje vrlo dobro označuju zasluge K.-ove na polju naše nacionalne nauke. „Почевши да ради [К.] на овој области [dubrovačka književnost] у времену кад је Јиречек, својим истраживањима о Шишку Менчетићу и другим песницима XVI века, обратио пажњу на богатство дубровачког архива за књижевну и културну прошлост старога Дубровника, К. је био један од првих и главних који су узели дубровачки архив за предмет својих књижевних студија. Он се у више махова и дуже времена бавио у Дубровнику и ексцерпирео богати архивски материјал за многобројне студије своје о дубровачким писцима и књижевним и културним покретима старијих векова. Потпуно спреман за тај посао, познавалац латинског и талијанског језика, версиран у старим и тешко разумљивим рукописима, К. је у својим архивским студијама показивао увек леу солидност и савесност. Његове студије дубровачке књижевне и културне прошлости остаће за дуго јаки темељи за нашу науку, богати прилози њени, чврсти основи за даље истраживање. Он је и развио, и до потпуности обрадио метод који је Јиречек нашао. Он се није задовољавао само тим да саопшти архивску грађу за дубровачке писце, него је улазио и у књижевно разматрање њихових дела (у вези с том грађом и иначе) и давао потпуне монографије о њима, радове који обухватају и живот и рад наших писаца. То су израђене студије а не просто покупљена архивска грађа. У томе је велика вредност његових студија.“

Bibliografija književnog rada Kőrblerova

A. Kőrblerov rad izvan Akademije

I. Članci u časopisima

a. Nastavni Vjesnik

V, 34—63; 110—159. »O Euripidovu Heraklu i Sofoklovim Trahinjankama«. ²

Prikazavši najprije priču o Heraklu u umjetnosti i literaturi grčkoj do Sofokla i Euripida, tumači da je Euripidov Heraklo važan s razloga što je to prvi pokušaj da se Heraklo učini junakom u ozbiljnoj drami. Sofoklova se drama »Trahinjanke« nikad nije osobito cijenila. Po njegovu mišljenju sastoji se ona od dva dijela: prvi je dio djelo Sofoklovo i nastao još prije Euripidova Herakla; drugi je dio djelo drugoga pjesnika i nakalamljen na Sofoklovu dramu u vrijeme kad je već bio izišao Euripidov Heraklo.

VIII, 407—442. »O postanju Hesiodove pjesme ‚Djela i dani‘«. ³

Ta pjesma nije djelo jednoga pjesnika. U njoj se ističu dva različna dijela: u prvom preteže subjektivno, u drugom objektivno razlaganje. Prvi je dio Hesiodov, drugi ne potječe od njega, već od dva pjesnika. Od ove je dvojice prvi, koga K. zove *sastavljačem*, bio narodni pjevač, dok drugoga, koji je bio više pedagog, zove *nastavljačem*. »Sastavljač« je prvobitnoj pjesmi dodao oko 340 stihova, »nastavljač« oko 240, dok oko 30 stihova potječe još od drugih prerađivača.

IX, 320—323. »*Traité de métrique grecque par P. Masqueray (1899)*«. ⁴

Prikaz djela koje K. preporučuje.

IX, 487—491. »*Die Textgeschichte der griechischen Lyriker. Von Ulrich von Wilamowitz-Moellendorf (Berlin 1900)*«. ⁵

Prikaz djela koje K. uvelike hvali.

IX, 648—649. »*Der Karla Schenkla Hrestomatija iz Ksenofona. Preradio Leonardo Jurmić. II. izd. 1899 (po II. izd. originala)*«. ⁶

Prikaz udžbenika kojemu K. štošta zabavlja, napose mnoštvo štamparskih pogrešaka.

² Doktorska disertacija.

³ Habilitaciona radnja.

- IX, 650—651. »*Abbildungen zur alten Geschichte von Luckenbach. München u. Leipzig 1900. III. Aufl.*«
K. hvali to djelo.
- X, 226—229. Izvještaj o berlinskom sveučilišnom zavodu »*Institut für Altertumskunde*« koje je po K-ovu sudu uzorno uređeno.
- X, 293—298. »*Što znamo o druidima u Cezarovo doba?*«
Auktor skuplja u Cezaru vijesti o druidima i po njima utvrđuje da je Heduanac Divicijako (brat Dumnoriksov) bio druid.
- X, 432—450; 559—573. »*O Pindarovim epinikijama.*«
Opsežan informativni članak.
- XI, 541—548. »† *Dr. Franjo Maixner.*«
Nekrolog pisan s puno tople simpatije. »Za nj se može s punim pravom reći da je udario temelj sistematičkomu izučavanju starih hrvatskih latinista...« (str. 544). Biografiji je dodana potpuna bibliografija.
- XI, 76—82, 219—224. »*Griechisches Lesebuch von Ulrich von Wilamowitz-Moellendorff. Berlin 1902.*«
Opsežan referat o sadržaju i cilju te čitanke kojom je Wilamowitz htio reorganizirati nastavu u grčkom jeziku.
- XI, 225—226. »*Kunst und Geschichte. Von Luckenbach.*«
Povoljan referat o novom izdanju već objavljene knjige (IX, 650).
- XI, 371—373. »*Nov fragmenat Timoteja Milećanina.*«
Izvješćuje o nalazu koji sadržava veliki dio noma *Πέποιου*.
- XI, 522—525. »*Nadziranje đaćkih stanova.*«
Pedagoški članak.
- XI, 676—680. »*Još nešto o novom fragmentu Timoteja Milećanina.*«
Izvješćuje o Wilamowitzovu izdanju toga fragmenta: *Timotheos, Die Perser* (Leipzig 1903).
- XII, 263—264; XIII, 120—121. »*Odmor između naučnih satova u srednjim školama.*«
Pedagoški članak.
- XIII, 459—467, 618—630. »*Gaj Kornelije Gal i Vergilijeva deseta ekloga.*«
»Deseta ekloga Vergilijeva nema svrhe da tješi Gala u nesreći ljubavnoj, nego da Likoridi što življe ocrta brižljivost njezina

ljubavnika u vrijeme nehotične rastave. Gal je takovu pjesmu zatražio od Vergilija zbog toga, jer sâm tada još nije gradio ljubavnih pjesama. Po tome su ljubavne Galove elegije mlađe od desete ekloge i padaju tek u doba njegova života iza godine 39.«

XIII. 345—350. *„Лашинска грамашика Веселина Ђисаловића (Нови Сад 1904).“*

Knjiga ima doduše nedostataka, ali kritik se nada da će oni nestati u novom izdanju.

XIII, 110—113. *»O novim izvacima iz Livijeve povijesnice.«*

Izvještaj o nalazu iz Oxyrhyncha (Grenfell-Hunt: The Oxy Papyri; London 1904).

XIV, 346—350. *»Još jedan latinski prijevod Menčetićeve „Radonje“.«*

To je prijevod Bernarda Zamanje koji je poznao stariji prijevod Ferićev. Prijevod odaje jak utjecaj Vergilijev.

XIV, 512—515; 603—607; 674—679; 765—770; XV, 38—49; 130—138. *»Novije neke tečevine u nauci o grčkoj metrici.«*

Opsežna i iscrpljiva rasprava. Bavi se tumačenjem glikonejâ i njima srodnih stihova, pa metričkih redova koji se u moderno doba prozvaše daktiloepitriti. Navode se mišljenja starijih i novijih naučnjaka o tim pitanjima.

XIV, 123—125. *»A Latin Grammar. By William Hale and Carl Buck. Boston and London 1903.«*

Povoljna ocjena.

XIV, 36—37. *»Novi propis o ispitivanju kandidata srednjoškolskog učiteljstva u Hrvatskoj i Slavoniji« (referat).*

XIV, 44—45. *»Reformna gimnazija« (referat).*

XIV, 131—133. *»Arheologija u njemačkim gimnazijama« (predlaže prazničke tečajeve i putovanja u inozemstvo).*

XIV, 226—227. *Novi propis za ispit iz staroklasične arheologije« (referat).*

XIV, 227. *»Prvo nastojanje, da se s tečevinama komparativne gramatike upoznaju i daci srednjih škola« (referat o pokusu Švedanina T. Torbiörssona).*

XIV, 232—234. *»O učenju naizust« (o eksperimentima njemačkog nastavnika R. Wessely).*

XIV, 305—307. »O modernim školskim izdanjima grčkih i latinskih klasika« (referat).

XIV, 387—389. »Osobite škole za najvrsnije đake« (o prijedlogu J. Petzoldta).

XV, 417—426; 495—506. »Moje putovanje po zapadnoj Maloj Aziji.«

Predavanje održano na III. glavnoj godišnjoj skupštini Društva hrvatskih srednjoškolskih profesora 5. VII. 1906. Opisuju se poglavito: Troja, Pergam, Efes, Prijena, Milet i Didima.

XV, 546—548. »Nova dva prijedloga za kanon školskih pisaca« (referat o knjizi gradačkih profesora: Kukulea, Martinaka i Schenkla).

XXV, 220—232. »Nove dvije publikacije o dubrovačkim franjevcima.«

Te dvije publikacije jesu: *Necrologium Fratrum Minorum* od Benvenuta Rodea (Quaracchi 1914) i Povjesno-opisni prikaz franjevačkog samostana u Dubrovačkoj Rijeci od o. Frane Jurića (Zagreb 1916).

XXVIII, 372—377; 405—412. »P. Kanavelovića „Sveti Ivan, biskup trogirski“.«

Protiv Scherzera i njegova razlaganja o tom djelu (N. Vj. IV, 268) nastoji K. na osnovi rukopisâ kojih Scherzer nije imao dokazati da »Sv. Ivan« nije preraden od drugoga pjesnika, već od samoga Kanavelovića koji je najprvo pjesmu htio posvetiti caru Josipu I., ali je nakon smrti njegove posvetio Karlu III. (VI.) i u tome smislu preradio neke dijelove pjesme. Prvi oblik pjesme sačuvao se u jednom rukopisu XVIII. vijeka, a preradeni u dva rukopisa XIX. vijeka.

XXIX, 58—60. »Lateinische Schulgrammatik mit sprachwissenschaftlichen Anmerkungen von Ferdinand Sommer. Frankfurt a/M. 1920.«

Vrlo pohvalan prikaz.

XXX, 433—441. »Autograf Kanavelovićeve pjesme „Sveti Ivan, biskup trogirski“ i docnija prerada.«

Opisuje dva rukopisa Kanavelovićeve pjesme, oba iz XVIII. stoljeća od kojih je jedan autograf pjesnikov, i nastoji objasniti razlike između teksta u tri rukopisa XVIII. vijeka i teksta u

izdanju te pjesme od Janka Jurkovića (Osijek 1858). Jurković je svoje izdanje štampao po jednom rukopisu državnog arkiva u Beču koji K-u nije poznat.

XXX, 517—519. »Platonova obrana Sokratova i Kriton. Priredio Martin Kuzmić. Zagreb 1922.«
Pohvalan prikaz.

*

K. je, kako je pomenuto, bio i suurednik »Nast. Vjesnika«, i to za sveske XI. do XV., tj. dok taj časopis, što ga je isprva izdala zemaljska vlada, nije predan u ruke »Društva hrvatskih srednjoškolskih profesora«. Kao suurednik on je u XI. svesku uveo »pregled časopisâ« s kratkom naznakom sadržaja pojedinih članaka, koji je sâm redigirao. Ti su časopisi bili: Monatschrift für höhere Schulen; Neue Jahrbücher für das klassische Altertum, Geschichte, deutsche Literatur und Pädagogik; Zeitschrift für das Gymnasialwesen; Österreichische Mittelschule. Tih referata nahodimo:

za »Monatschrift«: XII, 125—130; 719—722.

za »Neue Jahrbücher«: XI, 529—534; 692—695; XII, 120—123; 271—274; XIII, 130—133; 718—720.

za »Gymnasialwesen«: XI, 121—122; 690—692; XII, 413—414; 569—572; XIII, 259—261; 569—570.

za »Mittelschule«: XI, 119—121.

U XIV. i XV. svesci nema više tih referata, već se donose samo natpisi pojedinih članaka bez naznake sadržine.

b. S a v r e m e n i k

1907, 51—53. »Najnoviji prikaz književne povijesti grčke.«

Prikazuje se Wilamowitzova povijest koja je izašla u zborniku: Die Kultur der Gegenwart, ihre Entwicklung und Ziele (Teubner, Leipzig) i seže do godine 529. poslije Krista.

1907, 182—184. »Plodovi arheoloških iskopavanja u XIX. vijeku.«

Referat o knjizi Adolfa Michaelisa: Die archäologischen Entdeckungen des XIX. Jahrhunderts (Seemann, Leipzig).

1907, 373—374. »Muzika u grčkoj tragediji.«

Referat o predavanju Ericha Bethgea održanu 27. X. 1906.

1907, 641—644; 705—709. »*Sastanak njemačkih filologa i nastavnika u Baselu.*«

Referat o sastanku održanu u Baselu kojemu je pribivao i sâm K. U članku se ističe da ga je osobito zanimalo pitanje, kako treba danas obrazovati kandidate srednjoškolskog učiteljstva da budu i dobri nastavnici i vrsni naučni radnici.

1913, 257—258. »*Gradićeva proslava.*«

Referat o proslavi održanoj 6. marta u Akademiji, kojom je prilikom K. čitao svoju radnju: Život opata Stjepana Gradića i rad njegov za Dubrovnik. (Prema »Kazalu« članak je napisao sâm K.)

1917, 140—152. »*Osnutak, uređenje i rad akademije.*«

Članak napisan u povodu proslave pedesetogodišnjice Jugoslavenske akademije.

c. Školski Vjesnik (Sarajevo)

1908, 101—111; 193—198; 283—288. »*Ovidijeve Metamorfoze u hrvatskom prijevodu.*«

Prikazujući Maretićev prijevod Metamorfozâ što ga je izdala Matica Hrvatska i kojemu je sâm napisao uvod, ogledava, od starijih prijevoda, izbliže prijevod Šimuna Zlatarića što ga je onda preradio i dovršio Ignjat Đorđić (Džordži, Đurđević).

d. Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор (Београд)

II, 227—259. »*Andro Stitikeca, komedija Petra Kanavel(ov)ića Korčulanina.*«

Donosi iscrpljiv prikaz komedije i rukopisa njezina. Po sudu K-ovu pisac se poslužio Molièrovom komedijom »L'avare«.⁴

e. Dnevne novine

U »Jutarnjem listu« od 16. travnja 1927. štampan je članak K-ov pod natpisom: »Hrvatski prosvjetni zavod u Bologni (Collegium Bononiense).« U tome je članku ukratko prikazan historijat znamenitoga, domaćim novcem izdržavanoga, sjemeništa u Bologni iz kojega je izišao znatan broj vrijednih kulturnih radnika hrvatskih (na pr. Baltazar Napuli, Adam Baltazar Krčelić i dr.). Članak je ukrašen i sa dvije slike opisanoga zavoda.

⁴ Pavle Popović u nekrologu Körblerovu ističe da su „Прилози“: „... са задовољством донели његову [К-ову] лепу студију о Андри Ститикеци...“

II. Saradnja u drugim djelima

1 a. *Homerova Ilijada. Preveo T. Maretić. Treće (Matičino drugo) izdanje. U Zagrebu 1912. (Prijevodi grčkih i rimskih klasika. Izdaje »Matica Hrvatska«.)*

Tome prijevodu napisao je K. uvod pod natpisom: »*Homer i njegove pjesme u svijetlu novijih istraživanja*« s mottom engleskog pjesnika Johna Keatsa: A thing of beauty is a joy for ever. U tome vrlo opsežnom (str. V—LXII) i brižno sastavljenom informativnom pregledu cijelo je »homersko pitanje« sistematski prikazano u dvadeset »glava« koje čitaču tumače: 1) Vrijednost Homerovih pjesama. 2) Što znamo o Homeru. 3) Jezik Homerovih pjesama. 4) Homer tipično lice slijepa pjesnika pjevača. 5) Kad su Homerove pjesme bile napisane. 6) Stanje pisma u Grkâ. 7) Veza između Homera i narodnoga pjesništva. 8) Sadržaj Homerovih pjesama. 9) Topografija Ilijade i Odiseje. 10) Zbiljska osnova Homerovih pjesama. 11) Povijest Homerovih pjesama do Wolfa. 12) Wolf. 13) Prethodnici Wolfovi (među njima je i Dubrovčanin Ignjacije Džordži-Đurđević). 14) Plodovi Wolfova mišljenja. 15) Nauka o jezgri. 16) Nauka o pojedinim pjesmama. 17) Nauka o prvobitnom jedinstvu. 18) Nauka o kasnijoj obradi. 19) Nauka o konačnoj pjesničkoj obradi. 20) Kunićev i Zamanjin latinski prijevod.

1 b. *Homerova Ilijada. Preveo i protumačio T. Maretić. Četvrto (Matičino treće) izdanje. U Zagrebu 1921. (Prijevodi grčkih i rimskih klasika. Izdaje »Matica Hrvatska«.)*

Preštampan je i K-ov uvod koji je dotjeran na osnovi novije literature o Homeru (Müllder, Bethe i dr.). Opseg po stranicama je isti, ali je format izdanja veći.

2. *Publija Ovidija Nazona Metamorfoze. Preveo T. Maretić. U Zagrebu 1907. (Prijevodi grčkih i rimskih klasika. Izdaje »Matica Hrvatska«. Svezak XVIII.)*

Uvod je napisao K. U njemu je ukratko prikazan život Ovidijev i utjecaj njegov na hrvatske pisce; uzato se pretresaju stariji hrvatski prijevodi Metamorfozâ.

3. *Prof. St. Stanojević: Narodna Enciklopedija srpsko-hrvatsko-slovenačka.*

K. je bio saradnik Enciklopedije i priredio je za nju ponajviše članke o hrvatskim latinistima (na pr. Baričevića, Josipa i Kazimira

Bedekovića, Belostenca, Ivana i Jakova Bunića, Briglevića i t. d.). Članci su obično kratki i jegroviti. Šifra mu je bila: Đ. K., no kašto se potpisivao i potpunim imenom (ispor. članak: Napuli Baltazar).⁵

III. Posebna djela

1. *Ivana Pavca Latinska slovnica za gimnazije. Peto izdanje priredio Dr. Đuro Körbler, pravi gimnazijski učitelj. Zagreb 1899.* 8° VIII + 361.

Prva tri izdanja slovnice koja se kroz dugi niz godina upotrebljavala u hrvatskim srednjim školama priredio je sâm pisac njezin, nekad profesor gimnazije u Varaždinu; četvrto je izdanje izišlo nepromijenjeno prema trećem izdanju pod nadgledom dra. Julija Golika, dok je peto, tako isto nepromijenjeno, izdanje priredio za štampu K. nastojeći pri tom — kako je istaknuto u predgovoru — da »izjednači gramatičko nazivlje s onim u ostalim školskim gramatikama«.

2. *Dra. Julija Golika »Stari i mladi u rimskoj književnosti« plagijat. Na javnost iznio Dr. Đuro Körbler. U Zagrebu 1905.* 8° 46 str.

Polemički spis u kojem se pisac trudi dokazati da je gore naznačeni članak Golikov (štampan u »Nastavnom Vjesniku« XIII, 606—618) izvadak iz djela Talijanca Adolfa Gandiglio: *Cantores Euphorionis. Sulle relazioni tra Cicerone e i poeti della nuova scuola romana* (Bologna 1904). — Na taj je spis dr. Golik za malo dana odgovorio posebnom brošurou u kojoj odlučno poriče tvrdnje K-ove.

3. *Osman Dživa Frana Gundulića s uvodom i bilješkama. Za štampu priredio Đuro Körbler. U Zagrebu 1919. Izvanredno izdanje »Matice Hrvatske«.* 8° 418 str.

Uvod što ga je napisao K. k tome izdanju »Osmana« opseže 32 str. i sadržava ove glave: 1. Život. 2. Književni rad. 3. Bitka

⁵ Ovdje se može pomenuti da je K. vrlo marljivo saradivao i na projektiranom „Hrvatskom biografskom rječniku“ što ga je namjeravala izdati Jugoslavenska akademija, čak da je neko vrijeme bio i urednik toga pothvata. U ogleđnom arku „Rječnika“ koji je izdan god. 1916. štampane su, među ostalima, također biografije: Franja Marije i Urbana Appendinija, Đure Baglivija, Marka Bruère-Desriveaux-a, Marka Crljena (Czerlien), Didaka Dubravnice, Stjepana Gradića i Junija Rastića, koje potječu iz pera K-ova. Nešto zbog svjetskoga rata, nešto zbog drugih prilika taj „Rječnik“ nije mogao izići na svijetlo.

kod Hoćima i smrt sultana Osmana II. 4. Pavićevo i drugih mišljenja o sastavu »Osmana«. 5. Izdanje, dopune i prijevodi »Osmana«. 6. Jezične osobine Gundulićeva »Osmana«. 7. Stih u »Osmanu«. — Bilješke u kojima se uglavnom tumače manje poznate riječi i lica pomenuta u »Osmanu« štampane su ispod stihova epopeje kao u komentiranim izdanjima klasičkih tekstova.

To izdanje »Osmana« koje ima da popularizira Gundulićevu epopeju vrlo dobro ispunjava svoju zadaću. U uvodu je kazano sve što obrazovanom čitaču valja znati o Gunduliću i njegovu pjesničkom radu, a obilne bilješke znatno olakšavaju čitanje najvećega pjesničkog djela Gundulićeva.

IV. Predavanja

a. »*Drei Jahrhunderte lateinischer Dichtung in Ragusa*«.

Predavanje održano na sastanku njemačkih filologa i nastavnika u Grazu god. 1909. (28. IX. do 1. X.), a u izvratku otšampano u »*Verhandlungen der fünfzigsten Versammlung deutscher Philologen und Schulmänner in Graz*« (Leipzig 1910) str. 45—47. Predavač prikazuje najznatnije latiniste dubrovačke počevši od Elija Lampridija Crijevića (1453—1520) do Marka Faustina Galjufa (1765—1834) i završava svoj prikaz riječima: »Die Unruhen der Franzosenkriege und die Einverleibung in Österreich machten der lateinischen Dichtung in Ragusa ein Ende.«⁶

b. U zagrebačkom Pučkom sveučilištu održao je K. ova dva predavanja:

1. *Rim i druga znatnija mjesta grčke i rimske kulture* (1913/14. — 6 sati);

2. *O Sokratu* (1921/22. — 2 sata).⁷

B. Körblerov rad u Akademiji

a. »Rad« Jugoslavenske akademije

1) *Humanista Matija Grbić (Matthias Garbitius Illyricus)*.

R. 145 (1901), 30—104.

Matija se Grbić rodio u Istri oko god. 1508. Humanističke je nauke učio u Heidelbergu i Wittenbergu gdje mu je učiteljem

⁶ K. je, kako je pomenuto, pribivao također sastanku njemačkih filologa i nastavnika koji se desio u Baselu 24. do 27. IX. 1907., ali na tom sastanku nije održao predavanja.

⁷ Ispor.: Spomenica pučkog sveučilišta 1907—1912—1932 (Zagreb 1932).

bio Melanchthon. God. 1537. postavljen bi profesorom grčkog jezika u Tübingenu, a god. 1544. posta još i profesorom moralne filozofije u istoj visokoj školi. Bio je dobar pjesnik, latinski i grčki; izdao je Hesiodove »Djela i dani« i Eshilova »Okovanoga Prometeja« s latinskim prijevodom i komentarom.

2) O *Kunićevu i Zamanjinu latinskom prijevodu Teokritovih pjesama*. — R. 164 (1906), 157—266.

Rajmundo Kunić (1719—1794) i Bernardo Zamanja (1735—1820) bijahu naši najbolji latinisti XVIII. vijeka. Obadvojica su prevodili Teokrita na latinski, a prijevodi su njihovi, po sudu K-ovu, bolji od prijevoda Eobana Hessa (Eobanus Hessus). Kunićev je prijevod štampan prvi put god. 1764., drugi put god. 1799.; Zamanjin god. 1788.

3) *Jakov Bunić Dubrovčanin, latinski pjesnik*. — R. 180 (1910), 58—145.

Jakov je Bunić izdao još prije 1500. u Firenci latinsku epopeju u tri pjevanja pod natpisom *De raptu Cerberi* u kojoj je vjerno slijedio stope Vergilijeve. God. 1526. štampao je religiozni ep *De vita et gestis Christi* u šesnaest pjevanja. K. daje savjesnu analizu obaju djela.

4) *Ignjat Đorđić (Džordži - Đurđević), prethodnik Wolfov u Homerovu pitanju*. — R. 186 (1911), 1—34.

Nije Aubignac⁸ jedini prethodnik Wolfov; ta čast ide nekoliko i našega Dubrovčanina Ignjata Đorđića koji je o Homeru napisao ove tri latinske rasprave: 1. *Graeci a barbaris edocti, et primum de Homero* (tu još vjeruje u Homera); 2. *Homerum nunquam fuisse suspicio* (auktor Ilijade i Odiseje da je filozof Pitagora); 3. *Bellum Troianum fabula* (ta je rasprava preštampana u raspravi).

5) *Vićentije Petrović Dubrovčanin (1667—1754)*. — R. 186 (1911), 185—304.

Pisao je latinske prigodnice, epigrame i elegije. Epigrami su često vrlo oštri i ujedljivi, no najviše pjesničke vrijednosti imaju elegije, napose one koje je posvetio uspomeni svoje pokojne žene.

6) *Život i književni rad biskupa Nikole Brantića Lopudanina (1566—1632)*. — R. 192 (1912), 1—96.

⁸ François Hédelin, abbé d' Aubignac, u svom djelu: *Conjectures académiques sur l' Iliade d' Homère* (1715).

Nikola Brautić koji je rođen na otoku Lopudu nije toliko znamenit po svom književnom radu (napisao je golemo djelo male pjesničke vrijednosti *Martyrologium poeticum sanctorum* u 4880 distiha) koliko po burnim zgodama svoga života koje se u raspravi opisuju gotovo dramatičkom živošću. Postavši već god. 1602. biskupom u Sarsini u Italiji, bi god. 1621. bačen u tamnicu te istom god. 1628. steče opet potpunu slobodu. Posljednje je godine života proveo u svom rodnom mjestu.

7) *Dubrovačanin Marko Faustin Galjuf (Gagliuffi), posljednji naš znatniji latinist (1765—1834)*. — R. 194 (1912), 182—249.

Galjuf bijaše na glasu kao vješt i duhovit improvizator latinski i osobit poštovač Vergilijev. Veći se dio improvizacija njegovih izgubio, no neke su ipak štampane (*Carmina extemporanea*), a štampane su i druge pjesme njegove (*Carmina meditata*). Za nas je od vrijednosti pjesma *Navis Ragusina* koja odaje ljubav pjesnikovu prema rodnom gradu, iako je on sav svoj, kašto pustolovni, život proveo u inozemstvu.

8) *Dubrovačanin Petar Bianchi i nećak mu Didak Dubravica - Arboscelli*. — R. 196 (1913), 1—52.

Petar Bianchi (1699—1747) bijaše poslanik republike dubrovačke i carski dvorski liječnik u Beču. Didak Dubravica (1727—1788) bavio se pjesništvom i sastavio je velik broj vrlo ujedljivih latinskih epigrama.

9) *Latinske pjesme Luke Didaka Sorga i austrijska cenzura godine 1847*. — R. 201 (1914), 14—46.

Sorgo (1776—1865) pisao je epigrame i prigodnice latinske koje je htio dati štampati, ali mu je austrijska cenzura u Zadru veliku čest pjesama zaplijenila, pa je pjesnik stoga napustio svoju nakanu. Među zaplijenjenim pjesmama nahodi se i prigodna pjesma posvećena Ljudevitu Gaju. Osim latinskih pisao je Sorgo i talijanske i hrvatske pjesme.

10) *Četiri priloga Gunduliću i njegovu »Osmanu«*. — R. 205 (1914), 135—220.

I. Gundulić nije bio učenik isusovaca, jer su ovi došli u Dubrovnik istom u XVII. vijeku. Njegov učitelj bijaše Talijanac Camillo Camilli kojemu senat republike dubrovačke god. 1607. podijeli građansko pravo. II. Građu za »Osman« mogao je Gundulić skupiti u dubrovačkom arhivu gdje su se, među ostalim, spremali izvještaji

poklisara dubrovačkih što su u Carigrad nosili danak. Danas je od velike česti tih izvještaja nestalo i to, kako K. misli, krivnjom Luke Volantića koji ih je izvadio da po njima napiše komentar za »Osmana«. III. Ni Sorkočevićeva ni Mažuranićeva dopuna 14. i 15. pjevanja »Osmana« ne zadovoljavaju, jer mi ne znamo na koji je način Gundulić htio popuniti onu prazninu između 13. i 16. pjevanja. IV. Rukopis »Osmana« što nosi ime prepisivača Nikole Ohmućevića ne potječe od njega, već je to prijepis njegove kopije koja je uistinu napisana god. 1651. Zacijelo je bilo u Dubrovniku rukopisâ »Osmana« starijih od god. 1667., ali su se oni izgubili valjada za vrijeme francuske zapreme Dubrovnika god. 1806.

11) *Iz mladih dana triju humanista Dubrovčana 15. vijeka (Karlo Pavlov Pucić, Ilija Lampričin Crijević i Damjan Paskojev Benešić).* — R. 206 (1915), 218—252.

Opisuju se tri mladenačke zbirke latinskih ljubavnih pjesama. Benešić je također sastavio nekoliko vrlo pogrešnih pjesama u starogrčkom jeziku.

12) *Talijansko pjesništvo u Dalmaciji 16. vijeka, napose u Kotoru i Dubrovniku.* — R. 212 (1916), 1—109.

K. pretresava tri talijanska kanconijera dalmatinskih pjesnika i to Kotoranina Ludovika Pasqualija (štampan 1549), Dubrovčana Saba Bobaljevića Glučca (štampan 1589) i Mihajla Monaldija (štampan 1599). Svi ti kanconijeri nemaju osobite vrijednosti kao što uopće sva talijanska poezija u Dalmaciji koja je brzo padala u zaborav, ako nije bila štampana. Najbolji od one trojice je Bobaljević, najslabiji Monaldi.

13) *Sitniji prilozi za povijest dubrovačke književnosti: I. Isusovci i javne škole dubrovačke. II. Još nešto o izvorima Gundulićeva »Osmana«. III. Je li Brnja Đamanjić pjevao hrvatski?* — R. 212 (1916), 226—238.

I. Isusovci su došli u Dubrovnik u XVII. vijeku i odmah se počeli baviti odgojom dubrovačke mladeži. II. Što se tiče poljske povijesti koliko ona ulazi u »Osmana«, Gundulić se mogao poslužiti djelima Mavra Orbinija (*Il regno de gli Slavi*) i Jakova Petrova Lukarevića (*Copioso ristretto de gli annali di Rausa*). III. Đamanjić (Zamanja) nije nikad pjevao hrvatski, jer je, boraveći u Italiji od rane mladosti, potpuno zaboravio svoj materinji jezik.

14) *Dubrovačka republika i zapadne evropske države. Veze Dubrovnika s Napuljem, Sicilijom, Francuskom i Španjolskom.* — R. 214 (1916), 165—252.

Na osnovi dokumenata pohranjenih u dvorskom arhivu u Beču K. prikazuje odnošaje Dubrovnika s gore kazanim vlastima. Ti su odnošaji bili vrlo prijateljski. Napuljski su kraljevi često izdavali isprave koje su pogodovala trgovini dubrovačkoj počevši od god. 1382 do god. 1499. Poslije pada napuljske kraljevine Dubrovnik je stupio u trgovačke veze s Francuskom koje se održaše na snazi i onda kad su Francuzi izgubili Napulj. Karlo IX. postavi u Dubrovniku prvoga francuskoga »chargé d'affaires«, a Ljudevit XVI. uredi posebnom konvencijom prava Francuzâ u Dubrovniku i Dubrovčana u Francuskoj. To je posljednji diplomatski akt koji je izmijenjen između dvora francuskoga i nezavisne republike dubrovačke. Najuže bijahu veze između Dubrovnika i Španjolske. Te su veze otpočele za Ferdinanda Katoličkoga god. 1507. i nastavljale se do Karla III. Pirinejska je monarhija bila zaštitnica male balkanske republike, no zato su je Dubrovčani morali ispomagati u njezinim pomorskim ratovima, naročito za Karla V.

15) *Život i rad humanista Didaka Portugalca, napose u Dubrovniku.* — R. 216 (1917), 1—169.

Didak bijaše židovskog podrijetla, a rodio se u Evori u Portugalskoj. U Dubrovnik je došao god. 1558. i postao učiteljem klasičkih jezika. Tu je općio s najodličnijim Dubrovčanima, a naročito s ondašnjim književnicima. Njima u čast napisao djelo *De illustribus familiis quae hodie Rhacusae extant* i posvetio ga senatu dubrovačkom. Umr'o je u Dubrovniku potkraj XVI. ili na početku XVII. vijeka. Kao pjesnik istakao se osobito svojim latinskim epigramima.

16) *Stefan Mitrov Ljubiša i njegova okolina.* — R. 229 (1924), 101—187.

Na osnovi pisama Ilije Račete što ih je otkrio pošlo je K-u. za rukom upoznati krug znanaca i prijatelja Ljubišinih koji se prikazuju u raspravi. Inače se rasprava mnogo bavi političkim djelovanjem Ljubišinim. To je djelovanje najzad urodilo nesporezima i nesuglasticama između njega i ostalih članova Narodne stranke u Dalmaciji kojoj je Ljubiša pripadao.

b. Građa za povijest hrvatske književnosti

1) *Latinska pjesma Ignjata Đorđića, u kojoj slavi pobjede Eugena Savojskoga nad Turcima 1716. i 1717. godine* (V [1907], 1—40).

K. objavljuje tu pjesmu koja je sastojala od četiri pjevanja, ali se treće i četvrto pjevanje izgubilo.

2) *Hrvatska pjesma Bernarda Zamanje* (V [1907]), 139—141.

K. dokazuje da pjesma objavljena od Milivoja Šrepela u drugoj knjizi *Grade* (str. 111—115) nije originalna pjesma Zamanjina, nego prijevod jedne latinske pjesme njegove koji potječe od Franatice Sorkočevića.

3) »*Zanovićeve škole*« u *Dubrovniku* (VII [1912], 1—48).

K. priopćuje zapisnike jedne istrage povedene protiv nekih Dubrovčana koji su bili optuženi zbog bezboštva. Bezbožne nazore kojima su oni bili zaraženi donio je u Dubrovnik Primislav (Miroslav) Zanović, poznati pustolov. Glavni krivac Remedelli, kojemu je Zanović bio učiteljem, osuđen je bio na oštru kazan, ali je za vremena mogao umaknuti iz Dubrovnika.

4) *Latinske pjesme Junija Palmotića* (VII [1912], 367—392).

5) *Caroli Putei, patricii Ragusini, elegiarum libellus de laudibus Gnesae puellae* (VIII [1916], 176—180).

Ispor. K-ovu raspravu u Radu 206, str. 218—252.

6) *Dvije latinske pjesme 16. vijeka u pohvalu biskupa, nadbiskupa i potonjega kardinala Đura Draškovića* (VIII [1916], 205—228).

7) »*Oronta di Cipro*« *Jerolima Pretija u prijevodu Dubrovčanina Bara Bettere* (IX [1920], 125—146).

Po običaju dubrovačkom prijevod je zapravo parafraza originala, a štampan je valjada god. 1699. u Veneciji.

8) *Pjesme Luka Miha de Bona, vlastelina dubrovačkoga* (IX [1920], 147—186).

Bona (1708—1778) se marljivo bavio poezijom, hrvatskom i latinskom, ali ništa nije štampano, a mnogo se i izgubilo. Sva je poezija njegova male vrijednosti.

9) *Palmotićeve Gomnaida* (X [1927], 127—143).

»Gomnaida« je satirička pjesma puna prostačkih izričaja za

koju Armin Pavić nije htio vjerovati da potječe od Palmotića, pa je zato nije ni uvrstio u skupna djela njegova. Naprotiv K. je uvjeren da ona odista potječe od Palmotića, a prostačke izričaje valja ispričati time da je Palmotić bio izazvan, a tom pjesmom da je odbijao navale nekih svojih protivnika.

Pripomenuti treba da je K. sâm uredio IX. i X. knjigu »Grade«.

c. Ljetopis Jugoslavenske akademije

1) *Dr. Franjo Maixner* (19 [1904], 78—87). Nekrolog.

2) *O Bogišićevu prijepisu Gradićevih pisama* (26 [1911], 230—254).

Bogišić je prvi počeo skupljati pisma što ih je Stjepan Gradić pisao senatu republike dubrovačke, ali zaokupljen drugim poslovima on je tu zbirku predao Jugoslavenskoj akademiji. K. ju je popunio velikim brojem pisama napisanih između god. 1667. i 1673., koja je otkrio u Dubrovniku.

3) *Armin Pavić. Nekrolog* (28 [1913], 87—119).

U tome je nekrologu vrlo natanko prikazan književni rad Armina Pavića, člana Akademije i K-ova tasta.

4) *Moj odgovor na primjedbe W. baruna Ljubibratića* (31/II [1916], 94—108).

Polemički članak Ljubibratićev izišao je u istoj svesci Ljetopisa (str. 78—93) pod natpisom: »Dr. Đ. Körbler: Talijansko pjesništvo u Dalmaciji, napose u Kotoru i Dubrovniku. Rad 212.« U prvom je redu Ljubibratić prigovorio članku K-ovu zato što je natpis njegov nezgodan i preopsežan, pa onda što ona tri navedena »rimatora« nijesu zaslužili da se bude iza sna, jer u njih da nema personalne note; prema tome da pjesme njihove nijesu nikakvi dragocjeni spomenici dalmatinske književnosti. — K. vrlo sabrano i vješto odbija prigovore svoga kritika.

5) *Marko pl. Czerlien* (33 [1918], 143—156).

Nekrolog. Czerlien bijaše dobitvor Jugoslavenske akademije.

d. Posebna djela

1. *Abatis Stephani Gradii Ragusini ad Consilium Rogatorum rei publicae Ragusinae epistolae scriptae. Ab anno 1667. usque ad mortem Gradii. Bogišićev prijepis dopunio, za štampanje uredio, napisao uvod o životu i radu Gradićevu, pa dodao popis licâ i*

mjestâ Dr. Đuro Körbler. U Zagrebu 1915. (Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium. Volumen XXXVII.) 8° VI + 528 str.

Stjepan Gradić (1613—1683), svećenik i kanonik, poslan bi god. 1653. u Rim kao poslanik republike dubrovačke i tu je vrlo vješto zastupao i branio interese svoje domovine, osobito nakon velikog potresa god. 1667. Bijaše to čovjek obrazovan, dobar improvizator latinski, a učinio se zaslužnim i za hrvatsku književnost izdajući god. 1670. u Rimu Palmotićeve »Kristijadu« s opsežnom biografijom pjesnikovom. Pisma, što ih je izdao K., prikazuju njegov diplomatski rad i objašnjuju vrlo lijepo političke i socijalne prilike Dubrovnika u ono doba.

2. *Djela Dživa Frana Gundulića. Drugo izdanje. (Sa dvije slike.) Za štampu priredio Đuro Körbler. U Zagrebu 1919. (Stari pisci hrvatski. Na svijet izdaje Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti. Knjiga IX².) 8° CIV + 789 + 112 str.*

Prvo je izdanje Gundulićevih djela izišlo god. 1877. u obradi Armina Pavića. Ovo drugo izdanje sadržava, pored sviju pjesničkih djela Gundulićevih (str. 1—789), još i opsežan i brižno sastavljen uvod (str. I—CIV) koji donosi opis života i književnog rada Gundulićeva (I—XXIV), pregled rukopisâ i izdanjâ »Osmana« (XXIV—XCIX) i napose pregled rukopisâ i izdanjâ drugih djela Gundulićevih (XCIX—CII), pa najzad prikaz novoga izdanja (CII—CIV). Na kraju knjige ima nekoliko dodataka (1—112) u kojima se nahode: Gundulićev prijevod Tassova »Gerusalemme liberata« i kasniji pokušaji da se »Osman« popuni četrnaestim i petnaestim pjevanjem. Ti pokušaji potječu od Sorkočevića, od Marina Zlatarića, od jednog nepoznatog pjesnika i od Ivana Mažuranića.⁹

⁹ K. je u rukopisu spremio i treće izdanje Gundulićevih djela, a to će izdanje biti štampano s nadopunama i u obradi Milana Rešetara.

Opsežnija kritika o K-ovu izdanju Gundulića izišla je u „Јужнословенском филологу“ (п, 136—147) iz pera Al. Stojčevića. Kritika je uopće nepovoljna: kritik prigovara naročito načinu kako je izdavač rješavao pitanje grafike i ortografije tekstova; no u drugu ruku priznaje da je „г. Керблер уложио . . . велики труд око новог издања“ (str. 136) kao i to da nedostatke izdanja valja djelomice odbiti na to što izdavač nije slavist po struci. Naprotiv su čisto literarno-historijske partije uvoda dobre. „Чланак о Гундулићу је брижљиво и прегледно израђен. Уредник се упознао не само с литературом о Гундулићу, већ је и сам проучио изворе за познавање Гундулићева живота“ (str. 138).

C. Neštampana djela

1. *Latinska stilistika.*

Ovo je djelo prema vlastitim bilješkama K-ovim napisano na poziv više školske vlasti još god. 1920., ali zbog ondašnjih štamparskih prilika ostalo je u rukopisu te se nahodi u pohrani kod Prosvjetnog odjeljenja u Zagrebu. Djelo bi štampano obuhvaćalo otprilike petnaest araka.

2. *Petra Kanavelovića Sveti Ivan, biskup trogirski.*

Treba da iziđe u seriji »Starih pisaca hrvatskih« što je izdaje Jugoslavenska akademija.

PROFESOR JAN SOBOTKA

(† 10. maja 1931.)

L. Seifert (Brno)

Jan Sobotka rođen je 2. septembra 1862. u Řepníky kod mjesta Vysoké Mýto u Češkoj. Otac, krojač, brinuo se da što bolje odgoji svoja tri sina. Najstariji postao je ljekar, najmlađi advokat, a srednji sin Jan odao se naučnoj karijeri. Po svršenoj srednjoj školi studirao je od godine 1881. do 1886. na praškoj tehničkoj visokoj školi i na Karlovu univerzitetu. Iza toga postao je asistent uz katedru deskriptivne geometrije na praškoj tehnici kod profesora Tilšera. Tilšer je bio poslanik na carevinskom vijeću, te je često boravio u Beču, pa ga je Sobotka morao zastupati. Želeći da se usavrši otišao je godine 1889. u Zürich, gdje su tada za teoretičke kao i za praktične predmete bile najbolje sile, a među njima i poznati geometar Fiedler. Kad se povratio, opet je Sobotka preuzeo asistenturu i zamjenjivanje profesora Tilšera. To je tako trajalo do godine 1893. Iza jednog nesporazuma s profesorom Tilšerom — bit će zbog drugačijih nazora o načinu predavanja i vježbi — ostavio je prašku tehniku i otišao na godinu dana u Breslau, gdje se nalazio glasoviti sintetičar R. Sturm. Kad se Sobotka povratio kao već poznat naučni radnik, ogledao se, ne bi li dobio mjesto na kojoj srednjoj ili obrtnoj školi. Tada su u Austriji bile jako nepovoljne prilike naročito za škole, koje nijesu bile njemačke. Teška srca uputio se Sobotka u Beč i tu se smjestio u realci u četvrtom kvartu. Svojim naučnim radovima privukao je na se pažnju bečkih profesora, pa je pozvan za asistenta na bečku tehniku, na kojoj je godine 1897. imenovan vanrednim profesorom za deskriptivnu

geometriju, geometriju položaja i grafičku statiku. Sobotki je bilo tada 35 godina. To imenovanje bilo je vanredno odlikovanje, jer je bečka tehnika bila prva i reprezentativna tehnika velike Monarhije pa su na nju pozivani samo najbolji stručnjaci. Ipak Sobotka nije bio rado u Beču i upotrebio je prvu priliku da se vrati u domovinu. Kad je godine 1899. u Brnu otvorena češka tehnika, imenovan je redovnim profesorom i tu je uredio institut za deskriptivnu geometriju. Nakon pet godina, tj. u godini 1904. pozvan je za profesora geometrije u starom glasovitom Karlovu univerzitetu u Pragu. Nekako u isto doba, kad i profesor Petr.

Poradi gubitaka u profesorskom zboru nije se matematika dovoljno gajila na češkom praškom univerzitetu. S dolaskom spomenute dvojice matematičara krenule su stvari uvelike na bolje tako, da je matematika na praškom češkom univerzitetu ubrzo dostigla savremenu visinu.

Na univerzitetu u Pragu osjećao se Sobotka ugodno i sav se odao svome pozivu i naučnom radu. Bilo je poznato, da on nije nikada ponavljao svoja predavanja. Materijal je svagda nanovo prerađivao i vazda je svojim slušačima pružao nešto novo. Kao povjerenik na ispitu bio je vrlo strog, ali vrlo ljubazan, uvažavajući svaki znak marljivosti i nastojanja. Tko se god zbog studija ili naučnog rada na nj obratio tražeći savjeta, priman je ljubazno i ponio je sa sobom kakvu dragocjenu pouku. Općeno je bilo poznato njegovo veliko poznavanje literature. Revno je učestvovao u praškom naučnom radu. Bio je član Češke akademije nauka, Kraljevske zajednice nauka, stalan sekretar Jednote čeških matematičara i fizičara, član dopisnik Jugoslavenske akademije u Zagrebu. Karlov univerzitet podijelio mu je počasni doktorat.

Pokušaćemo da karakterišemo njegov naučni rad. Govoreći o tome biće zgodno, da ogledamo prilike, pod kojima je on uveden u nauku. Kad je Sobotka studirao, cvala je sintetična geometrija, koja je i u Pragu bila vazda dobro zastupljena. Tu je djelovao Fiedler, a kad je on otišao u Zürich, došao je sintetičar Küpper. Na praškoj tehnici bio je najprije Emil Weyr, koji je ubrzo prešao na bečki univerzitet, a njega je naslijedio brat mu Eduard. Obojica su imali veliki utjecaj na mlade matematičare, među kojima su bili Pelz, Machovec, Sucharda i drugi. Emil Weyr bio je čak talijanskog matematičara Cremone, o kome se može reći da je u svojim radovima otkrio opsežno i dotle neistraženo područje matematike.

Kako je već spomenuto, pošao je Sobotka u Breslau, gdje je tada djelovao R. Sturm, jedan od najmarljivijih njemačkih matematičara. Njegov je rad karakterisan djelom »Die Lehre von den geometrischen Verwandhaften«. On se mnogo trudio da dá geometrijsko značenje poučcima, koji su često bili otkriveni analitičkim putem. No u tom se vidi cijela tragika sintetičke geometrije, kao što primjećuje Sturmov životopisac. Zorne konstruktivne metode, koje poseban čar daju elementima sintetičke geometrije, gube od ljepote, kad se dođe do zamršenijih likova. Hoćemo li da zadržimo sintetičku metodu, moramo uzeti na pomoć poučke algebre i analize. Tako doduše možemo izmaknuti primjeni koordinatnog sistema, ali dokazi bivaju često nejasni i može im se štošta prigovoriti. Sintetička metoda privlači zbog velikog broja rezultata, u čemu i jest njezino pravo značenje. Ne smijemo zaboraviti, da je kod Nijemaca u sintetičkoj geometriji postajao još jedan drugi smjer, koji je naročito zastupao Th. Reye. U nekrologu Th. Reya obilježio je Timerding¹ njegov rad ovako: Reye je bio uvjeren, da se sva geometrija može izgraditi, a da se ne primijeni pojam broja. Da nije on sâm tako mislio, vidi se na pr. iz referata o spomenutom djelu Sturmovu u časopisu »Fortschritte der Mathematik«, gdje referent ističe, da sintetička geometrija još očekuje svoga Gaussa. Pod utjecajem Hilberta i njegove škole danas se o tome drugačije misli, ali ono, što smo spomenuli, pokazuje, kakav je bio duh vremena, kad je Sobotka studirao i u naučni život stupio.

Proučavajući radove Sobotkine nameće nam se misao, da je na nj najviše utjecao K. Pelz. To je bio profesor deskriptivne geometrije najprije u Grazu, a onda na češkoj tehnici u Pragu. Bio je 17 godina stariji od Sobotke. Čitamo li životopis Pelzov, što ga je napisao Sobotka, razabraćemo, da je Sobotka profesora Pelza i njegov rad više cijenio, nego što bi objektivan kritičar danas mogao dopustiti. Područje profesora Pelza bilo je konstruktivna geometrija. Značenje konstrukcije vidi Pelz u tome, što je ona važna pri praktičnim primjenama. Kao i Pelz i Sobotka spaja geometrijske poučke s konstrukcijama. A i rješava slična pitanja kao Pelz.

Naučni rad Sobotkin možemo podijeliti na četiri grupe. Prvo su radovi, koji se tiču raznih pitanja deskriptivne geometrije, onda radovi o konusnim presjecima i površinama drugog stepena, treće

¹ Timerding, Th. Reye (Jahresbericht d. D. Math. Ver. 1922).

su radovi o različnim drugim pitanjima, i napokon radovi o elementarnoj geometriji i o grafičnim metodama.

U prvu grupu idu rasprave o centralnoj projekciji kruga i rasprave, koje se odnose na konstrukcije oskulacionog hiperboloida vitoperih i tračnih površina i granice vlastite sjene. Svi su ti radovi zanimljivi poradi mnogih u njima sadržanih konstruktivnih detalja. Tu još idu radovi o stavku Pohlkea, pa o računima i konstrukcijama, koje su s njim u vezi, a koji se tiču klinogonalne i ortogonalne aksonometrije; zatim konstrukcije zavojnih i rotacionih površina, oskulacione ravnine nekih krivih linija, kao i neki sitniji radovi. U drugu grupu idu naročito njegove rasprave o konusnim presjecima, njih 21 na broju. U tim radnjama rješava on različne konstrukcije iz danih odredbenih elemenata, pa problem normale, polarna svojstva različitih sistema i druge slične zadatke. Naročito se ističu Sobotkine radnje o teoriji površina drugog stepena. Njegove dvije radnje iz tog područja, koje su u Češkoj akademiji izašle godine 1909. i 1910., osobito su zanimljive poradi mnogih detalja i poradi njihove veze sa starijim radovima Jacobija, Mac Cullaga i Ivorya. U kasnijim radovima bavi se potentnim svojstvima, krivinama, prostornim analogonom Sturmove parabole, stavkom od Harta i njegovim poopćenjem.

Od radova treće grupe treba spomenuti njegove rasprave o konstrukciji oskulacionih kugala prostornih krivih linija, njegove priloge infinitezimalnoj geometriji krivih linija, i radove o krivini centralno kolinearnih krivih linija.

U četvrtu grupu idu radovi o grafičkom rješavanju jednačina drugog, trećeg i četvrtog stepena i o integraciji linearnih diferencijalnih jednačina. Zatim dolaze radovi iz područja elementarne geometrije, kojom se Sobotka kao i njegov učitelj R. Sturm rado bavio, naročito kinematičkom geometrijom, predočivanjem sfernih trokuta s pomoću kružnih četverokuta i Mascheronijevim konstrukcijama.

Češku literaturu udžbenika obogatio je Sobotka djelom »Deskriptivní geometrie promítání paralelního«, 1906. Naširoko zasnovano je to djelo. U uvodu govori Sobotka o postulatima i sredstvima deskriptivne geometrije, a onda obrađuje kotiranu projekciju i osnovne zadaće o pravcima i ravninama. Temeljito izlaže projekcije uz primjenu distancione ravnine kao i transformacije.

Obraduje zatim osnove klinogonalne projekcije u jednu ravninu, afinitet i projekciju u dvije ravnine. Tu navodi cio niz manje poznatih lijepih konstrukcija. Naučna vrijednost knjige leži opet u konstruktivnim detaljima. Sobotka je kanio izdati bar još jedan dio toga djela namijenjen primjenama, no do toga nije došlo, možda stoga, jer se knjiga zbog svoje temeljitosti, teoretičkog značaja i velikog opsega nije mnogo tražila, pa nije ni našla dovoljnog priznanja. Sobotka je bio razočaran, iako je znao razloge tome. Još su bila izdata (litografijom) njegova opsežna predavanja o diferencijalnoj geometriji i o srodnostima.

Vrlo su zanimljivi nekrolozi, koje je Sobotka prigodice pisao. Tokom mnogih godina stekao je veliko iskustvo i upoznao mnoge učene ljude. Najopsežnije i najzanimljivije opisao je život Pelzov. S njim ga je vezalo prijateljstvo i rad u srodnim područjima nauke. U tom životopisu lijepo su opisane prilike na visokim školama bivše Monarhije.

Po ovoj skici života razbirmo, da je naučna karijera profesora Sobotke bila prilično raznolika, a njegovo naučno djelovanje vrlo opsežno. A kakav je bio njegov privatni život? Govornik nad otvorenim njegovim grobom reče, da je Sobotka bio tip u sebe povučenog učenjaka. Društva nije tražio, iako je u društvu umio biti veseo i duhovit. Rado je učestvovao u debatama, pa je imao hrabrosti, da svoje mišljenje zastupa vrlo energično. Reformama srednjih škola bio je uvijek sklon. Njegovo stajalište prema reformi visokih škola bilo je vrlo dobro poznato. Po njegovu mišljenju treba svakom, tko pokaže iskrenu želju za naučnim radom, s najvećom dobrohotnosti u susret izaći. Vrata visokih škola treba da su otvorena svakome, tko čezne za spoznajom.

Sobotka je bio prijatelj prirode. Slobodno vrijeme, naročito u ferijama, provodio je u bregovima i šumama. Tamo su ga našli i prijatelji, kad su došli da mu čestitaju 60-ti rođendan. Nešto pred 70. godinom svladala ga bolest, koja mu je valjada već duže vrijeme u potaji život podgrizala.

U maju 1931. otpratili su ga praški matematičari na vječni počinak. Prema njegovoj želji sprovod je bio skroman i tih. Kad je lijes pred našim očima iščezao u raku, sjetili smo se riječi Sobotkinih:

Narod ne činimo samo mi, koji smo samo njegova živuća sadašnjost, nego i oni, koji su prije nas bili i koji će iza nas doći, a u prvom redu oni živi ili pokojni, koji su za dobro naroda radili ili se za nj žrtvovali.²

² Pri pisanju poslužio sam se i člankom: K a d e ř á v e k, Jan Sobotka šedesátníkem (Časopis pro přest. mat. a fys. 1923).

BIBLIOTEKA

Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti

Prinove u godini 1933

Razmjena

Amsterdam. Wiskundig Genootschap (S_3)*.

Nieuw Archief. II. reeks, 18. d. 1. st. 1933.

Revue semestrielle des publications mathématiques. t. 36, 2. p. (1933).

Wiskundige Opgaven met de Oplossingen. 15 d. 4 (1933).

Atena. Ἀκαδημία Ἀθηνῶν (R_1 L).

Πρακτικά ἔτος 1932, τεύχος 1—9; 1933, 2—9.

Beč. Akademie der Wissenschaften (S).

Almanach Jahrg. 83 (1933).

Sitzungsberichte der philos.-hist. Kl. Bd. 215, 1, 2 (1933).

Sitzungsberichte der mathem.-naturw. Kl.:

Abt. I. Bd. 142, 1—10 (1933).

Abt. IIa. Bd. 142, 1—10.

Abt. IIb. Bd. 142, 1—10.

— Geographische Gesellschaft (L).

Mitteilungen Bd. 76 (1933) 1—12.

Beograd. Српска краљевска академија (S).

Годишњак 41 (1932).

Глас 153—158 (1933).

Споменик 74, 75, 76 (1933).

Bulletin des sc. math. et nat. B. Sc. nat. N. 1 (1933).

* Ova slova pokazuju, što Jugoslavenska akademija komu u razmjenu šalje.

Znači pak:

B_1 = Bulletin 1., 2. i 4. razreda.

B_3 = Bulletin 3. razreda.

Cod = Codex dipl.

G = Građa za pov. knj. hrv.

L = Ljetopis.

Mb = Monum. spect. hist.

Mj = Monum. hist.-jur.

Pi = Prirodoslovna istraživanja.

R_1 = Rad 1. i 2. razreda.

R_3 = Rad 3. razreda.

Rj = Rječnik.

S = sve publikacije.

S_1 = sve publ. 1. i 2. razr.

S_3 = sve publ. 3. razreda.

St = Starine.

Stp = Stari pisci.

Zb = Zbornik za narodni život.

- Посебна издања 94—101 (1933).
Зборник за историју, језик и књижевност срп. II. од. 6 (1933).
- Срп. геолошко друштво (R_3).
Геолошки анали XI (1933).
- Društvo za žive jezike i književnosti ($L R_1 G$).
Страни преглед 4 (1933).
- Uredništvo časopisa „Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор“ ($R_1 G Zb$).
Прилози . . . XIII, 1, 2 (1933).
- Uredništvo časopisa „Српски књижевни гласник“ (S_1_2).
Срп. књиж. гласник XXXVIII—XL (1933).
- Етнографски музеј (Zb).
Гласник VIII (1933).
Posebna izdanja, sv. 3 (1933).
- Српско географско друштво ($R_3 Zb$).
Гласник 19 (1933).

Berkeley. University of California (S).

- Publications in American Archaeology and Ethnology, vol. 38 (1933).
Publications in Botany vol. 17, n. 3—10.
Publications in Classical philology, vol. 11 No. 7—11. (1933).
Publications in Economics, vol. 12, 1, 2, (1933).
Publications in Education, vol. 8, N. 1 (1933).
Publications in Engineering, vol. 3, N. 1, 2 (1933).
Publications in Entomology, vol. 6, N. 4—7 (1933).
Bulletin of Geology, vol. 23 N. 1—7 (1933).
Publications in Mathematics, vol. 2, N. 7, 8 (1933).
Publications in Modern Philology, vol. 16 N. 1—4.
Publications in Physiology, vol. 8 N. 3—4 (1933).
Publications in Zoology, vol. 38 N. 13, vol. 39, N. 1—11.
Bulletin of the Seismographic Stations, vol. 3 N. 1, 2, 3 (1933).
Lick Observatory Bulletin vol. 15 N. 449—454 (1933).
Memoirs of the University of California, vol. 11 (1933).

Berlin. Preussische Akademie der Wissenschaften (S).

Sitzungsberichte, Philos.-hist. Kl. 1933; Physik.-math. Kl. 1933.

Bologna. R. Accademia dell' Istituto di Bologna (S osim Rj).

Memorie, cl. di scienze mor. Sez. di scienze stor.-filol. e sez. di scienze giuridiche, Ser. III t. VI, VII (1931—33).

Bratislava. Knihovňa univerzity Komenského (S osim Rj).

Spisy filosof. fakulty, č. XII, XIII, XIV (1933).
Bratislavské lekárske listy, vol. XIII (1933).

— Učená společnost Šafaříkova ($R_1 L$).

Bratislava r. 7 (1933).

Práce, sv. 14 (1933).

Bremen. Wissenschaftliche Gesellschaft ($L R_1 R_3 Pi B_3$).

Abhandlungen u. Vorträge Jgg. VII 1—2 (1933).

Brno. Přírodovědecká fakulta Masarykovy university ($B_3 Pi R_3$).

Spisy, č. 174—189 (1933).

Mineralogicko-petrografický ústav.

Oddělení mineralogické.

Zprávy č. 6 (1933).

— Filosofická fakulta ($L G R_1 St Stp Zb$).

Spisy č. 35, 36 (1933).

— Lékařská fakulta (R_3).

Spisy č. 115—124 (1933).

— Vysoká škola zemědělská ($Pi R_3 B_3$).

Fakulta hospodářská.

Sborník. Sign. C 26, 27 (1933).

Fakulta lesnická.

Sborník. Sign. D 20, 21 (1933).

— Vysoká škola zvěrolékařská ($Pi B_3 R_3$).

Biologické spisy 151—165.

— Moravská přírodovědecká společnost ($Pi B_3 R_3$).

Práce sv. 8 (1933).

— Matice Moravská ($R_1 R_3 L$).

Časopis r. 53 (1933).

Bruxelles. Académie R. de Belgique (S).

Bulletin. Cl. des lettres. 5-e série. XIX, 1—12 (1933); Cl. des sc. 5-e s. XIX, 1—12; Cl. des beaux-arts XV, 1—12.

Annuaire de l'Académie R. de Belgique. Année 99-e (1933).

— Société de Bollandistes ($R_1 R_3 St Mb Mj$).

Analecta Bollandiana. t. 51, f. 3—4 (1933).

Budimpešta. Magyar Tudományos Akademia (S).

Akademiai Értesítő XLI f. 447—8 (1931), XLII f. 449, 450 (1932).

Almanach 1930, 1931.

Archaeologiai Értesítő XLIV (1930), XLV (1931).

Mathemat. naturwiss. Berichte XXXVIII (1931).

Mathematikai és természettudományi értesítő 48 f. 1—2 (1932).

Nyelvtudományi Közlemények 48 f. 1 (1931).

— Kgl. ungar. Geolog. Anstalt. ($S_3 L$).

Mitteilungen aus dem Jahrbuche der XXIX H. 1—4 (1931—33).

— M. kir. központi statisztikai hivatal (*S*).

Magy. statisztikai szemle 11 (1933).

— Uredništvo časopisa „Magy. Botanikai Lapok” (*R₃ L*).

Magyar Botanikai Lapok, 32 (1933).

Dorpat (Tartu). Eesti vabariigi Tartu ülikooli Toimetused (*R₁ L Zb*).

Acta et commentationes Universitatis Dorpatensis... B. Humaniora 29,
30 (1933).

Giessen. Universitäts-Bibliothek (*R Mb L*).

Schriften der Hessischen Hochschulen Jgg. 1933.

Nachrichten der Giessener Hochschulgesellschaft, Bd. IX (1932—33).

Mitteilungen des Oberhessischen Geschichtsvereins, Bd. 31 (1933).

— Hessische Vereinigung f. Volkskunde (*Zb*).

Hessische Blätter f. Volkskunde, Bd. XXXII (1933).

Göteborg. Högskola (*R₁*).

Årsskrift. Bd. 39 (1933).

Göttingen. K. Gesellschaft der Wissenschaften (*S*).

Nachrichten philol.-hist. 1933.

Nachrichten math.-phys. 1933.

Geschäftl. Mitteilungen 1932—33.

Abhandlungen Kl. philol.-hist. III. F. 1933, 4—10.

Abhandlungen Kl. math.-phys. III. F. 1933, 7—9.

Halle. Leop.-Carol. Deutsche Akademie der Naturforscher (*S₃ L*).

Nova Acta, N. F. Bd. I (1933).

Kijev. Ukrajinska akademija (*S*).

Вісті. рік 1933.

Вісник ботанічного саду XV, XVI (1933).

Про наукові праці. Додаток до „Журналу Індустр.-техн. циклу“. 1933.

Науковий збірник лєнінградського товар. дослідників україн. історії,
письменства та мови. 1931.

Савченко Ф., Західня Україна. 1930.

Журнал біо-ботанічного циклу I, II (1932, 1933).

Журнал математ. циклу II, III (1932, 1933).

Журнал медичного циклу. Anno II, III 1932, 1933.

Krakov. Akademia umiejętności (*S*).

Rocznik 1931—32.

Bulletin international. Cl. de philol., hist. et philos. 1932; Cl. de sc. math.
et nat. 1933. A 1—10, B I. 1—10; B II. 1—10.

Travaux chimiques parus au Bull. inter. vol. II n. 2 (1932).

Mémoires, cl. sc. et nat. Sér. B. N. 5 (1933).

Ubiory ludu polskiego z. III, 1932.

- Konopczyński W., Kazimierz Pułaski. 1931.
 Tokarz W., Pomniki prawa Rzeczypospolitej krakowskiej, Kraków. Tom. I. (1932).
 Prace komisji etnograficznej 14, 15 (1933).
 Collegium ad historiam scientiarum math.-nat. perscrutandam vol. 1 (1918),
 2 (1928).
 Bystrzeński J., Przysłowia polskie. 1933.
 Pajewski J., Węgierska polityka Polski 1540—1571. Kraków 1932.
 Comptes rendus mensuels. Cl. sc. de médecine 1933; Cl. sc. mat. et natur.
 1933.
 Lud słowiański t. 3, B z. 1 (1933).
 Rozprawy i sprawozdania z posiedzeń. Wydział hist.-filozof. Ser. II. t. 44
 z. 1—3 (1933).
 Sprawozdania z posiedzeń t. 38 (1933).
 Sprawozdania kom. fizjograf. t. 66, 67 (1932, 1933).

Lavov. Towarzystwo ludoznawcze (*Zb*).

- Lud, serja II. t. 11 (1932).
 — Наукове товариство імені Шевченка (*R₁ R₃ St Zb L*).
 Записки, т. 152 В 2, 3; 153 В 1, 2 (1933).
 — Zakład narodowy im. Ossolińskich (*S₁ osim R_j*).
 Kotarbiński T., Elementy teorii poznania, logiki formalnej i metodologii
 nauk. 1929.
 — Towarzystwo historyczne (*R_i L*).
 Kwartalnik historyczny t. XLVI, XLVII (1932, 1933).
 — Institut geofizyki i meteorologii Uniwersytetu J. Kazimierza (*Pi B₃*).
 Komunikaty, t. 5, n. 57—66 (1930), t. 6, n. 67—79 (1933).
 Szczepański J., Kultura klasyczna w zarysie. I. Tekst. II. Atlas. 1931.
 — Uredništvo „Studia mathematica”. (*B₃*).
 Studia Mathematica, t. I—IV (1929—1933).

Leipzig. Sächsische Akademie d. Wissenschaften (*S*).

- Abhandlungen, math.-phys. Kl., Bd. 41, Nr. 7 (1933).
 Berichte, philol.-hist. Kl., 1933, Nr. 1—7.
 Berichte, math.-phys. Kl., 1933, Nr. 1—5.
 Abhandlungen, philol.-hist. Kl., Bd. 42 (1933).

Leningrad. Академия наук СССР (*S*).

- Доклады физ.-мат. и прир. 1933, n. 1—5.
 Труды института языка и мышления. II (1932).
 Доклады истор.-филол. 1933. n. 4—5
 Труды Байкальской лимнолог. станции I—IV (1931—1933).
 Природа 1933.

Liège. Société royale des sciences (*S₃*).

- Mémoires, III. sér. t. XVIII (1933).
 Bulletin 2. année 1933.

Lund. Universitas Lundensis (*R₁ Mb L*).

Arsskrift I avd. XXIX (1933).

Ljubljana. Uredništvo časopisa „Ljubljanski Zvon“ (*R₁ G Zb L*).

Ljubljanski Zvon 53 (1933).

— Uredništvo časopisa „Dom in Svet“ (*R₁ G Zb L*).

Dom i Svet 46 (1933).

— Muzejsko društvo (*S* osim *Rj*).

Glasnik A (histor. del) XIV (1933).

Prirodoslovne rasprave. S prilogo: Vestnik prirodoslovne sekcije Muzejskega društva knj. 2 (1933).

— Zavod za meteorologijo in geodinamiko (*B₃*).

Pregled meteoroloških opazovanj za Slovenijo l. 1923-24 (1931).

Makarska. Uredništvo časopisa „Nova Revija“ (*R₁ Zb L*).

Nova Revija XII (1933).

Maribor. Zgodovinsko društvo (*R₁*).

Časopis za zgodovino in narodopis 28 (1933).

Milan. R. Istituto lombardo di scienze e lettere (*S₃*).

Rendiconti, ser. II vol. LXIV—LXVI (1931-33).

München. Bayerische Akademie der Wissenschaften (*S*).

Sitzungsberichte der philos.-philolog. u. hist. Klasse, 1933.

Sitzungsberichte der math.-phys. Klasse, 1933.

Abhandlungen, philos.-philolog. Kl. N. F. 1932, 7.

Abhandlungen, math.-phys. Kl. 1933, Bd. 15, 23.

Fritz v. Wettstein, K. von Goebel. Gedächtnisrede. 1933. Pinder, Goethe u. bildende Kunst. Festrede 11 Mai 1932. Jahrbuch 1932-33.

Napulj. Società di storia patria (*Mb St L*).

Archivio storico per le provincie napoletane, N. ser. anno XIX f. I—IV. 1933.

New-York. The American Museum of natural history (*R₃ B₃ Pi*).

Bulletin, vol. LXVI, LXVII (1933).

Novi Sad. Matica srpska (*S*).

Летопис књ. 335—338 (1933).

— Историско друштво (*R_{1 2} L*).

Гласник књ. 6 (1933).

Olomouc. Vlastenecký spolek musejní (*L*).

Časopis R. XLVI (1933).

Oslo. Det Norske Akademi (*S*).

Årbok 1932 (1933).

Avhandlingar, mat.-nat. Kl. 1932 (1933).

Avhandlingar, hist.-filos. Kl. 1933.

Hvabradets Skrifter, Scient. Results of Marine Biolog. Research N. 1 8
(1932-33).

Padova. Seminario matematico della R. Università (*B₃*).

Rendiconti, anno IV (1933).

Paris. Académie des inscriptions et belles-lettres (*S*).

Comptes rendus des séances, 1933, n. 1—10.

— Institut d'études slaves de l'université de Paris (*S₁*).

Revue des études slaves, N. S. t. XIII (1933).

Bibliothèque polonaise t. III (1933).

Collection des grammaires, vol. IV (1933).

Poreč. Società Istriana di archeologia e storia patria (*Mb St L*).

Atti e Memorie, vol. XLIII, XLIV (1931, 1932).

Poznanj. Towarzystwo przyjaciół nauk (*B₃*).

Bulletin, Série B. Sc. math. et nat. livraison 1—6 (1925-33).

Prag. Česká akademie (*S*).

Almanach r. 43 (1933).

Staročeská knihovna, č. 5 (1933).

Filosofická Biblioteka, ř. II č. 9 (1933).

Anthropologica 1, 2 (1933).

Sbírka pramenů, sk. II č. 26 sv. 1; 27 sv. 1 (1933).

Bulletin international, cl. sc. math.-nat. et med. année 1931, 1932.

Chytil K., Antonín Podlaha. V Praze 1933.

Štěpán V., Vincent d'Indy. V Praze 1933.

Šimák J. V., J. Peisker. 1933.

Hýsek M., A. Štašek. 1933.

Páta J., A. Muka. 1933.

Vomáčka B., S. Suda. 1933.

Urbánek R., V. Novotný. 1933.

Slavík F., K. Hinterlechner. 1933.

Staněk V. J., K topografické a srovnávací anatomii sluchového orgánu našich
chiropter. 1933.

— Královská Česká společnost nauk (*S*).

Výroční zpráva za rok 1932.

Věstník, tř. filos.-hist.-jazykozpytná 1932; tř. mat.-přír. 1932.

— Museum království českého (*S*).

Časopis, r. 107 (1933).

Zpráva jednatelská za r. 1932.

- Jednota českých filologů ($R_1 L$).
Listy filologické, r. 59 (1933).
- Jednota českých matematiků ($S_3 L$).
Časopis pro pěstování math. a phys. r. XLII (1932-33).
- Slovanský ústav ($L R_1 Zb$).
Byzantinoslavica III 2; IV 2 (1933).
Supplementa I. Dvorník Les Légendes de Constantin et de Méthode vues de Byzance. 1933.
Bestaux E., Bibliographie Tchèque contenant un certain nombre d'ouvrages sur la Tcheco-Slovaquie en langues diverses (à l'exclusion des langues slaves). Praha 1920.
Práce sv. 9 (1933).
Щедрина Ф. А., Статистика. Історія статистики и статистичных установ. Україн. громад. видав. фонд. Прага, 1925.
Seminarium Kondakovianum.
Український видавничий фонд.
Антонович, Триста років Українського театру 1619—1919. Прага 1925.
Skythika. 1. I. Ростовцев. Сред. Азия, Росия у Китай и звѣринный стиль (1929); 1. N. Fettich, Bronzeguss u. Nomadenkunst (1929); 3. Н. Перих, Звѣринный стиль у кочевников сѣв. Тибета (1930); 4. G. Rhén. N. Fettich, Julas u. Öskü (1931).
Сборник статей по археологии и византиновѣдѣнію, V (1932).
- Ministerstvo zahraničních věcí (S osim $Pi B_3$).
Slovanská knihovna.
Slavica česká a slovenská za léta 1914—1925.
Materiál k otázce slovanské bibliografie I, 1930.
- Uredništvo časopisa „Česká Mysl“ ($R_1 2$).
Česká Mysl, časopis filosofický. Vedou František Krejčí a Vasil Škrach.
Ročník XXVII—XXIX (1929—1933).
- Deutscher naturwiss.-med. Verein f. Böhmen „Lotos“ (S_3).
Lotos, nat.-wiss. Zeitschrift, Bd. 86 (1933).
- Uredništvo časopisa „Slovanský přehled“ (R_1)
Slovanský přehled r. XXIV (1933) č. 1—10.
- Fédération des Sections de l'Alliance française en Tchécoslovaquie ($R_1 2 L$).
La Revue Française de Prague n. 59—62 (1933).
- Spolek československých knihovníků ($L G$).
Časopis 1933.
- Geologický ústav republiky Československé ($L R_3 B_3$).
Sborník r. 10 (1931-33).
Knihovna XV B (1931), XVI B (1933).
Věstník r. 9 (1933).

— Uredništvo časopisa „Česká Mysl“ (R_1 2).

Česká Mysl, 1932, 1933.

— Státní hvězdárna (R_3).

Hvězdářská ročenka r. 13 (1933).

Rim. R. Accademia dei Lincei (S).

Rendiconti, classe di scienze fisiche etc., Ser. VI vol. XVII, XVIII (1933).

Memorie, classe di scienze morali etc., Ser. VI vol. VIII, IX (1932, 1933).

Memorie, classe di scienze fisiche etc., Ser. VI vol. V f. 4—6 (1933).

Notizie degli scavi di antichità, v. IX (1933).

Annuario 1933.

— Istituto per l'Europa orientale (R_1 L).

L'Europa orientale a. XIII (1933).

— R. Accademia d'Italia (L).

Annuario III (1931-32).

Bibliografia italiana A (mat., astron., geod., fis., chim., geol., miner., geof. geogr. ecc.) Anno 1933; A bis (biologia) A. 1933; B (med.) 1933; C (ingegneria, industria, difesa nazionale) 1933; D (agricoltura) A. 1933.

Rio de Janeiro. Jardim botanico (B_3).

Archivos, VI, 1933.

Sarajevo. Zemaljski muzej u Bosni i Hercegovini (S).

Glasnik. 45, I. II. (1933).

— Hrvatsko kulturno društvo Napredak (S).

Napredak, mjesečnik god. VIII (1933).

Napredak kalendar za g. 1933.

— Uredništvo izdanjâ „Vrela i Prinosi“ (R_1 G).

Vrela i prinosi. Zbornik za povijest isusovačkog reda u hrvatskim zemljama (Fontes et studia historiae Soc. Jesu in finibus Croatorum) fasc. 2, 3 (1933).

— Uredništvo časopisa „Vrhbosna“ (L).

Vrhbosna, svećenička revija, god. XLVII (1933).

— Uredništvo časopisa „Pregled“ (R_1 Zb).

Pregled g. 1933.

Skoplje. Skopsko naučno društvo (L R_1 G).

Гласник. књ. XII друштв. н. н. 6 (1933).

Sofija. Българската академия на наукитѣ (S).

Документи за българската история, т. II (1932).

— Uredništvo časopisa „Български Преглед“ (L R_1 2 4).

Български Преглед, списание за славянска филология, I 1—3 (1929—1930), II 1 (1933).

- Природонаучни Институти (*Pi R₃*).
Известия 1 (1928), 2 (1929), 5 (1932).
- Uredništvo časopisa „Юридически Прѣглед“ (*Mj Zb G*).
Юридически Прѣглед XXXIV (1933).
- Split.** Galerija umjetnina Primorske banovine (*S₄*).
Prikaz rada 1931 i 1932. Split 1933.
Uvodić A., Juraj Čulinović (Giorgio Schiavone) dalm. slikar XV. st. Prigodom 500 god. rođenja.
- Tokio.** National Research of the Council of Japan (*Pi S₃ L*).
Japanese Journal of Geology and Geography. Transactions and Abstracts.
vol. XI 1, 2 (1933).
Japanese Journal of Zoology. Transaction and Abstracts. vol. V, 1, 2 (1933).
- Torino.** R. Accademia delle scienze (*S₁ L*).
Atti, cl. sc. mor. vol. 67, disp. 1—15 (1932-33); cl. sc. fis. vol. 68, disp. 1—15 (1932-33).
- Turčianski Sv. Martin.** Uredništvo časopisa „Slovenské Pohl'ady“ (*Zb*).
Slovenské Pohl'ady, r. 49 (1933).
- Museálná slovenská spoločnosť (*Zb*).
Casopis 25 (1933).
- Upsala.** Sveučilišna biblioteka (*S*).
Accessions-Katalog, 47 (1932).
Zoologiska Bidrag, 9—13 (1924—1931).
Arbeten utgivna med Understöd av W. Ekemans Universitetsfond 40 (1933).
Bulletin of the Geological institution of the University of Upsala, vol. XXIV (1933).
- Varšava.** Towarzystwo naukowe warszawskie (*S*).
Rocznik XXV (1933).
Archiwum nauk biologicznych, t. II—IV (1927—1933).
Archiwum mineralogiczne, t. IX (1933).
Prace w. III n. 34 (1933).
- Polskie towarzystwo chemiczne (*B₁*).
Rocznik, t. XIII (1933).
- Seminar matematyczny uniwersytetu (*R₃ B₃*).
Fundamenta Mathematicae t. XX, XXI (1933).
- Państwowe muzeum przyrodnicze (*S₃*).
Fragmenta faunistica t. I, II (1930-33).
Annales, t. 9 (1930-31), 10, n. 1—19 (1933).
- Pravoslavni bogoslovni otdel varšav. universiteta (*B₁ 2 4*).
Elpis, kn. 1—7 (1926—1933).

Washington. Smithsonian Institution (*S*₁).

Smithsonian Miscellaneous Collections, v. 89 (1933).

Bureau of American Ethnology, Bulletin 103 (1931).

— National Academy of Sciences of the United States of America (*S*).

Proceedings, vol. XIX (1933).

Annals of the Astrophysical Observatory vol. V (1932).

Venezia. R. Istituto Veneto (*S*).

Atti 92 (1932-33).

Memorie XXIX N. 9 (1930).

— R. Comitato Talassografico (*R*₃ *Pi* *B*₁).

Memorie CXCII—CCVI (1933).

Bibliografia oceanografica vol. IV f. 13—21 (1933).

Zadar. Società Dalmata di Storia patria (*R*₁ *G* *L*).

Pubblicazioni f. 4. Selem, Tommaso Arcidiacono (1933).

Zagreb. Uredništvo  asopisa „Bogoslovska Smotra” (*R*₁).

Bogoslovska Smotra, XXI (1933).

— Uredništvo  asopisa „Hrvatska Prosvjeta” (*S*₁ ₂).

Hrvatska Prosvjeta XX (1933).

— Savez apotekarskih suradnika (*L* *R*₃).

Farmaceutski Vjesnik XIX—XXIII (1929-33).

— Uredništvo  asopisa „Arhiv za hemiju i farmaciju” (*B*₃).

Arhiv za hemiju i farmaciju god. VII (1933).

— Uredništvo  asopisa „Hrvatska Revija” (*S*₁ ₂).

Hrvatska Revija god. 1933, br. 1—12.

— Etnografski muzej (*R*₁ *Zb*).

Etnološka biblioteka br. 19, 20 (1933).

— Uredništvo  asopisa „Književnik” (*S*₁ ₂).

Književnik god. VI (1933).

— Uredništvo  asopisa „Narodna Starina” (*R*₁ *St*).

Narodna Starina XI br. 27 (1933).

— Pravni ko društvo (*R*₁ ₃).

Mjesečnik LIX (1933).

— Uredništvo  asopisa „Katolički List” (*L*).

Katolički List LXXXV, (1933).

— Kolegij Družbe Isusove (*L*).

 ivot, god. XIII, XIV (1932, 1933).

— Uredništvo  asopisa „Evolucija” (*Zb*).

Evolucija I, II (1932, 1933).

Pokloni

- Aranicki O.*, Ognjeslav Utješenović Ostrožinski. Zagreb 1933. — P. p.
- Barbalić F.*, Vjerska sloboda Hrvata i Slovenaca u Istri, Trstu i Gorici. Jeronimska knj. 368. Knjižnica općega znanja kolo I, knj. 4. Zagreb 1931.
- , Peroj, srpsko selo u Istri. Bilješke i uspomene. Otisak iz Nar. Novina. Zagreb 1933. — P. p.
- Bartulica M.*, Raspeće Srbije, Antofogasta 1917. — P. I. Esih.
- Bazala Vl.*, O nadriječništvu. I, III, IV. Staleški Vj. 1929, 1933., I. Lalić u borbi protiv bjesnoće. Lij. Vj. 1933. — P. g. M. Hirtz.
- Berger S.*, Le Sens et l'Évolution des Symboles populaires chez les Yougoslaves. Extrait du Bulletin de la Soc. d'Ethnogr. de Paris 1932. — P. p.
- Библиотека „Италианска култура“.* књ. III. 1933. Sofija. — P. g. dr. Paskiević.
- Былое.* Исторический журнал. Петроград 1922. — P. g. Srećko Kirin.
- Бобчевъ С.*, Нашето народно право въ юридическите ни послो-вици. Изъ Годишникъ соф. университетъ, юридич. фак. XXVIII. С 1932—33. София 1933. — P. p.
- Bogdanović D.*, Pregled književ. hrv. i srp. Knjiga I. Izd. III. Zagreb 1933. — P. p.
- Božićnica*, selj. prosvj. sbornik i kalendar za 1933. Sast. i ured. Milica Vandekar-Radić. Zagreb. — P. g. I. Esih.
- Broch Hj.*, Zur Kenntnis des adriatischen Hydroiden. Fauna von Split. Arten u. Variationen. Skrifter utgitt av del Norske Videnskaps-Akademi I. Mat. Nat. Kl. 1933. N° 4. Oslo. — P. p.
- Вићар F.*, Račun Fabijana Kirchbergera u pogledu hrvatske i slovenske protest. tiskare u Urachu. Tübingen za g. 1562 i 1563. Otisak iz Carniole. Ljubljana 1918. — P. p.
- Bulletin* d'information et de documentation. 1933. Izdaje Banque Nationale du Royaume de Yougoslavie.
- Choulgine A.*, La Société des Nations et le réfugiés ukrainiens. Lettre ouverte a M. F. Nansen. Paris. — P. g. I. Esih.
- Chudoba D.*, Osnovna pouka o receptiranju. Zagreb. — P. p.
- Čurčin M.*, Goethe 1832—1932. Izd. Tipografija. Zagreb 1932. — P. p.

- Damin D.*, O pauku: Uloborus Walkenaeri (Latr.). Otis. iz »Glasnika hrv. naravosl. društva« G. VI. Zagreb 1891. — P. g. dr. M. Hirtz.
- Demeter D.*, Ljubav i zloba. Izvorna opera u dva čina. — P. g. Gorenc.
- Le Dessin.* Revue d'art, d'éducation et d'enseignement. Année. IV. Paris 1933.
- Doerr K.*, Über die Beschränkung der Rechtsmittel gegen Strafurteile. Dissert. Giessen 1931.
- Dojmi L.*, Kako da liječimo endemični sifilis u Bosni i Hercegovini i šta ćemo eventualno postići tim liječenjem? Liječnički Vjesnik, br. 9., 1931.
- , Покушај тумачења везе вегетативног нервнoг система с душевним животом човека. Гласник централ. хигијен. завода г. XVII књ. IV св. 4—6. Београд 1932. — P. g. M. Hirtz.
- Dolenc M.*, Ljudsko pravo pod žužemperško in soteško gorsko gosposko od konca 17. do začet. 19. st. Maribor 1930. — P. p.
- Dostojevskij F. M.*, Tuja žena in mož pod posteljo. Izd. Književna družina »Luč«. Trst 1927.
- Dr. B.*, Isusovci i stara pjesma »Svrha posvećuje sredstva«. Sarajevo 1933.
- Državna srednja tehnička škola u Zagrebu 1892—3 do 1932—3.* Spomen-izvještaj o 40-godišnjici škole. Zagreb 1933.
- Dubić S.*, Prilog istraživanju seljačkoga gospodarstva. Križevci 1933. — P. p.
- Ђорђевић Т.*, Циганске нар. приповетке. Београд 1933.
- , Наш народни живот. књ VII, VIII. Београд 1933. — P. p.
- Egyptian Religion.* Edited by S. A. B. Mercer, professor of Egyptology, Trinity Coll., Canada. Vol. I N. 2. Publication of the Alma E. Hyatt Foundation, New-York 1933.
- Esih I.*, Odgajanje kao univerzalna kulturna praksa. Zagreb 1932. — P. p.
- Esih V.*, Priručnik za pomoćničke ispite. Upute u zakon o radnjama, trgov. zakon, knjigovodstvo, računanje i dopisivanje. Za više razrede zanatsko-trgovačkih (naučničkih) škola. Zagreb 1933. — P. p.
- L'Europe nouvelle*, année 14—17 (1931—1934). Paris.

- F. Ž.*, Privreda u knjizi i privredna preorijentacija. Zagreb 1933.
— P. I. Esih.
- Falk L.*, Die auswärtige Gewalt. Dissert. Giessen 1932.
- Fancev Fr.*, Ferdo Rusan. Izd. Braća Hrvatskog Zmaja. Zagreb 1911.
—, Marko Andriolić Trogiranin, zaboravljeni pisac 16. v. Otisak iz Belićeva Zbornika. Beograd 1921.
—, O autorstvu i postanju »Lexicon latinum... Zagrabiae 1742«. Otisak iz Južnosloven. Filologa III. Beograd 1922—23.
—, Liturgijsko-obredne igre u Zagrebačkoj stolnoj crkvi. Otisak iz Narodne Starine. Zagreb 1925.
—, Hrvatska pjesma o Beogradu g. 1739. Otisak iz Priloga za knjiž. jez. istor. i folkl. VII. Beograd 1927.
—, Prilog za historiju hrvatsko-srp. knjiž. veza u 18. vijeku. Iz Nast. Vjesn. XXXVI. Zagreb 1928.
—, Prilozi za reviziju hrvatske bibliografije. Iz Šišićeva Zborn. Zagreb 1929.
—, Dubrovačka pjesma 16. stoljeća u pokajkavljenom prijepisu. Iz Rešetarova Zborn. Dubrovnik 1931.
—, Ostavina varaždin. liječnika iz poč. 17 stolj. Liječn. Vjesnik br. 4. Zagreb 1931.
—, Prilozi za povijest književnosti hrvatske. Iz Nast. Vj. XXXIX. 1930. — P. p.
- Gärtner Jos.*, Die zivilrechtliche Haftung für Amtspflichtverletzungen der Beamten im allgemeinen bei Ausübung öffentlicher Gewalt, insbesondere der Notare in Hessen. Dissert. Giessen 1932.
- Гарзичић Су.*, Испитивање трајања памћења места код изолованих пчела. Из зборника Ж. Ђорђевића. Београд 1933. — P. g. M. Hirtz.
- Geisler W.*, Die Lage auf dem Arbeitsmarkt der Angestellten. Dissert. Giessen 1930.
- Gieseke F.*, Ueber Triarylaminium. Salze- u. Doppelsalze. Dissert. Giessen 1932.
- Gillet, O. M. S.*, Tendencije današnje intelektualne omladine. Preveo J. Nagy. Izdanje Dominikanske naklade. Zagreb 1933.
- Glück H.*, Die statist. Erfassung des Nahrungsspielraumes. Dissert. Giessen 1930.

- Gračanin M.*, Über das Verhältnis zwischen der Katalaseaktivität und der Samenvitalität. Otis. iz »Biochem. Zeitschrift« Bd. 180. H. 1—3. Berlin 1927.
- , Ein Beitrag zur Zinkfrage in der Pflanzenbiochemie. Otis. iz »Biochem. Zeitschrift« Bd. 194. H. 1—3. Berlin 1928.
- , Pedološka istraživanja Senja i bliže okolice. Otisak iz »Glasnika za šumske pokuse«, br. 3. Zagreb 1931.
- , Aparatura za određivanje glinenih čestica pipetmetodom. Otis. iz »Glasnika za šumske pokuse«. 3. Zagreb 1931.
- , Zur frage der »Negativen Werte« bei der Bodenuntersuchung nach Neubauer-Schneider. Otis. iz »Zeitschrift für Pflanzenernährung«. Teil A. Bd. XVIII. H. 2. Berlin 1930.
- , u. Nemeč A., Über die Wirkung des Kalkes auf die Wurzel-löslichkeit von Phosphorsäure und Kali in den Ackerböden. Otisak iz »Zeitschrift für Pflanzenernährung«. Teil B. Jhg. IX. (1930). H. 3. Berlin. — P. p.
- Градојевић М.*, Марокански скакавац у Војводини и мере против њега. Н. Сад 1933. — P. g. Hirtz.
- Guichen, vicomte de*—, Questions d'histoire diplomatique et économique contemporaines. Paris 1933. — P. p.
- Gundulich G. F.*, Proserpina. U Dubrovniku 1843. — P. g. Gorenc.
- Halide Edib hanuma.* Novi Turan. Roman jedne Turkinje. Preveo I. Kršić. Zagreb 1920. — P. A. Šimčik.
- Halstrick A.*, Das »selbständige Angriffs- oder Verteidigungsmittel« in der deutschen Zivilprozessordnung. Auszug aus Dissert. Giessen 1931.
- Handelsman M.*, Société des Sciences et des lettres de Varsovie 1907—1932. — P. g. I. Esih.
- Hegedušić M.*, Problem sastava jezgre atoma i atomne težine. Izvadak iz Almanaha savrem. problema II. Zagreb 1933. — P. Astra klub.
- Heiss Friedr. u. A. Hillen Ziegfeld*, Deutschland u. der Korridor. Berlin 1933. — P. Njemačkog konsulata u Zagrebu.
- Hess A.*, Die Einwirkung des Betriebsübergangs auf das Arbeitsverhältnis. Dissert. Giessen 1932.
- Hessberger Carl*, Die Entwicklungsmöglichkeiten des Scheckverkehrs durch Verbesserung der Verrechnungseinrichtungen. Dissert. Giessen 1931.

- Hitler A.*, Das junge Deutschland will Arbeit u. Frieden. Reden. Mit Vorwort von J. Goebbels. Berlin. — P. Njem. konsulata u Zagrebu.
- Hollunder Fried.*, Zulässigkeit des schiedsrichterlichen Verfahrens u. sachl. Zuständigkeit der Schiedsgerichte bei ungünstigen oder unverbindl. Hauptvertrag. Dissert. Giessen 1932.
- Hörmann J.*, Über die Einwirkung von schwefliger Säure u. ihren Salzen auf m-Nitraniline. Dissert. Giessen 1931.
- Horn G.*, Die Absatzorganisation f. pharmazeut. Spezialitäten in Deutschland. Dissert. Giessen 1931.
- Horre F.*, Eine Untersuchung über die rechtl. u. tatsächl. Verhältnisse des Gesellschaftern m. b. H. im Bereich der Handelsregisterbezirke Darmstadt. Stadt. u. Land. Dissert. Giessen 1931.
- Hoszowski St.*, Ceny we Lwowie w XVI i XVII wieku. Badania z dziejów społecznych i gospodarczych z. 4. Lwów 1928.
- Hrvatska Smotra* za književ. umjet. i društveni život. God. I. 1933. Zagreb.
- I. P.*, Oj mladosti, oj dragosti! Knjiga za mladiće i djevojke. Izdalo Društvo Sv. Mohora. Gorizia 1933.
- Ivšić M.*, Socijalni duh i lijepa knjiga. Otisak iz Hrvatske Revije 1933.
- , Temelji seljačkoga zakonika. Prilog k izgrađivanju imovinskog prava za naše seljaštvo. Zagreb 1933.
- , Smjernice naše gospodarske politike. Otisak iz Hrvatskog Kola sv. XIV. 1933. Zagreb. — P. p.
- Извештај срп. прав. велике гимназије* Ср. Карловачке за шк. год. 1917/18. Књ. 56. Год. 66. Ср. Карловци 1918.
- Izvješće pjev. sbora* zagrebačkoga radničkoga društva »Slobode« za g. 1891 i 1892; za g. 1899. — P. I, Esih.
- Izvještaj drž. mješov. građ. škole* u Osijeku za šk. god. 1932/33.
- Izvještaj franjevačke klasične gimnazije* s pravom javnosti za šk. god. 1932/33. Dubrovnik 1933.
- Izvještaj Prve hrvatske štedionice* za g. 1932. U Zagrebu 1933.
- Jeziorzanski K.*, Le problème minoritaire en Europe. Varsovie 1932.
- Jubilejní vědecký sborník vysoké školy technické 1899—1924.* Brno 1924.

- Jugoslavien*. Die Wirtschaft des Königreichs —. Sonderbeilage d. Deutsch. Bergwerks-Ztg. Düsseldorf, Okt. 1931.
- Kalendar »Hrvatski radiša«* za g. 1931. i 1933. Zagreb.
- Kandyba O.*, Kamenné nástroje neolithické malované keramiky v Haliči. Otisk z Obzoru praehistorického R. IX, 1930-31. Praha 1931. Str. 32—56.
- , Prypilské památky ve sbírkách Archaeologického ústavu Karlovy university. Otisk z Památek archeologických r. II. n. ř.
- , Vyloupené laténské hroby v Kobylisích. Otisk z Obzoru praehistorického R. IX. Praha 1931. — P. p.
- Karaman Lj.*, Oko drevne kliške tvrđave. Pos. izd. Bihaća, hrv. društva za istraživanje domaće povijesti u Splitu. Otisak iz Hrvatske Revije. Zagreb 1933.
- , La Dalmatie a travers les âges. Split, 1933. — P. p.
- Каталог обменного фонда*. Izd. Ленинградский государственный университет. Фундаментальная библиотека. Ленинград 1933.
- Klee H.*, Das Liquiditätsproblem u. das Problem der Zahlungsbe-
reitschaft bei den Kreditgenossenschaften des Deutschen Genos-
senschaftsverbandes. Dissert. Giessen 1931.
- Kleinmann Fried.*, Küpenfarbstoffe der Anthrachinonreihe mit bes.
Berücksichtigung der Indanthrenfarbstoffe. Auszug aus Dissert.
Giessen 1915.
- Knollmann E.*, Der Staat als Unternehmer in der Nachkriegszeit.
Dissert. Giessen 1931.
- Колендић П.*, Луковићева „Лидија из пакла“. Из Јужног
прегледа г. VIII Скопље 1933.
- , Ars bene moriendi у једном глагољском издању. Otisak iz
Јужног прегледа 1933 pp. 325—330.
- , Великановићева „Света Сусана“. Otisak iz Јужног прег-
леда г. VIII. Скопље 1933. — P. p.
- Komanova M.*, Narodne pravljice in legende. Ljubljana 1923. —
P. I. Esih.
- Krause H.*, Die Optimalkalkulation. Dissert. Giessen 1931.
- Krišković V.*, Nordijska »Divina Commedia« («Kralj Lear»).
Otisak iz Obzora. Zagreb 1933. — P. p.
- Letak*. Studentski štrajk 1933 god.
- Letopis hrvatskoga kulturnoga društva* u Gradišću za l. 1934. Uredil
Ignac Horvat. Neusalj na Jezeru 1933.

- Lički kalendar 1933.* Uredio Ivan Brkić. Izdala Lička zadruga u Zagrebu. — P. ur.
- Lühdorf A.*, Die Bedeutung des Handels mit aussereurop. Hart-
hölzern, unter besond. Berücksichtigung der Stellung Hamburgs.
Dissert. Giessen 1931.
- Ljetopis družbe Braće Hrvatskoga Zmaja* za poslovnu god. 1932-33.
Zagreb 1933.
- Ljubunčić Salih*, Materinski jezik u našim narodnim školama. Me-
todika radne obuke u nižim i višim osnovnim građanskim i
nižim srednjim školama. Zagreb 1933. — P. p.
- Malbaša A.*, Bosansko pitanje i Austro-Ugarska u svijetlu političkog
dnevnika J. M. Bearenreithera. Sarajevo 1933. — P. p.
- Maly Rocznik statystyczny.* Rok wydawnictwa III. 1932. Izdao
Główny urząd statyst. Warszawa. — P. g. I. Esih.
- Mažuranić Ž.*, Predavanje o temi ciljevi i zadaci Društva naroda.
Zagreb 1929.
- Mémorial du cinquantenaire de l'Institut Mianowski 1881—1931.*
Varsovie 1932.
- Miholić S.*, Kemijska analiza radenskih kiselica. Iz jubilejskog spisa
»50 let Slatine« Radenci. Maribor.
- , Kemijska analiza zdravilnog vrela u Slatini Radencima. Otisak
iz Gl. hem. dr. knj. 3, sv. 3. Beograd 1932.
- , Kemijska analiza Gizelinog vrela u Boračovi kod Radenaca.
Otisak iz Gl. hem. dr. knj. 3, sv. 3. Beograd 1932. — P. g. M.
Hirtz.
- Monumenta historica lib. reg. Civitatis Zagrabiae.* Vol. XIV. Libri
citationum et sententiarum 1512—1608. Red. E. Laszowski. Za-
grabiae 1932. — P. Gradskog poglavarstva u Zagrebu.
- Möller W.*, Die Aufrechnungseinrede im bürgerl. Rechtsstreit vor
einem für die Gegenforderung unzuständigem Gericht. Dissert.
Giessen 1931.
- Murko M.*, André Vaillant, Les chants épiques des Slaves du Sud.
Extrait de Byzantion, Tom. VIII. fasc. I, Bruxelles 1933.
- , Spomini na Ptuj. Otisak iz Časopisa za zgodovino in narodopisje l. XXVIII. Maribor 1933. — P. p.
- Nazor Vl.*, Topuske elegije. Zagreb 1933. — P. p.
- Nehajev M.*, Rakovica. O 60. godišnjici smrti Eugena Kvaternika.
Red. izd. Matice Hrvatske. Zagreb 1932.

- Olesnicki A.*, Naše orijentalno blago. Otisak iz Hrvatske Revije sv. III. god. 1932. Zagreb 1932.
- , Первые боевые встрѣчи в XV вѣкѣ Турок Османов с Русю. Otisak iz Записки Русск. научн. института вып. 9. Бѣлград 1933. — Р. р.
- Отчет за 1925. год.* Русское общество любителей мироведения. Ленинград.
- Pavićević M.*, Svjedočanstvo da su moji »Crnogorci« istiniti. Kao predgovor XV. knjizi, Samobor 1933. — Р. р.
- , Što veli stručna i naučna kritika i prve glave nauke o najnovijem djelu M. M. Pavićevića »Crnogorsko pravosuđe i pravno shvaćanje u anegdotama«. Tiskano kao rkp.
- Pomorska statistika kralj. Jugoslavije za g. 1931.* Izdala Trgovачка i obrt. komora u Splitu. — Р. Trg. i obrt. komore u Splitu.
- Поштанска штедионица кралевине Југославије.* Poslovni izvještaj za 1932 god. Beograd 1933.
- Práce druhého sjezdu klasických filologů slovanských v Praze 1931.* Praha 1931.
- Працы першага ўсебеларускага краязнаўчага зьезду 7—11 лютага 1926 г.* Інстытут беларускае культуры. Цэнтральнае бюро краязнаўства. Адзел V. Сер. V. кн. 1. У Менску, 1926.
- Püttmann J.*, Opferethik u. Erziehung. Dissert. Giessen 1932.
- Радовановић М.*, Резултати испитивања балканских трихoptера. Otisak iz Glasn. jugosloven. entomol. društva V—VI 1930—31. Beograd.
- , Дарвин и дарвинизам. Сарајево 1933.
- , Vormaldia subteranea n. sp., eine neue, in den Höhlen Jugoslawiens aufgefundene Trichopteren. Abdr. aus Zoolog. Anzeiger Bd. 100 H. 3—4. 1932. — Р. g. M. Hirtz.
- Raspored jubilarnog rimskog hodočašća o Spasovu Svete godine 1933.* Sred. nar. savez. Zagreb 1933.
- Рефик А.*, Соколовић. Превео с турског М. Р. Делић. Сарајево 1927. — Р. р.
- Rig*, Foreningen för svenska kulturhistoria. XVI argangen, Stockholm, 1933.
- Rycken H.*, Die Micum-Abkommen des Ruhrkohlenbergbaus 1923—24. Dissert. Giessen 1931.

- Sakač S., S. I.*, Un patto contro la guerra, stipulato tra gli Slavi e S. Pietro sotto il pontificato di S. Agatone (678—681). Pontificio Istituto degli Studi Orientali.
- Schaum H.*, Die altheutsche Ländernamen. Auszug aus der Dissertation. Giessen 1929.
- Schenck H.*, Die Rechtsnatur des Fluchtlinienplanes. Dissert. Giessen 1932.
- Schilder G.*, Katalitička svojstva i pojave starenja mineral. voda Vrnjačke Banje, Arandelovca i Mladenca. Iz Lij. Vjesn. br. 5, 1932. — P. g. M. Hirtz.
- Schlittler J. R.*, Das Simmentaler Fleckvieh in Kurhessen unter bes. Berücksichtigung der wichtigsten männl. Blutlinien u. deren Anschluss an die Originalzucht. Dissert. Giessen 1932.
- Schmitz L.*, Die pädagogische öffentliche Meinung Deutschlands u. die Erziehung zur völkerversöhnenden Geisteshaltung. Dissert. Giessen 1932.
- Schrupp E.*, Deutsche Staats-, Verwaltungs- u. Disziplinargerichtsbarkeit. Wesensunterschiede u. Abgrenzung voneinander unter vergleichender Berücksichtigung ausländ. Rechtes. Dissert. Giessen 1932.
- Schupp H.*, Die Rechtsstellung der Kündigungsbeamten nach deutschem, preussischem u. hessischem Recht. Dissert. Giessen 1933.
- Soljačić M.*, Prvi i jedini. Roman iz suvremenog života. Jeronimska knj. 350. Zagreb 1931.
- Soznam prednášok* na univ. Komenského v letn. semestre r. 1932—33. Bratislava 1933.
- Spadavecchia S.*, Le noyau atomique. Milano 1933. — P. p.
- Sprawozdanie* Dyrekcji państwowego gimnazjum w Katowicach za rok szkolny 1932/33.
- Штанковић С.*, О једној новој ларви и нимфи торентиколних Трихоптера, *Thremma* sp. Из Гл. Скоп. науч. др. књ. IV, од. прир. св. 1. Скопље 1928. — P. g. M. Hirtz.
- Stenografske beleške Narodne skupštine*. Redovan saziv za 1932/33 god. Knj. VI. od XLVI. do LV. red. sastanka od 27. III. do 26. VII. 1933.; knj. VII. od LVI. do LVIII. red. sast. od 17. X. do 19. X. 1933. Beograd 1933.

- Стенографске белешке Сенаша краљ. Југославије.* Редован сазив за 1932 и 1933 г. књ. I. I претходни састанак и од I до XV ред. саст. од 20 окт. до 21 дец. 1932. Београд 1933. Vanredan saziv za 1932 g. knj. II. od XVIII do XI red. sast. od 22 marta do 19 okt. 1932. Beograd 1932.
- Stenjevec 1879—1933.* Državna bolnica za duševne bolesti. Spomenica povodom pet decenija rada. Izdalo Društvo za socijalnu pomoć duševnim bolesnicima u Stenjevcu. Zagreb 1933. — P. g. Dragutin Bregant, direktor »Eleme«.
- Stock R.*, Über die Flüchtigkeit einiger Schwermetallhalogenide n. den Dampfdruck des Jodsilbers zwischen 500 u. 750° C. Dissert. Giessen 1932.
- Стојућевих Д.*, Музеј српске земље 1927 и 1928 године. Отисак из XXXVII. књ. Годишњака Српске краљ. академије. Београд 1929.
- Stotz H.*, Die Welt der physikal. Theorien. Die Formen u. Prinzipien ihrer Konstruktion. Dissert. Giessen 1932.
- Strohal R.*, Vlačka ulica i župa Sv. Petra u Zagrebu. Zagreb 1933. — P. p.
- Šimrak J.*, Grčkokatolička crkva u Jugoslaviji. Marčansko-križevačka biskupija. Povijest i današnje stanje. Zagreb 1931. — P. p.
- Šišić F.*, Predratna politika Italije, postanak london. pakta. 1870—1915. Hrv. Štamp. Vidović. Split 1933.
- Šuklje F.*, Prilog geologiji Samoborske gore. Iz Vesnika Geološkog instituta kralj. Jugoslavije knj. 1/2. Beograd 1932. — P. g. M. Hirtz.
- Tätigkeitsbericht der jüd. National. u. Universitätsbibliothek in Jerusalem.* Febr.-Aug. 1928. — P. g. I. Esih.
- Terezija Sveta* od Maloga Isusa. Izd. Društvo Sv. Mohora. Gorizia 1933.
- Tijan P.*, Senj. Izd. »Senjski klub«. Zagreb 1931. — P. g. B. Krmpotić.
- Torbarina J.*, Italian Influence on the Poets of the Ragusan Republic. London 1931. — P. p.
- Trachtenberg Jakob*, Die Greuelpropaganda ist eine Lügenpropaganda, sagen die deutschen Juden selbst (Deutsch, engl., franz.). Berlin 1933. — P. Njemački konsulat u Zagrebu.

- Turski M.*, Privreda Poljske u doba krize. Nakl. Poljsko-jugoslovenskog privr. kom. Beograd 1933. — P. I. Esih.
- Voinovitch L. comte de* —, La Monarchie Française dans l'Adriatique. Pages d'histoire diplomatique. Préface de E. Denis. Paris 1918. — P. p.
- Vorlesungen und Übungen* über Wirtschafts- und Rechtswissensch. sowie deren Grenzgebiete. Sommer-Semester 1933. — Institut f. Weltwirtschaft u. Seeverkehr an der Universität Kiel.
- Vrkljan V. S.*, Postoje li molekule? Otisak iz »Prirode« XXIII, broj 10, 1933. — P. g. dr. M. Hirtz.
- Výroční zpráva Československé Obce v Záhřebě* za rok 1932. Záhřeb 1933. — P. g. Stan. Tomášek.
- Werk H.*, O izjednačenju sudskog gradjanskog izvršnog prava u slavenskim zemljama Bugarskoj, Čehoslovačkoj, Jugoslaviji i Poljskoj. Glavni izvještaj za I. kongres pravnika slavenskih država u Bratislavi 1933. Zagreb. — P. p.
- Wijk, van — N.*, Einige Kapitel aus Ioannes Moschos in zwei kirchenslavischen Übersetzungen. Otisak iz Zts. f. slav. Philol. Bd. X, 1933. — P. p.
- Wilczyński H.*, Wiosna ludów wśród narodów słowiańskich.
- Записки харківського математичного товариства* та україн. інстит. математичних наук. Серія 4. Т. V. Р. Комісаріяту освіти УССР. Харків 1932.
- Записки рускаго научнаго институту* в Бѣлградѣ вип. 9. 1933.
- Zapisnici plenarnih kotorskih sjednica 1930—1933.* Sa prilogom. Izd. Trgovinsko-industrijska i zanatska komora u Splitu. Novo-Doba, Split 1933.

IZDANJA

Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u godini 1933/34.

1. **Rad** Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Knjiga 247 (razreda historičko-filologičkoga i filozofičko-juridičkoga 110). Str. 251. Zagreb 1933. *Dr. Ilija Mamuzić*: Ilirizam i Srbi. Str. 1—91. — *Milan Rešetar*: Autorstvo pjesama Ranjinina Zbornika. Str. 92—147. — *Dr. Stevan Pataki*: Razvoj i nauka logičkog idealizma («Glavno pitanje» Kantove Kritike čistog uma.) Str. 148—182. — *Dr. A. Musić*: Rečenice bojazni u grčkom, latinskom i srpskohrvatskom jeziku. Str. 183—211. — *Dr. Mihovil Kombol*: Talijanski utjecaji u Zlatarićevoj lirici. Str. 212—251. Cijena 100 dinara.

2. **Rad** Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Knjiga 248 (razreda historičko-filologičkoga i filozofičko-juridičkoga 111). Str. 240. Zagreb 1933. *Dr. Mirko Deanović*: Odrazi talijanske akademije »degli Arcadi« preko Jadrana. Str. 1—98. — *Milan Rešetar*: Jezik Marina Držića. Str. 99—240. Cijena 100 dinara.

3. **Rad** Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Knjiga 249 (razreda matematičko-prirodoslovnoga 77). Str. 224. Zagreb Zagreb 1934. — *Dr. Josip Lončar*: Dalji prilozi grafičkom rješavanju nekih tipova problema izmjenične struje. Str. 1—14. — *G. Flumiani i M. Engelsrath*: Prilog pojavama adsorpcije u otopinama. Str. 15—33. — *Dr. Mladen Deželić*: O djelovanju joda na kriptopirrol i etioporfirin. Str. 34—45. — *Fran Tučan*: Prilog mineralnome i kemijskome poznavanju ličkih boksita. Str. 46—79. — *Luka Marić*: Valutice andezita i andezitskoga pršince sa Vitačeva i Tikveša. Str. 80—94. — *Ljudevit Barić*: Realgar od Lojana kod Kumanova. Str. 95—103. — *V. V. Nikitin*: Fedorovljeva metoda. Str. 104—153. — *Dr. Julije Gnezda*: Konstitucija bencola na osnovi H^{III}. Str. 154—173. — *Dr. Oto Oppitz*: Utjecaj prirodnih

faktora na aglomeraciju naselja u poriječju Bosne, Ukline i Vrbasa. Str. 174—203. — *Dr. Vilim (W.) Feller*: Prilog teoriji mjera u apstraktnim prostorima. Str. 204—224. Cijena 100 dinara.

4. **Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena.** Knjiga XXIX, svezak 2. Urednik Dr. D. B o r a n i ć. Str. 240. Zagreb 1934. Prvi dio. *Dr. Marijan Stojković*: Pojas. Str. 1—19. — *A. Olesnicki*: Još o ličnosti Đerzelez Alije. Str. 20—55. — *Franjo Galinec*: »Rajska ptica« u kajkavskoj književnosti. Str. 56—68. — *Antun Šimčik*: Zlatni Prag u tradicijama jugoslovenskih muslimana. Str. 69—78. — *M. Rešetar*: Dubrovačka Turica. Str. 79—80. — *Stjepan Banović*: Lijepa Ana. Str. 81—83. — *Antun Šimčik*: Poslovice. Str. 83—88. — *Oto F. Babler*: Nasredin Hodža. Str. 88—90. Drugi dio. *Mičun M. Pavićević*: Narodne igre u Crnoj Gori. Str. 92—118. — *Dr. Jelka Perić*: Ribarstvo u Dalmaciji. Str. 119—147. — *Rudolf Strohal*: Mošćenice. Str. 148—160. — *Dr. Ivan Krajač*: Mirila. — *Franjo Škarpa*: Raboš u Dalmaciji. — *Dr. Božidar Širola*: Svadba (Novi Vinodolski). Str. 184—194. — *Jakov Mikac*: Vjerovanja (Brest u Istri). Str. 195—200. — *Alija Nametak*: Jedna narodna pjesma o početku bune na dahije godine 1804. Str. 201—206. — *Vid Vuletić Vukasović*: Narodne legende (Konavli u Dalmaciji). Str. 207—212. — *Joca Ćosić*: Narodne pjesme (Rekaš u Rumunjskoj). Drugo kolo. Str. 213—228. — *Vjekoslav Štefanić*: Sujevjerje na Krku u XVI. i XVII. vijeku. Str. 229—232. — *Dr. Ante Messner-Sporšić*: Kolonije hrvatskih plemića u Banatu. Str. 233—237. — *Alija Nametak*: Hipokoristici od ličnih muslimanskih imena u Podgorici. Str. 238—389. Cijena 80 dinara.

5. **Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika.** Obraduje T. M a r e t i ć. Svezak 48 (2. jedanaestoga dijela). — Riječi: poutjecati — predivast. Str. 241—480. Zagreb 1933. Cijena 80 dinara.

6. **Starine.** Knjiga XXXVII. Uredio F e r d o Š i š i ć. Str. 344. Zagreb 1934. — *Franjo Fancev*: Građa za povijest školskog i književnog rada isusovačkoga kolegija u Zagrebu (1606—1772). Str. 1—176. — *Tomo Matić*: Izvještaj austrijskoga političkoga emisara o Dubrovniku i njegovu balkanskom zaleđu iz g. 1805. Str. 177—188. — *Ferdo Šišić*: Rukovet spomenika o hercegu Ivanišu Korvinu i o borbama Hrvata s Turcima (1473—1496). Str. 189—344. Cijena 100 dinara.

7. **Codex diplomaticus** regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae. Volumen XV. Diplomata annorum 1374—1378 continens. Sabrao T. Smičiklas. Uredio dr. Marko Kostrenčić. Str. VII + 556. Zagreb 1934. Cijena 150 dinara.

8. **Vatikanski hrvatski molitvenik i dubrovački psaltir**. Dva latinicom pisana spomenika hrvatske proze 14 i 15 vijeka. Za štampu priredio i uvodom popratio dr. Franjo Fancev. Dodatak: Najstariji štampani hrvatski molitvenik. Za štampu priredio dr. Ciro Giannelli. Str. CXXVI + 288. Zagreb 1934. Cijena 150 dinara.

9. **Prirodoslovna istraživanja Kraljevine Jugoslavije**. Svezak 19. Urednik dr. Vale Vouk. Str. 372. Zagreb 1934. — *Dr. Ante Ercegović*: Istraživanja o temperaturi, salinitetu, kisiku i fosfatima jadranskih voda srednjodalmatinske obale. Str. 1—115. — *Dr. Stjepan Horvatić*: Flora i vegetacija otoka Paga. Str. 116—372. Cijena 150 dinara.

10. **Ljetopis Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti za godinu 1932/33**. Svezak 46. Str. 290. Zagreb 1934. — Pokrovitelj, uprava, razredi, zavodi, odbori, urednici, pokojnici. Str. 1—16. — Izvodi iz razrednih, odborskih i skupnih sjednica. Str. 17—33. — Glavna godišnja skupština 31. maja 1933 i svečana sjednica 28. juna 1933. Str. 34—73. — Novi članovi: Dr. Dragutin Anastasijević, dr. Paul Collinet, dr. Jovan Karamata. Str. 74—82. — Izvještaji: Naučna ekskurzija u Vardarsku banovinu (*Dr. Fran Tučan, Ljudevit Barić*); Istraživanje vegetacije hercegovačkih i crnogorskih planina (*Dr. Ivo Horvat*); Lihenološka istraživanja Južne Srbije (*Dr. Fran Kušan*); Izvještaj o proučavanju i snimanju umjetničkih spomenika na otoku Krku 1933. (*Dr. Artur Schneider*); Biološko-oceanografski institut u godini 1933. (*Dr. Vale Vouk*); Sedmi međunarodni kongres historijskih nauka u Varšavi (*Dr. Ljudmil Hauptmann*). Str. 83—144. — *Dr. Marijan Stojković*: Miho Pavlinović. (O 100-godišnjici rođenja 1831.) Str. 145—156. — *Dr. Albert Bazala*: Masaryk — mislilac. Str. 157—235. — *Vladoje Dukat*: Uz raspravu »Korespondencija Adama Alojzija Baričevića«. Str. 236—237. — Biblioteka Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Str. 238—283. — Izdanja Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u godini 1932/33. Str. 284—289. Cijena 50 dinara.

11. **Bulletin international** de l'Académie Yougoslave des sciences et des beaux-arts. *Classes: d'histoire et de philologie — de philosophie et de droit — des beaux-arts et belles-lettres*. Livre premier (fascicule deuxième). Str. 178. Zagreb 1933. Ce second fascicule du livre premier du »Bulletin international« comprend les rapports sur les publications des trois classes de l'Académie, mentionnées sur le frontispice, qui parurent depuis l'année 1882 jusqu'à la fin du XIXe siècle, c'est - à dire jusqu' à la fin de l' année 1900. Quant à l'arrangement et à la forme des précis et des rapports donnés dans ce fascicule, on s'est tenu aux principes exposés dans l' »Avant-propos« du premier fascicule. Cijena 60 dinara.

12. **Bulletin international** de l'Académie Yougoslave des sciences et des beaux-arts. *Classes: d'histoire et de philologie — de philosophie et de droit — des beaux-arts et belles-lettres*. Livre sixième. Str. 124. Zagreb 1934. Ce livre du »Bulletin international« qui est le sixième de la série, apporte les résumés et les notices des publications de l'Académie Yougoslave des sciences et des beaux-arts à Zagreb parues en 1933 (depuis le début du mois de février) et en 1934 (jusqu'à la fin du mois de février). Toutes ces publications appartiennent aux trois classes de l'Académie mentionnées sur le frontispice. Dans cette période les éditions régulières suivantes ont paru: les tomes du »Rad« 247 (en 1933) et 248 (en 1934); le livre 46 de l'Annuaire (pour la période 1932/33); le second livre du tome XXIX du »Recueil d'articles et de notices concernant la vie populaire et les moeurs des Slaves du Sud« (le premier livre du tome a été publié au mois de janvier 1933); le tome XII des »Documents pour servir à l'établissement de l'histoire de la littérature croate«; la livraison 48 du »Dictionnaire de la langue croate ou serbe«. Enfin, une publication particulière de l'ouvrage suivant a été éditée: J. J. Strossmayer. Documents et correspondance. Livre I (1933). Cijena 50 dinara.

13. **Bulletin international** de l'Académie Yougoslave des sciences et des beaux - arts. *Classe des sciences mathématiques et naturelles*. Livre XXVIII. (Les livres I—XXIII de cette publication ont paru sous le titre »Izvješća o raspravama — Bulletin des travaux«). Str. 173. Zagreb 1934. — *G. Flumiani und M. Engelsrath*: Beitrag über die Adsorptionserscheinungen in Lösungen, II. Mitteilung. Str. 1. — *Dr. Mladen Deželić*: Über die Jodierung des Kryptopyrrols

und Ätioporphyrins. Str. 2—4. — *Fran Tućan*: Beitrag zur mineralischen und chemischen Kenntnis der Bauxite aus Lika. Str. 5—18. — *Luka Marić*: Les blocs d'andésite et de tuffe andésitique de Vi-taćevo et de Tikveš. Str. 19—20. — *Ljudevit Barić*: Der Realgar von Lojane bei Kumanovo. Str. 21—22. — *W. W. Nikitin*: Fedorows Methode. Str. 23—26. — *Dr. Otto Oppitz*: Über den Einfluss natürlicher Faktoren auf die Agglomeration von Siedlungen in den Flussgebieten der Bosna, der Ukrina und des Vrbas. Str. 27—29. — *Willy Feller*: Bemerkungen zur Masstheorie in abstrakten Räumen. Str. 30—44. — *Fran Tućan*: Mineralogisch-petrographische Exkursion ins Vardar-Banat. Str. 45—53. — *Dr. Ivo Horvat*: Zur Erforschung der Vegetation des herzegowinisch-montenegrinischen Hochgebirges. Str. 54—57. — *Dr. Fran Kušan*: Lichenologische Untersuchungen in Südserbien. Str. 58—60. — *Dr. Ante Ercegović*: Temperatur, Salinität, Sauerstoff und Phosphate des Adriatischen Meeres längs der mitteldalmatinischen Küste. Str. 61—69. — *J. Karamata*: Über eine Verteilung der Elemente komplexer Doppelfolgen. Str. 70—75. — *Dr. Vale Vouk*: Das Biologisch-ozeanographische Institut in Split. Str. 76—86. — *Dr. Stjepan Horvatić*: Über die Flora und Vegetation der Insel Pag. Str. 86—157. — *Dr. Julije Gnezda*: Die Konstitution des Benzols auf Grund von H^{III}. Str. 157—173. Cijena 60 dinara.

14. **Acta adriatica** Instituti biologico-oceanographici. Split 1934. No. 3. *A. Ercegović*: Wellengang und Lithophytenzone an der ostadriatischen Küste. Str. 1—20. — No. 4. *Silvestr Prát*: Stimulation Plasmolysis on Marine Algae. Str. 1—20. — No. 5. *A. Ercegović*: Température, salinité oxygène et phosphates dans les eaux cotières de l'adriatique oriental moyen. Str. 1—41. Cijena svesku 30 dinara.

SADRŽAJ

	Strana
<i>Žalobna sjednica</i>	V
<i>Pokrovitelj</i>	I
<i>Uprava</i>	I
<i>Razredi</i>	I
<i>Zavodi</i>	I
<i>Odbori</i>	2
<i>Urednici</i>	3
<i>Članovi</i>	4
<i>Pokojnici</i>	10
<i>Izvodi iz razrednih, odborskih i skupnih sjednica</i>	17
<i>Strossmayerov dan nauke i umjetnosti</i> 4. februara 1934.	45
<i>Retrospektivne izložbe</i> Sto godina hrvatske umjetnosti 1830 - 1930.	53
<i>Glavna godišnja skupština</i> 17. maja 1934.	57
<i>Svečana sjednica</i> 19. maja 1934.	81
Govor pretsjednika dra. Alberta Bazale	81
Izveštaj književnog tajnika dra. Dragutina Boranića	98
Izveštaj gospodarskog tajnika dra. Vale Vouka	106
Predavanje dra. Ferde Šišića	110
<i>Novi članovi</i>	111
Dr. Josip Bösendorfer (Dr. Ferdo Šišić)	111
Stevan P. Bošković (Dr. Artur Gavazzi)	112
Dr. Živojin Đorđević (Dr. Vale Vouk)	114
<i>Izveštaji</i>	116
Naučna istraživanja starije hrvatske književnosti g. 1933 i 1934 (Dr. Franjo Fancev)	116
Istraživanje vegetacije planina Vardarske banovine (Dr. Ivo Horvat)	142
Mineraloško-petrografska ekskurzija u Vardarsku banovinu (Ljudevit Barić i Miroslav Tajder)	160
Istraživanje muzičkog folklora u Dalmaciji (Dr. Božidar Širola)	168
Proučavanje, popisivanje i fotografsko snimanje umjetničkih spomenika u Hrvatskom Primorju 1933 (Dr. Artur Schneider)	172
Osmi međunarodni filozofski kongres u Pragu (Dr. Albert Bazala)	176
Drugi kongres matematičara slavenskih zemalja u Pragu (Dr. Vladimir Varićak)	184
<i>Skice i portreti</i> Pod starim krovovima Ks. Š. Đalskoga (Vladimir Nazor)	187
<i>Đuro Körbler</i> (Spomen-listak) (Vladoje Dukat)	201
<i>Profesor Jan Sobotka</i> († 10. maja 1931.) (L. Seifert)	223
<i>Biblioteka</i> Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti	229
<i>Izdanja</i> Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u godini 1933/34.	251